

פְּרֻשֵׁת שְׁמוֹת

א וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִם אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ כְּאִשׁוֹ, וְהַמְשָׁכִילִים יִזְהִירוּ כְּזֹהַר הַרְקִיעַ וּמִצְדֵּיקֵי הַרְבִּים כְּפּוֹכְבִּים לְעוֹלָם וָעֶד. וְהַמְשָׁכִילִים: א אֵלֶּיךָ אֵינֶנּוּ דְמִסְתַּכְלֵי בְרָאָה דְחֻכְמָתָא. ב יִזְהִירוּ: נְהַרִין, וְנִצְצִין בְּזִינְא דְחֻכְמָתָא עֲלָאָה. כְּזֹהַר: נְהִירוּ וְנִצְצִינּוּ דְנִהָרָא דְנִפְיָא מֵעֵדָן. וְדָא אִיהוּ רִזָּא סְתִימָא, דְאֶקְרִי רְקִיעַ. ג רְקִיעַ: בֵּיה קְיָמִין כּוֹכְבֵיָא וּמְזֵלֵי שְׁמַשָּׁא וְסִיְהָרָא, וְכֹל אֵינֶנּוּ בּוֹצִינִין דְנִהָרָא*.

מסורת הזהר א אֵלֶיךָ אֵינֶנּוּ מֵאִרְבַּי דְמֵאִרְבַּי דְמֵשְׁתַּדְלוּ בְרוּא דְחֻכְמָתָא (הַרְמִיק) ב לִיג יִזְהִירוּ: יִזְהִירוּ דְנִצְצִין בְרוּא דְחֻכְמָתָא ג הַרְקִיעַ. ד דְנִהָרָא.
דרך אמת א פ"י יסוד.

מאמר א) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו': הוֹקְשָׁה לוֹ, שֶׁהַכְּתוּב מֵתַחִיל בִּישְׂרָאֵל וְגוֹמֵר בִּיעֲקֹב, וְכֵן מֵה עֵינֵן גְּלוּת מִצְרַיִם בְּפִנְיֵימִיּוֹת. וְעַל זֶה מְבִיא הַכְּתוּב, וְהַמְשָׁכִילִים יִזְהִירוּ וְגו', שֶׁעַם בִּיאֹר הַכְּתוּב הַזֶּה יוֹבְנֵי הַשְּׁאֵלוֹת הַנִּלְוֹת וְהַמְשָׁכִילִים יִזְהִירוּ כְּזֹהַר הַרְקִיעַ וְגו': וְהַמְשָׁכִילִים, הֵם אוֹתָם הַמְּסַתְּכֵלִים בְּסוּד הַחֻכְמָה, כְּלוּמֵר, אוֹתָם שֶׁהִשְׁגִּיחוּ סוּד הַחֻכְמָה, כִּי חֻכְמָה מְכוֹנָה אֹר הַעֵינַיִם, וְהִשְׁגָּתָה מְכוֹנָה הַסְתַּכְלוּת. יִזְהִירוּ, הוֹקְשָׁה לוֹ, לִמָּה לֹא כְּתוּב יִאִירוּ. וְאֹמֵר, שְׁפִירוּשׁוֹ, שְׁמֵאִירִים וּמִתְנַוְצִים בְּזִוְיָה שֶׁל הַחֻכְמָה הָעֲלִיוֹנָה. כִּי עֵצֶם חֻכְמָה עֲלִיוֹנָה, אֵינֶם יְכוּלִים לְהִשְׁגִּיחַ, אֲלֵא דֵק מְבִינָה שְׁחִזְרָה לְהִיּוֹת חֻכְמָה, עַל יְדֵי חִזְרָתָה לְרִאשִׁית א"א, שֶׁזֶה נִחְשָׁב דֵק לְזִיו חֻכְמָה הָעֲלִיוֹנָה, שֶׁנִּבְחַן דֵק לְזִוְיָה, וְלֹא עֵצֶם אֹר הַחֻכְמָה. וְע"כ נֹאמֵר יִזְהִירוּ, וְלֹא נֹאמֵר יִאִירוּ. כְּזֹהַר, פִּירוּשׁוֹ, הָאֵרָה וְהַתְּנוּצָצוֹת שֶׁל הַנֶּהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדָן, שֶׁה"ס בִּינָה הַנִּלְוֹת, שִׁיבָאָה מֵרִאשִׁית דְא"א שֶׁהוּא חֻכְמָה הַנִּקְרָאת עֵדָן (כְּמ"שׁ בְּהַקְסָה"ז דֵק כ"א

(דפ"י דף ב' ע"א) *ע"ע בתע"ס חלק יד עמ' א'תקלד אות עב, עמ' א'תקמד אות פה ותש"ו צו זהר

ב

שמות

(ב) זהר דהאי רקיע נהיר בנהירו על גנתא. וְאֵילָנָא דְחַיִּי קָיִים בְּמַצִּיעוֹת גְּנָתָא. וְדַעֲנָפוּי חַפְיִין יַעַל כָּל אֵינוֹן דִּיּוֹקְנִין וְאֵילָנִין וּבּוֹסְמִין דְּבַגְנָתָא, בְּמֵאנִין דְּכַשְׁרֵן. וְהַטְטִלִין תַּחְתּוּתֵיהּ כָּל חַיּוֹת בְּרָא. וְכַל צַפְרֵי שְׂמֵיָא דְדוֹרוֹן תַּחְתּוֹת אֵינוֹן עֲנַפִּין.

(ג) זהר איבא דאילנא, יְהִיב חַיִּין לְכָלָא. קִיּוּמֵיהּ לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עֲלָמִין, סְטָרָא אַחְרָא לֹא שְׂרִיָא בֵּיהּ, אֶלָּא סְטָרָא דְקְדוּשָׁה. וּזְכָאָה חוֹלְקֵיהוֹן אֵינוֹן דְּטַעֲמִין מְנִיָּה, כִּי אֵינוֹן קִיּוּמִין לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עֲלָמִין. יֵאֲלִין אֶקְרוּן מְשֻׁפְּלִים, וְזַכָּאֵן חַיִּין בְּהַאי עֲלָמָא, וְחַיִּין בְּעֲלָמָא דְאַתִּי.

(ד) זהר אילנא דא, וְקַפָּא לְעֵילָא לְעֵילָא. תַּמֶּשׂ מָאָה פְּרָסֵי הַלּוּכִיָּה, שְׁתִּין כִּי רְבּוּא אִיהוּ, בְּפִשְׁטוּתֵיהּ. בְּהַאי אֵילָנָא, קִיּוּמָא תַּד ׀ זְהָרָא, ׀ כָּל גּוֹנוֹן קִיּוּמִין בֵּיהּ אֵינוֹן גּוֹנוֹן סְלָקִין וְנַחְתִּין, לֹא מְתִישְׁבֵי בְּדוּכְתָא אַחְרָא בַר בְּהוּא אֵילָנָא.

(ה) כִּד נַפְקֵי מְנִיָּה לְאַתְחַזָּאָה בְּגוֹ זְהַר דְלָא נְהָרָא, מְתִישְׁבֵן וְלֹא מְתִישְׁבֵן, קִיּוּמִין וְלֹא קִיּוּמִין, בְּגִין דְלָא מְתִישְׁבֵן בְּאַתֵּר אַחְרָא. מֵאֵילָנָא דָּא ׀ נַפְקֵי תְרִיסַר שְׁבָטִין דְּמִתְחַמְּן בֵּיהּ, וְאֵינוֹן נַחְתּוֹ ׀ בְּהַאי זְהַר דְלָא נְהָרָא, לְגוֹ גְלוּתָא דְמַצְרַיִם, בְּכַמָּה מְשִׁירָיִין עֲלָאִין, הַחִ"ד וְאַלְהָ שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'.

חלופי גרמאות

ה ל"ג ואילנא דחיי קיים במציעות גנתא; אינא רגנתא ענפוי. ו ענפוי. ו עליה; ועליה; אליה. ח ל"ג רבגנתא. ט ומטללין. י יהיבן. כ קיימן אינון. ל אלין אקרון חיים להאי עלמא וחיים לעלמא דאתי וליג משכילים חכאן. מ זוהרא. נ מוסיף זהר כל; הוא זוהר כל. ס נפקי; דאינון י"ב שבטים דבני ישראל סבא דהוו נחתין עמיה בכמה חילין ומשריין הח"ד את יעקב. ע הוא.

דרך אמת (ב) הו"ה. ג ד' קצוות. דן ע"י לעול ריש פ' לך לך מזה וברך כ"ו ע"ב בפי יורא עיין שם.

ואלה שמות

הסולם

מאמר

ולמעלה לאו"א. כשמתנשא לישו"ת, שהם בינה, חמש מאות פרסאות הילוכו, כי מקבל חג"ת נ"ה מבינה שספירותיה בסוד מאות. אבל יסוד אין לה. כי אמא עד הוד אתפשטותה. וכשמתנשא לאו"א שמאיר בהם הארת עתיק, הוא ששים רבוא בהתפשטותו, שמתפשט בו היסוד ומקבל חג"ת נה"י מהארת עתיק, שספירותיו כל אחת מאה אלף. וע"כ הוא ששים רבוא. באילן הזה, נמצאת הארה אחת, שהיא מלכות שבגופו, שכל הצבעים לבן אדום ירוק, שה"ס אורות חג"ת נמצאים בה. אלו הצבעים עולים באו"י ויורדים באו"ח, ואינם מתישבים במקום אחר חוץ מבאילן הזה. מטעם שה"ס קו אמצעי. (ה) כִּד נַפְקֵי מְנִיָּה וכו': כשהאורות יוצאים ממנו, מן האילן, להראות בתוך הזהר שאינו מאיר, שהוא מלכות הכוללת, שמבחינת מחוה ולמטה דו"א, שבה עצמה יש זו"ן, שהם זו"ן הקטנים הנקראים יַעֲקֹב ורחל. האורות פעם מתישבים, ופעם אינם מתישבים בה, נמצאים ואינם נמצאים, משום שאינם מתישבים במקום אחר, חוץ מבאילן הזה, שהוא מבחינת מחוה ומעלה דו"א, הנקרא יִשְׂרָאֵל. מאילן

(ב) זהר דהאי רקיע וכו': הזהר של רקיע הזה, מאיר בהארתו על הגן, שהוא מלכות, ועץ החיים, שהוא ת"ת, עומד באמצע הגן, דהיינו בקו האמצעי, וענפיו, דהיינו ספירותיו, מכסים על כל הצורות שהם הנפשות, ואילנות, שהם הרוחות, ובשמים, שהם הנשמות, שבגן, בכלים ישרים, כלומר שמתוקנים בג' הקוין ימין שמאל ואמצע, ובצלו מסתופפים כל חיות השרה, שהם מלאכים החיצונים, וכל עוף השמים, דהיינו מלאכים הפנימיים, ישבו תחת ענפיו.

(ג) זהר איבא דאילנא וכו': זהר הפירות של האילן, שהם הנשמות הנוולדות ממנו, נותן חיים לכל. קיומו הוא לעולם ולעולמי עולמים. צד האחר של הטומאה אינו שורה בו, כלומר שאין לס"א שום יניקה בעץ החיים, שהוא ז"א בגדלות, אלא צד הקדושה בלבד. אשרי חלקם של הטועמים ממנו, שהם חיים לעולם ולעולמי עולמים. כמ"ש ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם. הם נקראים משכילים, וזוכים בחיים בעולם הזה ובעולם הבא.

(ד) זהר איבא דא וכו': זהר אילן הזה, שהוא ז"א, מתנשא למעלה לישו"ת

(דפויי דף ב' ע"א)

הזה

שמות

ג
ו) רבי שמעון פתח, ה' היה הנה דבר ה', ה' היה הנה תרי זמני אמאי. ותו
אית לשאלה, אי יחזקאל נביאה מהימנא הנה, אמאי גלי כל מה דחמא, מאן
דמלפא אעיל ליה בהיכליה אית ליה לגלאה רזין דחמי. אלא ודאי יחזקאל
נביאה מהימנא הנה, וכל מה דחמא במהימנותא איהו, ובכשותא דקב"ה גלי
כל מה דגלי, וכלא אצטריך.

ז) אמר ר"ש, מאן דרגיל למסבל צערא אע"ג דאתי לפום שעתא
צערא, סביל מטלנוי, ולא חייש, אכל מאן דלא רגיל בצער, ונהוה כל
יומי בתפנוקין ועידונין, ואתי ליה צערא, דא איהו צערא שלים, ועל דא
אצטריך למכפי.

ח) כף ישראל, פד נחתו למצרים, רגילין בצערא הו, דהא כל יומי
דההוא זכאה אבוהון בצערא הנה, ועל דא סבלו גלותא פדקא יאות. אכל גלותא
דבכל ההוא הנה צערא שלים, ההוא הנה צערא דעלאין ותתאין בכאן עליה.

ט) עלאין: דכתיב, הן אראלם צעקו חוצה וגו'. תתאין: דכתיב, על
נהרות בכל שם ישבנו וגו' דפלהון בכו על גלותא דבכל. מ"ט. בגין דהו
בתפנוקי מלכין דכתיב בני ציון היקרים וגו'.

חלופי גרסאות

פ ואמר; ות"ח. צ דארגיל בצערא ול"ג למסבל. ק ל"ג
שעתא. ר ארגיל. ש בצערא. ת והוי. א ל"ג כן. ב הו
בצערא. ג הו. ד כלא.
דרך אמת הן לקמן ה' א' פ"ב א' לך לך פ"ה ע"א ויצא קמ"ח ע"א. ו בתמיה.

מסורת הזהר

ג) יחזקאל א' לך ס"ט צ"א. ד) ישעיה ל"ג נח י"ח
צ"ב. ה) תהילים קל"ז ח"ב קצה: ח"ג ריג: ו) איכה
ד' ח"ג לו. קכה:
ה) לקמן ה' א' פ"ב א' לך לך פ"ה ע"א ויצא קמ"ח ע"א. ו בתמיה.

המלים

היה היה דבר ה'

להיכלו יש לו לגלות מה שראה. ומשיב, אלא
ודאי יחזקאל נביא נאמן היה, וכל מה שראה
הוא באמונה, וכרשותו של הקב"ה גלה כל מה
שגלה, והכל צריך.

ז) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, מי
שרגיל לסבול צער, אע"פ שבא לו צער לפי
שעה, הוא סובל העול שלו, ואינו דואג, אבל
מי שאינו מורגל לסבול צער, וכל ימיו היו
בתענוגים ומעדנים, ובא לו צער, זה הוא צער
שלם, ועל זה צריכים לבכות.

ח) כך ישראל וכו': כך ישראל, כאשר
ירדו למצרים היו רגילים בצער, שהרי כל ימיו
של אותו צדיק אביהם היה בצער, ועל כן
סבלו את הגלות כראוי, ולא דאגו ביותר. אבל
גלות בכלל הוא היה צער שלם, הוא היה צער
שעליונים ותחתונים בוכים עליו.

ט) עלאין דכתיב, וכו': בכו עליו
העליונים, שכתוב הן אראלם צעקו חוצה
וגו', בכו עליו התחתונים, שכתוב, על נהרות
בכל שם ישבנו גם בכינו וגו'. כולם בכו על
גלות בכלל, מה הטעם משום שהיו מקודם בתענוגי
מלכים, שכתוב, בני ציון היקרים וגו'.

דתן

מאמר

הזה יוצאים י"ב שבטים שתחומיהם בו, שה"ס
י"ב אורות המכונים י"ב גבולי אלכסון,
המבוארים היטב לעיל (לך דף ח' ד"ה ומכח.
ובפרשת ויחי דף ר"ו ד"ה ת"ח ע"ש) והם ירדו
בוהר הזה שאינו מאיר, לתוך גלות מצרים
בכמה מחנות עליונים. ד"ש ואלה שמות וגו',
כי עכשיו מוכן היטב, מה שהכתוב מתחיל
בישראל, דהיינו ואלה שמות בני ישראל
שהוא משום ששורש אורות של י"ב השבטים
באים מן האילן הנקרא ישראל, דהיינו מחזה
ולמעלה דו"א, וכן מה שגומר ביעקב, שאומר,
הבאים מצרימה את יעקב, כי עברו מבחי'
ישראל, לבחינת יעקב שמחזה ולמטה דו"א,
ששם י"ב אורות של השבטים אינם יכולים
להתישב כמ"ש לעיל, וזהו הבאים מצרימה,
שהוא לשון מצר, וע"כ שלטו בהם המצרים.
(ועי' מ"ש לך מ"ד ד"ה ויהי) ששם נתבאר עצם
הצורך של גלות מצרים.

מאמר היה היה דבר ה'

ו) ר' שמעון פתח וכו': רש"פ, היה היה
דבר ה'. ושואל, היה היה ב' פעמים למה לי,
ועוד יש לשאול, אם יחזקאל היה נביא נאמן,
למה גילה כל מה שראה, מי שהמלך הכניסו
(דפו"י דף ב' ע"א * דף ב' ע"ב)

שמות

י' דתנן אמר רבי יצחק, מאי דכתיב "על ההרים אשא בכי ונהי. אלא, אלין אינון טוריא רמא דעלמין. ומאן אינון טוריא רמא, אינון, בני ציון היקרים המסולאים בפז והשתא הוו נחתין בגלותא, בריתיא על קדליהון וידיהון מהדקן "לאחורא. וכד יעאלו בגלותא "בבבל, חשיבו דהא לית להו קיומא לעלמין, דהא קב"ה שביק לון, ולא ישגח בהון לעלמין.

יא' ותנינן, אמר רבי שמעון, "בההיא שעתא קרא קודשא בריה הוא לכל פמליא דיליה, ויכל רתיכין קדישין, וכל חיליה ומשרייתיה, ונרברבנוי, וכל חילא דשמיא, ואמר לון, "מה אתון עבדין הקא, ומה בני "רתימאי בגלותא דבבל, ואתון הקא, קומו חותו פלכון "לפכל, ואנא עמכון. תדא הוא דכתיב, "פה אמר ה' למענכם שלחתי בכלה וגו'. למענכם שלחתי בכלה, דא קודשא בריה הוא. והורדתי בריחים כולם, אלין כל רתיכין ומשריין עלאין.

יב' כד "נחתו לפכל, אתפתחו שמיא, ושראת רוח "נבואה קדישא על יחזקאל, וחתא כל מה דחמא, וואמר לון לישראל, הא מאריכון הקא, "וכל חילי שמיא ורתיכו, דאתו למידר ביניכון. לא הימנוהו, עד דאצטרף לגלאה כל מה "דחמא, וארא כף, וארא כף. ואי גלי יתיר, "מה דגלי "כלא אצטרף. פיון דחמו ישראל כף, חדו. וכד שמעו מלין מפומיה דיחזקאל, לא חיישו על גלותהון כלל, דהא ידעו דקב"ה לא שביק לון. וכל מה דגלי ברשותא גלי.

יג' ותנינן בכל אתר ודישראל גלו תמן שכניתא "גלתה עמהון, והקא בגלותא דמצרים מה כתיב, ואלה שמות בני ישראל וגו'. פיון דכתיב בני ישראל,

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

ז' (ירמיה ט') ז"ח איכה צ"ב ט"ג שמי"ו. ח' (ישעיה ה') ה' ל"ג מן דתנן עד והשתא. ו' לגלותא. ז' מוסיף הוו. ח' ל"ג בבבל. ט' קיימא. י' והא. כ' ל"ג ולא ישגח בהון. ל' ל"ג אמר ר' שמעון. מ' בההוא. נ' ל"ג מן מה עד ומה. ו' ל"ג רתימאי. פ' ל"ג לבבל. צ' בההוא שעתא אתגלי קביה ול"ג מן כד עד יחזקאל. ק' ל"ג נבואה. ר' אמר. ש' ל"ג מן וכל עד לא הימנוהו. ת' ורתיכו. א' דגלי. ב' ל"ג כף. ג' ל"ג כף. ד' ל"ג מה דגלי. ה' וכלא. ו' ואמר ר' שמעון בה שעתא חדו ישראל חזוואתא שלימתא בסיעתא דמריהון ההוה עמהון וכל חד מנייהו עאל רעותא ולביה ברחימותא טגיא למימטר. [למיטר] נפשיה על קדושתא דמאריהון ובגין כך גלי יחזקאל כל מה דגלי. ז' דגלו ישראל. ח' אתגליא; גלתא. ט' דרך אמת. י' פ"י קשורים.

הסולם

מאמר

הקב"ה. והורדתי בריחים כולם, אלו הם כל המרכבות והמחנות העליונים.

יב' כד נחתו לבבל וכו': כשירדו לבבל נפתחו השמים, ורוח נבואה הקדושה שרתה על יחזקאל, וראה כל מה שראה ואמר להם לישראל, הרי אדוניכם כאן, וכל צבאות השמים והמרכבות, שבאו לדור עמכם. לא האמינוהו, עד שנצרך לגלות כל מה שראה: וארא כף, וארא כף. ואם גלה ביותר, כל מה שגלה נצרך כולו. כיון שראו ישראל את זה, שמחו. וכששמעו הדברים מפי יחזקאל, לא פחדו על גלותם כלל, כי ידעו שהקב"ה לא יעזוב אותם. וכל מה שגלה גלה ברשות.

יג' ותנינן בכל אתר וכו': ולמדנו, בכל מקום שגלו ישראל, גלתה עמהם השכינה. וכאן

י' דתנן, אמר ר' יצחק וכו': שלמדנו, אר"י, מהו שכתוב, על ההרים אשא בכי ונהי. אלא הם אלו ההרים הרמים שבעולם. ומי הם אלו הרים הרמים, הם, בני ציון היקרים המסולאים בפז. ועתה הם יורדים בגלות, וריחים על ערפם, וידיהם קשורים לאחור. וכשבאו לגלות בכל, חשבו שאין להם קיום לעולם, כי הקב"ה עזב אותם ולא ישגיח עוד בהם לעולם.

יא' ותנינן, אמר ר"ש וכו': ולמדנו, אר"ש, באותה שעה קרא הקב"ה לכל החבורה שלו, וכל המרכבות, והמחנות, ושריו, כל צבאות השמים, ואמר להם, מה אתם עושים כאן, ומה בני אהובי בגלות בכל ואתם כאן, קומו רדו כלכם לבבל ואני עמכם. זהו שכתוב, כה אמר ה' וגו', למענכם שלחתי בכלה, זהו

(דפו"י דף ב' ע"ב)

שמות

ה

מהו את יעקב, הבאים אתו אצטריך למימר. אלא, אלה שמות בני ישראל אינן רתיכין ומשריין עלאין, דנחתו עם יעקב, בהדי שכינתא, בגלותא דמצרים. (יד) ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו. רבי חייא פתח אתי מלבנון פלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה מראש שניר ותרמון ממעונות אריות מהררי נמרים. האי קרא על כנסת ישראל אתמר, בשעתא דנפקו ישראל ממצרים, וקריבו לטורא דסיני לקבלא אורייתא, אמר לה קודשא בריך הוא, אתי מלבנון: מן ההוא עדונא עלאה קא אתאת. פלה: שלימתא, פהאי סיהרא דאשתלימת מן שמשא בכל נהורא ונציצו, אתי מלבנון תבואי, בגין לקבלא בניך אורייתא.

מו) תשורי מראש אמנה, תשורי: כד"א ותשורה אין להביא. יתקביל תקרובתא על בניך. מראש אמנה: מראשיתא דעאלו במהימנותא עלאה, ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, והווי במתקלא מן תדא כמלאכין עלאין, דהכי פתיב בהו, ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. פדין קבילת כנסת ישראל תשורה.

מז) מראש שניר ותרמון: דא טורא דסיני, דקריבו לגביה, ואתעתדו תחותיה. דכתיב, ויתיצבו בתחתית הקר. ממעונות אריות: אלין בני שעיר דקב"ה זמין לון באורייתא, ולא פשו לקבלה. מהררי נמרים: אלין בני ישמעאל,

מסורת הזהר
טו לעיל דף א' ציון א. י' (שה"ש ד') חיי שרה נין
צ"ב. כ' (ש"א ט') ויחי רמ"א צ"ב. ל' (שמות כ"ד) לך ע"ד צ"א. מ' (תהילים ק"ג) הקסח"ו קפ"ו צ"ד. ו' (שמות י"ט) ח"ב פב: רז: ח"ג קכה.
דרך אמת חן פ"י והוי במשקל אחד במוריגה אחת.

חלופי גרסאות

ט דאשתלימא. י תקביל.
ו (שמות ו) ויחי רמ"א צ"ב. ל' (שמות כ"ד) לך ע"ד צ"א. מ' (תהילים ק"ג) הקסח"ו קפ"ו צ"ד. ו' (שמות י"ט) ח"ב פב: רז: ח"ג קכה.

הסולם

מאמר

לבונון. לא יוכלו ישראל לקבל התורה, מחמת שחסרים ג"ר.
טו) תשורי, כד"א וכו': תשורי, פירושו כמו שאתה אומר ותשורה אין להביא, כן תשורי, פירושו, תקבל מתנה בשביל בניך. מראש אמנה, פירושו, מראשית שבאו באמונה עלינו, ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, והיו במשקל אחד עם מלאכים העליונים, שכן כתוב בהם, ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. או קבלה כנסת ישראל מתנה. שעליה נאמר תשורי מראש אמנה, כנ"ל. שפירושו תוספת מוחין.
טז) מראש שניר ותרמון: זהו הר סיני, שקרבו אליו, ונועדו מתחתיו. שכתוב, ויתיצבו בתחתית ההר. ממעונות אריות, אלן הם בני שעיר, שהקב"ה הזמין אותם לקבל התורה, ולא רצו לקבלה. מהררי נמרים, אלן הם בני ישמעאל, שכתוב, ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתא מרכבות קדש. ופארן הם בני ישמעאל.

וכאן בגלות מצרים מה כתוב, ואלה שמות בני ישראל וגו', ושואל, כיון שכתוב, בני ישראל, למה כתוב את יעקב, היה צריך לומר, הבאים אתו, ומשיב, אלא, אלה שמות בני ישראל, הם המרכבות ומחנות עליונים, שירדו עם יעקב ביחד עם השכינה בגלות מצרים. ובזה מיושב מ"ש היה היה ב' פעמים, כי היה הא' הוא, בגלות מצרים, והיה ב' בגלות בבבל.
מאמר אתי מלבנון כלה

יד) ואלה שמות וגו': ר' חייא פתח, אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי וגו'. מקרא זה על כנסת ישראל נאמר, שהיא המלכות, בשעה שיצאו ישראל ממצרים, וקרבו אל הר סיני לקבל התורה, אמר לה הקב"ה, אתי מלבנון שפירושו, מן עדן העליון ההוא, שהוא חכמה, הנקראת לבנון, היא באה. כלה, פירושו שלמה, כלבנה זו הנשלמת מן השמש בכל האור וההתנוצצות, שהם אור ישר ואור חוזר. אתי מלבנון תבואי, כדי שבניך יקבלו התורה. כי מטרת שהמלכות מקבלת החכמה הנקראת (דפו"י דף ב' ע"ב *) דף ג' ע"א)

מאי

שמות

דְּכָתִיב ^ט ה' מְסִינֵי בָּא וְנִרְחַ מְשַׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מֵהָר פֶּאֶרְן וְאֶתָּא מִרְכָּבוֹת קֹדֶשׁ.

יז) מַאי וְאֶתָּא מִרְכָּבוֹת קֹדֶשׁ. דְּתַנִּינָן, כַּד בְּעָא קב"ה לְמֵיבָב אֹרְיִיתָא לְיִשְׂרָאֵל, אֲתוּ מְשַׁרְיִין דְּמִלְאָכִין עֲלָאִין, פְּתַחוּ וְאָמְרוּ, ^ט ה' אֲדוֹנֵינוּ מָה אֲדִיר שְׁמֵךְ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּנְה הוֹדֵךְ עַל הַשָּׁמַיִם, בְּעָאן דִּיתְיָהִיב לֹון אֹרְיִיתָא.

יח) אָמַר לֹון קב"ה, וְכִי אֵית בְּכוּן מוֹתָא, דְּכָתִיב, ^ט אָדָם פִּי יָמוֹת בְּאֶהֱל. ^ט וְכִי יִהְיֶה בְּאִישׁ חֲטָא מְשַׁפֵּט מוֹת וְהוֹמַת. חֲטָא אֵית בִּינֵיכוֹן, וְכִי אֲתוּן בְּעָאן לְדִינָן. אֵית בִּינֵיכוֹן גּוֹל, אוֹ גְּנֵבָה, דְּכָתִיב, ^ט לֹא תִגְנוּב. אֵית בִּינֵיכוֹן נְשִׁין דְּכָתִיב, ^ט לֹא תִנְאָף. אֵית בִּינֵיכוֹן שְׁקָרָא, דְּכָתִיב, ^ט לֹא תַעֲנֶה בְּרַעַךְ עַד שְׁקָר. אֵית בִּינֵיכוֹן חֲמָדָה, דְּכָתִיב, ^ט לֹא תַחְמוֹד. מָה אֲתוּן בְּעָאן אֹרְיִיתָא. מִיָּד פְּתַחוּ וְאָמְרוּ, ה' אֲדוֹנֵינוּ מָה אֲדִיר שְׁמֵךְ בְּכָל הָאָרֶץ. וְאֵלּוּ אֲשֶׁר תִּנְה הוֹדֵךְ עַל הַשָּׁמַיִם לֹא כְּתִיב. וְע"ד וְאֶתָּא מִרְכָּבוֹת קֹדֶשׁ, כְּדִין מִימֵינוּ אֵשׁ דַּת לְמוֹ.

יט) ר' יוסי אוקים לְהַאי קְרָא, כַּד יִנְחָתָא שְׁכִינְתָּא בְּגִלוּתָא דְּמַצְרַיִם. וּר"ש אָמַר, הַאי קְרָא, עַל רְזָא דִּיחֻדָּא דְּמַהִימְנוּתָא אֲתָמַר, אֲתִי מְלַבְנוֹן כְּלָה, קוֹל אָמַר לְדַבּוּר אֲתִי, בְּגִין דְּהָא קוֹל אֲתִי לְדַבּוּר, וְיִמְדַבֵּר לָהּ בְּהַדְרִיָּה, לְמַהוּי כְּתוּבָא בְּלֹא פְרוּדָא כְּלָל. בְּגִין דְּקוֹל אִיהוּ כְּלָל, דַּבּוּר אִיהוּ פְרָט. וְע"ד כְּלָל

חלופי גרסאות

כ דאתון וליג וכי ל נחתת, ח ומדברא ליה בהדיה כחדא וליג למהוי.
כ דאתון וליג וכי ל נחתת, ח ומדברא ליה בהדיה כחדא וליג למהוי.

מסורת הזהר

(ט) (דברים ל"ג) ויצא ג' צ"ה, ט) (תהלים ח') הקסה"ז י"ד צ"ב ז"ח מ"ז ט"ג שמ"ד. ט"א ט"ד ש"ו. פ) (במדבר י"ט) ח"א רס: ח"ב קי"ז: קנ"ח: ח"ג כט. צח. קנט. רעט. ת"ז תכ"א טג. תס"ז צ"ח. ז"ח צ"ז ט"ד ש"ת. צ) (דברים כ"א) ח"ג ג. ק) (שמות כ') ח"ב פד: צ. צג: ח"ג יב: פד: ז"ח כ"ז ט"ג ש"ב. ד) (שם) עם המ"מ מלבר ח"ב פד. ת"ז תכ"ז עב. תל"ז עח: ז"ח כ"ז ט"ב ש"ט מ"ד ט"ג ש"מ קי"ז ט"ב ש"ה. ו) (שם) עם המ"מ ת"ז תנ"ט צ"ג. ז"ח ט"ג ש"ט. מ"ד ט"ג ש"מ מ"ד ט"ד ש"ז. ש"ג. ח) (שם) עם המ"מ ח"ג עח: ז"ח ט"ג שכ"ד. מ"ד ט"ג ש"מ"ט. מ"ד ט"ג שכ"ב.

אתי מלבנון כלה

שעיר וישמעאל לא רצו לקבלה עליהם, והמלאכים לא יכלו לקבלה, מפני שאין בהם דין. יט) ר' יוסי אוקים וכו': ר"י מפרש את הכתוב הזה, בעת שירדה השכינה בגלות מצרים. והיינו משום קושית ר' אבא (להלן אות ס"ג) שהקשה וכי מלבנון אתת, והלא ללבנון עולה. ע"ש. והיה צריך לומר אתי ללבנון תעלה. וע"כ מפרש לה בעת שירדה השכינה ממקום לבנון, שהוא בינה שחזרה להיות חכמה, אל גלות מצרים, וע"כ כתוב, מלבנון תבואי. ור"ש אמר וכו': ור"ש אמר, לישב את הקושיא הנ"ל, למה אינו אומר, ללבנון תעלה. מקרא זה על סוד יחוד האמונה, שהיא המלכות, נאמר, **אתי מלבנון כלה**. קול, שהוא ז"א, אמר לדבור, שהוא מלכות, **אתי**, משום שהקול בא לדבור ומנהיגו עמו, להיות כאחד בלי פרוד כלל. משום שהקול הוא כלה, כי הוא אור חסדים שישנו בכל המדרגות, דבור הוא פרט, שהוא אור החכמה שבקו שמאל דבינה, שאינו אלא

הסולם

מאמר
יז) **מאי ואתא מרכבות קדש:** למדנו, כאשר רצה הקב"ה לתת התורה לישראל, באו מחנות מלאכים העליונים, פתחו ואמרו ה' אדונינו וגו' אשר תנה הודך על השמים. ובקשו שינתן להם התורה ולא לישראל.
יח) **אמר לון קב"ה וכו':** אמר להם הקב"ה, וכי יש בכם מות, שכתוב בתורה, אדם כי ימות באהל. וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת. יש בכם חטא, שאתם צריכים לדינים. יש בכם גול או גנבה, שכתוב לא תגנוב. יש בכם נשים, שכתוב, לא תנאף. יש בכם שקר, שכתוב לא תענה ברעך עד שקר. יש בכם חמדה, שכתוב, לא תחמוד. למה אתם מבקשים התורה. מיד פתחו ואמרו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, ואלו אשר תנה הודך על השמים לא כתוב. וע"כ נאמר, ואתא מרכבות קדש, דהיינו שבא ממשא ומתן עם המלאכים. אז נאמר, מימינו אש דת למו, שהיא התורה, ונמשלה לאש מפני הדין שבה, שמשום זה, (דפו"י דף ג' ע"א)

ז

שמות

אצטריוך לפרט, ופרט אצטריוך לכלל. דהא לית קול בלא דבור, ולית דבור בלא קול. וע"ד אתי מלבנון פלה וגו', דעקרא דתרוניהו מלבנון קא אתגין.

כ תשורי מראש אמנה: דא איהו גרון, דמתמן נפקא רוחא לאשלמא פלא, מרזא דלבנון סתים וגניז. מראש שניר ותרמון: דא איהי לישא רישא ואמצעיתא, דמתחבא לדבור. ממעונות אריות: אלין אינון שינים. מהררי נמרים: אלין אינון שפון, שלימו דאשתלים בהו דבור.

כא ואלה שמות בני ישראל. רבי חייא פתח, א אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאו למטעמתיו. אל תלחם את לחם רע עין, בגין דנהמא או הנאה דההוא בר נש דהוי רע עין, לאו איהו כדאי למיכל ולא תהני מניה. דאי כד נתתו ישראל למצרים, לא יטעמון נהמא דמצראי, לא אשתבכו בגלותא, ולא יעיקון לון מצראי.

כב אמר ליה רבי יצחק, והא גנרא אתגור. א"ל, כלא איהו פדקא יאות, דהא לא אתגור במצרים דווקא, דהא לא פתיב כ פי גר יהיה ורעך בארץ מצרים, אלא בארץ לא להם, ואפילו בארעא אחרא.

כג אמר ר' יצחק, מאן דאיהו בעל נפש, דמיכליה יתיר משאר בני נשא, או מאן דהוא אזיל בתר מעוי, אי אערע ביההוא רע עין, וכוס דגרמיה ולא ייכול מנהמא דיליה, דלית נהמא בישא בעלמא, בר מההוא לחם רע עין, מה פתיב

חלופי גרמאות

1 כלה, 2 דמתחבא; דמתחבא. 3 ל"ג במצרים דווקא. 4 מוסיף לא ייכול עם בני דמיכליה. 5 בהו. 6 ל"ג לחם.

ממורת הזהר

א (משלי כ"ג) תולדות ע' צ"י. ב (בראשית ט"ז) וישב ג"ט צ"ב. ז"ח ל"א ט"א ש"ה.

דרך אמת ט פ"י ישחוט.

אל תלחם את לחם רע עין

נמרים, אלו הם שפתים, שהם מלכות וכל אלו הספירות שהם של ז"א הם השלמות שנשלם בהן הדבור. שהיא מלכות הנוקבא דז"א.

מאמר אל תלחם את לחם רע עין

כא ואלה שמות בני וגו': ר' חייא פתח, אל תלחם את לחם רע עין ואל וגו'. אל תלחם את לחם רע עין, משום שהלחם או ההנאה מאתו בן אדם שהוא רע עין, אינו כדאי לאכול ולהנות ממנו. ואם כשירדו ישראל למצרים, לא היו טועמים את לחם המצרים, לא היו נעזבים בגלות במצרים ולא היו יכולים להרע להם.

כב אמר ליה רבי יצחק וכו': א"ל ר"י, והרי גזירה נגזר על ישראל להיות בגלות, שהיה מוכרח להתקיים אפילו לא אכלו את לחמם. אמר לו, הכל נכון הוא, שהרי לא נגזר הגלות במצרים בדיוק, כי לא כתוב, גר יהיה זרעך בארץ מצרים, אלא בארץ לא להם. ויכול להיות אפילו בארץ אחרת.

כג אמר ר' יצחק וכו': אר"י, מי שהוא בעל נפש, שאוכל יותר משאר בני אדם, או

הסולם

מאמר

אלא במלכות לבדה. (כנ"ל בראשית ב' דף קמ"ו ד"ה ומהכא ובפ' תולדות דף פ' אות קפ"ד) ועל כן כלל צריך לפרט, כי אין לז"א ג"ר זולת אור חכמה שבמלכות, ופרט צריך לכלל, כי אור החכמה שבמלכות אינו מאיר זולת בהתלבשותו באור החסדים שמקבל מן הז"א שהוא כלל. כי אין הקול שלם בלי דבור ואין הדבור שלם בלי קול. ועל כן אתי מלבנון כלא, כי עיקרם של שניהם באים מלבנון, שהוא בינה, ושיעור הכתוב, אתי מלבנון תבואי, היינו שתבא אליו לחבור וליחוד, וכזה מיושב הקושיא, שאמר הכתוב, מלבנון תבואי, ולא אמר, ללבנון תעלי.

כ תשורי מראש אמנה: זה הוא גרון, שהוא בינה המקבלת מחין שה"ס חכמה, שמשם יוצא הרוח, שהוא ז"א, להשלים הכל, מסוד הלבנון הסתום והגנוז, שז"א פותח אותה בסוד קו האמצעי, (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת) מראש שניר וחרמון, זהו ראשו ואמצעיתו של הלשון, שה"ס ת"ת, וראשו ה"ס דעת, המחתיכים את הדיבור. ממועונות אריות, אלו הם שינים, שהם נצוח והוד. מהררי (דפ"י דף ג' ע"א)

שמות

ה

א כי לא יוכלון המצרים לאכל את העברים לחם כי תועבה היא למצרים, הא לך ולחם רע עין.

בד) תלתא אינון דדתין שכינתא מעלמא, וגרמין, דדיווריה דקודשא בריה הוא לא הוי בעלמא, ובני נשא צווחין ולא אשתמע קליהון. ואלין אינון מן * דשכיב בנדה, בגין דלית מסאבו תקיף בעלמא בר מסאבו דנדה. מ מסאבו דנדה קשיא מכל מסאבו דעלמא, אסתאב איהו, וכל * דמתקרבין בהדיה יסתאבון עמיה, בכל אתר דאזלין אתדתייא שכינתא מן קמיהו.

כה) ולא עוד, אלא דגרים מרעין בישין על גרמיה, ועל ההוא ורעא דיוליד, דכיון דיקרב ב"ג לגבי נדה, ההוא מסאבו דליג עלוי, וישתאר בכל שיפיין דיליה, ורעא דיוליד בההוא שעתא, משכין עלוי רוח מסאבו. וכל יומי יהא במסאבו, דהא בנינא ויסודא דיליה איהו במסאבו רב ותקיף מכל מסאבא דעלמא, דמיד דקריב ב"ג לגבי נדה, ההוא מסאבו דליג עלוי, דכתיב, ויתהי נדתה עליו.

כו) מן דשכיב בבת אל נכר, דאעיל ברית קודש ונאת קיימא ברשו אתרא, דכתיב, ובעל בת אל נכר. ותנינן, לית קנאה קמי קב"ה, בר קנאה דברית קדישא, דאיהו קיימא דשמא קדישא, ורזא דמהימנותא. מה כתיב * ויחל העם לזנות אל בנות מואב מיד ויחר אף ה' בישראל.

כז) רישי עמא ודידעו ולא מחו בידיהו, אתענשו בקדמיתא, דכתיב, קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש. רבי אבא אמר, מאי

חלופי גרמאות

ר ליג לחם. ש מוסיף ראשונה מאן, ת מסאבי, א דמקרבין. ב ויסחאב. ג מוסיף שעתא מסאבו. ד מסאבו. ה מוסיף תניינא מאן, ו ואתקיימא. ז וירעין.

מסורת הזהר

ג) (בראשית מג.) ד) (ויקרא ט"ו.) ה) (מלאכי ב') חיי שרה סי' צ"ג. ו) (במדבר כ"ה.) ז) (שם) ח"ג ריו. וכל: ז"ח ל"ד ט"א ש"ל.

הסולם

מאמר

ג) אינון דדחין שכתתא שהאדם קרב אל הנדה, טומאה ההיא קופצת עליו, ונשארת קבועה בכל האיברים שלו, הזרע שמוליד בשעה ההיא מושך רוח הטומאה. וכל ימיו יהיה בטומאה, משום שהבנין והיסוד שלו, של הנולד, הוא בטומאה, גדול וחזק מכל טומאות העולם. ומיד שהאדם קרב אל הנדה טומאה ההיא קופצת עליו, שכתוב, ויתהי נדתה עליו.

כז) מן דשכיב וכו': ב) מי ששוכב עם בת אל נכר, דחיינו גויה. שמכניס ברית קדש ואות הברית ברשות אחרת, שכתוב, ובעל בת אל נכר, ולמדנו שאין קנאה לפני הקב"ה זולת קנאת הברית, שהוא ברית של השם הקדוש וסוד האמונה. מה כתוב, ויחל העם לזנות אל בנות מואב, מיד, ויחר אף ה' בישראל.

כז) רישי עמא דידעו וכו': ראשי העם, שידועים זה ואינם מוחים בהם, נענשו תחילה, שכתוב, קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש. רבי אבא אמר, מהו, נגד השמש, היינו נגד הברית שנקרא שמש, ועליו נאמר כי שמש

או מי שהולך אחר מעיו, דחיינו שדרכו למלאות בטנו בתענוגים, אם פגש באותו רע עין, ישחוט עצמו ולא יאכל מלחמו, כי אין לחם רע בעולם זולת הלחם של רע עין. מה כתוב, כי לא יוכלון המצרים לאכל את העברים לחם כי תועבה היא למצרים. כלומר, שלא יכלו לראות כשהעברים אוכלים. הנה לך לחם רע עין.

מאמר תלתא אינון דדחין שכתתא

כד) תלתא אינון דדחין וכו': שלשה הם הדוחים את השכינה מן העולם, וגורמים, שדירתו של הקב"ה לא יהיה בעולם. ובני אדם זועקים בתפלה ולא נשמע קולם. ואלו הם: א) מי ששוכב עם נדה, שאין טומאה חזקה בעולם זולת טומאת הנדה. טומאת הנדה קשה מכל טומאות העולם, הוא, השוכב נטמא, וכל הקרבים אליו נטמאים עמו. בכל מקום שהולכים נדחית השכינה מפניהם.

כה) ולא עוד וכו': ולא עוד אלא שגורם מחלות רעות על עצמו ועל הזרע שיוליד, כי כיון (דפו"י דף ג' ע"א * דף ג' ע"ב)

ט

שמות

נגד השמש. נגד הברית דאקרי שמש, ובעליה אתמר כי שמש ומגן ה' אלהים. שמש ומגן: דא ברית קדישא. מה שמש ורח ונהיר על עלמא, אוף הכי ברית קדישא ורח ונהיר גופא דב"נ. מגן: מה מגן איהו לאגנא עליה דב"נ, אוף הכי ברית קדישא מגן עליה דב"נ, ומאן דנטיר ליה, לית נוקא בעלמא, דכיל למקרב בהדיה ודא הוא נגד השמש.

כח) רישי עמא, יתפסון בכל דרא ודרא בחוכא דא, אי ידעין וילא מקנאין ליה. בגין דחוכא דא עליהו, לקנאה ליה לקב"ה בהאי ברית, מאן דאעיל קדושה דא ברשותא אחרא, עליה כתיב לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. לא תשתחוה להם ולא תעבדם פי אנכי ה' אלהיך אל קנא וכלא קנאה תדא. וע"ד אתדתיא שכינתא מקמיה. מאן דמשקר בקרית קדישא דתתים בבשריה דב"נ, כאילו משקר בשמא דקב"ה, מאן דמשקר בחותמא דמלכא, משקר ביה במלכא, לית ליה חולקא באלהא דישאל, אי לא בחילא דתיוכתא דתדיר.

כט) ר' יוסי פתח ואמר, וישכחו את ה' אלהיהם וגו', ויעזבו את ה'. מאי וישכחו ויעזבו. דדחו מנייהו ברית קדישא, הו גזרין וילא פרעין, עד דאתת דבורה ונדיבת בהאי לכל ישאל פמה דכתיב, בפרוע פרעות בישאל בהתנדב עם ברכו ה'.

ל) מאן דקטיל בנוי, ההוא עופרא דמתעברא אתתיה, וגרים לקטלא ליה במעקה, דסתיר בנינא דקב"ה ואומנותא דיליה. אית מאן דקטיל ב"נ, וקאי קטיל בנוי.

חלופי גרמאות

ח ועליהו; ועלה. ט מוסף אלקים צבאות. י ל"ג ולא מקנאין ליה. כ בהותמא. ל יתיר. מ ויעזבו בני ישראל את ה' וגו' (ד"א) ו ל"ג וישכחו. ס מוסף תליתא מאן. ע ל"ג עוברא.

כ (שופטים ה') לך קיל צ"א.

קדישא דאיקרי אלהים. ובסיא מצינו ויל ויל שציל שמא קדישא.

מסורת הזהר

ח (תהלים פ"ד) ח"ב קטו: רכז: רל. ח"ג יב. כב: תנ. רפא: ת"ז בהקדמה ט. ת ה כ. תמיד פ"ב: ת"ה בהשמטות קמב. ז"ח ק"א פ"א י"ב ט (שמות כ') ויחי קצ"ג צ"ב ז"ח כ"ז ט"ג ש"ג מ"ד ט"ב ש"ז. ע"ה ט"ג ש"א ט"ד ש"ז. י' (ש"א י"ב) ח"ג מב:

דרך אמת ו צ"ע פקודי רכ"ד ב' ומגן דא הוא דשמא קדישא.

ג אינון דדחיין שכתתא

מפניו. מי שמשקר בברית הקדוש החתום בבשרו של אדם הוא כאלו משקר בשם הקדוש, כי מי שמשקר בחותם המלך שהוא ברית הקדוש משקר במלך עצמו, וע"כ אין לו חלק באלקי ישראל, אם לא בכח תשובה תמידית.

כט) ר' יוסי פתח וכו': רי"פ ואמר, וישכחו את ה' אלקיהם וגו' ויעזבו את ה'. ושואל, מהו וישכחו ויעזבו. ומשיב, שדחו מעצמם אות ברית קדוש, שהיו מלים ולא פרעים, עד שבאה דבורה, והתנרבה בזה, דהיינו שהנהיגה הפריעה בכל ישראל. כמו שכתוב, בפרוע פרעות בישראל בהתנדב וגו'.

ל) מאן דקטיל בנוי וגו': ג) מי שהורג את בניו, דהיינו לאותו עובר שאשתו נתעברה בו, כי בא עליה ביום צ' לעבור, שאז ממית העובר

הסולם

מאמר

שמש ומגן ה' אלקים, שמש ומגן, זהו ברית הקדוש. מה השמש זורח ומאיר על העולם, אף ברית הקדוש זורח ומאיר גופו של אדם. ונקרא מגן, מה המגן הוא להגן על האדם, אף ברית הקדוש מגין על האדם, ומי ששומר אותו אין לו נזק בעולם שיוכל לקרב אליו. וזהו נגד השמש.

כח) רישי עמא יתפסון וכו': ראשי העם נתפסים בכל דור ודור בשביל חטא הזה, אם יודעים ואינם מקנאים אותו. משום שחוב זה מוטל עליהם לקנאות, בשביל הקב"ה בברית הזה, את כל מי שמביא קדושה זו ברשות אחר. עליו כתוב, לא יהיה לך אלהים אחרים על פני לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלקיך אל קנא. והכל קנאה אחת, הו הבא על הגויה, והו העובד עבודה זרה, וע"כ נדחתה השכינה (דפו"י דף ג' ע"ב)

שמות

לא) תִּלְתָּא בִישׁוּן עֲבִיד דְּכָל עֲלָמָא לָא יָכִיל לְמַסְבֵּל, וְעַל דָּא עֲלָמָא
מִתְמַוְּגָגָא זְעִיר זְעִיר, וְלֹא יָדִיעַ, וְקַב"ה אֶסְתַּלַּק מֵעֲלָמָא, וְחֲרָבָא וְכַפְנָא וּמִוְתָּנָא
פִּי אֲתִיָּין עַל עֲלָמָא. וְאַלִין אֵינוּן: קָטִיל בְּנוֹי, סְתִיר בְּנִיָּנָא דְמַלְפָּא, דְחִיא
פִּי שְׂכִינְתָּא, דְאַזְלָא וּמִשְׁטָטָא בְּעֲלָמָא, וְלֹא אֲשַׁפְּחַת נִיחָא. וְעַל יֵאלִין, רֹחָא
דְקוּדְשָׁא פִּי בְּכִיָּה. וְעֲלָמָא אֲתַדָּן בְּכָל הַנִּי דִּינִין. וְנִי לְהֵהוּא בִּינִי, וְנִי לֵיהּ, טַב
לֵיהּ דְלָא יִתְבָּרִי בְּעֲלָמָא.

לב) וּפְאִין אֵינוּן יִשְׂרָאֵל, דִּאֲע"ג דְהוּוּ בְּגִלוּתָא דְמַצְרַיִם, אֶסְתַּמְרוּ פִּי מִכָּל
הַנִּי תִלְתָּא, מְנַדָּה, וּמִבַּת אֵל נְכָר, אֶמְקַטוּל וְרַעָא, וְאַשְׁתַּדְלוּ פִּי בְּפִרְהִסְיָא בְּפִרְיָה
וְרַבְיָה. דְאַף עַל גַּב דְגִזְרָה אֲתַגְזֶרְתָּ פִּי כָּל הַבֵּן הַיְלֹוד הַיְאֹוְרָה תִשְׁלִיכֹוהוּ, לָא
אֲשַׁתְּכַח בִּינֵיהוֹן מֵאֵן דְקָטִיל עוּבְרָא בְּמַעְהָא דְאַתְתָּא, כ"ש לְבַתְרָא. וּבְכֹוֹתָא
דָּא נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא.

לג) מְנַדָּה: דְתַנִּי רַבִּי חֵיָּיא מֵאֵי דְכְּתִיב פִּי וַיַּעַשׂ אֶת הַפִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְאֶת
כַּנּוֹ נְחֹשֶׁת בְּמִרְאֹות הַצּוּבָאוֹת. מִפְּנֵי מַה זָכוּ נֶשְׁוִן לְהֵאֵי, בְּגִין דְאַסְתַּמְרוּ
גְּרַמְיֵיהוּ בְּגִלוּתָא פִּי דְמַצְרַיִם, דְלְבַתְרָא דְאַתְדַּכְּיִין הוּוּ אֲתִיָּין מִתְקַשְׁטָן וּמִסְתַּפְּקָן
בְּמִרְאָה בְּכַעֲלֵיהוֹן, וּמְעוּרְרָן לֹוֹן בְּפִרְיָה וְרַבְיָה.

לד) מִבַּת אֵל נְכָר, דְכְּתִיב, פִּי יֵצְאוּ כָּל צְבָאוֹת ה' וְגו'. וְכְּתִיב פִּי שְׁבִטֵי
יְהוָה יֵצְאוּ לְיִשְׂרָאֵל. יְצוּת לְיִשְׂרָאֵל וְדֵאֵי. וְאַלְהָ שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁבִטֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל. דְבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

חֲלוּפֵי גְרַמְיֵיהוֹן

פ אֲתִיָּיא, צ רַמִּיא, ק נִשְׁמַתָּא, ר דָּא, ש רֹחִין, ת מוּסִיף
עבִיד בְּכִיָּה, א לֵיג וּמְקַטוּל זֹרַעָא, ב לֵיג בְּפִרְהִסְיָא, ג לֵיג
מֵאֵן, ד לֵיג יִשְׂרָאֵל, ה מוּסִיף דְמַצְרַיִם מְנַדָּה.

מִסּוּרַת הַזְהָר

ז (שְׁמוֹת א') ח"ג קנג: תְּקִיָּה צ"ח ט"ב שְׁלִיָּו. ח (שְׁמוֹת
לִיָּה), ט (שְׁמוֹת י"ב). ט (תַּחֲלִים קכ"ב) וִיצָא צ"ז צִיָּה.

דְרַךְ אֲמוֹת כ) פִּי הוּוּ שׁוּמְרִים עֲצֻמָּס בְּמַצְרַיִם מְכַל אֵלוּ שְׁלוּשָׁה.

ג' אֵינוּן דְחִיָּין שְׂכִינְתָּא

הַבְּנִים, וְהַשְׁתַּדְלוּ בְּמַעֲשֵׂים בְּפִרְהִסְיָא לְעוּרֹר
הַפְּרִיָּה וְרַבִּיָּה, כְּמוּ שְׁאוּמֵר לְהֵלֵן, וְאַע"פ שְׁנַגְזֹרָה
גִּזְרָה, כָּל הַבֵּן הַיְלֹוד הַיְאֹוְרָה תִשְׁלִיכֹוהוּ, לָא
נִמְצָא בִינֵיהֶם אִישׁ שִׁיהֲרוּג עוּבֵר בְּמַעֲיָ אִשָּׁה,
וּמְכַל שְׁכָן לְאַחַר שְׁנוּלָד, וּבִזְכוּת זֶה יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל
מִן הַגְּלוּת.

לג) מְנַדָּה, דְתַנִּי וְכו': נִשְׁמְרוּ בְּמַצְרַיִם
מְנַדָּה. כִּי ר' חֵיָּיא לְמַד, מַהוּ שְׂכִינְתּוֹ, וַיַּעַשׂ וְגו'
בְּמִרְאֹות הַצּוּבָאוֹת, מִפְּנֵי מַה זָכוּ הַנְּשִׁים לְכָךְ,
לְהַבִּיא אֶת מִרְאֹות הַצּוּבָאוֹת לְמַשְׁכָּן, הוּא מִשׁוֹם
שִׁשְׁמְרוּ אֶת עֲצֻמָּן בְּגִלוּת מַצְרַיִם, שְׁלֹא אַחַר
שִׁנְטֵהֲרוּ מְנַדְתָּן הֵיוּ בָאוֹת וּמִתְקַשְׁטוֹת
וּמִסְתַּכְלוֹת בְּמִרְאָה בְּכַעֲלֵיהֶן וּמְעוּרְרוֹת אוֹתָם
בְּפִרְיָה וְרַבִּיָּה. הֵרִי שִׁנְשְׁמְרוּ מְנַדָּה בְּגִלוּת מַצְרַיִם.

לד) מִבַּת אֵל נְכָר: נִשְׁמְרוּ בְּמַצְרַיִם
מִבַּת אֵל נְכָר דְחֵיָּינוּ מְנַשִּׁים נְכוּדִיוֹת. שְׂכִינְתּוֹ,
יֵצְאוּ כָּל צְבָאוֹת ה'. וְכְּתוּב, שְׁבִטֵי יְהוָה יֵצְאוּ
לְיִשְׂרָאֵל

הַסּוּלָם

מֵאֵמֶר

הַעוּבֵר וְגוּרָם לְהוֹרֵג אוֹתוֹ בְּמַעֲיָ אוּ שְׁעוּשָׁה
אִיזִיה פְּעוּלָה גְּזוּרְמַת שְׁתַּפִּיל הַעוּבֵר. שְׁסוּתֵר
בְּנֵינוּ שֶׁל הַקַּב"ה וְאוּמְנָתוֹ. יֵשׁ מִי שֶׁהוֹרֵג אָדָם,
זֶה הוֹרֵג בְּנוֹי.

לא) תִּלְתָּא בִישׁוּן וְכו': ג' רַעוּת עֵשָׂה
(כְּמוּ שִׁמְפֹרֵשׁ לְחֵלּוֹן), שֶׁהָעוֹלָם כּוֹלוּ אֵינוּ יִכּוֹל
לְסַבֵּל, וְע"כ הָעוֹלָם מִתְמוּטָט מַעֲט מַעֲט, וְלֹא
יָדוּע לְמַה הוּא, וְהַקַּב"ה מִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם,
וְחָרַב וְרַעַב וּמוֹת בָּאִים עַל הָעוֹלָם. אֵלוּ הֵם,
ג' רַעוּת שְׁעוּשָׁה, הוֹרֵג בְּנוֹי, סוּתֵר בְּנִין הַמֶּלֶךְ,
דְחֵיָּינוּ שִׁמְבַטֵּל הַעִיבּוּר, שֶׁהוּא בְּנִין הַקַּב"ה,
וְרוּחָה אֶת הַשְּׂכִינָה, שֶׁהוֹלֶכֶת וּמִשׁוּטָטֶת בְּעוֹלָם
וְאֵינָה מוּצָאֵת מִנּוּחָה. וְעַל אֵלוּ, רוּחַ הַקּוּדְשׁ
בּוֹכֵה, וְהָעוֹלָם נִידוּן כְּכֹל אֵלוּ הַדִּינִים. אוּי לְאוֹתוֹ
הָאָדָם, אוּי לוֹ, מוּטָב לוֹ שְׁלֹא הִיָּה נְכָרָא בְּעוֹלָם.

לב) זְכַאִין אֵינוּן יִשְׂרָאֵל וְכו': אֲשֶׁרִי
הֵם יִשְׂרָאֵל, שְׁאַע"פ שֶׁהֵיוּ בְּגִלוּת מַצְרַיִם, נִשְׁמְרוּ
מְכַל ג' אֵלוּ, מְנַדָּה, וּמִבַּת אֵל נְכָר, וּמִלְהֲרוּג אֶת
(דְּפִיִּי דָף ג' ע"ב *) דָּף ד' ע"א

יא **שמות**
 (דה) יואי תימא וְהָא כְּתִיב וְהוּא בֶּן אִישׁ מִצְרַיִם הָא וְדָאִי חַד תְּהוּ, וּפְרָסְמוּ קְרָא, דְּכְתִיב, וְהוּא בֶּן אִישׁ מִצְרַיִם וְגו' וְשֵׁם אָמוּ שְׁלוֹמִית בֵּית דְּכָרִי לְמִטָּה דָן. פְּרִיָה וְרִכְיָה, דְּכְתִיב וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וְגו'. וּמְפָל הֲנִי אֶסְתַּמְרוּ יִשְׂרָאֵל. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עָאלוּ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִפְקוּ, הַה"ד וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'.

(לו) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הוּוּ אֲזִלִּי בְּאוֹרְחָא, עַד דִּתְהוּ אֲזִלִּי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יוֹסִי, אֶפְתַּח פּוּמְפָּ, וַיִּנְהַרוּן מִלְּךָ. אָמַר לֵיהּ, נִיחָא קְמִיָה דְמַר, דְּאֶשְׁאֵל מְלָה חֲדָא דְקִשְׁיָא לִי. הָא שְׁמַעְנָא מְבוּצִינָא קַדִּישָׁא, דִּתְהוּ אָמַר, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְבָא. כָּל אֵינּוּן חִילִין וּמְשַׁרְיָין דִּתְהוּ נַחְתִּין לְגַלוּתָא בְּהַדִּי יַעֲקֹב, דְּכְתִיב, אֶת יַעֲקֹב. מַהוּ דְכְתִיב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ. אָמַר לֵיהּ, וְדָאִי הָכִי הוּא. אֶלָּא הָא תְּגִינּוּ, כָּל דְמַקְבֵּל מֵאַחְרָא, אִיהוּ בֵּיתָא מִתְהוּא דְקְהִיב, וְעַל דָּא אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ.

(לז) פֶּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, וַיְהִי כְּכֹלֹת שְׁלֹמֹה לְבַנּוֹת אֶת בֵּית ה' וְאֵת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְגו'. וְכִי בִּינּוּ דְאָמַר אֶת בֵּית ה', מַהוּ וְאֵת בֵּית הַמֶּלֶךְ. אִי בְּגִין שְׁלֹמֹה אֶתְמַר, לָאוּ הָכִי. אֶלָּא אֶת בֵּית ה' דָּא בֵּית הַמֶּקְדֶּשׁ, וְאֵת בֵּית הַמֶּלֶךְ דָּא קַדְשׁ הַקְּדוּשִׁים.

(לח) בֵּית ה' דָּאִיהוּ בֵּית הַמֶּקְדֶּשׁ, כְּגוֹן: עֲזֻרֹת וּלְשֹׁכוֹת וּבֵית הָאוֹלָם

מסורת הזהר
 (ויקרא כ"ד) ח"ג קה: (9) (שמות א') ויחי ר"ז צ"ד. 1 ל"ג מן ואי תימא עד ודאי 1 ונהרון מלך. ח דאחמר.
 (3) (מ"א ט').
 דרך אמת (ז) פי' מרשב"י שנקרא כן ור"ל ניצוק קדוש.

מאמר **הסולם** **איש וביתו באו**
 לישראל, ודאי שאין בהם תערובת מאומה נכריה. וכתוב, אלה שמות בני ישראל. שכטי בני ישראל. דבר אל בני ישראל. שכל זה יורה, שאין בהם תערובת נכריות.
 (לה) וואי תימא והא וכו': ואם תאמר, הרי כתוב, והוא בן איש מצרי. ומשיב, הנה ודאי אחד היה ופרסמו הכתוב, שכתוב, והוא בן איש מצרי וגו'. נשמרו במצרים לקיים פריה ורביה, שכתוב, ובני ישראל פרו וישרצו וגו'. הרי שמכל אלו, מנדה, מבת אל נכר, ומלהרג הבנים, נשמרו ישראל במצרים, וע"כ באו בני ישראל למצרים ויצאו בני ישראל לחירות, ז"ש ואלה שמות בני ישראל הבאים וגו'. כי באו משמע, שלא להשתקע, אלא שיצאו משם, והיינו בזכות שמירת ג' דברים הנ"ל.
מאמר איש וביתו באו
 (לו) ואלה שמות וגו': ר' אלעזר ור' יוסי היו הולכים בדרך. בעוד שהיו הולכים אמר ר' אלעזר לר' יוסי, פתח פיך ויאירו דבריך. אמר לו, אם טוב לפני אדוני, שאשאל לו דבר אחד שקשה לי, הנה שמעתי מן המאור (דפ"י דף ד' ע"א)

(לח) בֵּית ה' דָּאִיהוּ וכו': ומפרש דבריו, בֵּית ה', שהוא בית המקדש, דהיינו עזרות ולשכות בית האולם והדביר, זהו בית המקדש, דהיינו המלכות. ודאי שנקרא בית ה'. בֵּית הַמֶּלֶךְ, זהו קדש הקדשים שהוא פנימי

שמות

יב

והדביר, דא בית המקדש, ונדאי אקרי בית ה'. בית המלך: דא קדש הקדשים, דאיהו פנימא דכלא, המלך סתם. מלך דא, אע"ג דאיהו מלך עלאה, איהו נוקבא לגבי נקודה עלאה, סתימא דכלא. ואע"ג דאיהו נוקבא, איהו דכורא לגבי מלך דלתתא. ובגין כך פלא פגוונא דא. ועל דא תתאי, ברזא דא פתיב בהו, איש וביתו באו.

למ) ואלה שמות, רבי יוסי פתח ואמר, גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום. גן נעול: דא כנסת ישראל שהיא גן נעול. דאמר רבי אלעזר, מה גן ינה צריך לשמור, לעדור, ולהשקות, ולזמור. כך כנסת ישראל, צריכה לעדור, ולשמור, ולהשקות, ולזמור, ונקראת גן, ונקראת פרס, מה הפרס הנה צריך לעדור ולהשקות ולזמור ולחפור, כך ישראל, הנה הוא דכתיב, כי פרס ה' צבאות בית ישראל וכתיב, ויעזקהו ויסקלהו וגו'.

תוספתא

מ) מתניתין: אמר רבי שמעון, אגן פתחין עיננא, תמאן, גלגלי רתיקתא קדישתא נטלין במטלנוי, וקל שירתא בסימא לאודנין, יאה ללכא, סלקא

מסורת הזהר
ק) (שה"ש ד') ב"א ר"א צ"א. ר) (ישעיה ה') ח"ב קכ: ת"ז תס"ט קד. ת"ז בהשמות קמז. ז"ח ע" ט"ב של"ז.
ט) (שם) לך קמו.
ז) דרך אמת מן פ"י נוסעים במסעיהם.

חלופי גרסאות

ט ודא. כ דא מלך. ל מוסיף דא עלאה. ו אלעזר. ו ל"ג הזה. ס ל"ג לשמור. ע ל"ג ולזמור. פ ל"ג ולזמור. צ לאדנין.

הסולם

מאמר

איש וביתו באו

לעדור להשקות לזמור ולחפור, כך ישראל, כלומר, בית ישראל, שהיא הנוקבא, זהו שכתוב, כי כרם ה' צבאות בית ישראל, וכתוב ויעזקהו ויסקלהו וגו'.

תוספתא

מאמר גלגלי רתיקא קדישא

מ) מתניתין אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, אנו פותחים עינינו, רואים, גלגלי מרכבה הקדושה נוסעים במסעיהם, וקול שירה מתוק לאזנים, שהן בינה, יפה ללב, שהוא מלכות, העולה ויורד והולך ואינו נוסע. מזדעזעים אלף אלפים, היינו סדר המשכת חכמה, ומשום שנמשכת ע"י קו שמאל ששם דינים נבחן כמדועזעים. והחכמה ספירותיה באלפים וכשנכללים זמ"ז, הם אלף אלפים. ורבו רבבן, הם חסידים שמקורם מעתיק שספירותיו בסוד רבוא. ופותחים בשירת החכמה ממטה למעלה. פירוש. הבינה ה"ס המרכבה, הגלגלים שלה, ה"ס ג' קוין, שה"ס חג"ת וגלגל רביעי ה"ס המלכות שמחזה ולמעלה המקבלת מהם, וכשנכללים הגלגלים זה בזה, יש בכל אחד מהם ג' קוין, שהם י"ב. שעל ידי קוין הללו, רוכב מלך העליון שהוא חכמה במרכבתו שהוא הבינה. (כמ"ש לעיל ק"א דף רמ"ג ד"ה ושוי רתיכו). ונסיעה, פירושו הארת הקוין בזה

אחר

פנימי מכל, דהיינו הבינה, שנקראת מלך סתם. מלך זה, אע"פ שהוא מלך עליון הוא נוקבא כלפי נקודה העליונה הסתומה מכל, שהיא חכמה. ואע"פ שהיא נוקבא, מכל מקום היא זכר כלפי המלך שלמטה, שהוא ז"א. כלומר, שמדרגה עליונה נחשבת תמיד לזכר אל התחתונה, והתחתונה לנקבה, ועם זה כלפי התחתונה של התחתונה נחשבת גם התחתונה לזכר. וכן תמיד. וע"כ הכל הוא כעין זה. ועל כן התחתונים דהיינו המלאכים שבאו עם יעקב למצרים (כנ"ל באות ל"ו) כתוב בהם איש וביתו באו, אע"פ שאין בית נהג בהם. כי איש וביתו פירושו, זכר ונקבה, שכל מדרגה עליונה שבהם נחשבת לזכר כלפי התחתונה, וכל מדרגה תחתונה נחשבת לנקבה כלפי עליונה, וזכר כלפי התחתונה שלה.

לט) וא"ה שמות וכו': ר' יוסי פתח ואמר, גן נעול אחותי כלה וגו'. גן נעול, זה היא כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, שאמר ר' אלעזר, מהו הגן הזה צריך לשמור לעדור להשקות ולזמור כך כנסת ישראל צריכה לעדור לשמור ולהשקות ולזמור, דהיינו עבודת הצדיקים, להעלות מ"ן ולזמור כל הקליפות הסובבים את הנוקבא. וע"כ היא נקראת גן, וכן נקראת כרם, כי מה הכרם הזה צריך

(דפו"י דף ד' ע"א)

יג

שמות

ונתתא, אַנְלָא ׀ וְלָא נְטְלָא, מְדַעְזְעִין אַלְף אַלְפִין, וְרְבּוּא רַבְבִּין וּפְתַחֲתִין שְׁרִתָּא
מְלָרַע לְעִילָא.

מא לְקַל נְעִימוּתָא הֵהוּא, קְיִימִין יִמָּאן דְקְיִימִין, וּמְתַפְנִיין בְּכַנּוּפִיא
לְסִטְרָא דִימִינָא, אַרְבַּע ׀ מְאָה וְחֲמִשִּׁין אַלְפִין מְאָרִי דְעִינִין. חֲמָאן וְלָא חֲמָאן,
קְיִימִין בְּקִיּוּמֵיהוֹן. תְּרִין סִטְרִין אַחְרָנִין ׀ אֶתְחַוּוּרִין בְּגִינֵיהוֹן. וְלְסִטְרָא דְשְׂמָאלָא
מְאָתָן וְחֲמִשִּׁין אַלְפִין.

הַלּוּפִי גְרַמְאוּת. ק ונטלא וליג ולא. ד ל"ג מאן. ׀ ל"ג מאה. ת אתחורו; אתחורו; אתחורו.

מאמר	הסולם	גלגלי רתיכתא קדישא נפלין
<p>אחר זה כסדר יציאתם בסוד חולם שורק חירק (כנ"ל ויחי דף קנ"ט ד"ה קל גלגלא). והשגת הארת החכמה מכונה פתיחת עינים. וזה אמרו. אנן פתחין עיננא, היינו בעת שמשגיגים הארת חכמה, המכונה פתיחת עינים חמאן גלגלי רתיכתא קדישא נפלין במטלנו, דהיינו ע"י ד' הגלגלים של הבינה שהם חג"ת ומלכות, כנ"ל, והחכמה מושגת רק במטלנו, בדרך נסיעה מקו לקו בסוד ג' הנקודות חלם שורק חירק כנ"ל, ואז ק"ל שירתא בסימא לאודנין, שנשמע הארת החכמה לאזנים, שהן בינה, בעיקר, ע"י קו אמצעי שהוא ת"ת הנקרא קול. וממנו מושפעת אל הלב, הוא המלכות, וז"ש יאה לאבא, וכשמקבלת הארת החכמה המושפעת רק ממטה למעלה היא פלקא, וכשמקבלת אור החסדים המושפע ממעלה למטה, היא נחתא. ונתבאר לעיל סוד הנסיעה, שהיא הארת ג' הקוין בזה אחר זה וכן תזור חלילה. אבל במלכות אין נסיעה, כי היא רק מקבלת מן נסיעת ג' קוין, וז"ש, אזלא ולא נפלא, כי היא אינה משתתפת עם ג' הקוין בפעולת ההארה אלא מקבלת מהם בלבד. ונמצא שאינה נוסעת עמהם. וז"ש, ופותחין שירתא מלרע לעילא, כי השירה שה"ס החכמה אינה מאירה ממעלה למטה, כנ"ל (בראשית א' נ"ח ד"ה עמודא ע"ש).</p>	<p>ומחצה, שהם חצי ת"ת התחתון ונצח והוד, שהם ר"ג, הם מחזה ולמטה. והארת קו ימין להיותה חסדים בעיקרה, מאירה גם מחזה ולמטה, עד חצי הספירה התחתונה שהיא הוד, כי להיותה בחינת מלכות, כנודע, שחג"ת נ"ה הם בחינת כח"ב תו"מ, ע"כ אינה מאירה רק ממטה למעלה, דהיינו מחזה ולמעלה, וע"כ נמצא הארת קו הימין תופשת ארבע ספירות וחצי, שהם חג"ת ונצח וחצי הוד, שהם ארבע מאות וחמישים. וזה נתבאר היטב לעיל (בראשית ב' אות רס"ט ע"ש בכל ההמשך) אמנם הארת קו השמאל אינה מאיר כלל ממעלה למטה, אלא ממטה למעלה כמ"ש בדבור הסמוך, ופותחין שירתא מלרע לעילא. שפירושו מחזה ולמעלה. ונמצא שאינה מאירה רק ב' ספירות וחצי, שהם חסד וגבורה וחצי ת"ת, שהם מאתים וחמישים בלבד. וזה אמרו לסטרא דימינא ארבע מאה וחמישין אלפין מארי דעיינין, כי להיותם בעיקר אור החסדים הם מאירים גם מלמעלה למטה, דהיינו עד חצי ספירת ההוד, שהם ארבע ספירות חג"ת ונצח וחצי ספירת ההוד עד החזה כנ"ל, ולהיותם מבינה, שספירותיה בסוד מאות, הן ארבע מאות וחמישים. ולהיותם ממשיכים החכמה אל קו השמאל, שספירת החכמה הוא בסוד אלפים, הם ת"ג אלפין, וגם משום זה מכונים מארי דעיינין, כי החכמה נקראת עינים כנודע. אמנם, אע"פ שהם משפיעים חכמה אל קו השמאל, הימין לעצמו, אינו מקבל חכמה. וע"כ אומר, חמאן ולא חמאן, כי שתי הבחינות נבחנות בהם, כי מצד שמשפיעים חכמה לשמאל, מכונים חמאן, כי ראייה ה"ס חכמה. ומצד שאינם מקבלים לעצמם חכמה, כי הם בסו"ה כי חפץ חסד הוא, ע"כ נבחנו, ולא חמאן, שאין בהם חכמה, אלא חסדים. ונודע שב' קוין שמאל ואמצע, מתלבשת החכמה שבהם בחסדים של הימין וז"ש תרין סטרין אחרנין אתחורו בגיניהון, דהיינו מחמת שמקבלים החסדים מן הימין הזה, והוסר האודם שבהם, שה"ס הדינים, ונעשו לבן.</p>	<p>וזה</p>

(דפו"י דף ד' ע"א)

שמות

יד

(מב) אינון מאריהון דיבבא, מיבבין ומילין מאתר בית מותביהון, פתחין אדינא ומסיימין בדינא. מיבבין תנינות, ודינא יתיב, וספרין פתחו. ביה שעטא, סליק מאריה דינא, דקאים עליהון, ויטיב בכורסייא דינא, ושידתא אשתכך, עד לא תסתים דינא.

חלופי גרסאות א בי דינא. ב תסתים וליג לא.

גלגלי רתיכתא קדישא נמלין

הסולם

מאמר

חסרון לבוש החסדים, כנ"ל, ועד שמסיימים ברצונם המשכת החכמה, נמצאים באותו הדין. וז"ש, **מיבבין תנינות**, דהיינו בפעולה השניה להמשיך חכמה, ודינא יתיב וספרין פתחו, שהדין האחר של מסך דחירק מתגלה, שהוא הנושא למדת הדין במלכות, שהחכמה מסתלקת בגללה, כנ"ל (לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש). וז"ש **ביה שעטא סליק מאריה דינא**, דקאים עליהון, שבעל הדין העומד עליהם, שהוא ז"א הנושא למסך דחירק, עולה ויטיב בכורסיא דינא, דהיינו המלכות דמדת הדין המרחקת אור החכמה, וע"כ, ושירתא אשתכך, שאור החכמה שנקרא שירה, נפסקת מלהאיר, עד לא תסתים דינא, כלומר, שלא יכלו לסיים פעולת המשכת החכמה, שנמשכת בדין הא' שנקרא יבבא, מפני שהחכמה כבר נסתלקה מסבת הדין הב' שנתגלה בסוד מסך דחירק.

וצריך שתדע, שמסבת המסך דחירק, שהז"א, שה"ס קו האמצעי, מגלה, הוא נקרא בג' כינוים, א) מטרם שאור העליון נודווג על המסך דחירק, נקרא מארי דינא, כי אז מרבה דינים בלבד. ב) אחר שנודווג אור העליון על המסך דחירק ביסוד שלו שנקרא חי העולמים, שאז, ממשיך אור החסדים מקו ימין, ומלביש עמהם את החכמה שבקו שמאל, אשר אז, נמשכה שוב הארת החכמה, ומחמת שנתלכשה בחסדים היא מאירה בשלמות בלי דינים, כנ"ל (לך י"ג ד"ה ונתבאר, ע"ש), ואז נקרא ז"א בשם פטרוניא, דהיינו שמגין על החכמה שתוכל להאיר בלי דינים. ג) אחר שמתגבר להמשיך י"ג מדות הרחמים מדיקנא דא"א, אז נקרא ז"א, סבא פטרוניא דכ"א, סבא נקרא, על שם א"א. ופטרוניא דכ"א נקרא, על שם שכולו רחמים בלי דין כלל, כי אז מרבה להמשיך חסדים מרובים מאד מעתיקא קדישא, שכולו רחמים, ומתוך שהחסדים הללו עדיפים מחכמה, כי עתיקא הוא למעלה מא"א, שממנו החכמה, נמצא שגם החכמה נמשכת עמהם מאליה, ונמצא שהוא פטרוניא דכ"א כי מגין, הן על ריבוי החכמה והן על ריבוי החסדים.

סחרן

וזה אמרו, ולסטררא דשמאלא מאתן וחמשין אלפין. כי קו השמאל ששם מאיר החכמה בעיקר, אינו מאיר אלא ממטה למעלה. דהיינו ב' ספירות וחצי שמחזה ולמעלה, שהם חסד וגבורה וחצי ת"ת העליון, כנ"ל שלהיותם נמשכים משמאל דבינה שספירותיה בסוד מאות, הם, מאתן וחמשין, ולהיותם באור החכמה שספירותיה בסוד אלפין, הם מאתן וחמשין אלפין.

(מב) אינון מאריהון דיבבא וכו' : הם, ר"נ אלפין הנ"ל, בעלי הבכי, מיבבים ומיללים ממקום בית מושביהם, דהיינו ממקום יציאתם, פותחים בדין ומסיימים בדין. מיבבים שנית, והדין נתגלה, והספרים פתוחים, להסתכל בדינים שבהם, בו בשעה, עולה בעל הדין, שהיה קם עליהם ויושב על כסא הדין, והשירה שזכה מטרם שנסתים הדין.

ביאור הדברים. כי רוצה לבאר כאן, ענין ב' מצבים שונים הנוהגים בכל קו מג' הקוין ימין שמאל ואמצע. אשר מצב הא' הוא, במקום יציאתו במקורו, ומצב הב' הוא שלא במקום יציאתו. ובמצב הא', פועל כל קו לפי מדרגתו להמשיך החכמה. ובמצב הב', פועל כל קו להרבות את החסדים, ועוזב את פעולת המשכת החכמה. ומתחיל בקו שמאל משום שהוא עיקר הפועל להמשכת החכמה, דהיינו בסוד נקודת השורק (כנ"ל ב"א דף ט"ו ד"ה ההיא).

וכבר ידעת שהמשכת החכמה נקרא שירה, וזהו רק בחיבור כל ג' הקוין, אבל המשכת החכמה שבקו שמאל בלבד, נקראת לפעמים יבבא, משום שבו נמצאת החכמה בלי חסדים, ואי אפשר לסבול את החכמה כשאינה מלוכשת בחסדים, ומחמת דין זה מיבבים ומיללים כל המקבלים ממנו, דהיינו ר"נ אלפין הנז'. ויש עוד דין אחר, שהוא דין של המסך דחירק (כנ"ל לך דף ט"ז ד"ה עוד).

וזה אמרו. אינון מאריהון דיבבא, דהיינו ר"נ אלפין הנמשכים בקו שמאל, שהארת החכמה שלהם מכונה יבבא. וז"ש מאתר בית מותביהון פותחין בדינא ומסיימין בדינא. כי בפעולה הראשונה במקום יציאתם, הם פותחין להמשיך החכמה בדין, מפאת (דפו"י דף ד' ע"א)

זו

שמות

מוג סתרון מארי דעיינין דלסטרא זמינא, ועמהון תמניסר אלפין אתרנין תקעין, ולא מביבין ולא מיללין פתחין שירתא, מודעוען מאתן וחמשין אלפין מארי דיבבא.

מוד תקע תנינות ולא מביבין נטיל פטרונא, מההוא כורסטיא ותיב בכורסטיא דנותרנותא. ביה זמנא הוא מדפר שמה קדישא עלאה רבא, דכההוא שמה חיים לכלא.

מודה פתח ואמר זמנא תדא יוד ה"א ונ"ו ה"א כד"א וינקרא בשם יהוה. פתחין כקדמיתא מארי גלגלי קדישין. ואלף אלפין, ורבוא רבבין, ואמרי שירתא, משפתין ואמרי, בריה קרא דה' מאתר בית שכינתיה.

מוז אתיא ההוא גנתא, דאיהי טמירא במאתן וחמשין עלמין, הוא

חלופי גרסאות
ג לא מיללין ולא מיבבין, ד ליג ולא מיללין, ה מסיף ולא מיבבין ולא מיללין, ו מיללין, ז הוה, ח קמאה, ט וי"ו; יו"ו, י' הוה, כ ושבעין, ל עלאין.

מסורת הזהר
ת) (שמות ל"ד) ח"ג נט.

דרך אמת ט פ"י נוסע האב הקב"ה מכסא דין לכסא רחמים שכן תרגום של אב פטרונא.

מאמר
הסולם
גלגלי רתיכתא קדישא נמלין

מאמר
הסולם

מוג סתרון מארי דעיינין וכו': כאן מבאר ב' הפעולות שבקו ימין, ואומר, מסבבים בעלי העיניים מצד ימין, שעמהם שמונה עשר אלף אחרים, דהיינו המסך דחירק שביסוד ז"א הנקרא ה', שהוא בגי' שמונה עשר, ולהיותו הגורם להמשיך חסדים שבתוכם מאיר החכמה, ע"כ נקרא ה"י אלפין, כי החכמה מכונה אלפין, כנ"ל בדיבור הסמוך. תקעים, דהיינו המשכת חסדים המכונה תקיעה, קול פשוט. וא לא מיבבים ולא מיללים, אלו המקבלים חכמה מקו ימין. פותחים בשירה, דהיינו בהמשכת חכמה, מודעועים ר"נ אלף בעלי היבבא. פירוש, שגם ר"נ אלף שבקו שמאל המכונים מארי דיבבא, מקבלים עתה גם הם הארת החכמה, ואע"פ שכבר נפסקה היבבא והיללה מכל מקום הם עוד מודעועים מאימת הדין שקרה להם לפני שקבלו החסדים מקו הימין.

מוד תקע תנינות וכו': תקע והמשיך חסדים בפעם השניה, דהיינו פעולה השניה שבקו ימין. שאין שם יבבא, כנ"ל. נוסע הפטרון, דהיינו ז"א, בזמן גילוי החסדים שבמסך כנ"ל. מכסא ההוא של דין ויושב בכסא הרחמים. להמשיך חסדים מרובים. בו בזמן הוא, דהיינו הו"א, מזכיר שם הקדוש הגדול העליון, שהוא שם הויה במלוי מ"ה, יוד הא ואו הא. כמ"ש לפנינו. שבשם הזה נמשך חיים לכל.

מה פתח ואמר זמנא וכו': כאן מבאר ב' הפעולות שבקו אמצעי, פתח ואמר, ז"א, שהוא קו האמצעי פעם אחת, יוד הא ואו הא, שיוד הא ואו ה"ס ג' הקוין, ימין שמאל (דפוי' דף ד' ע"א *) דף ד' ע"ב)

שמות

טז

שְׂכִינְתָא יִקְרָא בְּזִינְה, דְּנַפְיָא מְזִינָא לְזִינָא, וְזִינְה נְגִיד מְנִיָּה, לְד' סְטְרִין רִישִׁין, לְקִיָּמָא, מִהֵוּא זִינָא ׀ אֲתַמְשֶׁף לְכֻלְהוּ דְּאִינוּן לְתַפְּא, ׀ וְהֵיכֵי אֲקָרִי גְנֻפְא דְעָדָן.

מוז) פְּתַח תְּנִינֻתָּה הֵוּא סְבָא, פְּטְרוּנָא דְכֻלָּא וּמְדַפְר שְׁמִיָּה יוֹד ה"א וְא"ו ה"א, וְכֻלְהוּ פְּתַחֵי בְּתַלְיָסָר מְכִילָן דְרַחֲמֵי. מֵאֵן חָמֵי כָּל אֲלִין ׀ תְּקִיפִין, דְרָאמִין דְרָאמִין, תְּקִיפִין דְתְּקִיפִין, דְתִיכִין קְדִישִׁין, ׀ וּשְׁמִיָּא, וְכָל חֵילְהוֹן, מְזַדְעָזְעִין וּמִתְחַלְחֵלֵן בְּאִימְתָא ׀ סְגִיָּא, מְשַׁבְּחֵן שְׁמָא קְדִישָׁא, וְאַמְרִין שִׁירְתָּא. זַפְּאִין אִינוּן נְשַׁמְתְּהוֹן דְּצַדִּיקִיָּא, דְּאִינוּן בְּהֵוּא עֲדוּנָא, וְיַדְעִין דָּא, עַל הַאי ׀ אִימְר ׀ מִי לֹא יִרְצָךְ מְלַךְ הַגּוֹיִם כִּי לָךְ יָאֲתָהּ וְגו' (ע"כ תוספתא)

מוח) אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כִּד ׀ נְחֻתָּת שְׂכִינְתָּא לְמַצְרִים, ׀ נְחֻתָּת חַיָּה תְּדָא, דְשָׁמָּה יִשְׂרָאֵל, בְּדִיּוּקְנָא דְהֵוּא סְבָא, וְאַרְבַּעִין וּתְרִין שְׁמִשִׁין ׀ קְדִישִׁין עֲמִיָּה, וְכָל חַד וְחַד אֶת קְדִישָׁא עֲמִיָּה, מְשַׁמָּא ׀ קְדִישָׁא, וְכֻלְהוּ ׀ נְחֻתָּת עִם יַעֲקֹב לְמַצְרִים, תְּדָא הוּא דְכְּתִיב, ׀ וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם אֶת יַעֲקֹב. א"ר יִצְחָק, ׀ מִמְשַׁמַּע דְקָאָמַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כֵּן אֶת יַעֲקֹב, וְלֹא נֶאֱמַר אֹתוֹ.

מוט) שָׂאֵל רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּר"ש, ׀ כִּיּוֹן דְשַׁמְעַת מְאַבּוּף, פְּרֻשְׁתָּ

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א) (ירמיה י') הקסח"ז קליא צ"א ז"ח א' ט"ב ש"ב. ח בזיוא. ו ליג זיויה. ט לקדמאי. ע נפק. פ וחהוא. צ מוסיף ושמיא דלתתא. ק סגיא. ר אתקרי. ש נחתא. ת נחתא. א עמיה קדישין. ב מוסיף עלאה קדישא. ג נחתו. ד משמע. ה מוסיף א"ל כיון. ו דרך אמת. זן תוקף של כל תוקפים וחוזק של כל החקים: זן (טעם לשם מ"ב כאן שיש בפסוק זה מיד אותיות והם שכינתא ויעקב ומ"ב שמשין ושמא דא סליק ולא נחית עיין קליב ב' גם ואלה עולה מ"ב).

גלגלי רתיכתא קדישא נטלין

הסולם

מאמר

אותו סבא הנ"ל בדבור הסמוך, שהוא ז"א, ומ"ב משמשים קדושים עמה, דהיינו מ"ב מלאכים, וכל אחד ואחד מהם היה אות קדוש עמו מן השם הקדוש מ"ב. כלומר, שמלאכים אלו המשמשים את החיה ששמה ישראל מכונים בני ישראל ונמשכים מן השם מ"ב שה"ס הג"ד שבאותה החיה. וכולם ירדו עם יעקב למצרים, וזהו שכתוב, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב, אמר ר' יצחק, שזה משמע, כי אמר בני ישראל, ואח"כ את יעקב, ואינו אומר, אתו. פירוש. שהיה צריך לומר הבאים מצרימה אתו, ולא להכפיל את השם יעקב, אלא בהכרח, שהשם ישראל אינו השם של יעקב, אלא של החיה העליונה שבמרכבה, ששמה ישראל, ובני ישראל, הם מ"ב משמשים שלה, כמבואר.

מט) שאל ר' יהודה וכו': שאל ר"י את ר' אלעזר בן ר' שמעון, כיון ששמעת מאביך, פרשת ואלה שמות שפירש אותה בסוד העלין, דהיינו שבני ישראל הם מ"ב מלאכים קדושים כנ"ל בסמוך, וא"כ מהו שאומר, איש וביתו באו, הרי במלאכים אינו נוהג בני בית

חכמה. ונתבאר פעולה הראשונה שבקו האמצעי, שהוא להמשכת החכמה.

מוז) פְּתַח תְּנִינֻתָּה הֵוּא וכו': פתח שנית אותו הסבא, דהיינו ז"א, שאחר שעלה לא"א נקרא סבא כמוהו. וזהו פעולה השניה של קו אמצעי דהיינו ז"א. המגין על הכל, דהיינו הן להמשכת החכמה, והן להמשכת החסדים (כמ"ש לעיל אות מ"ב ע"ש) ומזכיר שמו יוד הא ואו הא, וכולם פותחים בהמשכת האורות מ"ג מדות הרחמים, שנמשכים אז מ"ג תיקונים שבדיקנא דא"א. (כמ"ש לעיל אות מ"ב ע"ש) מי שראה כל אלו אורות העזים רמים שברמים, עזים שבעזים, ממרכבות הקדושות, ושמים וכל צבאם מזדעזעים ומתחלחלים באימה גדולה, ומשבחים את השם הקדוש ואומרים שירה. אשרי הם הנשמות של הצדיקים, שהם נמצאים בעדן הזה, ויודעים זה. על-זה נאמר, מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'. (ע"כ התוספתא).

מוח) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, כשירדה השכינה למצרים ירדה חיה אחת, מד' חיות שבמרכבה ששמה ישראל, בצורתה של (דפו"י דף ד' ע"ב)

שמות

יז

ואלה שמות בְּרָזָא עֲלֵאָה, מאי קָאָמַר איש וביתו באו. אָמַר לִיה, הֵהוּא מְלֵא דְתַהוּ
אָמַר אָבָא, אֵינּוֹן הוּוּ מְלֵאכִין עֲלֵאִין, דְּאֵינּוֹן לְעֵילָא עַל תַּפְּאֵי מְנַהוֹן, הֵיִינוּ
דְּכְתִיב איש וביתו באו, וְהָכִי אָמַר אָבָא, כֹּל אֵינּוֹן מְלֵאכִין דְּבְדַרְגָּא עֲלֵאָה,
י אֲקָרוּן גּוֹבְרִין יְדוּכְרִין, וְאֵינּוֹן דְּבְדַרְגָּא תַּתָּא מְנַהוֹן, אֲתַקְרוּן ׀ נּוֹקְבְּתָא ׀ בֵּית,
דְּאֲתַתָּא נּוֹקְבָא דְּמַקְבְּלָא מִן דְּכוּרָא.

(ג) רבי יצחק תנה קאים קמיה דרבי אלעזר בר רבי שמעון, אָמַר לִיה
׀ שְׂכִינְתָא נְחַתַת לְמַצְרִים ׀ עִם יַעֲקֹב. א"ל וְלֹא, וְהָא ׀ פְּתִיב ׀ אָנְכִי אַרְדַּ עִמָּךְ. אָמַר
לִיה תָּא חֲזִי, שְׂכִינְתָא יְנַחַתַת לְמַצְרִים אֶת יַעֲקֹב וְשִׁית מָאָה אֶלְפִין רְתִיכִין
קְדִישִׁין ׀ עִמָּה, וְהֵיִינוּ דְּכְתִיב כֹּשֶׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי, ׀ תְּגִינֵן שִׁית מָאָה אֶלְפִין
רְתִיכִין קְדִישִׁין נְחַתוּ עִם יַעֲקֹב לְמַצְרִים, וְכִלְהוּ סְלִיקוּ מִתַּמָּן, כִּד נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל
מִמַּצְרַיִם. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, ׀ וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִרְעַמְסֵס סְכוּתָה כֹּשֶׁשׁ מֵאוֹת
אֶלֶף רַגְלִי וְגו'. שֶׁשׁ מֵאוֹת לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא כֹּשֶׁשׁ מֵאוֹת, כְּגוֹנוּא דְּנִפְקוּ אֶלְיָן, כְּךָ
נִפְקוּ אֶלְיָן.

(גא) וְתָא חֲזִי רִזָּא דְּמֵלָה, בְּעֵדְנָא דְּנִפְקוּ אֶלְיָן רְתִיכִין ׀ קְדִישִׁין, מְשִׁיבֵי רֵיחַ
׀ קְדִישִׁתָּא, חֲמוּ יִשְׂרָאֵל וַיְדַעוּ, דְּהוּוּ ׀ מִתַּעֲכָבִין כְּגִינְיָהוֹן, וְכִלְהוּ בְּהִילוּ דְּעֵבְדוּ
יִשְׂרָאֵל, כְּגִינְיָהוֹן תְּהוּ, וְהֵיִינוּ דְּכְתִיב ׀ וְלֹא יָכֹלוּ לְהִתְמַהֵמָה, תְּהוּ לִיה לְמִימַר
וְלֹא רְצוּ לְהִתְמַהֵמָה אֲבָל לֹא פְתִיב אֲלֵא וְלֹא יָכֹלוּ. י וְאֲתִיִּדְעוּ מִמֶּשׁ, ׀ דְּכִלְהוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הוּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּרַקִּיעָא, וְהֵיִינוּ דְּכְתִיב, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִבְּאִים מְצִרִימָה
אֶת יַעֲקֹב, וְעַל ׀ דָּא לֹא נֶאֱמַר וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִבְּאִים מְצִרִימָה אֶתוּ,

מסורת הזהר

(ב) (בראשית מ"ו) ויחי ליט צ"ב. ג) (שמות י"ב) ח"א
רסב. רסה: ת"ז תי"ח לה: ד) (שמות י"ב) ח"ב מ: ח"ג
רנד:
ג יורה. ט אחתיק. ט דתניק. פ ל"ג קרישין. צ קרישא. ק מעכבין. ר ואתיידע; ואי תנדע. ש כלהו. ת כן.

חלופי גרמאות

ו אתקרוין. ז דוכתיקין. ח ל"ג נוקבתא. ט ל"ג בית דאתא
נוקבתא דמקבלא מן דוכרא. י בן ערך. כ ל"ג מן שכינתא
ער ולא. ל דכתיב ול"ג מן עם ער כתיב. מ דכתיב,
ק מעכבין. ר ואתיידע; ואי תנדע. ש כלהו. ת כן.

מאמר

בית אמר לו ר' אלעזר, הדבר שאמר אבי
פירוש, מלאכים עליונים, שהם גבוהים מן
התחתונים שבהם, והיינו שכתוב איש וביתו
באו, אשר מלאך העליון נקרא איש והתחתון
לו נקרא ביתו. וכך אמר אבי כל אלו המלאכים
שבמדרגה העליונה נקראים גברים זכרים, ואלו
שבמדרגה תחתונה מהם, נקראים נקבות,
ונקראים בית, שאשה נקבה מקבלת מן הזכר
והיא כמו בית אלו.

(ג) ר' יצחק הוה וכו': ר' יצחק היה
עומד לפני ר' אלעזר בר"ש, אמר לו, וכי
השכינה ירדה למצרים עם יעקב, אמר לו, ולא,
כלומר, התובל לומר שלא ירדה, והרי כתוב,
אנכי ארד עמך. אמר לו, בוא וראה, השכינה
ירדה למצרים את יעקב, ושש מאות אלף
מרכבות קדושות עמה. והיינו שכתוב, כשש
מאות אלף רגלי, ולמדנו שש מאות אלף
מרכבות קדושות ירדו עם יעקב למצרים, וכולם
עלו משם כשישראל יצאו ממצרים. זהו שכתוב,
(דפו"י דף ד' ע"ב)

את יעקב איש וביתו באו

ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה כשש מאות
אלף רגלי וכו', שש מאות לא נאמר, אלא
כשש מאות, זהו רומז, כעין שיצאו אלו שש
מאות אלף שלמטה כך יצאו אלו שש מאות
אלף מרכבות קדושות שלמעלה שהיו עמהם.

(גא) ותא חזי רזא וכו': ובוא וראה
סוד הדבר, בעת שיצאו אלו המרכבות הקדושות
והמתנות הקדושים, ראו ישראל וידעו, שהם
מתעכבים מלצאת בשבילם מחמת שהם אינם
יוצאים, וכל החפזון שעשו ישראל היה בשבילם,
והיינו שכתוב, ולא יכלו להתמהמה, שהיה
לו לומר, ולא רצו להתמהמה, אבל לא כתוב
אלא ולא יכלו, שהוא בהכרח משום מחנות
המלאכים שהיו מתעכבים בשבילם, ונודע ממש
מכאן, שבני ישראל שכתוב, כולם בני ישראל
של הרקיע, דהיינו מלאכים, והיינו שכתוב, בני
ישראל הבאים מצרימה את יעקב, ולא נאמר
ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה אתו,
אלא ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה

את

שמות

יה

אֵלָא וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִם אֶת יַעֲקֹב, הַבָּאִים מִצְרַיִם בְּקֶדְמִיתָא וְעַם מִי, אֶת יַעֲקֹב.

נב א"ר יהודה, ק"ו, ומה ב פד אשתזיב יעקב מלבן, כתיב, ויעקב הלך לדרך ויפגעו בו מלאכי אלהים. ב פד ינתח בגלותא, וקודשא ב"ה אמר, אנכי ארד עמך מצרימה, ו לאו דינא, הואיל ופטרונא נחתא דיינתון שמשוי עמיה, ו היינו דכתיב הבאים מצרימה את יעקב. רבי יעקב דכפר חנן אמר משמיה דר' אבא, מאן אינון בני ישראל דהכא. אינון דאתקרון בני ישראל ממש.

נג ר' אבא פתח ואמר, ו לכו חזו מפעלות יי אשר שם שמות בארץ. אל תקרי שמות. אלא שמות. ואזלא הא פהא דאמר ר' חייא, בגוונא דרקיעא, עבד קב"ה בארעא, ברקיע אית שמיהן קדישין, בארעא אית שמיהן קדישין.

נד אמר רבי יהודה ביה הוא יומא דנתח יעקב למצרים, נחתו עמיה שתין רבוא דמלאכי עלאי. ר' יהודה פתח, ו הנה מטתו שלשלמה ששים

חלופי גרמאות

א א"ר יצחק; א"ק יוסי. ב כשנוצל. ג כשירד לצאת אל הגלות. ד מוסיף נחת למיפק. ה ל"ג אנכי. ו אינו דין. ז ל"ג אית. ח ר' יוסי. ט בו ביום שירד יעקב למצרים ירדו עמו ששים רבוא של מלאכי השרת. י מוסיף פתח ואמר.

מסורת הזהר

ה (בראשית ל"ב) וירא קניב צ"ג. ויצא קמ"ח צ"א. ו (תהלים מ"ז) ב"ב וכ"ג צ"ה. ז (שח"ש ג') ב"א שמ"ג צ"א.

דרך אמת פ] שמות יו צ"א. צ] ויחי וכה ב.

הסולם

את יעקב איש וביתו באו

מפתח, המפתחות מסוככים במקומו של המנוול. המנועולים הם בספירה השביעית שהיא מלכות, והם חקוקים בספירה הששית, שהיא יסוד. וזהו שכתוב, ששים גבורים סביב לה. קוזמיטין, פירושו לפי הענין, מנועולים קלדיטא, פירושו מפתח, מלשון כל אקלידי מכר וכו' (גיטין נו). פירוש הדברים. תמצא לעיל בהקדמת ספר הזהר, (במאמר מנועולא ומפתחא דף נ"ט אות מ"ד ובהסולם שם בכל ההמשך). ונתבאר שם שהמלכות עצמה אין בה אלא חג"ת נה"י ומסתיימת ביסוד שנקרא מפתחא, וחסרה ממלכות דמלכות, וז"ש כאן, קוזמיטין דג'יפא בק'דיטא, המנועולים שהן מלכות החקוקים בהתאם למפתח, סהרן בדוכתיה הם מסבכים במקומו של המפתח, שהוא יסוד. קוזמיטין בשביעאה, אע"פ שעצם המנועול הוא מלכות הכלולה מ' ספירות חג"ת נה"מ, שלפ"י היה צריך לומר שמטתו שלשלמה, שה"ס המלכות, שבעים גבורים סביב לה, שהם ז' ספירות שכל אחת כלולה מעשר, אמנם הם ג'יפין בשתיא, דהיינו שמסתיימים ביסוד המכונה מפתחא, ואין בה אלא חג"ת נה"י, שהם ששה ספירות שכל אחת כלולה מעשר, שהם ששים. וז"ש, ששים גבורים סביב לה, ולא שבעים.

הנה

מאמר

את יעקב, שפירושו, הבאים מצרימה מתחילה דהיינו המלאכים כנ"ל, ועם מי באו, את יעקב. **נב** א"ר יהודה ק"ו וכו': אר"י, קל וחומר הוא. ומה בשעה שנצל יעקב מלבן, כתוב, ויעקב הלך לדרך ויפגעו בו מלאכי אלקים. וכשירד למצרים אמר הקב"ה, אנכי ארד עמך מצרימה, ואם הארון ירד אינו דין, כלומר כל שכן הוא. שירדו משמשו עמו, היינו שכתוב הבאים מצרימה את יעקב, ולא כתוב, אתו. ר' יעקב מכפר חנן אמר, בשם ר' אבא, מי הם בני ישראל שבכאן, ואמר אלו הם שנקראים בני-ישראל ממש. דהיינו השבטים.

נג ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח ואמר, שמביא ראיה לדבריו, לכו חזו וגו' אשר שם שמות בארץ, אל תקרי שמות, בש' פתוחה, אלא שמות בש' צרויה. וזה הולך כמו שאמר ר' חייא, כעין שעשה הקב"ה ברקיע, כן עשה בארץ, שיש שמות הקדושים ברקיע, ויש שמות הקדושים בארץ. דהיינו שמות השבטים, שעליהם נאמר ואלה שמות בני ישראל וגו'.

נד אמר ר' יהודה וכו': אר"י, ביום ההוא שירד יעקב למצרים, ירדו עמו ששים רבוא מלאכים עלינו. ר' יהודה פתח, להביא ראיה לדבריו, הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב וגו': מנועולים החקוקים לקבל

(דפו"י דף ד' ע"ב * דף ה' ע"א)

יב שמות
גבורים סביב וגו' ^ט קוזמיטין דגליפין בקלדיטא, סתרון בדוכתיה
קוזמיטין בשביעאה, גליפין בשתינתאה, הה"ד, ששים גבורים סביב לה.

גה ^י הנה מטתו: דא איהי שקינתא. שלשלמה: מלכא דשלמא דיליה.
ששים גבורים סביב לה: אלין אינון שתין רבוא דמלאכי עלאי, דאינון מחילא
דשכינתא, דנתחת עם יעקב למצרים. מגבורי ישראל: ישראל דלעילא, הה"ד
ואלה שמות בני ישראל וגו', איש וביתו באו: אינון ונימוסיהון.

נו ר' חייא תנה אזיל מאושא ללוד, ותנה רכיב ^י על חמרא, ותנה ר' יוסי
עמיה, נחית ר' חייא, ושקליה בידוי לר' יוסי, אל, אי בני עלמא ידעין יקרא
סגיאה דיעקב, בשעתא דאל קב"ה, אנכי ארד עמך מצרימה, הוו מלחכי עפרא,
תלת פרסי ^פ קריב לקבריה, דהכי מפרשי מרנא רברבי עלמא, מאריהון
דמתניתא, כתיב ^ח ויצא משה לקראת חותנו, אהרן ^ב חמא למשה דנפק, ונפק
עמיה, ואלעזר ונשיאי וסבי נפקו עמיה, ראשי אבהון, ומערעי פנשתא, וכל
ישראל נפקו עמהון, אשתפחו דכל ישראל פלהו, נפקו לקבליה דיתרו,
מאן חמא למשה דנפיק ולא יפוק, לאהרן ולרברבי דנפקי, ולא יפוק. אשתכח,

חלופי גרסאות

מסורת הזהר (שמות י"ח).
כ קוזמיטין. ל בקנדיטא. ח סחרה. נ בדוכתיהון; בתוכיה.
ס מוסיף ד"א הנה מטתו שלשלמה הנה זו השכינה שלשלמה המלך שהשלום שלו ששים גבורים סביב לה
אלו ששים רבוא של מלאכי השרת שהם מחיל השכינה שידרו עם יעקב למצרים. ע בחמרא ור' יוסי. פ ל"ג קריב.
צ חמי; ראה למשה יוצא ואלעזר והנשיאים והזקנים יצאו עמו ראשי האבות קרואי העדה ושאר כל ישראל יצאו אחריהם
נמצאו כל ישראל כלם שיצאו לקראת יתרו מי ראה למשה יוצא ואינו יוצא לאהרן ונשיאים ואינו יוצא נמצאו שבשביל
משה יצאו כלם ומה אם בשביל משה כך בשביל קב"ה כשאמר אנכי ארד עמך מצרימה כאכ"כ.

דרך אמת קן שרים שליטים שכן בב"ד ורף אחר ד' מלכים קוזמיטורן ואמר כאן שהשרים החזיקים בקלדיטא שהוא
הציגולם והם סובבים במקומם סביב סביב וחזקנים בשתינתאה והיינו ששה אורות חזקנים בעיגול אחר
סביב השבעה קוזמיטין ומאלו הששה מתנהרין ששים גבורים.

מאמר **הסולם** **את יעקב איש וביתו באו**

נה הנה מטתו: וממשיך עם הנ"ל
לבאר כל המקרא, ואומר, הנה מטתו, זו
היא השכינה הנקראת **מטה**. **שלשלמה**,
המלך שהשלום שלו שהוא ז"א, הקו
האמצעי, העושה שלום בין ימין לשמאל.
ששים גבורים סביב לה, אלו הם ששים
רבוא מלאכים עליונים שהם מצבא השכינה
שירדה עם יעקב למצרים. והטעם שהם במספר
ששים הוא מפני שהשכינה רשומה במפתחא
(כנ"ל ב"א דף רס"ז ד"ה מניה) **מגבורי**
ישראל, היינו ישראל של מעלה, שהוא ז"א,
שהגבורה נמשכת אליהם ממנו. ז"ש, ואלה
שמות בני ישראל וגו'. **איש וביתו באו**
פירושו, הם ודרכיהם. כי ביתו פירושו מנהגיו
ודרכיו. כל לכל מלאך יש פעולה מיוחדת שעל
שמה נקרא כנודע.

נו ר' חייא הוה וכו'; ר"ת היה הולך
מאושא ללוד, והיה רוכב על חמור, ור' יוסי
היה עמו. ירד ר' חייא ונענע בידיו לר' יוסי,
ואמר לו, אם בני העולם היו יודעים הכבוד
(דפו"י דף ה' ע"א)

שמות

ב

דבגין משה נפקו כולהון. ומת, אי בגין משה פה, בגין קב"ה, פד אמר אנכי ארד
עמך מצרימה, עאכ"ו.

נז) עד דתוו אנלי, פגע בהו ר' אבא. א"ר יוסי, הא שכינתא הקא, דחד
ממאריהון דמתניתין עמנא. אמר ר' אבא, במאי עסקיתו. א"ר יוסי, בהאי
קרא, דכתיב אנכי ארד עמך מצרימה וגו'. י פד נחת יעקב למצרים, ואלה
שמות בני ישראל הבאים מצרימה, א את אוליף, דכלהו נחתו עם יעקב למצרים.

נח) א"ל ר' אבא, ודא לחוד תות. פתח ואמר א היה הנה דבר זי אל
יחזקאל בן בוזי הפהן בארץ פשדים על נהר פכר. תלת פלוגתן ה"הכא. תדא,
דתנינן, אין שכינה שורה בחוצה לארץ. ותדא, דלא תהו מהימן פמשה, דכתיב
ביה, ככל ביתי נאמן הוא, והוא, גלי ופרסם כל גנוזיא דמלפא. ותדא, דאתתו
פמאן דלא שלים בדעתיה.

נט) אלא הכי אסיקנא במתניתא דילן, ח"ו דהא יחזקאל נביאה שלימא
תהו, ובקשותא דקב"ה גלי פל מה דגלי. וכלהו אצטריך דיגלי ופרסם,
על חד תרין ממה דגלי, דהכי תנו, מאן דרגיל למסבל צערא וכו'. ויכלא

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ט) (יחזקאל א') לעיל ג' צ"ג. י) (במדבר י"ב) וירא ט"ז ק דמתניתא. ד ל"ג מן כד עד את. טו מלמד שכלם ירדו
צ"א. ת"ז ת"ח לא: עם יעקב במצרים. ת היו. א ברשותא. ב דגלי. ג ופרסם;
ויפרסי; ופרסא. ד ל"ג על. ה צערא ומאן דלא רגיל למסבל צערא ואתי צערא לתרווייהו ממאן צערא שלימחא יתיר
הוי אומר ממאן דלא רגיל למסבל צערא כן כשירדו ישראל למצרים הוו רגילין בצערא כל יומיהון ולפיכך נשאו עול
הגלות אבל הצער הגדול לא היה לישראל כמו גלות בבל דכתיב בהו בני ציון היקרים המסולאים בפז דתנו א"ר יצחק
על ההרים אשא בכי ונהי מאי על ההרים אלו הן ההרים הרמים שבעולם ומי הם ההרים הרמים הוי אומר בני ציון
היקרים והוו אתיין ברוחין [נ"א ברוחין] על צואריהון וידיהון מהדקן לאחוריהון כד עאלו לבבל חשיבו דהא לא
יקומן לעלמין דהא קב"ה שביק לון ולא ישגה לון לעלמין תניא אמר ר"ש ביה שעתא קרא קביה לכל פמליא דיליה
וכל רותיך קרישין וכל חיליה וכל רברבניה וכל חילא דשמיא אמר להון מה אתון עבדין הכא ומה בני רחמי בגלותא
דחקן ואתון הכא קומו חוותו כלכון לבבל ואנא עמכון הה"ד כה אמר ה' למענכם שלחתי בבלה והורדתי בריחים כלם
כד נחתו אתפתחו שמיא ושראת רוח הקדש ביחזקאל אמר להו לישראל הא מאריכון הכא וכל חיילי שמיא ורתוכי
דאתו למידר ביניכון לא הימנוה עד דאמר כן מה דחמא וארא כן ואמר ר"ש ביה שעתא חרו ישראל חרותא שלימחא
בסיעתא דמאריהון דהוה עמהון וכל חד מנייהו רעותא עאל בלביה ברחימותא סגיא למיסר נפשיהון על קדושה דמאריהון
ובגין כך גלי יחזקאל כל מה דגלי. ו דלא.

דרך אמת ר) ויגלה כפליים ממה שהיה לו לגלות להם.

הסולם

מאמר

היה היה דבר ה'

נח) א"ל ר' אבא וכו': א"ל ר' אבא,
וזה לבר היה. פתח ואמר, היה היה דבר ה'
אל יחזקאל וגו'. ג' קושיות כאן. אחת, שלמדנו,
אין שכינה שורה בחוץ לארץ. ונבואתו של
יחזקאל היה בארץ כשדים. ואחת, שלא היה
נאמן כמשה, שכתוב בו, בכל ביתי נאמן הוא,
והוא, יחזקאל, גילה ופרסם כל אוצרות המלך,
יותר ממה. ואחת, שנראה שלא היה שלם
בדעתו. שאם היה שלם בדעתו לא היה מגלה
כל כך.
נט) אלא הכי אסיקנא וכו': ומשיב,
אלא

נז) עד דהוו אזלו וכו': בעוד שהיו
הולכים, פגש אותם ר' אבא. א"ר יוסי, הנה
השכינה כאן, כי אחד מבעלי המשנה עמנו. א"ר
אבא, במה אתם עוסקים. אמר ר' יוסי, במקרא
הזה, שכתוב, אנכי ארד עמך מצרימה וגו'.
כשירד יעקב למצרים, שכתוב, ואלה שמות בני
ישראל הבאים מצרימה וגו', אתה למד, שכולם
ירדו עם יעקב למצרים. משמע שכל המרכבות
והחבאות ירדו עם יעקב למצרים ולא הקב"ה
לבדו כמו שמשמע מהכתוב אנכי ארד עמך
מצרימה וגו'.
(דפויי דף ה' ע"א)

כא

שמות

אֶצְטְרִיף, וְיִמְעַלְמִין לֹא שְׂבִיק קב"ה לְיִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, עַד דְּתָהוּ אֶתִי לְמִידָר
 וְדִוְרִיָּה עִמָּהוֹן, כֹּל שְׁפִן בִּיעֶקֶב, דְּתָהוּ נְחִית בְּגִלוּתָא, וְקב"ה וְשְׂכִינְתָּיה,
 וְקִדִּישִׁין יְעֲלִינן, וְרִתִּיכִין, דְּנִחְתּוּ כְּלָהוּ עִם יַעֲקֹב, הַה"ד הַפְּאִים מִצְרִימָה אֶת יַעֲקֹב.
 (ס) י'ר' אָבָא פְּתַח וְאָמַר, וְאִתִּי מְלַבְּנִין כְּלָה אֶתִי מְלַבְּנִין תְּבוּאֵי י'ת"ח
 וְוִי לֹון בְּנֵי נְשָׂא, דְּלֹא יְדַעִין, וְלֹא מְשַׁגְּיחִין בְּפּוֹלְחֵנָא דְּמֵאֲרִיָּהוֹן, דְּתִנְיָא א"ר
 יַצְחָק, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בְּת קוֹל נְפֻקָת מְשׁוּרָא דְּחֹרֵב, וְאָמַר, וְוִי לֹון לְבְנֵי נְשָׂא
 מְפּוֹלְחֵנָא דְּמֵאֲרִיָּהוֹן, וְוִי לֹון לְבְנֵי נְשָׂא מְעַלְבֹנָה דְּאֲוִרִיָּתָא. דְּאָמַר ר' יְהוּדָה,
 כֹּל מֵאֵן דְּאֶשְׁתַּדֵּל בְּאֲוִרִיָּתָא בְּהַאי עֲלָמָא, וּמְסַגֵּל עוֹבְדִין טְבִין יְרִית עֲלָמָא
 שְׂלִימָא. וְכָל מֵאֵן דְּלֹא אֶשְׁתַּדֵּל בְּאֲוִרִיָּתָא בְּהַאי עֲלָמָא, וְלֹא עֶבֶד עוֹבְדִין
 טְבִין, לֹא יְרִית לֹא הַאי וְלֹא הַאי. וְהָא תַּנְן, אֵית מֵאֵן דְּיְרִית עֲלָמָה כְּפּוּם אֲתֵרִיָּה,
 וְכְפּוּם מַה דְּתַנִּי לִיה. וְא"ר יַצְחָק, לֹא תַּנְן, אֶלָּא מֵאֵן דְּלִית לִיה עוֹבְדִין טְבִין כְּלָל.
 (סא) י'א"ר יְהוּדָה, אֶלְמְלִי הוּוּ יְדַעִין בְּנֵי נְשָׂא, רְחִימוּתָא דְּרַחֲמִים קב"ה

ח'לופי גרמאות

ממורת הזהר

(כ) (שה"ש ר') לעיל ה' צ"י.
 ז ומעלמא. ח בגלותא לישראל. ט דיורא. י מוסיף עלאין
 ותתאין. כ ד"א אביו. ל תנן א"ר יצחק אוי להם לבריות שאינם יודעים ואינם משגיחים בעבודת בוראם ותנן א"ר
 יצחק בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת אוי להם לבריות מעבודת בוראם אוי להם לבריות מעלבוניה
 של תורה דא"ר יצחק כל מי שעוסק בתורה בעולם הזה ומסגל מעשים טובים נוהל עולם מלא וכל מי שאינו עוסק
 בתורה בעולם הזה ואינו מסגל מעשים טובים אינו נוהל לא זה ולא זה והא תנן יש מי שנוהל עולמו כפי מקומו
 וכפי הראוי לו א"ר יצחק לא תנן אלא מי שאין בו מעשים טובים כלל. ח מוסיף אלא א"ר (הרמ"ק). ו א"ר יהודה
 אלמלא היו יודעים הבריות חביבותא דרחים קב"ה לישראל הוו משאגים ככפירים לרדוף אחריו ותניא בשעתא דירד
 קב"ה למצרים קרא (קב"ה) לפמליא של מעלה אמר להם כלכם רדו למצרים ואני ארד עמכם אמרה השכינה רבישע
 יש צבאות בלא מלך נ"א צבאות דאנא מלכא עליהון אמר לה אתי מלבנון כלה מלבנון מקום העון המליכין בכל
 עניניו כלה זו השכינה שהיא כלה בחופה ואזלא הא כהא דתניא א"ר יהודה מאי דכתיב ויהי ביום כלת משה כלת
 כתיב ביום שנכנסה כלה לחופה השכינה היא הכלה.

דרך אמת ש' לעיל ב' ע"ב.

אתי מלבנון כלה

הסולם

מאמר

אלא כך ביארנו במשנה שלנו. חס ושלום, שגילה יותר משצריך, כי יחזקאל נביא שלם היה, שהיה שלם בדעתו, וברשות הקב"ה גילה כל מה שגילה, והכל נצרך שיגלה על אחת שתיים ממה שגילה. כי כך למדנו, מי שרגיל לסבול צער וכו', כמובא לעיל בדברי הזהר, מאות ז' עד אות י"ד והכל נצרך. ומעולם לא עזב הקב"ה את ישראל בגלות מטרם שבא לשכון שכינתו עמהם, כל שכן ביעקב, שהיה יורד בגלות, שהקב"ה ושכינתו וקדושים עליונים והמרכבות ירדו כולם עם יעקב, זהו שכתוב, הבאים מצרימה את יעקב. ובוה מיושב קושית ר' יוסי לעיל, כי אע"פ שאמר אנכי ארד עמך מצרימה, אין המשמעות הוא לבדו, אלא עם שכינתו וצבאיו והמרכבות שלו, שכן דרך הקב"ה בכל הגליות, כמו שגילה יחזקאל בגלות בבל.

מאמר אתי מלבנון כלה

(ס) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח ואמר,
 (דפו"י דף ה' ע"א *) (דף ה' ע"ב)

(סא) א"ר יהודה וכו': אר"י, אם בני אדם

שמות

כב

לישראל, הוּו שָׁאֲגִין כְּכַפִּירָא לְמַדְרַךְ אַבְתְּרִיה. דְּתַנְיָא, בְּשַׁעְתָּא דְּנַחַת יַעֲקֹב לְמַצְרַיִם, קָרָא קב"ה לְפַמְלִיא דִּילֵיה אָמַר לְהוֹן, בְּלִכּוֹן חוּתוּ לְמַצְרַיִם, וְאַנָּא אֵיחוּת עִמְכוּן. אָמְרָה שְׂכִינְתָּא רַבּוּנָא דְעַלְמָא, אֵית צְבָאוֹת בְּלָא מְלָכָא, אָמַר לָהּ, אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלָה, מְלַבְּנוֹן: מֵאַתְרָא דְעַדְוֹן, דְּמְלוּכְוֹן בְּכָל עוֹבְדוּי. פְּלָה: דָּא שְׂכִינְתָּא, דְּהִיא פְּלָה בְּחוּפָה. וְאַזְלָא הָא בְּהָא דְתַנְיָא א"ר יְהוּדָה, מָאִי דְכְּתִיב, וַיְהִי בְיוֹם פְּלַת מֹשֶׁה, פְּלַת כְּתִיב, בְּיוֹמָא דְעָאֲלַת פְּלָה לְחוּפָה, וְשְׂכִינְתָּא דָּא הִיא פְּלָה.

כב אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוּאִי, מֵאַתְרָא בִּי מְקַדְשָׁא דְלַעֲיָלָא. תְּשׁוּרִי מְרַאשׁ אָמְנָה, מְרִישָׁא דְמֵאֵן. מְרַאשִׁיהוֹן דְּכַנֵּי מְהִימְנוּתָא. וּמֵאֵן נִינְהוּ. יַעֲקֹב וּבְנָיו. מְרַאשׁ שְׁנִיר וְחַרְמוֹן, דְּאֵינוֹן עֲתִידִין לְקַבְּלָא אוֹרֵייתָא דִּילֵי, מְטוּרָא דְחַרְמוֹן, וְלֵאגְנָא עֲלֵייהוּ בְּגִלוּתְהוֹן. מִמְעוֹנוֹת אַרְיוֹת: אֵלִין אֵינוֹן "עֲמִין עַעְכוּ"ם, דְּדַמְיִין לְאַרְיוֹתָא וּנְמָרִין, דְּמַעֲנִין לְהוֹן בְּכָל פּוֹלְחָנָא דְקִשְׁיֹו.

כג ר' אבא אָמַר, אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלָה וְגו'. וְכִי מְלַבְּנוֹן "אַתָּת, וְהֵלֵא "לְלַבְּנוֹן עוֹלָה. אָלָא א"ר אַבָּא, "בְּשַׁעְתָּא דְּנַחַתת שְׂכִינְתָּא לְמַצְרַיִם, נַחַתוּ בְּהַדְּהָ שְׁתִּין רַבּוּא שֶׁל מְלָאכֵי הַשָּׁרֵת, וְקב"ה בְּקַנְדְּמִיתָא הַה"ד "וַיַּעֲבֹר מִלְכָם לְפָנֵיהֶם וְה' בְּרַאשָׁם.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר (במדרב רז) ויחי קצ"ו צ"ג. (ז) (מיכה ב') וישלח ע"ח
 ס ממקום מקודש של מעלה תשורי מראש אמנה מראשם של בני אמונה ומאן ניהו יעקב ובניו מראש שניר וחרמון שהם עתידים לקבל תורת מחר חרמון ולהגיד עליהם בגלותם ממעונות אריות הם אנשי האמנה הדומים לאריות ונמרים המענים לבני בכל עבודת פרך. ל בני נשא דמהימנותא. פ באה. צ מלבנון; לבנון. ק בשעה שירדה שכונה למצרים ירדו עמה שתין רבוא דמלאכי השרת.

מסורת הזהר

אֲתִי מְלַבְּנוֹן כְּלָה

אמנה, שואל, מראש של מי, ומשיב, מראש בעלי האמנה, ומי הם, יעקב ובניו. **מראש שניר וחרמון**, שהם עתידים לקבל התורה שלי מחר חרמון, דהיינו הר סיני שנקרא חרמון. ולהגיד עליהם בגלותם, החכונה חרמון, מלשון חרם. **ממעונות אריות**, אלו הם עמים העובדים עכו"ם, הדומים לאריות ונמרים, שמענים את ישראל בכל עבודה קשה.

כג ר' אבא אָמַר וכי: רא"א, אֲתִי מְלַבְּנוֹן כְּלָה, ושואל, וכי מלבנון באה והלא ללבנון עולה. כי השכינה היא למטה מחזה ד"א והיא עוֹלָה לְלַבְּנוֹן לְקַבְּלָא חֲכָמָה, והיא צריך לומר אֲתִי לְלַבְּנוֹן תַּעֲלֶה. אלא אמר ר' אבא, בשעה שירדה השכינה למצרים, ירדו עמה ששים רבוא של מלאכי השרת, והקב"ה בתחילה, זהו שכתוב, ויעבור מלכם לפניו וה' בראשם.

הסולם

מאמר

אדם היו יודעים האהבה שאוהב הקב"ה לישראל, היו שואגים כאריות לרדוף אחריו להתדבק בו. כי למדנו, בשעה שירד יעקב למצרים, קרא הקב"ה לחבורת המלאכים שלו, אמר להם, כולכם רדו למצרים ואני ארד עמכם. אמרה השכינה, רבון העולם וכי יש צבאות בלי המלך, כי השכינה נבחנת מלך כל המלאכים, מפני שכולם נמשכים ממנה. אמר לה, אֲתִי מְלַבְּנוֹן כְּלָה, גם את תבאי אֲתִי, מְלַבְּנוֹן, ממקום העדן, הוא חכמה. המלוכין בכל פעולותיו. כְּלָה, זו השכינה, שהיא כלה בחופה, וזה הולך כזה שלמדנו, א"ר יהודה מהו שכתוב, ויהי ביום כלות משה, כְּלַת כְּתוּב, בלי ו', שפירושו, ביום שנכנסה כלה לחופה, וכְּלָה זו היא השכינה, שהיא בבית המקדש, כלה בחופה.

כב אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוּאִי הֵינִי מִמְקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַעֲלָה. תְּשׁוּרִי מְרַאשׁ (דפו"י דף ה' ע"ב)

כג

שמות

סד) ר' יצחק אומר, אתי מלכנון פלה, דא איהי שכנינתא. יאתי מלכנון תבאי, מאתר ב' בי מקדשא דלעילא. תשורי מראש אמנה, מאתר ב' בי מקדשא דלעילא, ומאתר בי מקדשא דלתתא «דאמר ר' יהודה, מעולם לא וזה שכנינתא מפותלי דדמערבא, דבי מקדשא, דכתיב, הנה זה עומד אחר פתלנו. והוא ראש אמנה ולכל עלמא. מראש שניר וחרמון מאתרא דאורייתא נפקת לעלמא, ולמה. לאגנא על ישראל, ממעונות אריות: אלן עמין עעכו"ם. ר' יודן אומר, ממעונות אריות: אלן אינון ת"ח, דעסקי באורייתא במעונות המדרשות, ובבתי כנסיות, דאינון אריין ונמרים באורייתא.

סה) ר' חייא הוה יתיב קמיה דר"ש, א"ל, מה תקמת אורייתא למגני בנוי דייעקב, דאינון תריסר בקדמיתא, ולבתר פן שבעים דכתיב כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים. ומ"ט שבעים ולא יתיר. א"ל, לקביל ע' אומין, דאינון בעלמא, ואינון הוה אומה יחידאה לקבל פלהון.

סו) ותו א"ל, ת"ח, קלדיטין דנהרין ענפין יתבין במטלניהון, ממנן

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

1) (שה"ש ב') ח"ב נט: קיז. הנו: רנא. ח"ג קיד: ר ל"ג אתי ש קודשא ולי"ג ב' ת קודשא דמלרע ולי"ג מן בי עד דאמר. א ואמר. ב ר' חייא. ג מכותלא. ד ל"ג דמערבא. ה דבית. ו ואמנה על. ז אינון אומיין. ח ר' יהודה. ט במעונייא דמדרשייא ובבתי כנשתאי. י ר' חזקיה. כ ראתה תורה למנות בני יעקב שהם שנים עשר תחלה ואח"כ שבעים שנאמר. ל מ"ט. מ כנגד שבעין אומין. נ ל"ג הוה. ס גוברין; אנפין. ע במטוליהון; בותבניהו במתניהון; במתגניהון.

דרך אמת ת העגולים המאירים מאלה קחמיטים וגלופים אנשים יושבים במושבם ממונים על שבעים אומות יוצאים מ"יב חקיקי אורות קשורים שהם י"ב צופי הוי"ה לכל צד ג' כאומרו דאסתחון שמסובבים במסעיהם למשקל ר' רוחות שכן היה נסיעת הרגלים כנודע.

שבעים נפש

הסולם

מאמר

שהיו שבעים ולא יותר. אמר לו ר"ש, הוא כנגד שבעים אומות שהם בעולם, שהם היו אומה אחת כנגד כולם.

סו) ותו א"ל, ת"ח וכו': ועוד אמר לו, בוא וראה, מפתחות המאירים, דהיינו מלכות הממותקת המסתיימת ביסוד הנקראת מפתחא (כנ"ל באות נ"ד ע"ש) ענפים שלהם יושבים במסעיהם, היינו בעת שמאירים במסע ג' הקוין, (כנ"ל אות מ') והם ממונים על שבעים אומות, שיוצאים מ"יב חקיקות וקשרים המסובבים במסעיהם, בסדר ג' הקוין, במשקל לארבע רוחות העולם שהם חו"ג תו"מ. פירוש, אע"פ שמסעיהם הם רק על ג' קוין שהם חג"ת, עם זה, הם מאירים בד' רוחות שהם חג"ת ומלכות והיינו רק ג' בכל אחת שהם ג' הקוין, וד' פעמים ג' הם י"ב ומתוך שמאירים גם במלכות, יכולים לשלוט על שבעים אומות. היינו שכתוב, יצב גבולות עמים למספר לבני ישראל, דהיינו מספר י"ב שבבני ישראל מאיר אל ע' אומות, כנ"ל. והיינו שכתוב, כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם, שג' הקוין יאירו בכל ד' רוחות חו"ג תו"מ, להורות שהם מתקיימים בשביל ישראל, שהם

סד) ר' יצחק אומר וכו': ר"א אתי מלכנון כלה, זו היא השכינה. אתי מלכנון תבאי, היינו ממקום בית המקדש של מעלה, שהוא בינה, תשורי מראש אמנה, היינו ממקום בית המקדש שלמעלה, וממקום בית המקדש של מטה. כי אמר ר' יהודה, מעולם לא משה השכינה מכותל המערבי של בית המקדש, שכתוב הנה זה עומד אחר כתלנו. והוא ראש אמנה לכל העולם. מראש שניר וחרמון, היינו ממקום שהתורה יצאה לעולם, דהיינו הר סיני המכונה חרמון. ולמה זה, הוא, כדי להגן על ישראל. ממעונות אריות, אלו הם עמים העובדים עכו"ם. ר' יודן אומר, ממעונות אריות, אלו הם תלמידי חכמים, העוסקים בתורה במעונות המדרשות ובבתי כנסיות, שהם אריות ונמרים בתורה.

מאמר שבעים נפש

סה) ר' חייא הוה וכו': ר"ח, היה יושב לפני ר' שמעון, אמר לו, מה ראתה התורה לספור בניו של יעקב, בתחלה, שהם י"ב, ואחר כך, שהם, שבעים, שכתוב כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים. ומהו הטעם (דפו"י דף ה' ע"ב)

שמות

כד

על שבעין עממין, נפקין *מתריסר גליפין *קטורין דאסתתרון במטלגניהון,
למתקלן ו לארבע רוחי *עלמא, הה"ד, *יצב גבולות עמים למספר בני
ישראל. ותיינו דכתיב, *כי פארבע רוחות השמים פרשתי אתכם, *לאתנאה
דאינון קיימין *בגין ישראל. בארבע לא נאמר, אלא פארבע. *כמה דאי
אפשר לעלמא בלא ארבע רוחות פך אי אפשר לעלמא בלא ישראל.

סז *ויקם מלך חדש. ר' אבא פתח *אשריכם זורעי על כל מים משלחי
רגל השור והחמור, ופאין אינון ישראל, דקב"ה אתרעי בהו מפל שאר עמין,
וקריב לון לגביה, דכתיב, *וּבַךְ בַּחֹר וְיִ' לַהֲיוֹת לוֹ לְעַם סְגוּלָה וְגו', וּכְתִיב
*כִּי חֵלֶק יִי' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, ישראל מתדבקין ביה בקב"ה, דכתיב
*וְאַתֶּם תִּדְבְּקוּם בִּי אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כּוֹלְכֶם *היום.

סח וע"ד ופאין אינון קמיה, בגין דאינון זורעין על כל מים. מאי על כל
מים. דזורעין לצדקה. ומאן דזרע לצדקה, *כתיב ביה *כי גדול מעל שמים
דחסדך. מעל שמים: על כל מים איהו הוי, ומאן איהו מעל שמים. דא עלמא
דאתי. וישראל זורעי זרעא על כל מים.

סט בספרא דרב ייבא סבא הכי אמר, פתיב *בגורת עירין פתגמא
ומאמר קדישין שאלתא, כל דינין דהאי עלמא, וכל גזרין, וכל שאלתין, בלהו
קיימי בחד היכלא, דתמן ע"ב סנהדרין מעיינין בדינין דעלמא. והוא היכלא
אקרי היכל זכותא, בגין, דכד דינין דינא, מהפכין בזכותא דכר נש
בקדמיתא.

חלופי גרמאות

פ מתליסר, צ קטורין, ד דארבע, ש ל"ג עלמא, ת להורות.
א בשביל, ב כשם שאי, ג מוסיף כתיב, ביה ב) כי גדול
עד שמים על כל מים הה"ד, ד ל"ג חסדך.

מסורת הזהר

ט (דברים לב) וישלח ע"א צ"א. ז"ח נ"ה ט"א ש"ג.
פ (זכריה ב') צ) וישב ל"ג צ"א. ק) (ישעיה ל"ב) ח"ב
ו. סד: ז"ח קצא ט"ד ש"ד. ט) (דברים י"ד) ויצא קל"ט
צ"ב. ז"ח קכ"א ט"א של"ב. ט) (שם ל"ב) ב"א קצ"ד
צ"ד. ט) (דברים ד') ב"ב ק"ו צ"א. א) (תהלים נ"ז) ויחי נ"ז צ"ה. ב) (תהלים ק"ח) וירא פ"ג צ"ג. ג) (דניאל
ד') ויצא קל"ח צ"ב צ"ג.

הפולם

מאמר

משלחי רגל השור והחמור
שורע לצדקה, כתוב בו, כי גדול מעל השמים
חסדך, מעל השמים, הוא מכונה גם כן,
על כל מים, ומהו מעל השמים, זהו עולם
הבא, שהיא בינה, שהיא מעל ז"א הנקרא שמים,
וישראל זורעים זרע, דהיינו שמעלים מ"ו, על
כל מים, שהיא בינה, כדי להמשיך מוחין אל
המלכות, שתהיה נקראת צדקה.

סט בספרא דרב ייבא סבא וכו':
בספרו של רב ייבא סבא אמר כך, כתוב,
בגזירת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאילתא.
כי כל דינין שבעולם הזה וכל הגזירות וכל
השאלות, כולם נמצאים בהיכל אחד, ששם ע"ב
סנהדרין מעיינים בדינים של העולם. (כמ"ט
לעיל בראשית ב' מאות ק"ב עד אות קט"ו
ע"ש) והיכל ההוא נקרא היכל הזכות, משום
כשרנים

שהם י"ב השבטים. כנ"ל. בארבע לא נאמר,
אלא בארבע, כי כמו שאי אפשר לעולם בלי ד'
רוחות, כך אי אפשר לעולם בלי ישראל.

סז ויקם מלך חדש: ר' אבא פתח.
אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור
והחמור. אשרי הם ישראל, שהקב"ה רצה בהם
יותר מכל העמים וקירב אותם אליו שכתוב,
ובך בחר ה' וגו', וכתוב כי חלק ה' עמו יעקב
חבל נחלתו. וישראל מתדבקין בהקב"ה, שכתוב,
ואתם הדבקים בה' אלקיכם וגו'.

סח וע"ד זכאין אינון וכו': ועל כן
הם צדיקים לפניו, מפני שהם זורעים על כל
מים. ושואל, מהו על כל מים. ואומר, שהם
זורעים לצדקה, כלומר שהם מעלים מ"ו
להמשיך מוחין להמלכות שתהיה נקראת צדקה.
כי בלי המוחין היא נקראת צדק בלי ה. ומי

(דפו"י דף ה' ע"ב * דף ו' ע"א)

כה

שמות

(ב) "מה דלאו הכי, יבדננא דההוא סטרא אתרא, דתמן איהו אתר דאקרי חוב"ה, בגין דכל עובדוי דההוא אתר, דנחש אשת זנונים, ולא איהו אלא למתפכא בחובה דב"נ, ולמלשן עבדא" למאריה.

(ג) אינון דהיכלא דזכותא, אקרון מים מתוקים, מים צלולים. אינון דהיכלא דחובה, אקרון מיין מרירין, מי המרים המאירים. בההוא היכלא דזכותא, לא קיימי אלין תלת: בגי, תיי, ומזוני. ולאו בההוא אתר דחובה, לא במים מתיקן וצלילן, ולאו במים מרירין מלשטין.

(ד) ועל דא, ישראל ורעי על כל מים, ורעא קדישא דאולידו על כל מים, איהו, דהא לאו "נכון ורעא דילהון אלא לעילא. יוע"ד אוקמוה מ"מ, בגי תיי ומזוני, לאו בזכותא תליא מלתא, אלא במזלא קדישא תליא מלתא, ואתר דא על כל מיא איהו.

(ה) משלחי רגל השור והתמור, דלא אית לון בההוא סטרא בישא כלום, ומשדרן מנייהו פל חולקין בישיין, ומתדבקין בההוא סטרא טבא, דכל קדושין עלאין, שור ותמור פד מזדווגן פחדא, תרין פגעין בישיין אינון לעלמא. שור: סטרא דדינא קשיא איהו, ואתדבקותא דסטרא קדישא איהו. תמור: פד אנדווג בהדיה, דאיהו מסטרא אתרא, תרין פגעין בישיין אינון לעלמא.

חלופי גרסאות

ה ל"ג מה, ו בההוא דרגא, ז לאן; לאו, ח במאריה.
ט תקין; תקון, י דכלהו, כ ל"ג מן וע"ד עד במזלא,
ל ל"ג ואתר דא.

מסורת הזהר

(ז (במדבר ה'))

משלחי רגל השור והתמור

שהיא בחינת בינה שלו שיצאה לחוק, (כמ"ש בתלמוד עשר ספירות בחלק י"ג דף אלף שצ"ב ד"ה והנה) ומקום זה הוא, **ע"כ מים**.

(ג) משלחי רגל השור והתמור: שלא יש בהם בצד ההוא, שבקליפות שור וחמור, כלום, ששלחו מהם כל החלקים הרעים ומתדבקים בצד הטוב ההוא של כל קדושים עליונים. שור וחמור כשמתחברים יחד הם שני פגעים רעים לעולם. שור, הוא צד הדין הקשה, והוא מדביקות דצד הקדושה. חמור, כשנתחבר עמו, שהוא מצד האחר, של הקליפות, הם שני פגעים רעים לעולם.

פירוש, יש ב' בחינות דינין, א) דין קדוש שה"ס נקודת השורק, דהיינו קו שמאל מטרם שנזדווג עם קו ימין, שאז נמשכים ממנו דין קשה וזה אינו מטעם הפגם שבו, אלא מטעם חסרון חסדים להתלבשות החכמה. ב) דין שאינו קדוש שהוא נמשך ממסך דנקודת החירק מטרם שנזדווג עמו אור עליון, (כמ"ש לעיל דף דף י"ג ד"ה ונתבאר, בסוד פעולה הא', ע"ש) שהוא פגם ממש, הממעט ג"ר דשמאל.

(דין

הסולם

מאמר

כשדנים דין, מהפכים בזכות האדם בתחלה.
(ע) מה דלאו הכי וכו': מה שאין כן במדרגה של הסטרא אחרא, ששם יש מקום שנקרא חובה, משום שכל מעשיו שבאותו המקום שהוא של הנחש אשת זנונים, אינם אלא להפך בתוב האדם, ולהלשין על העבד לפני אדוניו.

(ג) אינון דהיכלא וכו': אלו שבהיכל הזכות נקראים מים מתוקים, מים צלולים. אלו שבהיכל החוב נקראים מים המרים, מי המרים המאורים. בהיכל הזכות ההוא אינם נמצאים שלשה אלו, בניס, חיים ומזונות, ולא באותו מקום החוב, לא במים מתוקים וצלולים, ולא במים המרים המאורים.

(ד) וע"ד דא ישראל וכו': ועל כן ישראל זורעים על כל מים זרע קדוש, דהיינו שמעלים מ"ן עד בינה העליונה הנקדאת על כל מים (כנ"ל באות ס"ח) ומולידים על כל מים, הם, שאין זרע שלהם נכון אלא למעלה, בבניה, ועל כן בארו בעלי המשנה, בניס, חיים, ומזון, אינם תלויים בהיכל הזכות, אלא הדבר תלוי במזל הקדוש, שהיא דיקנא קדישא דא"א.

(דפו"י דף ו' ע"א)

כו

שמות

עד ועל דא, שמעון תוקפא דדינא קשיא תוה ביה, וכד מנדונגן פחדא, לא יכיל עלמא למסבל, ובגין פך, לא תחרוש בשור ובחמור יחדו. ועל דא, שדר יעקב לעשו מלה דא, דכתיב, ויהי לי שור ותמור. ואי לאו דמאיה יעקב גרמיה, דחילו סגיא נפל ביה בעשו.

עה ויקם מלך חדש על מצרים. בספרא דרב המנונא סבא הכי אתמר, מאי דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים, ת"ח, כל עמין דעלמא, וכל מלכין דעלמא, לא אתתקפו בשולטניהון, אלא בגיניהון דישראל, מצרים לא הוה שלטין על כל עלמא, עד דאתו ישראל, ועאלו תמן בגלותא, כדין אתתקפו על שאר עמין דעלמא. בכל לא אתתקפו על כל עמין דעלמא, אלא בגין דישראל דלהוין בגלותהון. אדום לא אתתקפו על כל עמין דעלמא אלא בגיניהון דישראל, דלהוין בגלותהון. דהא עמין אלן בשפלותא הוה בשאר עמין, ומאיכין הוה מפלהו, ובגין ישראל אתתקפו.

עו מצרים: דכתיב מביית עבדים. עבדים אקרון ממש, דהא מצרים בשפלותא דשאר עמין הוה. בכל: דכתיב, הן ארץ פשדים זה העם לא היה. אדום: דכתיב הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד.

עז וכלהו לא נטלו תוקפא אלא בגיניהון דישראל. דכד ישראל בגלותהון מיד מתתקפי על כל שאר עמין דעלמא. מ"ט, בגין דישראל אינון בלחודדיהו, לקבל כל עמין דעלמא. פד עאלו ישראל בגלותא דמצרים, מיד תוה קימה למצרים, ואתתקף שולטנותא דלהון לעלא על כל שאר עמין, דכתיב

ח'ופי גרמאות

ח מנדונגן בלוי, ו ליג מן ויקם עד ת"ח. ט ליהוין. ע מוסיף עמין אלן.

מסורת הזהר

ה (דברים כ"ב) וישלח ד' צ"ה. ו (בראשית ל"ב) וישלח ד' צ"ה. ז (שמות כ') לך פ"ח צ"ב. ח (ישעיה כ"ג) ח"ב מב: ט (עבריה א') וישלח ע' צ"ג.

הסולם

מאמר

ויקם מלך חדש

היו שולטים על כל העולם, עד שבאו ישראל ונכנסו שם בגלות, אז נתגברו על כל העמים שבעולם, בכל לא נתחזקו על כל העמים שבעולם, אלא בשביל ישראל, שיהיו בגלות אצלם. אדום לא נתחזקו על כל העמים שבעולם, אלא בשביל ישראל שיהיו בגלות אצלם. כי העמים האלו היו בשפלות בין שאר העמים, והיו ירודים מכולם ובשביל ישראל נתחזקו.

עו מצרים דכתיב וכו: מצרים, היו שפלים מכל העמים, שכתוב בהם, מבית עבדים, עבדים ממש נקראים, כי המצרים היו שפלים מכל העמים. בכל, היו שפלים, שכתוב, הן ארץ כשדים זה העם לא היה. אדום, היו שפלים שכתוב, הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד.

עז וכלהו לא נטלו וכו: וכולם אינם מקבילים תוקף אלא בשביל ישראל. כי כשישראל בגלות אצלם, הם מתחזקים מיד על כל

ודין הא' נקרא שור. ודין הב' נקרא חמור. הא' הוא דקדושה. הב' דס"א.

עד ועל דא שמעון וכו: על כן שמעון תוקף דין הקשה היה בו, שהיה מבחי' שור (כח"ש לעיל בראשית א' דף ס"ב ד"ה ואי תימא) וכשמתחברים יחד, לא יכול העולם לסבול. ומשום זה, לא תחרוש בשור וחמור יחדיו. ועל כן שלח יעקב לעשו דבר זה, שכתוב, ויהי לי שור וחמור, דהיינו שכבש אותם אל הקדושה, ואם לא היה יעקב משפיל את עצמו, פחד גדול היה נופל על עשו. מחמת שהיה בכחו לכבוש ב' דינין חללו.

מאמר ויקם מלך חדש

עה ויקם מלך חדש וכו: בספרו של ר' המנונא סבא, כתוב כך. מהו שכתוב ויקם מלך חדש על מצרים, בוא וראה, כל העמים שבעולם וכל המלכים שבעולם, לא נתחזקו בממשלתם אלא בשביל ישראל. מצרים לא

(דפוין דף ר' ע"א)

כז

שמות

ויקם מלך חדש על מצרים, ויקם: קימה תהו לון, דאתתקף וקם ההוא ממנא שולטנא דמצרים, ואתייהיב ליה תוקפא ושלטנותא, ⁹ על כל ממנן דשאר עמין דהא בקדמיתא אית שולטנותא לההוא ממנא דלעילא, ולבתר לעמא ¹⁰ דיליה ¹¹ דלתתא. ובגין כך, ויקם מלך חדש על מצרים. דא הוא ממנא דלהון, חדש תהו, דעד יומא הדין לא תהו ליה שולטנא על שאר עמין, והשתא אתקם לשלטאה על כל שאר עמין דעלמא, וכדין אתקיים ¹² תחת שלש רגזה ארץ תחת עבד פי ימלך.

עח ר' חייא אמר, תלתין יומין עד לא ייתי תוקפא לעמא בארעא, או עד לא תייתי תבירו לעמא בארעא, מכרזי בעלמא ההוא מלה, ולזמנין דאתמסר ההוא מלה בפומא דרבייא, ולזמנין ¹³ לאינון בני נשא דלית בהו דעתא ולזמנין דההוא מלה אתמסר בפומא ¹⁴ דעופי ומכרזי בעלמא, ולית מאן דישגח ובהו. כד עמא ופאין, אתמסר ההוא מלה לאינון רישין ופאין דעלמא, בגין ¹⁵ דיודיעו לון, ויתובון למאריהון, וכד לאו אינון ופאין, ¹⁶ הוי כדקאמרן.

עט ¹⁷ ר' אלעזר, תהו יתיב יומא חד אתרעא דלוד, ותהו יתיב עמיה רבי אבא, ורבי יהודה, ורבי יוסי. א"ר יוסי אימא לכו, מה דתמית יומא דא ¹⁸ בצפרא

חלופי גרסאות

9 על כל שאר עמין. צ ל"ג דיליה. ק באינון. ר בה. 10 דירודע; דנימא לון לעלמא. ת ל"ג הוי. א ר' אלעזר 11 ר' חייא ור' יצחק ור' יוסי הוו קיימי יומא חד אבא דתרעא דלוד א"ר יוסי. ב ל"ג בצפרא.

מסורת הזהר

12 (משלי ל') ב"א ר"ל צ"ג.

13 ר' חייא ור' יצחק ור' יוסי הוו קיימי יומא חד אבא דתרעא דלוד א"ר יוסי. ב ל"ג בצפרא.

14 דרך אמת אן וחי ריז ע"ב.

ויקם מלך חדש

הסולם

מאמר

מי שיקשיב אליהם. וכשהעם צדיקים, נמסר דבר ההוא אל הראשים צדיקי העולם, כדי שיודיעו לעם וישובו לאדונם. ואם העם אינם צדיקים, הוא כמו שאמרנו. **עט** ר' אלעזר הוה וכו': ר"א היה יושב יום אחד בשער העיר לוד, והיה יושב עמו ר' אבא ור' יהודה ור' יוסי. אמר ר' יוסי, אומר לכם מה שראיתי ביום הזה בבוקר, קמתי לאור היום, ראיתי עוף אחד, היינו מלאך, שהיה מעופף, הרים את עצמו למעלה שלש פעמים, והשפיל עצמו למטה פעם אחת. והיה אומר עליונים עליונים, ביום הזה פורחים וקיעים, דהיינו שהמדרגות משיגים הג"ר שלהן ע"י פריחת הרקיע, בסוד מגדל הפורח באויר, (כנ"ל ב"א דף מ"ד ד"ה אור) שלשה ממונים וקופים, מושלים על הארץ, ואחד יושב ואינו יושב, שגם הוא רוצה לעמוד ולא לשבת, העבירו אותו באש דולק, מעבירים את קיומו ומעבירים ממשלתו. ושלשה עמודים מושלים עליונים עומדים על העולם.

ביאור הדברים. עופא, ה"ס מלאך המשמש לזווג זון, בסו"ה, ועוף השמים יוליך את הקול וגו'

כל העמים שבעולם. מהו הטעם, משום שישראל בלברם הם כנגד כל העמים שבעולם. כשנכנסו ישראל בגלות מצרים, מיד היתה קימה למצרים, ונתחזקה ממשלתם למעלה מכל העמים, שכתוב ויקם מלך חדש על מצרים. ויקם. פירושו קימה היתה להם, שנתחזק וקם אותו מלאך הממונה לממשלת מצרים, וניתן לו תוקף וממשלה על כל הממונים של שאר העמים. כי מתחילה ניתן ממשלה לאותו הממונה של מעלה, ואחר כך לעם שלו של מטה. ומשום זה אומר הכתוב, ויקם מלך חדש על מצרים, זהו הממונה שלהם, חדש היה, כי עד היום הזה לא היה לו ממשלה על שאר העמים, ועתה הוקם למשול על כל העמים שבעולם. ואז נתקיים תחת שלש רגזה ארץ תחת עבד כי ימלך. כי המצרים היו עבדים (כנ"ל באות ע"ו).

עח ר' חייא אמר וכו': רח"א, שלשים יום טרם שבא תוקף לעם בארץ, או מטרם שבא משבר לעם בארץ, מכרזים דבר זה בעולם, ולפעמים נמסר הדבר בפי הילד, ולפעמים לאנשים האלו שאין בהם דעת, ולפעמים נמסר הדבר בפי העופות והם מכרזים בעולם, ואין (דפו"י דף ו' ע"א * דף ו' ע"ב)

כה

שמות

קמית בנהורא, קמית חד עופא, ודהנה טאים זקף לעילא תלת זמני, ומאיך חד, ונהה אמר, ועלאי עלאי, וביומא דא טסי רקייען תלת ממנן זקפין שלטנין על ארעא, חד יתיב דלא יתיב, אעברו ליה בנורא דדליק, מעברין קיימיה, מעברין שלטניה, תלת סמכין שליטין עלאין, קיימין על עלמא.

פ) רמינא לההוא עופא קלא, אמנא ליה עופא עופא, אימא לי תלת דקיימין ממנן, וחד דמעברין שלטניה, מאן אינון. רמא לי תלת גירין אלין מגדפא ימינא, ודין חד משמאלא, ולא ידענא מאי קרמיזא.

פא) ונסיב להו רבי אלעזר, נחית להו לנחירוי, נפק דמא מנחירוי.

חלופי גרסאות

ג וחמית ד טטא. ה ליג מן זקף עד והוה. ו עלאין עלאין. ז ליג ביומא דא. ח טאסי. ט דקיקין; וקיקים. י מוסף לימנא תלת; ליג מן תלת עד חד. כ זקפין ממנן. ל שלטין. מ ההוא דמעברין קימיה ואינון שולטנין דקיימי על עלמא מאן אינון. נ מגדפא [מגדפון] דימינא תלת גרפין אלין ומגדפי שמאלא חד. ס ליג גירין. ע לימנא; דימינא. פ ומגדפא שמאלא חד. צ ליג חד. ק איהו. ר נטיל לון ר' אלעזר וארז בהו ארז בההוא חד אמר שלטנא דמצרים אצריאו ארז באינון אחרנין ואמר תלת שלטנין ממנן קיסרון קיימין על עלמא ואינון לסטר רומאי וזמנין למעבר גזרון בישין לישראל בכה ר' אלעזר עד דהוו יתבי עברו תלת ינוקי פתח חד ואמר ואברה חכמת מצרים פתח איוך ואמר וארין מצרים תחיה שממה פתח תליתאה ואמר והיתה ארין מצרים לשמה נאם ה' א"ר אלעזר האי דעופא והאי דדרדקי כלא איהו חכמתא שלים ובעא קב"ה לגלאה רזין סתימן לבני נשא ודאי שלטנותא דמצרים אצריאו חמין חד מלכא מאינון תלת דקאמרן למשלט בה וסתיר בה בנין ובני בנין א"ר יוסי כלא איהו חכמתא וחכמתא דר' אלעזר יתיר מכלהו ובעא קב"ה לגלאה לון רזין סתימן לבני נשא דאיהו עביר דכתיב כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה טורו אל עבדיו הנביאים חכם עדיף מנביא והא נביא שארי עליה רוח קדשא לפום שעתא וחכם לא אצדי מניה רוח קדשא עלמין.

דרך אמת ב) פי' עמדתו לאור היום. ג) עליונים שמעופפים תחת הרקיע. ד) אחד ישב ואחד אינו יושב בשרותו אותו מעבירים עתה באש אוכלת והיינו שר אומה אחת כמ"ש בסמך שהורד מגדולתו למעלה ובמקומו מקימים ג' עמודים שלטונים בעולם. ה) גערתי בעוף ההוא ואמרת עופא עופא וכו'.

מאמר	הסולם	ויקם מלך חדש
וגו' (כמ"ש היטב בפרשת לך דף קכ"א ד"ה הרי ע"ש.) וקומת הזוג שנמשך מזו"ן, אינו אלא בסוד ג' קוין, שנקראים חג"ת דז"א, שה"ס ימין, וגם הנוקבא מקבלת חג"ת הללו מז"א בסוד הזוג, אבל בחינתה עצמה שה"ס שמאל, שדרכו להאיר ממעלה למטה, הוא חשך ואינו מאיר כלום (כמ"ש כל זה בפרשת לך קכ"א עש"ה) שז"ס שהנוקבא אין לה מעצמה כלום רק מה שנותן לה בעלה ז"א.	והוא שמאל, ועל כן, תלת ממנן זקפין שולטנין על ארעא, רק ג' ממונים הנמשכים מחג"ת הם שולטים על הארץ, וממונה אחד, הנמשך מבחינת עצם הנוקבא, דהיינו השמאל, הוא צריך לישב, דהיינו למעט קומתו בדרך משל אל אדם היושב הממעט שליש קומתו, דהיינו הג"ר שלא ימשיך אותם ממעלה למטה, וכיון שהוא, יתיב דלא יתיב, כלומר שאינו רוצה לשבת, אלא להקים קומת הג"ר שלו הנמשכת ממעלה למטה, ע"כ, אעברו ליה בנורא דדליק, ועל ידי זה נעבר קיומו ונעבר ממשלתו, ונמצא שרק תלת סמכין שליטין עלאין קיימין על עלמא, דהיינו רק הנמשכין מחג"ת בלבד.	זקבם מלך חדש
וזה אמרו קמית בנהורא, שקבל האור מז"א שנק' בוקר ואור היום. וז"ש, המית חד עופא דהוה טאים, דהיינו המלאך המשמש לזוג ז"א ונוקביה, זקף לעילא ג' זמני ומאיך חד, דהיינו שרמו לו שרק ג' קוין דז"א הנק' חג"ת המה המאירים בהארת חכמה, מפני שז"א הוא בחינת הימין. אבל קו שמאל שבנוקבא שדרכו להאיר ממעלה למטה הוא שפל שאינו מאיר, ואחר כך פירש לו את הרמו ואמר, עלאי עלאי, ביומא דא, דהיינו באור ז"א שנקרא יום, טסי רקייען, הרקיעים מגלים הארת החכמה בסוד הפריחה באור (כנ"ל אות א') ולא בכחינת הנוקבא (דפו"י דף ר' ע"ב)	פ) רמינא לההוא עופא וכו': השלכתי גוש עפר לאתו העוף, ואמרת לי, עוף עוף, אמור לי, שלשה הנמצאים ממונים והאחד שהעבירו ממשלתו, מי הם. השליך לי שלשה חצים אלו מכנף הימני, שה"ס ז"א, ואחד הזה משמאל שה"ס הנוקבא, ואינו יודע למה הוא רומז. כלומר, איני יודע החידוש שרצה ללמדני.	
	פא) נסיב להו וכו': לקח אותם, החצים,	

כ"ב

שמות

אמר, ודאי תלת שלטני עממין קיימין בְּרוּמֵי בְּאַרְעָא, וְזַמְיִנֵן לְמַעַבְד גְּזִרִין בִּישִׁין לְיִשְׂרָאֵל, "מַסְטְרָא דְרוּמָאֵי. נְסִיב הָהוּא « גִּירָא » דְּמַגְדָּפָא שְׁמָאֲלָא, אַרְח, וְנִפְק אֲשֶׁתָּא אוּכְמָא מְנִיָּה, אָמַר שְׁלִטְנָא דְּמַצְרָאֵי אַעְדִּיאֵו וְזַמְיִן חַד מְלָפָא יְדְרוּמָאֵי, לְאַעְבְּרָא בְּכָל אַרְעָא דְּמַצְרַיִם, וְלִמְנַאָּה "בְּמַצְרַיִם וּבְכָרְבֵי תְרִיסִין, וְסִתִּיר בְּנִין, וּבְנֵי יִסְתִּירִין. נְמָא לֹון ר' אֶלְעָזָר לְאַרְעָא, נְפִלוּ אַלִּין תְּלַת עַל חַד יְדְמַסְטְרָא שְׁמָאֲלָא.

פ"ב עַד "דְּהוּוּ יְתִבֵי, אַעְפַּר חַד יְנוּקָא, וְתוּה קֶאֱרִי " מְשָׂא מַצְרַיִם הִנֵּה ה' רוֹכֵב עַל עֵב קַל וּבָא מַצְרַיִם. אַעְפַּר תְּנַיִנָא חֲכָרִיָּה, וְאָמַר, וְאַרְץ מַצְרַיִם תִּהְיֶה שְׁמָמָה. אַעְפַּר תְּלִיתָאָה חֲכָרִיָּה, וְאָמַר, וְאַבְרָהָה חֲכַמְתָּ מַצְרַיִם. חָמוּ הָהוּא גִירָא דְּגַדְפָּא שְׁמָאֲלָא דְּאַתּוּקְדָא, וְתִלַּת אַחְרֵינִין דְּהוּוּ עָלֶיהָ לֹא אַתּוּקְדָן.

פ"ג א"ר אֶלְעָזָר, הָאֵי דְעוּפָא, וְהָאֵי דְדִרְדָּקֵי, כִּלְאָּ " הוּא חַד, וְכִלְאָּ נְבוּאָה עָלְמָה הוּא, וּבְעָא קַב"ה לְאַחְזָאָה לָן, סְתְרֵי עֲלָאֵי דְהוּא עֵבִיד, הַה"ד " כִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹהִים דְּכָבֵר כִּי אִם גְּלַה סוּדוֹ אֶל עַבְדֵּי הַנְּבִיאִים.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(1) (ישעיה י"ט) ח"א רסו. ח"ב ו: ז. מג. ח"ג קע ת"ז
תכב סו. תנ"ח צב: תק"ח צ"ו ט"ד שכ"ד. ק"ג ט"ב
ש"ג. קכ"א ט"א שמ"ד. (7) (עמוס ג) וירא ניה צ"א.
סתין (ד"א). ז דלסט. ח דהוה. ט ל"ג הוא חד

ויקם מלך חדש

הסולם

מאמר

החצים שמצד ימין נתקיימו, כמ"ש לפנינו. כי הארת הימין אפשר להמשיכו ממעלה למטה (כנ"ל אות ע"ט) ועשה זה כדי שיבחנו באמיתיות רמזי העוף הנ"ל.

ר' אלעזר, והורידם אל נחיריו, ויצא דם מנחיריו, הרומו לדינים בגוון אדום, אמר, ודאי שלשה שליטים בעמים, עומדים בעיר רומי בארץ, משום שנמשכים מחג"ת דז"א, ועתידים לגזור גזירות רעות על ישראל. מצד הרומיים. כלומר, מצד הפגם שישראל פגמו בחג"ת, ונתנו כח אל הרומיים להחריב את ביהמ"ק ולגזור גזירות רעות. לקח אותו החץ, שהעוף השליך מכנף השמאלי, הריח בו, ויצא אש שחור ממנו. שהוא צבע השמאל המיוחד לנוקבא, שאינו נכלל בג' גווני הקשת, לבן אדום ירוק הבאים מג' הקוין חג"ת, ואין בהם שחור. אמר, שהסירו את ממשלת המצרים, הממשיכים אור השמאל ממעלה למטה. ועתיד מלך אחד של רומי לעבור בכל ארץ מצרים, ולמנות במצרים שרים ובעלי מלחמה, והורס בנינים שנבנו ונמשכו מצד השמאל, ובונה הריסות, שנהרסו מטעם שהם מימין שאין למצרים חפץ בהם. זרק ר' אלעזר אותם החצים לארץ, היינו שהמשיך את הארתם ממעלה למטה. נפלו ג' החצים על האחד שמצד השמאל. ואותו שמצד שמאל נשרף, (מטעם הנ"ל אות ע"ט) וג' (דפו"י דף ו' ע"ב)

פ"ב עַד דְּהוּוּ וְכוּ': בְּעוּד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבֵי עֵבֶר יָלְדוּ אֶחָד וְהָיָה קוּרָא, מְשָׂא מַצְרַיִם הִנֵּה ה' רוֹכֵב עַל עֵב קַל וּבָא מַצְרַיִם. עֵבֶר הַשְּׁנִי חֲבָרוּ, וְאָמַר, וְאַרְץ מַצְרַיִם תִּהְיֶה שְׁמָמָה. עֵבֶר הַשְּׁלִישִׁי חֲבָרוּ, וְאָמַר, וְאַבְרָהָה חֲכַמְתָּ מַצְרַיִם. רָאוּ אֶת הַחֵץ שֶׁמִּכְנַף הַשְּׁמָאֵל, כִּי הוּא נִשְׂרָף, וְשִׁלְשָׁה חֲצִיִּים הָאֲחֵרִים שֶׁהָיוּ עֲלָיו לֹא נִשְׂרָפוּ.

פ"ג אָמַר ר' אֶלְעָזָר וְכוּ': אַר"א, זֶה שֶׁל הַעוֹף, וְזֶה שֶׁל הַיְלָדִים הַכֹּל דָּבָר אֶחָד הֵם, שְׁגַם הַיְלָדִים בְּפִסּוּקִים שֶׁלֹּהֶם אֲמוּרָה, שְׁמַצְרַיִם, שֶׁהוּא קוּ שְׁמָאֵל הַמְאִיר מִמַּעֲלָה לְמַטָּה, עוֹתִיד לְהִיּוֹת שְׁמָמָה וְעוֹתִיד לְהֵאבֵד. וְהַכֹּל נְבוּאָה עֲלֵיוֹנָה הִיא, שְׁנִיתָנָה לְעוֹפוֹת וְלִילָדִים, וְרָצָה הַקַּב"ה לְהִרְאוֹת אוֹתָנָה סְתָרִים הַעֲלִיוֹנִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, שֶׁלֹּחַם אֲלֵינוּ, וְהוּוּ שְׁכַתוּב, כִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹהִים דְּכָבֵר כִּי אִם גְּלַה סוּדוֹ אֶל עַבְדֵּי הַנְּבִיאִים.

וחכימי

שמות

פד) וְחַכְמֵי עֲדִיפֵי מִנְבִיאֵי בְּכָל זְמַן, דְּהָא לְנְבִיאֵי לְזַמְנִין שְׁנַת עַלְיֵיהוּ רוח קודשא, וְלְזַמְנִין לָא, וְחַכְמִין לָא אַעְדֵי מְהוֹן רוח קודשא אִפִּילוּ רְגַעָא תְּדָא, יִדְנָעִין מַה דִּי לְעִילָא וְתַתָּא, וְלָא בְּעוּ לְגַלְאָתָא. א"ר יוסי כָּלָא חֲכַמְתָּא, וְחֲכַמְתָּא דר' אֶלְעָזָר יִתִּיר מְכַלְהוּ. רבי אָבָא אָמַר, אֶלְמָלָא לָא הוּוּ חַכְמִין, לָא הוּוּ יַדְעִין בְּנֵי נְשָׂא, מַהוּ אֲוִרְיַתָּא, וּמַה פְּקוּדוֹי דְמֵאֲרֵי עֲלָמָא, וְלָא אֲתַפְרָשָׂא רוחא דְבְנֵי נְשָׂא, מְרוּחָא דְבְּעִירָא.

פה) א"ר יצחק, פד אִיְתֵי קב"ה דִּינָא עַל עֲמָא, בְּקַדְמִיתָא עֲבִיד דִּינָא, בְּהַהוּא מְמַנָּא דְמִמְנָא עַלְיֵיהוּ לְעִילָא, דְּכַתִּיב וַיִּפְקֹד ה' עַל צְבָא הַמָּרוֹם בְּמָרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאָדָמָה.

פו) וּבְמַאי דִּינָא אֲתַדָּן הַהוּא מְמַנָּא דְלְעִילָא. אַעְבְּרוּ לֵיהּ בְּהַהוּא וְנַהֲר דִּינור דְנָגִיד וְנָפִיק, וּכְדִין אַעְדִּיו הַהוּא שׁוֹלְטָנוּתָא דִּילֵיהּ, וּמִיד מְכַרְיָי עַלְיָה בְּרַקִּיעָא, שׁוֹלְטָנוּתָא דְמִמְנָא פְּלַנְיָא אַעְדִּיו מְנִיָּה, * עַד דְמַטִּי הַהוּא קָלָא בְּכָל אִינוּן רַקִּיעִין עַד דְמַטִּי בְּאִינוּן דְשִׁלְטִין בְּהַאי עֲלָמָא, וְנָפִיק קָלָא וְאַכְרִיז בְּכָל עֲלָמָא, עַד דְמַטִּי לְעוֹפֵי וְלִינוּקֵי, וְלֵאִינוּן טַפְשִׁין דְבְנֵי נְשָׂא דְלָא יַדְעִין.

פז) וַיָּקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ. רבי חֵיָא אָמַר, מֶלֶךְ חֲדָשׁ, * חֲדָשׁ מִמֶּשׁ הַהוּא. רבי יוסי אָמַר דְתוּה מְתַדֵּשׁ גְּזִירִין, דְלָא חֲדָשׁ מִלְכָּא אֲתֵרָא מְקַדְמַת דְנָא. אֲשֶׁר לָא יַדַּע אֶת יוֹסֵף. כָּל הַהוּא טִיבוּ, דְעֵבֵד יוֹסֵף בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם, דְכַתִּיב, * וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף בֵּיתָהּ פְּרָעָה. וְקָיִים לֹון בְּשָׁנֵי כַּפְנָא, כָּל הָאֵי לָא דְכִיר, וְעֵבֵד גְּרַמְיָה דְלָא יַדַּע בֵּיהּ.

חלופי גרסאות

י בכלא וליג זמן, כ מוסיף חדא זעיר, ל יהודה, ח אבהו, נ מאי, ס ליג חדש, ט ליג הוה ר' יוסי אמר.

מסורת הזהר

ח (ישעיה כ"ד) נח ע"ה צ"ג. ט (בראשית מ"ז) מקץ כ"ג.

דרך אמת ון בשלח מט: נב: ופקודי רלט: ורמו. ורנב.

הסולם

מאמר

פז) וַיָּקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ
באיזה דין נידון הממונה שלמעלה. וחשיב, מעבירים אותו בנהר דינור הנמשך ויוצא חלפני ה' ואז הוסרה הממשלה שלו. ומיד מכריזים עליו ברקיע, הממשלה של פלוני הממונה הוסרה ממנו, עד שמגיע קול ההוא בכל הרקיעים, ועד שמגיע לאלו המושלים בעולם הזה, התלוים באותו הממונה. ויוצא הקול ומכריז בכל העולם עד שמגיע לעופות ולילדים, ולאילו הכסילים שבבני אדם, שאינם יודעים מה שאומרים.

פח) וַיָּקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ וכו': ר' חייא אמר מלך חדש, פירושו, חדש ממש היה, דהיינו כפשוטו. ר' יוסי אמר, שפירושו, שהיה מחדש גזירות, שלא חדש מלך אחר מקודם לכן. אשר לא ידע את יוסף, פירושו, שלא ידע כל טוב ההוא שעשה יוסף בארץ מצרים, שכתוב, ויבא

פד) וְחַכְמֵי עֲדִיפֵי מִנְבִיאֵי וכו':
וחכמים, חשובים יותר מנביאים בכל זמן, כי נביאים, פעמים שורה עליהם רוח הקודש ופעמים לא, וחכמים לא הוסר מהם רוח הקודש אף רגע אחד, והם יודעים מה שחוא למעלה ולמטה ואינם צריכים לגלות. אמר ר' יוסי, הכל הוא חכמה, וחכמת ר' אלעזר עולה על כולם. ר' אבא אמר, אם לא החכמים לא ידעו אנשים תורה מה היא, ומה הן המצות של רבון העולם, ולא היה הפרש מרוחו של האדם אל רוח הבהמה.

פה) אָמַר ר' יצחק וכו': אר"י,
כשמביא הקב"ה דין על עם, מתחלה עושה דין בממונה הממונה עליהם למעלה. שכתוב, יפקד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. תחלה בצבא המרום דהיינו על מלאך הממונה, ואח"כ על מלכי האדמה. (דפ"י דף ר' ע"ב *) דף ד' ע"א

לא

שמות

פח רבי יוסי ורבי יהודה, הוּו יתבי ולעאן באורייתא קמיה דר"ש, אָמר רבי יהודה, האי דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים, ותנינן, דאיהו קם מגרמיה, מה דתנה שפל, קם, ולא אתחזי למלכא, ובעותרא קם. אָמר רבי שמעון, פלא הכי הוא, פגוונא דדאחשורוש דלא אתחזי למלכא, וקם מגרמיה, ויקם בעותרא, וכעא לאוכדא לישראל מעלמא, אוף הקא, האי לא אתחזי למלכא, וקם מגרמיה, וכעא לאוכדא לישראל מעלמא, דכתיב ויאמר אל עמו וגו', הקה נתחכמה לו וגו', וכד הוה קם מלכא לעילא, קם מלכא לתתא.

פט רבי אלעזר ורבי אבא ורבי יוסי, הוּו אזלי מטבריא לצפורי, עד דהוּו אזלי, פגע בהו יתד יודאי, פתח ואמר, משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים ונעו אלילי מצרים מפניו. ת"ח, פל מלכין דעלמא, וכל עמין דעלמא, לא חשיבי פלום קמי קב"ה, דכתיב, וכל דיירי ארעא פלא חשיבין וכמצביה עביד בחיל שמיא. והקא במצרים, אף על גב דכל אינון גבוראן, ודרעא מרממא גלי קודשא ב"ה במצרים, מה כתיב הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים. מאי שנא, בכל עמין דעלמא, דלא תנה הכי, דהא קב"ה גזר גזרה ואתעביד, והקא איהו אתא, דכתיב ובא מצרים. וכתיב, ועברתי בארץ מצרים וגו' אני ה'.

צ אלא, בגין דמלכא תנה אתי, לאפקא למטרוניתא דתנות תמן. ובגין יקרא דמטרוניתא תנה אתי. ועל דא תנה קב"ה בעי ביקנה, ואתי לגבה לאקמא

חלופי גרסאות

9 וקם. צ ולעותרא. ק דהוה אחשורוש. ר ל"ג וקם בעותרא. ש ל"ג מן רבי אלעזר עד פתח ואמר. ת ההוא.

מסורת הזהר

8 (ישעיה י"ט) לעיל אות פ"ב. 11 (דניאל ד') מקץ י"ב צ"ה. 9 (שמות י"ב) וירא ל"ג צ"ב.

משא מצרים

בעוד שהיו הולכים פגש אותם יהודי אחד, פתח ואמר, משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים וגו'. בוא וראה, כל המלכים שבעולם וכל העמים שבעולם, אינם חשובים כלום לפני הקב"ה, שכתוב, וכל דיירי ארעא כלא חשיבין וכמצביה עביד בחיל שמיא. וכאן במצרים, אעפ"י שכל אלו הגבורות, ויד הרוממה שגלה הקב"ה במצרים, מה כתוב, הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים, מה השינוי שבכל העמים שבעולם לא היה כן, אלא שהקב"ה גזר גזירה והיא נעשית, וכאן במצרים הוא עצמו בא, לעשות שפטים בהם, שכתוב, ובא מצרים. וכתוב ועברתי בארץ מצרים וגו' אני ה'.

הסולם

מאמר

ויבא יוסף את כל הכסף ביתה פרעה, והחיה אותם בשני הרעב, כל זה לא זכר, ועשה עצמו כאלו לא ידע את כל זה.

פח ר' יוסי ור' יהודה וכו': ר"י ור"י, היו יושבים ועוסקים בתורה לפני ר' שמעון. אמר ר' יהודה, זה שכתוב, ויקם מלך חדש על מצרים, ולמדנו שהיה קם מעצמו, מי שהיה שפל קם למדון, אע"פ שלא היה ראוי למלוכה, ובכח העשירות קם. אמר ר' שמעון, הכל כן הוא, כעין אחשורוש, שלא היה ראוי למלוכה, וקם למדון, מעצמו, וקם בכח העשירות, ורצה להאביד את ישראל מן העולם. אף כאן בפרעה, לא היה ראוי זה למלך וקם למלך מעצמו, ורצה להאביד את ישראל מן העולם. שכתוב, ויאמר אל עמו וגו' וכשקם מלך למעלה, דהיינו מלאך הממונה, קם מלך למטה.

מאמר משא מצרים

פט ר' אלעזר ור' אבא וכו': ר"א ור"א ור' יוסי, היו הולכים מטבריא לצפורי. (דפו"י דף ז' ע"א)

צ אלא בגין דמלכא וכו': ומשיב, אלא משום שהמלך היה בא להוציא את המטרוניתא שהיתה שם, ומשום כבודה של המטרוניתא, שהיא השכינה שירדה עמהם בגלות, היה בא. ועל זה שהיה רוצה הקב"ה בכבודה, בא אליה להקים

שמות

לכ

לה, ולמיהב לה ידא, «ולזקפא לה, כמה דזמין קב"ה למעבד בסוף גלותא דאדום.

צא אמר רבי ייסא, אי הכי, דבגין דמטרוניתא תוה, הא בגלותא דככל, מטרוניתא תמן תות, אמאי לא תוה פה. אמר ליה, הא תנינן, דחטאה גרם, דנטלו נשים נכריות, ואעילו ברית קיימא קדישא ברשותא אחרא. ובגין פה אתאכידו מנהון נסין, ואתוון, דאתחזי למעבד להו, מה דלא תוה הכי בגלותא דמצרים, דכלהו תוו שבטי יה, בני ישראל עאלו, בני ישראל נפקו.

צב בגלותא דאדום, בעי קב"ה לאתקרא בעלמא, ולמיתי איהו לאקמא למטרוניתא, ולנערא לה מעפרא. ווי למאן דיערע תמן קמיה, בשעתא דיימא «התנערי מעפר קומי שבי ירושלים התפתחי מוסרי צוארף. מאן הוא מלכא ועמא דייקום קמיה.

צג ונעו אלילי מצרים מפניו, אלילי מצרים, לאו על אבנין ואעין אתמר, אלא על כל אינון דרגין ממנן עלאין, ועל אינון פולחנין תתאין דלהון. ובכל אתר דגלו ישראל, קודשא בריך הוא בעי עלייהו, ואתקביל מאינון עמין.

צד ת"ח, מה כתיב, כה אמר ה' מצרים ירד עמי בראשונה לגור שם ואשור באפס עשקו, תורעמא דאתרעם קודשא בריך הוא על אשור, ואמר, תמו מה עבד לי אשור, דהא מצרים דאנא עבדית בהו כל אינון דינין, דעמי נחתו תמן, לדירא ביניהון, וקבלום מצראי ביניהו, ויהבון לון שפר ארעא ארץ

חלופי גרסאות

א ליג ולקפה לה. ב הוה. ג אתין. ד עמי. ה אינון נחתו.

מסורת הזהר

ז (ישעיה נ"ב) תולדות י"ז צ"ה. ח (ישעיה י"ט) לעיל. ט (ישעיה נ"ב) אות פ"ב. י (ישעיה נ"ב)

משא מצרים

על האבנים ועצים, שעשו חסם אלילים, אלא על כל אלו מדרגות הממונים העליונים, ועל עבודות התחתונים אליהם. הם נעים ונענשים. ובכל מקום שגלו ישראל, הקב"ה מבקש אותם ומתקבלים מאלו העמים.

צד) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, כה אמר ה' מצרים ירד עמי בראשונה לגור שם ואשור באפס עשקו. זהו תרעומת שהתרעם הקב"ה על אשור, ואמר, ראו מה עשה לי אשור. שהרי מצרים, שעשיתי בהם כל אלו הדינין, ועמי ירד שם לגור ביניהם, והמצרים קבלו אותם ביניהם, ונתנו להם מיטב הארץ שהוא ארץ גושן, ואע"פ שענו אותם בגלות, לא חסירו הארץ מהם, שכתוב רק בארץ גושן וגו'. ומיטב ארץ מצרים היתה, שכתוב, במיטב הארץ בארץ רעמסס שהיתה בגושן. ועוד שלא החסירו מהם כלום, שכתוב וממקנה בני ישראל וגו'. הרי שלא גזלו את המקנה שלהם. ועם כל זה נדונו בכמה דינים.

אבל

הסולם

מאמר

להקים אותה ולתת לה יד לזקוף אותה, כמו שעתידי הקב"ה לעשות בסוף גלות אדום.

צא אמר ר' ייסא וכו': אמר ר"י, אם כן, שבשביל המטרוניתא היה בא הקב"ה למצרים, הרי בגלות בכל המטרוניתא היתה שם, למה לא היה כן. אמר לו הרי למדנו, שהחטא גרם, כי נטלו נשים נכריות, והכניסו ברית הקדוש ברשות אחר, ומשום זה נאבדו מהם הנסים ואותות שהיה ראוי לעשות להם. מה שלא היה כן בגלות מצרים, שכולם היו שבטי יה. בני ישראל באו לגלות, ובני ישראל יצאו מגלות, כלומר, בלי חטא.

צב בגלותא דאדום וכו': בגלות אדום רוצה הקב"ה להתכבד בעולם, ולבא בעצמו להקים את המטרוניתא ולנערה מעפרה. אוי למי שיהיה שם לפניו, בשעה שיאמר התנערי מעפר קומי שבי ירושלים התפתחי מוסרי צוארף, מי הוא המלך והעם שיקום לפניו.

צג ונעו אלילי וכו': כתוב ונעו אלילי מצרים מפניו. אלילי מצרים, אינו נאמר

(דפו"י דף ז' ע"א)

לג

שמות

גושן, ואע"ג דאעיקו לון בגלותא, לא אעדו ארעא מנהון, דכתיב, (ט) רק בארץ גושן אשר שם בני ישראל וגו'. ומיטב ארעא דמצרים הוה, דכתיב (י) במיטב הארץ בארץ רעמסס. ותו, דלא אעדו מדלהון פלום, דכתיב (יא) וממקנה בני ישראל וגו'. ועכ"ד אתדנו בכמה דינין.

צד אכל אשור באפס עשקו, אטיל (כ) לון בארעא דסייפי עלמא, ונטל לון ארעא דלהון. ומה מצראי, דעבדי כל הני טבאן ולישראל, אתדנו בכל אינון דינין. אשור ואדום ושאר עמין, דמעיקין לון, וקטלין לון, ונטלין לון ממוניהון, עאכו"ד קב"ה בעי ליקרא שמייה עלייהו, דכתיב (כא) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי. התם במצרים במלכא חד, והכא בכל מלכין דעלמא.

צו רבי שמעון זקף ידוי ובכה, ואמר, ווי מאן דיודמן ביהוה זמנא, ונפאה חולקיה מאן דיודמן וישתפח ביהוה זמנא, ווי מאן דיודמן ביהוה זמנא, בגין דכד ייתי קודשא בריה הוא לפקדא לאילתא, יסתפל מאן אינון דקיימין בהדה, בכל אינון דמשתפחי עמה, בכל עובדוי דכל חד וחד, ולא ישתפח זכאי. דכתיב, (כב) ואביט ואין עוזר. וכמה עקתינ על עקתינ (כג) לישראל.

צז זכאה מאן דיודמן וישתפח ביהוה זמנא, בגין דיהוה דיתקיים ביהוה זמנא במהימנותא, זכאה ליהוה נהירו דחדוה דמלכא. ועל יהוה זמנא פתיב, (כד) וצרפתים כצרוף את הכסף ובתנתיים כבחון את הזהב וגו'.

צח לבתר דאינון עקתינ מתערי על ישראל, וכל עמין ומלכיהון יתיעטון פחדא עלייהו, ומתערי כמה גזירין בישין, פלהו סלקי בעיטא חדא

מסורת הזהר (שמות ט). (ת) בראשית מ"ז. (א) (שמות ט). (ו) (יחזקאל ל"ח) ח"ב נו. קעד. רע. ג. (ישעיה ס"א) (ז) (זכריה י"ג) תולדות ל' צ"ג. חלופי גרסאות 1 בישראל. ז עאכו"כ וקטלין לון ונטלין לון ממוניהון דקב"ה. ח לשנאיהון דישראל. ט ל"ג בההוא זמנא. י ל"ג סלקי; סלקן.

מאמר
צח אב"ד, אשור באפס עשקו: שהשליך אותם בארץ שבסוף העולם, ולקח את הארץ שלהם. ומה המצרים שעשו כל אלו טובות לישראל נדונו בכל אלו הדינין, אשור ואדום ושאר העמים המצירים להם והורגים אותם ולוקחים את כספיהם, על אחת כמה וכמה שהקב"ה ירצה לכבד את שמו עליהם, שכתוב והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי. שם במצרים היה זה במלך אחד, וכאן בגאולה השלמה העתידה, יהיה זה בכל המלכים שבעולם.
מאמר ביאת המשיח
צו רבי שמעון וכו': ר"ש נשא את ידיו ובכה, ואמר אי למי שיקרה באותו זמן, ואשרי חלקו של מי שיקרה ויוכל להמצא באותו זמן. ומפרש, אי למי שיקרה באותו זמן. הוא, משום כשיבא הקב"ה לפקוד את האילה, (דפו"י דף ז' ע"א *) דף ז' ע"ב

צז זכאה מאן דיודמן וכו': אשרי מי שיקרה וימצא באותו זמן, משום שאותו שיתקיים בזמן ההוא באמונה, יזכה לאור ההוא של שמחת המלך. ועל זמן ההוא כתוב, וצרפתים כצרוף את הכסף ובתנתיים כבחון את הזהב וגו'.

שמות

דף

עליהו, וייתון עקתא על עקתא, בתרייתא משכתן קמייתא. כדין יתחזי חד עמודא דאשא, קאים מעלא לתתא, ארבעין יומין, וכל עמין דעלמא חמאן ליה. **צט**) בההוא זמנא, יתער מלכא משיחא, לנפקא מגו גנתא דעדן, מיהווא אתר דאתקרי ק"ן צפ"ר, ויתער בארעא דגליל, ויהווא יומא דיפוק לתמן, יתרגו כל עלמא, וכל בני עלמא מתחבאין גו מערתי וטנרי, דלא נחשבון לאשתוקבא. ועל ההוא זמנא פתיב, ויבאו במערות צורים ובמחלות עפר מפני פחד ה' ומחדר גאווה בקומו לערוץ הארץ.

ק) מפני פחד ה', דא ההוא רגיוו דכל עלמא. ומחדר גאווה דא משיח. בקומו לערוץ הארץ, בד יקום ויתגלי בארעא דגליל, בגין דאיהו הוא אתר קדמא ודאתחבא בארעא קדישא, ובג"כ, יתגלי תמן קדמא לל כל אתר, ומתמן יתער קרבין לל עלמא.

קא) לבתר ארבעין יומין, דעמודא יקום מארעא לשמיה, לעיניהון דכל עלמא, ומשיח יתגלי, יקום מסטר מזרת, חד כוכבא מלהטא בכל גוויני, ושבעה כוכבין אתרנין דסתרון להווא כוכבא, ויגיתון ביה קרבא בכל סטרין, תלת זמנין ביומא, עד שבעין יומין, וכל בני עלמא חמאן.

קב) ויהווא כוכבא, יגית בהו קרבא, בטיסין דנורא, מלהטין מנצצין לל עבר, ויבטש בהו, עד דכלע לון, בכל רמשא ורמשא, ויביומא אפיק לון. ויגיתון קרבא לעיניהון דכל עלמא, וכן בכל יומא, עד שבעין יומין. לבתר שבעין יומין, יתגניו ההוא כוכבא, ויתגניו משיח, עד תריסר ירחין, ויתחדר ההוא עמודא דאשא כמלקדמין, ויביה יתגניו משיח, ויהווא עמודא לא יתחזי.

חלופי גרמאות

כ ייתון, ל יומא, ו הנפקא, ו להרבא, ו בה, ע לכל, פ שבעה, צ בכל.

מסורת הזהר

ה) (ישעיה ב') וירא קמ"א צ"ג.

דרך אמת ז' בנצוצי אש ורש"ב פי' ולפידים בוערים.

הפוס'ם

מאמר

הקודש ע"י אשור, שמשום זה יתגלה שם תחילה לכל מקום, ומשם יעורר מלחמות על כל העולם. **קא**) לבתר ארבעין וכו': ואחר ארבעים יום שהעמוד יקום מארץ לשמים לעיני כל העולם והמשיח יתגלה, יקום מצד מזרח כוכב אחד המלהט בכל הצבעים, וז' כוכבים אחרים מסבבים לכוכב ההוא, ויעשו עמו מלחמה בכל הצדדים ג' פעמים ביום עד שבעים יום וכל בני העולם רואים.

קב) וההוא כוכבא יגיה וכו': ואותו כוכב יעשה עמהם מלחמה בלפדי אש הלוהטים ומנצצים לכל צד, ומכה בהם עד שכולע אותם בכל ערב וערב, וביום חוזר ומוציא אותם, והם עושים מלחמה לעיני כל העולם. וכן בכל יום ויום, עד שבעים יום. לאחר שבעים יום, יתגנו ככב ההוא, ויתגנו משיח עד י"ב חודש ויחזור

עומד ממעלה למטה ארבעים יום. וכל העמים שבעולם יראו אותו.

צט) בההוא זמנא יתער וכו': בזמן ההוא יתעורר מלך המשיח לצאת מן גן העדן, ממקום ההוא שנקרא קן צפור, ויתגלה בארץ הגליל. וביום ההוא שהמשיח יצא לשם, יתרגו כל העולם, וכל בני העולם יתחבאו בתוך מערות ובבקעות שבאבנים, ולא יחשבו להנצל. ועל זמן ההוא כתוב, ובאו במערות צורים ובמחלות עפר מפני פחד ה' ומחדר גאווה בקומו לערוץ הארץ.

ק) מפני פחד ה': ומפרש. מפני פחד ה', זה הוא הרוגו של כל העולם. ומחדר גאווה, זהו משיח. בקומו לערוץ הארץ הוא כאשר יקום המשיח, ויתגלה בארץ הגליל, משום, שהוא מקום הראשון שנחרב בארץ (דפו"י דף ז' ע"ב)

שמות
קו לבתר תריסר ירחין, יסלקון ליה למשית, בטהוא עמוּדא, לגו רקיעא, ותמן יקבל תוקפא ועטרא דמלכותא. וכד נחית, יתחזי ההוא עמוּדא דאשא כמלקדמין, לעיניהון דכל עלמא, ויתגלי לבתר משית, ויתכנשוון לגביה עמין סגיאין, ויתער קרבין בכל עלמא. ובההוא זמנא יתער קודשא בריך הוא גבורתיה לכל עמין דעלמא, ומלכא משיחא יתידע בכל עלמא, וכל מלכין דעלמא יתערוון לאתתברא לאגתא קרבא ביה.

קד וכמה מפריצי יהודאין יתהפכו לאהדרא לגביהו, וייתון עמהון, לאגתא קרבא על מלכא משיחא. כדן יתחשף כל עלמא חמש עשרה יומין, וסגיאין מעמא דישראל יהון מתין בטהוא חשוכא. וועל דא פתיב, כי הנה החשף יכסה ארץ וערפל לאומים.

קה פתח ואמר כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרוחים או ביצים והאם רובצת וגו', שלח תשלח את האם וגו'. האי קרא אוקימנא ליה, ואיהו חד מפקודי אורייתא גניזין, ואנן אית לן ביה דני דאורייתא גניזין, שבילין וארחין ידען לחברייא, באינון תלתין ותריין שבילין דאורייתא.

קו אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה, אלעזר, בזמנא דיתער מלכא משיחא, כמה אתין ונסין אתרנין יתערוון בעלמא. תא חזי, בגנתא דעדן דלתתא, אית אתר חד גניזי וטמיר דלא אתידע, ואיהו מרקמא בכמה גוונין, וביה גניזין אלף היכלין דכסופין. ולית מאן דעייל בהו, בר משית, דאיהו קאים תדיד בגנתא דעדן.

קז וכל גנתא מסחרא ברתוכין סגיאין דצדיקיא, ומשיח קאים

מסורת הזהר
 (1) ישעיה ס"ו ויחזי ט"ז צ"ב. ויהי ס"ט ט"ד שי"ב.
 (2) (דברים כ"ב) ויצא צ"ו צ"ט.
חלופי גרסאות
 ק מוסף וכמה עמין. ר ל"ג מן ועל דא עד פתח. ו ל"ג גניזין. ת גו כריסי אורייתא. א גו חברייא. ב לתתא. ג בכחדין.

מאמר
 ויחזור עמוד האש כמקודם לכן, ובו יתגנו המשיח, ועמוד ההוא אינו נראה.
קג לבתר תריסר ירחין וכו': לאחר י"ב חודשים, יעלו את המשיח בתוך עמוד ההוא, הנ"ל, אל הרקיע, ושם יקבל תוקף ועטרת המלכות. וכשיורד לארץ, יתראה שוב אותו עמוד האש כמקודם לכן, לעיני כל העולם. ואחר כך יתגלה המשיח, ויקבצו אליו עמים רבים, ויעשה מלחמות בכל העולם. ובזמן ההוא יתעורר הקב"ה בגבורתו לכל עמי העולם, ומלך המשיח יהיה נודע בכל העולם וכל מלכי העולם יתעוררו להתחבר יחד לעשות עמו מלחמה.
קד וכמה מפריצי יהודאין וכו': וכמה מפריצי ישראל יתהפכו לחזור אל הגוים ויבואו עמם לעשות מלחמה על מלך המשיח. אז יחשך כל העולם חמשה עשר יום. ורבים (דפו"י דף ז' ע"ב פ"ד) דף ח' ע"א) * ע"י ברכת שלום בסוף הספר

ביאת המשיח
 מעם ישראל ימותו בחשך הזה. ועל זה כתוב, כי הנה החשך יכסה ארץ וגו'.
קה פתח ואמר וכו': פתח ואמר, כי יקרא קן צפור לפניך וגו'. מקרא זה בארנו אותו. והוא אחד ממצות התורה הגנוזים, ואנו יש לנו בו סודות התורה גנוזים, שבילים ודרכים הידועים לחברים באלו ל"ב שבילים של התורה.
קו אמר ר' שמעון וכו': * אר"ש לר' אלעזר בנו, אלעזר, בזמן שיתעורר מלך המשיח, כמה אותות ונסים אחרים יתעוררו בעולם. בוא וראה, בגן עדן התחתון, יש מקום אחד גנוז ונעלם שלא נודע והוא מרוקם בכמה גוונים, ובו גנוזים אלף היכלות נחמדים, ואין מי שיכנס בהם מלבד המשיח, שהוא עומד תמיד בגן העדן.
קז וכל גנתא מסחרא וכו': וכל הגן מסובב ממרכבות רבות של הצדיקים, משיח

15

שמות

ד' עלִייהו, ועל פמה חילין ומשיינן דנשמתין דצדיקא י' תמן, ויבְרָאשִׁי נְחִי, ובְנִמְנִי, ובְשִׁבְתִּי, מְשִׁיחַ עַל בְּהֵוּא אֶתֵר לְאַשְׁתַּעֲשְׂעָא בְּכָל אֵינוֹן הִיכְלִין.

קח) לְגוֹ לְגוֹ מְפָל אֵינוֹן הִיכְלִין, אֵית אֶתֵר אֶתֵרָא טְמִיר וּגְנִיזוּ דְלֵא אֶתֵרִידַע פְּלָל, וְאֶקְרִי עֵדָן. וְלִית מֵאָן דִּיכִיל לְמַנְדַע בִּיהַ. וּמְשִׁיחַ י' אֶגְנִיזוּ לְכַר סַחְרַנְיָה דֵהֵוּא אֶתֵר, עַד דְאַתְגְּלִי לִיָּה חַד אֶתֵר. דְאַקְרִי קַן צְפוֹר, וְאֵיָּהוּ אֶתֵר דְכַרְזִי עֲלִיָּה הֵהוּא צְפוֹר. דְאַתְעַר בְּגֵנְתָא דְעֵדָן בְּכָל יוֹמָא.

קט) וּבְהֵוּא אֶתֵר, מְרַקְמֵן דִּיֶּקְנִין דְכָל שְׂאָר עֲמִין, דְאַתְכְּנָשׁוּ עֲלִיָּהוּ דִישְׂרָאֵל לְאַבְאָשָׁא לֹוֹן. עַל בְּהֵוּא אֶתֵר, וְקִיף עֵינוּי, וְחַזִּי אַבְהָן, דְעֵאלִין בְּחַרְבֵן בֵּית אֱלֹהָא, עַד דְחַמִּי לְרַחֵל י' דְדַמְעָהָא בְּאַנְפָּהָא, וְקוֹדְשָׁא בְּרִידָה הוּא מְנַחֵם לָהּ, וְלֵא צְבִיָּאת לְקַבְּלָא תַנְחוּמִין, בְּמָה דְאַתְ אָמַר, מְאָנָה לְהַנְחֵם עַל בְּנִיָּה. בְּדִין, מְשִׁיחַ אָרִים קְלִיָּה וּבְכִי, וְאַזְדַעְזַע כָּל גֵּנְתָא דְעֵדָן, וְכָל אֵינוֹן צְדִיקָא דְתַמָּן גְּעוּ וּבְכוּ י' עֲמִיָּה.

ק"ו) גְּעִי וּבְכִי זְמַנָּא תַנְיִנָּא, וְאַזְדַעְזַע הֵהוּא רְקִיעַ דְעַל גְּבִי גֵנְתָא, אֶלְף וְחַמֵּשׁ מְאָה רַבּוּא מְשִׁרְיִין עֲלֵאִין, עַד דְמְטִי לְגוֹ בְּרַסְיָא עֲלֵאָה. בְּדִין, קוֹדְשָׁא בְּרִידָה

ח'לוֹפִי גְרַמְאוֹת ד' על כמה וליג עלייהו. ה' ל"ג תמן, ו' ל"ג ובראשי ירחי. ז' אתגלי. ח' דמעאה. ט' ל"ג עמיה געי ובכי.

מאמר

הסולם

ביאת המשיח

משיח עומד עליהם, ועל כמה צבאות ומחנות של נשמות הצדיקים אשר שם. ובראשי חדשים ובימים טובים ובשבתות נכנס המשיח במקום ההוא, שבו אלף היכלין דכסופין. להשתעשע בכל היכלות האלו.

קח) לְגוֹ לְגוֹ מְפָל וְכוּ': לִפְנֵי וּלְפָנִים מְכַל אֵלוֹ, אֶלְף הִיכְלוֹת דְכַסּוּפִין, יֵשׁ מְקוּם אַחַד נַעֲלַם וּגְנִיזוּ שְׁאִינוּ נוֹדַע כְּלָל, וְנִקְרָא עֵדָן, וְאִין מִי שִׁיכּוֹל לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ. וְהַמְשִׁיחַ נִגְנַן בְּחוּץ, סְבִיב לאוֹתוֹ מְקוּם, עַד שֶׁנִּגְלָה לוֹ מְקוּם אַחַד שֶׁנִּקְרָא קַן צְפוֹר, וְהוּא מְקוּם שֶׁמְכַרְזִי עֲלֵיו צִיפּוֹר הוּא, הַמַּתְעוֹרֶרֶת בְּגַן עֵדֶן בְּכָל יוֹם. פִּירוּשׁ. ג' חכמות הן, א) ה"ס חכמה

עליונה דאורי ישראל, שחכמה זו נסתמה מששת ימי בראשית, וע"כ אין בה שום ידיעה ומושג. ועליה אומר כאן, אֵית אֶתֵר אֶתֵרָא טְמִיר וּגְנִיזוּ וְכוּ' וּמְשִׁיחַ אֶגְנִיזוּ לְכַר סַחְרַנְיָה דֵהֵוּא אֶתֵר, כִּי בְּמְקוּם זֶה אֵין שׁוּם מוֹשֵׁג אִפִּילוּ לְמִשִּׁיחַ. ב) ה"ס בינה שחזרה ונעשה חכמה, שחכמה זו נמשכים כל המוחין, ובה עצמה אין השגה, רק למשיח בלבד. ועליה אומר כאן (אות ק"ו), אֵית אֶתֵר חַד גְּנִיז וּטְמִיר וְכוּ' וּבִיָּה גְנִיזִין אֶלְף הִיכְלִין דְכַסּוּפִין וְלִית מֵאָן דְעֵיִיף בְּהוּ, בְּרַ מְשִׁיחַ. ג) הוּא חֲכָמָה שֶׁבְּמַלְכוּת, וְחֲכָמָה זֹו בְּלַבְדָּה הִיא הַמוֹשְׁגַת אֵל הַצְדִּיקִים הַגְּדוּלִים שֶׁבְעוֹלָם, וְהִינּוּ רַק מְכַלְלוֹת ג' קוִין שְׁבָה. וְקוֹ שְׂמַל שְׁבָה, שֶׁהוּא שׁוֹרֵשׁ כָּל הַחֲכָמָה שְׁבָה,

(דפויי דף ה' ע"א)

ק) גְּעִי וּבְכִי זְמַנָּא וְכוּ': גְּעָה וּבְכָה פַעַם שְׁנִית, וְנודַעְזַע הַרְקִיעַ שְׁעַל הַגֵּן, וְאַלְף וְחַמֵּשׁ מְאוֹת רַבּוּא מַחְנוֹת מְלַאכִים עֲלִיוֹנִים, עַד

לז

שמות

הוא ירמיו לההוא צפרא, ועאל כ לההוא קן דילה, ויתבא לגבי משיח, וקרי מה דקרי, ואתער מה דאתער.

קיא עד דמגו פרסיא קדישא, אתקרי תלת זמנין ההוא קן צפור, ומשיח, וכלא סלקין לעילא, ואומי לון קודשא בריה הוא, לאעפרא מלכו י חייבא מן עלמא, על ידא דמשיח, ולנקמא נקמין דישראל. וכל אינון טבון, דזמין קודשא בריה הוא למעפד לעמיה. ותב ההוא קן צפור ומשיח ׀ לדוכתיה. ויתב משיח ואתגניז גו ההוא אתר כמלקדמין.

קיב ובזמנא דיתער קודשא בריה הוא לאתקנא ׀ עלמין, ואתנהירו אתון דשמיה בשלימו, יו"ד בה"א, ׀ וא"ו בה"א, למהוי כלא בשלימו חד. כדן יתער חד ככבא ׀ דחילא, באמצע רקיעא, כגון ארגונא, להיט ונציץ ביממא לעניהון דכל עלמא.

חלופי גרמאות

י מכוי. כ בההוא. ל אחרא. מ מוסיף ביה לדוכתיה. ׀ וישף; ושבי; ושוי. ׀ ליג עלמן ואתנהירו. ׀ מוסיף לאתקנא וא"ו. פ ליג החילא.

ביאת המשיח

הסולם

מאמר

צפור והמשיח, וכולם עולים למעלה, לבינה, והקב"ה משביע אותם, להעביר מלכות הרשעה מן העולם על ידי המשיח, ולנקום נקמת ישראל, ולהחשיך כל הטוב שעתיד הקב"ה לעשות לעמו. ותוזרים אותו קן צפור והמשיח למקומם, ותזור המשיח ונגנו בתוך מקום ההוא, קו צפור, כמקודם.

ועד עתה ביאר ר' שמעון בחינת המשיח בזמן הגלות. ואומר ששורשו הוא מסביבת הערן ששם נגנו תחילה, וכשנתקנו העולמות והקן צפור, שהוא המלכות מבחינת החכמה ומבחינת הגורא דרינא כנ"ל, נגנו המשיח בו. ובשבתות ויו"ט, עולה המשיח עם קן צפור אל הבינה, ומקבלים ג' קוין דבינה וכו' ומכאן ואילך מתחיל לבאר סדר התגלות המשיח כשבא לגאול את ישראל. כי אינו ראוי לגאול את ישראל בטרם שימשיך הג"ר דג"ר, החסרים בקן צפור וחסרים לעצמו, המכוננת נשמה חיה יחידה, שמתוך שישראל אינם כדאים לגאולה, נמשכים לעולם, בכל פעם שימשיך הקו שמאל, דינים קשים ומרים. כי אין לך אור שלא יהיה נמשך בג' קוין, כנודע. ועתה מתחיל לבאר סדר הגילוי של אור נשמה מג"ר דג"ר, ומאות קט"ו ואילך מבאר סדר הגילוי של אור החיה. ומאות קכ"א ואילך סדר הגילוי של אור היחידה. ואח"כ מבאר סדר התגלות המשיח לתחתונים.

קיב ובזמנא דיתער קב"ה וכו': ובזמן שיתעורר הקב"ה לתקן העולמות, שיאירו אותיות השם בשלימות, יוד של השם, שהוא חכמה, תאיר בה' שהיא בינה, ואז של השם שהוא

עד שמגיע המשיח לכסא העלין, או רומז הקב"ה לאותו צפור, ונכנסת אל הקן שלה, ויושבת אצל המשיח וקוראת מה שקוראת, ונעור מה שנעור.

פירושו. כי יש ב' מיני קול, א) מבחינת המסך דמלכות שאינו ממותק בבינה. וזהו שאומר כאן, משיח אריים קליה ובכי, וכיון שהוא ממידת הדין ע"כ אומר, ואודעויע כ"ג גנתא דעדן, דהיינו אפילו בקו ימין שבג"ע. ב) שכבר מסך המלכות ממותק בבינה, שאז יוצא הסיוס החדש דצמצום ב', הנקרא רקיע, (וב' קולות הללו מבוארים לעיל פ' נח דף צ"ג ד"ה ביאור ע"ש). והוא בכיה השניה שאומר, געי ובכי זמנא תנינא, וע"כ לא נודעויע כאן כל הגן אלא קו שמאל, וחצי השמאלי דקו האמצעי לבד, המכונה אלף וחמש מאות רבוא כנ"ל (אות מ' ע"ש), אלף נקראים מטעם היותם חכמה, ורבוא להיותם מלובשים בחסדים. ואז עולה משיח אל הבינה, וז"ש עד דמטי לגו כורסיא עלאה, שהיא בינה. כדון קב"ה רמיו לההוא צפרא ועאל לההוא קן דילה, כלומר שהקב"ה ממשיך לה הארת החכמה, הנבחן שהצפור, שהוא מוחין דחכמה תוזרת אל הקן שלה, ויתבא לגבי משיח, כדי להשפיע בו החכמה, ואז וקרי מה דקרי כדי להמשיך החכמה, דהיינו בקול דבינה, ואתער מה דאתער דהיינו שנעורו המוחין דחכמה.

קיא עד דמגו כרסיא וכו': עד שמתוך כסא הקדוש, שהוא בינה נקרא ג' פעמים היינו ג' הקוין בזה אחר זה. אותו קן

(דפו"י דף ח' ע"א)

ל"ה

שמות

ק"ג ויקום חד שלהובא דאשא מסטרא דצפון, גו רקיעא, ויקום דא לקבל דא ארבעין יומין ויתבהלון כל בני עלמא. לסוף ארבעין יומין, יגחון קרבא, פכבא ושללהובא, לעיניהון דכלא, ויתפשט ההוא שלהובא ביקידו דאשא, מסטרא דצפון, גו רקיעא, ויתשוב למבלע ההוא פכבא, וכמה שליטין ומלכין ואומיא ועממא, יתבהלון מהאי.

ק"ד פדין יסתלק ההוא פכבא לסטר דרום, וישלוט על ההוא שלהובא, וההוא שלהובא יתבלע זעיר זעיר ברקיעא, מקמי ההוא פכבא, עד דלא יתחזי כלל. פדין, ההוא פכבא יעביד אורחין ברקיע, בתריסר תחומין, וקנימין אינון נהרין ברקיעא תריסר יומין.

ק"ה לבתר תריסר יומין ינדעונון כל בני עלמא, ויתחשף שמשא בפלגות יומא, כמה דאתחשף יומא דאתחבר בי מקדשא, עד דלא יתחזון שמיא וארעא. ויתער חד קלא ברעם וזיקין, ואתחלחלא ארעא מההוא קלא, וכמה חילין ומשידקין ימותון מניה.

ק"ו וההוא יומא, יתער בקרתא דרומי רבתא, חד שלהובא דאשא,

הלופי גרמאות

צ לא. ק ליג מן בתריסר עד תריסר. ר מוסיף יומין אחרנין. ש מוסיף יומין אחרנין. ת מוסיף יומא ממש. א ליג דרומי.

מאמר

הסולם

ביאת המשיח

כנ"ל, וכמה שליטים ומלכים ואומות ועמים יבהלו מזה. דהיינו מהתגברות השלהבת. **קיד** כדין יסתלק ההוא וכי: אז יעלה הככב לצד דרום, שהוא קו ימין ואור החסד, ויחזרו החסדים להאיר בעולם, שבוה וישלוט על השלהבת, והשלהבת תהיה נבלע מעט מעט ברקיע, מפני הככב, עד שלא תהיה נראה כלל. אז יעשה הככב אורחות ברקיע כ"ב גבולים, דהיינו שימתיק המסך במדת הרחמים שנקרא אורה. (כנ"ל בראשית א' ונ"א ד"ה נחית ע"ש), וכשג' קוין שבו יכללו בכל אחת מחו"ב תו"מ, הנה ג' פעם ארבע הוא י"ב אורחין, ויעמדו אלו האורות ברקיע י"ב יום. כי אפילו המלכות עצמה אינה מאירה רק בג' קוין חג"ת, אבל מלכות שבה אינה מאירה, וע"כ אינם אלא י"ב אורות. ובוה נשתלם המשיח בנשמה דג"ר.

קטו לבתר תריסר יומין וכי: כשירצה להמשיך הארתם לאחר י"ב יום, דהיינו לבחינת המלכות (כנ"ל בדבור הסמוך) יחרדו כל בני העולם ממדת הדין שבמלכות, ויתחשף השמש בחצי היום, כמו שנחשף ביום שנחבר בית המקדש, עד שלא יהיו נראים שמים וארץ. ויתעורר קול אחד ברעם וזיקים, דהיינו קול ממדת הדין שבמלכות, ויתחלחל הארץ מאותו הקול, וכמה צבאות ומחנות ימותו מחמתו.

קטז וההוא יומא וכי: ויום ההוא, שהוא

(דפויי דף ח' ע"א)

ל"ט

שמות

בההוא קלא דיתער בכל * עלמא. ויוקיד פמה מגדלין, וכמה היכלין, וכמה מגדלין יפלו, וכמה פחדשפי ורכבי יפלו ביההוא יומא, וכלהו יתפנשו עלה לביש. וכל בני עלמא לא יכלין לאשתובא.

ק"ז) מההוא יומא, עד תריסר גרתי, יתעטון כל מלכיא, ויגורון פמה גורות, וכמה שמדות על ישראל, ויצלחון ובהון, כמה דאתמר, וכאה איהו מאן דיערע תמן, וזכאה איהו מאן דלא יערע תמן וכל עלמא יאה בערבוכיא סגיא.

ק"ח) לסוף תריסר גרתי, יקום שבט מישראל, דא מלכא משיחא, דיתער גו גנתא דערן. וכל אינון צדיקיא יעטרון ליה תמן, ויחגרון ליה מאני זינא, באתון רשימן דמאני דשמא קדישא.

ק"ט) וקלא יתפוצץ בענפי אלנין דגנתא, קרי בחיל, ואמר, אתערו קדישי עליונין, קומו מקמי משיחא, הא עדנא לאתחברא ואתתא בכעלה, ובעלה בעי לנקמא ליה נוקמין דעלמא, ולאקמא לה, ולאנערה לה מעפרא.

ק"כ) פדין יקומון כלהו, ויחגרון ליה כמלקדמין מאני זינייה, אברהם מימיניה, יצחק משמאליה, יעקב קמיה, משה רעיא מהימנא, על כל אלני צדיקיא, אזיל וקיד גו גנתא דערן.

קכ"א) כיון דאתקן משיח, על ידא דצדיקיא בגנתא דערן. יעול בההוא דוכתא דאקרי ק"ן צפ"ר כמלקדמין, וקמי תמן ההוא דיוקנא דחרבן בית מקדשא,

חלופי גרמאות

ג מסיף זמנא ויומא, ג יתנבאון, ד יחשבון, ה ל"ג גורות וכמה, ו ביה, ז אילתא, ח ל"ג ולאנערה לה; ולאנערה ול"ג לאקמא, ט דאתקן.

דרך אמת ה' פ"י שרים.

ביאת המשיח

הסולם

מאמר

י"ב חדש, דהיינו אחר שיתוקנו י"ב האורות במלכות (כנ"ל באות ק"ד) יקום שבט מישראל, שזהו מלך המשיח שיתעורר בתוך הגן עדן, וכל הצדיקים יעטרו אותו שם, ויחגרו אותו כלי זיין באותיות רשומות של כלי השם הקדוש.

ק"ט) וקלא יתפוצץ וכ"ו: וקול יתפוצץ בענפי העצים שבגן, וקורא בכח ואמר, התעוררו קרושים עליונים, קומו מפני המשיח, הנה הזמן להתחבר אשה בכעלה, דהיינו ת"ת ומלכות, ובעלה, ת"ת, רוצה לנקום בשכילה נקמות בעולם, ולהקים אותה ולנער אותה מעפר.

ק"כ) פדין יקומון כלהו: אז יקומו כולם ויחגרו אותו כלי זיניו כמקודם, אברהם מימינו, יצחק משמאלו, יעקב מלפניו, משה רוצה הנאמן, מעל כל אלו הצדיקים, הולך ורוקד בגן עדן. ובוה נשתלם המשיח באור החיה דג"ר.

קכ"א) כיון דאתקן משיח וכ"ו: כיון שהמשיח נתקן על ידי הצדיקים בגן עדן, יכנס כמקודם במקום זה שנקרא קן צפורה ורואה

שהוא מלכות כנ"ל, יגרום שיתעורר בעיר רומי הגדולה שה"ס בינה דקליפות, שלהבת אש שהיא מדינין דשמאל, בקול ההוא שיתעורר בכל העולם, שהוא מוסדת הדין שבמלכות, כלומר, שאלו ב' מיני דינים יתחברו יחד. וישורף הרבה מגדלים והרבה היכלות וכמה מגדלים יפלו וכמה רוזנים ושרים יפלו ביום ההוא, וכולם, דהיינו כל הדינים, יתקבצו עליה להרע. וכל בני העולם לא יוכלו להנצל. וכל זה הוא הכנה להשתלמות המשיח באור החיה דג"ר. כנודע, שהאחורים קודמים לפניו.

ק"ז) מההוא יומא עד וכ"ו: מיום ההוא עד י"ב חדש, כלומר, עד שיתוקנו הארת י"ב גבולים גם במלכות. כי בז"א נקראים י"ב יום, ובמלכות נקראים י"ב חדש. יתיעצו כל המלכים ויגורו כמה גזירות וכמה שמדות על ישראל ויצליחו בהם. כמו שלמרנו, אשרי הוא מי שיקרה שם, היינו בימות המשיח, אשרי הוא מי שלא יקרה שם, שינצל מהדינים הללו. וכל העולם יהיו במבוכה גדולה.

ק"ח) לסוף תריסר ירחי וכ"ו: לסוף

(דפ"י דף ח' ע"א * דף ח' ע"ב)

שמות

מ

וְכָל־הוּא צְדִיקָא דַּאֲתַקְטְלוּ בֵּיהּ. כְּדִין נְטִיל מִתְּמָן יַעֲשֶׂר לְבוּשֵׁין, וְאֵינּוֹן אֲקָרוֹן יַעֲשֶׂר לְבוּשֵׁי קִנְאָה. וְיִתְגַּנְּיוּ תְּמָן אַרְבַּעִין יוֹמִין, דְּלֹא אֲתַגְלִיא כְּלָל.

קכב לְסוּף אַרְבַּעִין יוֹמִין, קָלָא חַד יִתְעַר, וְיִתְקַרֵי מְגוּ כּוּרְסִיָּא עֲלֵאָה, הֵהוּא קָ"ן צְפוּרָא בְּמִלְכָּא מְשִׁיחָא דַּאֲתַגְנִיו בֵּיהּ. וְכְדִין סְלָקִין לִיהּ לְעֵילָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמִי לִיהּ לְמִלְכָּא מְשִׁיחָא, מִתְּלַבֵּשׁ בְּלְבוּשָׁא נּוֹקְמָא, וְחָגִיר מְאִנֵי וַיִּנְי, נְטִיל לִיהּ וְנָשִׁיק לִיהּ עַל רִישֵׁיהּ.

קכג כְּדִין, מְזוּדְעוֹצֵן ג' מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין, וְאֲרַמְיוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַד רְקִיעָא וְאֵינּוֹן דְּהוּה גְּנִיז מְשִׁשֶׁת יְמֵי בְּרַאשִׁית, וְאִפִּיק מִחַד הֵיכְלָא דְבַהּ הוּא רְקִיעָא חַד כְּתָרָא גְּלִיפָא, מְחַקְקָא בְּשִׁמְהֵן קְדִישִׁין. בְּהַהוּא עֲטָרָא אֲתַעֲטֵר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כִּד עֲבָרוּ יִשְׂרָאֵל יַת זְמַא, לְמִיטַל נּוֹקְמִין מְכָל רְתִיכֵי פְרַעָה וּפְרָשׁוּי, וְאֲעֲטֵר לִיהּ לְמִלְכָּא מְשִׁיחָא.

קכד כִּיּוֹן דַּאֲתַעֲטֵר וְאֲתַתְקַן בְּכָל הַגְּנֵי תְּקוּנִין, נְטִיל לִיהּ קַב"ה וְנָשִׁיק לִיהּ בְּמִלְקְדָמִין. מֵאֵן חָמִי, רְתִיכִין קְדִישִׁין, וְמִשְׁרִינֵין עֲלֵאִין, דְּסַחְרִין לִיהּ, וְיִתְבִּין לִיהּ מִתְּנָן וְיִבְנִיבִין סְגִיאִין, וְיִתְעֲטֵר מְכָלְהוּ.

קכה עָאל תְּמָן בְּחַד הֵיכְלָא, וְחָמִי כָּל אֵינּוֹן מְלֹאכֵי עֲלֵאֵי, דַּאֲקָרוֹן אֲבִלֵי

חֲלוּפֵי גְרַמְאוֹת י' ל"ג עשר. כ' וְאֲקָרוֹן וּל"ג וְאֵינּוֹן. ד' ל"ג עשר. ח' וְאֵינּוֹן; אֲזִיק. י' בְּאֵינּוֹן.

הסולם

מאמר

ביאת המשיח

וזה אמרו, כְּדִין מְזוּדְעוֹצֵן ש"צ רְקִיעִין, דְּהֵינּוּ מַחְמַת שֶׁהֵגִיעַ הַתְּקִין לְמַלְכוּת דְּמַדַּת הַדִּין, וּמִפְחָדִים מִפְּנֵי דֵינֵי הַמַּלְכוּת. וז"ש, וְאֲרַמְיוּ קַב"ה לְחַד רְקִיעָא מְאֵינּוֹן דְּהוּה גְּנִיז מְשִׁשֶׁת יְמֵי בְּרַאשִׁית, דְּהֵינּוּ לְרְקִיעַ הַמַּלְכוּת דְּמַדַּת הַדִּין, שְׁנַגְנוּהּ מְשִׁשֶׁת יְמֵי בְּרַאשִׁית, כְּנ"ל. וְעַתָּה, וְאִפִּיק וְכוּ' הַד כְּתָרָא, כִּי חֲסִרוֹן מַלְכוּת שְׁבַכְלִים גּוֹרֵם חֲסִרוֹן אֹרֵךְ הַכְּתָר בְּאוֹרוֹת (תַּע"ס חֶלֶק ד' דף רכ"א ד"ה וזה סבה) וְעַתָּה שְׁנַתְקֵנָה הַמַּלְכוּת חֲזוֹר אֹרֵךְ הַכְּתָר לְרְקִיעַ. וְבַעַת קְרִיעַת יָם סוּף שְׂרַצָּה הַקַּב"ה לְהַטְבִּיעַ קְלִיפַת מְצָרִים, בְּאוֹפֵן שְׁלֹא יוֹסִיפוּ יִשְׂרָאֵל לְרַאוֹתָם עוֹד עַד עוֹלָם, נִתְעַטֵּר הַקַּב"ה בְּמַלְכוּת בְּמַדַּת הַדִּין הַזֶּה. וז"ש בְּהַהוּא עֲטָרָא אֲתַעֲטֵר קַב"ה וְכוּ' וְעַתָּה שְׁמַלְכוּת זו נִתְקַנָּה, וְנִגְלָה אֹרֵךְ הַכְּתָר שְׁבַח, נִטְלָה הַקַּב"ה וְאֲעֲטֵר לִיהּ לְמִלְכָּא מְשִׁיחָא. וְכֹה נִשְׁתַּלֵּם מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ בְּאוֹר הַיְחִידָה דְּגִיר, אֲבֵל רַק בּו"ק דִּיתִידָה.

קכד כִּיּוֹן דַּאֲתַעֲטֵר וְאֲתַתְקַן בְּכָל וְכוּ': כִּיּוֹן, שֶׁחֲמִישִׁיח נִתְעַטֵּר וְנִתְתַקַּן בְּכָל אֵלוֹ הַתְּקוּנִים, לְקַח אֹתוֹ הַקַּב"ה וְנִשְׁקוּ כְּמִקּוּדָם. מִי רָאָה, הַמְּרַכְבוֹת הַקְּדוּשׁוֹת וּמַחְנוֹת מְלֹאכִים הַעֲלִיּוֹנִים שְׁמִסְבָּבִים אֹתוֹ וְנִתְנִים לוֹ מַחְנוֹת וּמַחְמָדִים רַבִּים וְהוּא יִתְעַטֵּר מְכוּלָם. **קכה** עָאל תְּמָן בְּחַד וְכוּ': נִכְנַס שְׁמָה בְּהֵיכַל אַחַד, וְרוּאָה כָּל הַמְּלֹאכִים הַעֲלִיּוֹנִים הַנִּקְרָאִים

וְרוּאָה שֵׁם צוֹרֵת חֲרָבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְאֵת כָּל הַצְּדִיקִים שְׁנִהֲרוּ בּוֹ. אִז לּוֹקַח מִשֵּׁם עֲשֵׂרָה לְבוּשִׁים, וְהֵם נִקְרָאִים עֲשֵׂרָה לְבוּשֵׁי קִנְאָה, וַיְהִיָּה נִגְנוּ שֵׁם מ' יוֹם שְׁאֵינּוּ מִתְּגַלָּה כְּלָל.

קכב לְסוּף אַרְבַּעִין יוֹמִין וְכוּ': לְסוּף אַרְבַּעִים יוֹם, יִתְעוֹרֵר קוּל אַחַד וְיִקְרָא מִתּוֹךְ סָסָא הַעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא בֵּינָה, אֵת קָן צְפוּרָא עַם מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ שְׁנַגְנוּ בּוֹ. וְאִז מַעֲלִים אֹתוֹ לְמַעְלָה. וְהַקַּב"ה רוּאָה אֵת מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שְׁמִתְלַבֵּשׁ בְּלְבוּשֵׁי נֶקֶם וְחֹגֵר כְּלֵי זֵינּוּ, לּוֹקַחוֹ וְנוֹשֵׁק אֹתוֹ עַל רִאשׁוֹ.

קכג כְּדִין מְזוּדְעוֹצֵן וְכוּ': אִז נִרְעָדִים ג' מֵאוֹת וְתִשְׁעִים רְקִיעִים, וְרוּמוֹ הַקַּב"ה לְרְקִיעַ אַחַד מֵהֶם, שֶׁהִיָּה גְּנוּז מְשִׁשֶׁת יְמֵי בְּרַאשִׁית, וְהוֹצִיא מֵהֵיכַל אַחַד שְׁבַרְקִיעַ הַהוּא כְּתָר אַחַד מִפּוֹתָהּ וְחִקּוֹק בְּשִׁמּוֹת הַקְּדוּשִׁים. בְּעִטְרָה זוֹ נִתְעַטֵּר הַקַּב"ה, כְּשֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֵת הַיָּם, לְקַבֵּל נֶקְמָה מְכָל רַכְבֵי פְרַעָה וּפְרָשִׁי, וְהִעֲטִיר אֵת הַכְּתָר לְמֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ.

בְּאוֹר הַדְּבָרִים. כִּי הַמֶּסֶךְ הַמְּמוֹתֵק בְּכִינָה מְכֻנָּה רְקִיעַ, וְלֵהִיּוֹתוֹ נִמְשָׁךְ מִבֵּינָה, יֵשׁ בּוֹ ד' בַּח"י חו"ב תו"מ, שְׁבַכְל אַחַת מֵאָה סְפִירוֹת, אֲמַנֵם כִּיּוֹן שֶׁהַמַּלְכוּת חֲסֵרָה מֵהֶם, (כְּנ"ל בְּאוֹת קו"ד) ע"כ אֵין בְּהֶם אֵלָּא ש"צ רְקִיעִים, וְעֲשֵׂרָה רְקִיעִים שְׁבַמַּלְכוּת גְּנוּזוּ מְשִׁשֶׁת יְמֵי בְּרַאשִׁית, כְּלוּמָר מַעַת שְׁנַתְקַן הַתְּקִין דְּצִמְצוּם ב'. (כְּמ"שׁ בַּחֲקוּמַת סִפּוּר הַזֶּה דף נ"ד ד"ה וְעִנּוּן, ע"ש)

(דְּפוּיֵי דף ח' ע"ב) ע"י בְּרַכַּת שְׁלוֹם בְּסוּף הַסִּפּוּר

מא

שמות

ציון, אינון דבכו על חרפן בי מקדשא, ובכאן תדיר, ואינון נהבין ליה חד פורפינדא סומקא, למעבד נוקמין. פדין, קודשא בריך הוא גניז ליה בטהוא קן צפור, ואתפסי תמן תלתין יומין.

קבו) לבתר תלתין יומין, בטהוא קן צפור, יחות מעטר בכל אינון תקונין מעילא ומתתא, כמה משריין קדישין סחרגיה, ויחמון כל עלמא, חד נהירו, תלי מרקיעא לארעא, ויקום שבעה יומין, וכל בני עלמא יתמהון ויתבהלון, ולא ינדעון כלל, בר אינון חפמיין, דנדעין ברוזין אלין, ופאה חולקיהון.

קבו) וכל אינון שבעה יומין יתעטר בארעא, בטהוא קן צפור. באן אתר. בדרך, דא קבורת רחל, דאיהי קיימא בפרשת אורחין. וכשר לה, וינחם לה, וכדין תקבל תנחומין, ותקום ותנשיק ליה.

קבח) לבתר יקום ההוא נהירו מההוא אתר, וישרי ביריחו קרתא דאילני. בכל עץ דא יריחו. או על הארץ, דא ירושלים. ויהא גניז בטהוא נהירו דקן צפור תריסר ירחי.

קכט) בטר תריסר ירחי, ונדקף ההוא נהירו בין שמיא וארעא, וישרי בארעא דגליל, דתמן הנה שרותא דגלותא דישראל. ותמן יתגלי מההוא נהירו דקן צפור, ותב לאתריה. וההוא יומא ונדעזע כל ארעא כמלקדמין, מסייפי שמיא עד סייפי שמיא, וכדין יחזון כל עלמא, דהא אתגלי מלפא משיחא, בארעא דגליל.

חלופי גרמאות

ס ליג תלתין יומין. ט מוסף עלאין אלין. פ יתעז; יתער. צ ויתב. ק ינדעון.
דרך אמת ט פ' יהיה שורה אור ההוא ביריחו עיר התמרים.

ביאת המשיח

הסולם

מאמר

שהמשיח מעוטר גם באור מלכות דמלכות, הראוי לקבוץ גליות, ע"כ יכשר לה זה, וינחם אותה ואז תקבל תנחומים, מה שאין כן מקודם לכן נאמר, מאנה להנחם על בניה כי אינו. (כנ"ל באות ק"ט) והיא תקום ותנשק אותו את המשיח.

קבח) לבתר יקום ההוא וכו': אחר יקום אור ההוא מאותו מקום, מקבורת רחל, וישרה בעיר ירחו, עיר האילנות, וע"כ, בכל עץ זהו ירחו, שהיא עיר התמרים, אשר יהושע לא יכול לתקן אותה לגמרי, וע"כ אמר (יהושע ו' כ"ו) ארור האיש לפני ה' אשר יקום ובנה את העיר וגו', להיותה נמשכת מחדת הדיון שבמלכות דמלכות, ועתה המשיח יתקן אותה באור ז' הימים. או על הארץ, זהו ירושלים. שהיא בחינת חיצוניות המלכות, ויהיה גנוז באותו האור בקן צפור, י"ב חדשים.

קכט) בטר תריסר ירחי וכו': לאחר י"ב חדש יהיה אותו האור זקוף בין שמים וארץ, וישרה בארץ הגליל, ששם היה התחלת הגלות של ישראל, דהיינו גלות אשור, ושם יתגלה המשיח

הנקראים, אבלי ציון. הם הבוכים על חורבן בית המקדש ובוכים תמיד, והם נותנים לו לבוש מלכות אדום, (ע"י לעיל ב"ב דף יוד אות י"ט) לעשות נקמות. אז הקב"ה גונז אותו באותו קן צפור, ונסתר שם שלשים יום. שהוא הכנה לקבל בחינת ג"ד דיחידה.

קכו) לבתר תלתין יומין וכו': לאחר שלשים יום שנעלם באותו קן צפור, ירד מעוטר בכל התקונים מלמעלה ומלמטה, כמה מחנות קדושים סביבו, ויראו כל העולם אור אחד תלוי מן הרקיע לארץ. ויעמוד שבעה ימים, בסוד חג"ת נה"מ שבמלכות שנמצא מאיר אפילו במלכות שבמלכות. וכל בני העולם יתמהו ויבהלו ולא ידעו כלל, חוץ מאלו התכמים שיודעים בסודות אלו, אשרי חלקם.

קכז) וכ' אינון שבעה וכו': וכל אלו שבעת הימים יתעטר בארץ, שה"ס המלכות, באותו קן צפור, שזסו"ה, כי יקרא קן צפור לפניו, שסובב על מלך המשיח המתעטר בקן צפור, באיזה מקום הוא, בדרך, זו היא קבורת רחל, שהיא עומדת בפרשת דרכים. ומתוך

(דפו"י דף ח' ע"ב * דף ט' ע"א)

שמות

מב

קל) ויתכנשוך ליה פל אינון דלעאן באורייתא, ואינון זעירין בעלמא, ובזכות ינוקי דבי רב, יתתקף חיליה לאתגברא, ורזא דא אפרוחים. ואי לא ישתפחון אליו, הא ינוקי דיתבין בתוקפא דאמהון וינקי, כד"א, **מ** גמולי מחלב עתיקי משדים. והיינו, או ביצים, דבגין אליו שררא שכינתא עמהון דישראל בגלותא.

קלא) דהא חפמין זעירין אינון דישתפחון ביהוה זמנא, והיינו **ס** והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים, לא תקח האם על הפנים. **ו** ויתעכב עד תריסר ירחין אחרנין. לבתר, ייתי בעלה, ויוקים לה מעפרא, כד"א, **א** אקים את ספת דוד הנפלת.

קלב) ביהוה יומא, מלכא משיחא שארי ויכנוש גלותא, מסיפי עלמא עד סיפי עלמא, כד"א **א** אם יהיה נדחף בקצה השמים וגו'. מההוא יומא, פל אתין ונסין וגבוראן דעבד קב"ה במצרים, יעביד לון לישראל, כד"א **א** כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

קלג) אר"ש, אלעזר ברי, פל אליו מלין תשבת ברזא **ו** דתלתין ותרין שבילין **ו** דבשמא קדישא, ועד דנסין אליו לא יתערוך בעלמא, לא ישתלים רזא דשמא קדישא, ולא תתער לאהבה, כד"א **ו** השבעתי אתכם בנות ירושלים

חלופי גרסאות

ר מסיף הבנים דהא ביה לא קיימא מלה לאפקא לה מן גלותא אלא במלכא עלאה דכין דאינון רביין וינוקין היבין תוקפא למלכא משיחא כדון אימא עלאה דהיא רביעא עלייהו יתערת לגבי בעלה. **ו** מסיף יתעכב הכי; ויתער בהני.

עת. ז"ח כ"ו ט"ב שי"ז ש"ל. ס' ט"א ש"ד. מ' (ש"ש ב') ויחי ח' צ"ב.

דרך אמת **ו** תרומה קע"ד ע"א. כן נ"א ל"ב מדות שהתורה נורשת בהם דהא לעיל ה' ע"א דאליו תלתין ותרי שבילין דאורייתא וקרי להו ל"ב שבילין דשמא קדישא משום דאורייתא היא שמו של הקב"ה.

מסורת הזהר

(ח) (ישעיה כ"ח) ז"ח פ"ד ט"ב ש"מ"ד. ט' (דברים כ"ב) ויצא צ"ו צ"ט. י' (עמוס ט') נח ק"ב צ"ה ז"ח חקת נ"א ט"ד שכי"ה. כ' (דברים ל') ח"ב יו. קפח: ל' (מיכה ז') ח"א בהשמטות רסא: ח"ב לח: גג. נד. קכ. ח"ג נב. קעו. רמב: רעו: רעח: ת"ז ת"ג כח: תכ"ב סו. תל"ז עת. ז"ח כ"ו ט"ב שי"ז ש"ל. ס' ט"א ש"ד. מ' (ש"ש ב') ויחי ח' צ"ב.

הסולם

מאמר

המשיח מאותו האור של קן צפור, ושכ למקומו. ובאותו יום תרעד כל הארץ כמקודם, מסוף השמים עד סוף השמים, ואז יראו כל העולם שנגלה מלך המשיח בארץ הגליל.

קל) ויתכנשוך ליה פל וכו': ויתקבצו אליו כל אלו שעסקו בתורה, והם שנקראים בכתוב, **בנים**, והם מעטים בעולם. ובזכות תנוקות של בית רבן, יתחזק כחו של משיח, להתגבר, וזה סוד **אפרוחים** שבכתוב. ואם לא נמצא אלה, הנה היונקים שיושבים בחיק אמותם ויונקים, כמש"א, גמולי מחלב עתיקי משדים, והיינו **או ביצים** שכתוב, כי בשביל אלו שורה השכינה עם ישראל בגלות.

קלא) דהא **חכימין זעירין וכו'**: כי חכמים, הנקראים בנים, מעטים המה הנמצאים בעת ההוא, והיינו והאם רובצת על האפרוחים (דפו"י דף ט' ע"א)

ביאת המשיח

או ע" הביצים, לא תקח האם על הבנים כי בנים אינם נמצאים אז, ולכן לא תקח האם, שהיא השכינה. והמשיח יתעכב עד י"ב חדשים אחרים, ואחר כך יבא בעלה, שהוא ז"א, ויקים אותה מעפר, כמש"א אקים את סוכת דוד הנפלת.

קלב) **בההוא יומא מלכא וכו'**: ביום ההוא יתחיל מלך המשיח ויקבץ הגלות מסוף העולם עד סוף העולם, כמש"א, אם יהיה נדחף בקצה השמים וגו'. מיום ההוא, כל האותות והנסים והגבורות שעשה הקב"ה במצרים, יעשה לישראל, כמש"א, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

קלג) **אר"ש אלעזר ברי וכו'**: אמר ר' שמעון: בני אלעזר, כל אלו הדברים תמצא בסוד של שלשים ושנים שבילי החכמה של השם

מג

שמות

בצבאות. בצבאות: דא מלכא מ' משיחא דאקרי צבאות. או באילות השדה שאר חילין ומשקין דלתתא. אם תעירו ואם תעוררו את האהבה: דא ימינא דקב"ה, דאקרי אהב"ה. עד שתחפץ ה' היא דשכיבת לעפרא, ויהא רעותא דמלכא בה. זכאה איהו מאן דינכי לההוא דרא, זכאה איהו בעלמא דין, וזכאה איהו בעלמא דאתי.

קלד) ר' שמעון ארים ידוי בצלו לקב"ה, וצלי צלותיה, לבתר דצלי צלותיה, אתו ר' אלעזר בריה, ור' אבא ונתבו קמיה. עד דהוו נתבי קמיה, חמו חד נהירו דיממא דאתחשף, ואשתקע חד א צנורא דשלהובא דאשא גו ימא דטבריה, ואנדעו כל ההוא אתר.

קלה) אר"ש, ודאי השתא הוא ענא, דקב"ה אדפר לבנוי, ואחית תרין דמעין לגו ימא רבא. וכד נחתין, פגעין בהאי צנורא דשלהובא דאשא, וישתקעו דא בדא בימא. בכה ר"ש וככו חברייה.

קלו) אר"ש, הא אתערנא ברזי דאתון דשמא קדישא, בסתרא דאתערותא דילה, לגבי בנוי, אכל השתא, אית לי לגלאה, מה דלא אתיהיב רשו לב"נ אתרא לגלאה. אלא זכו דדרא דא, יקיים עלמא עד דיימי מלכא משיחא. אר"ש לר' אלעזר בריה ולרבי אבא, קומו בקיומייכו. קמו ר' אלעזר ור' אבא. בכה ר"ש זמנא אתרא, אמר ווי מאן יקום במה דדחמינא גלותא ותמשך, מאן זכיל למסבל.

חלופי גרמאות

ח ל"ג משיחא. א צנורא. ב ל"ג דאשא. ג ל"ג אתערנא; באתון ול"ג אתערנא ברזי. ד דאמינא. דרך אמת (ל) שם קמיו ע"ב. מן ומוריד שתי דמעות לים הגדול (ועיין שמות י"ח ע"א י"ט ע"ב שלה לך קע"ב ע"א).

מאמר	הסולם	ביאת המשיח
השם הקדוש. וכל עוד שניסים אלו לא יתעוררו בעולם, לא יהיה נשלם סוד השם הקדוש, ולא תתעורר האהבה, כמ"ש, השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות וגו'. בצבאות זהו מלך המשיח שנקרא צבאות. או באילות השדה, זהו שאר הצבאות והמחנות שלמטה, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה, זהו ימינו של הקב"ה, דהיינו ספירת החסד, שנקרא אהבה. עד שתחפץ היינו היא ששוכבת לעפר, שהיא השכינה שבגלות, שיהיה רצון המלך בה. צדיק יהיה מי שיזכה לאותו הדור, צדיק הוא בעולם הזה, צדיק הוא בעולם הבא.	נשקע בתוך הים של טבריה, וכל מקום ההוא נודעו. קלה) אר"ש ודאי וכו': אמר ר' שמעון, ודאי שעתה הוא הזמן, שהקב"ה זוכר את בניו, ומוריד שתי דמעות לתוך ים הגדול, (עי' בהקדמת ספר הזהר דף ס"ט ד"ה ואוריד) וכשיורדות פוגעות בצנור הזה של אש לזהט וישקעו זה בזה יחד ביס. בכה ר"ש ובכו החברים.	קלו) אר"ש הא אתערנא וכו': אמר ר"ש, הרי הערותי בסוד האותיות של השם הקדוש בסוד ההתעוררות שלו, של הקב"ה, אל בניו. אבל עתה יש לי לגלות, מה שלא ניתן רשות לאדם אחר לגלות, אלא זכות של דור הזה יקיים העולם עד שיבוא מלך המשיח. אמר ר"ש לר' אלעזר בנו ולר' אבא, קומו על רגליכם קמו ר' אלעזר ור' אבא. בכה ר"ש פעם שנית ואמר, אוי מי יקום אז, במה שאני רואה שהגלות יהיה נמשך, מי יכול לסבול.

קלד) ר' שמעון ארים ידוי וכו': ר"ש הרים את ידיו בתפילה לפני הקב"ה והתפלל תפלתו, לאחר שהתפלל תפלתו באו ר' אלעזר בנו ור' אבא וישבו לפניו, בעוד שהיו יושבים לפניו, ראו אור אחד של היום שנחשף, וצנור אחד של אש לזהט, כלומר קילוח של אש לזהט.

(דפו"י דף ט' ע"א)

אנף

שמות

מד

קלו) אוף איהו קם ואמר, ה' אלהינו בעלוננו אדונים זולתך לכד בך
נזכיר שמך. האי קרא אוקמוה. אבל בהאי קרא אית רזא עלאה, גו מהימנותא.
ה' אלהינו: דא הווא שירותא דרזין עלאין, אתר דמתמן נפקין כל נהירו
דשרגין פלהו לאדלקא. ותמן תליא פל רזא דמהימנותא, ושמא דא שליט
על פלא.

קלח) בעלוננו אדנים זולתך. דהא זעמא דישנאל, לית מאן דשליט עליה
בר שמא עלאה דא. והשתא בגלותא שליט עליה סטרא אחרא.

קלט) לכד בך נזכיר שמך. רזא דשמא קדישא, פללא דעשרין ותריין
אתון, וכנ"י לא מתברכא אלא מגו שמא דא דאקרי בך, כד"א אשר נשבעת
להם בך. בך יברך ישראל. כי בך ארוץ גדוד. וכוזמנא דשלימו אשתכח,
לא הוה מתפרש דא מן דא. ואסיר לאפךשא דא מן דא, אתתא מבעלה, לאו
ברעיוני, ולאו בדכירו, בגין דלא לאחזאה פרוודא. והשתא בגלותא פרוודא
אשתכח, דמגו עאקו דכל זמנא וזמנא, אנן עבדין פרוודא, לאדפרא ההוא שם,
בר מבעלה, בגין דאיהי שכיבת לעפרא, והיינו לכד בך נזכיר שמך.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(1) (ישעיה כ"ו) ח"ג רלו: ז"ח מ"ז ט"ב ש"ו תקי"ח ה הא. ו ושמא. ז שמא. ח ל"ג נזכיר שמך. ט אשתכח
קייט ט"ג ש"י. (2) (שמות ל"ב) ח"ב קצ: ח"ג יז: רלח. ז"ח ט"ב ט"ב שליב. ת"ז ת"ע קלב: (3) (בראשית מ"ח)
ויהי קניג צ"א. ז"ח ס"ה ט"ב שלי"ד תקי"ח ק"כ ט"א שכ"ו. (4) (תהלים י"ח) ת"ז ת"ע קלב:
דרך אמת [נ] פ"י אע"פ ששם הו"יה תלו בת"ח הנה שרשו בחכמה כמו שבא בפרשת האזינו רפ"ט א'. [ס] משפטים
צ"ח ע"א יתרו ס"ח ב' ויצא קניז ע"ב ובהאזינו ר"ן ע"א נראה משם שמדליק בחכמה ומאיר לשבעה
נרות כדאיתא בפי נח ולך לך פ"ח ע"א ויקרא ז' ע"ב ל"ד ע"א.

מאמר

הסולם

ביאת המשיח

וכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, אינה מתברכת
אלא מתוך שם הזה, הנקרא בך, דהיינו ז"א,
שכולל בתוכו ג"כ כ"ב אותיות כמספר בך,
כמש"א, אשר נשבעת להם בך. זמן, בך יברך
ישראל. וכן, כי בך ארוץ גדוד, שכל אלו רומזים
על ז"א. ובזמן שהשלימות נמצא לא היו נפרדים
ז"א ונוקבא זה מן זה, ואסור להפרידם זה מן
זה, אשה מבעלה, לא בהרהורים ולא בהזכרה,
בשביל שלא להראות פירוד, ועתה בגלות נמצא
פירוד, כי מתוך הצרות הבאות עלינו בכל עת
ועת אנו עושים בזה פירוד להזכיר שם ההוא,
דהיינו הנוקבא, לחנן מבעלה, שהוא ז"א, משום
שהיא שוכבת לעפר. והיינו לכד בך נזכיר שמך.
פירוש. הנהגת העולם היא תמיד על ידי
הנוקבא. וכשמחוברת עם בעלה ז"א, יש לה
ממנו כל ענג וכל טוב להשפיע לעולם. ואז
נבחן שהתחוננים, הזכאים לשפע הזה, גורמים
זווג הנוקבא עם בעלה ז"א. אבל בזמן הגלות,
כשאין התחוננים ראויים לשפע הגדול, אלא
מקבלים מהנהגת הנוקבא צרות ועונים קשים,
נבחן

קלו) אוף איהו קם וכנ"י: אף הוא ר"ש
קם ואמר, ה' אלקינו בעלוננו אדונים זולתך לכד
בך נזכיר שמך. מקרא זה בארוהו. אבל במקרא
הזה יש סוד עליון בסוד האמונה. ה' אלקינו,
זה הוא ההתחלה של סודות העליונים, דהיינו
חכמה ובינה, שמשם כל האורה יוצאת להדליק
את כל הנרות. כלומר שכל המוחין דזו"ו ובי"ע
יוצאים מח"ב הללו הנקראים הויה אלקינו,
ושם תלויה כל סוד האמונה, שהיא הנוקבא,
דהיינו בסו"ה ויבן ה' אלקים, שה"ס חו"ב. את
הצלע שה"ס הנוקבא, הנקראת אמונה. שם זה שולט
על כולם.

קלח) בעלוננו אדונים זולתך: פירושו,
כי עם ישראל אין מי שישלוט עליו רק שם
העליון הזה, ה' אלקינו, כנ"ל. ועתה בגלות
שולט עליו צד האחר. וז"ש בעלוננו אדונים זולתך.
קלט) לכד בך נזכיר שמך: פירו' שסוד
השם הקדוש, דהיינו הנוקבא, היא כלל של כ"ב
אותיות, ועל כן היא נקראת את, שרומז על כ"ב
האותיות מא' עד ת', (כנ"ל בראשית א' אות י"א)
(דפו"י דף ט' ע"א *) דף ט' ע"ב)

מה

שמות

קמז בר מבעלה, אגן דקרין להאי שם בפרודא, בגין דאגן דחיקין מינה, ושלטין אתרנין עלן, ושםך איהו בפרודא מן שמא דאקרי בך, והאי ביומי דגלותא.

קמח בגין דגלותא קדמא הנה מבית ראשון, ובית ראשון הוא נזא דה' קדמא*, ולקבל ע' שנין דילה, גלותא דבית ראשון הנה ע' שנין, ואינון ע' שנין לא אשתכחתי אימא רביעא עליהו, והנה פרודא מן שמא עלאה, נזא דה' עלאה. וכדין יו"ד, נזא עלאה, אסתלק לעילא לעילא לאין סוף, ובית ראשון עלאה קדישא, לא נביע נביעו דמיין חיינ, דהא מקורא דילה אסתלק.

קמב ואיהי ע' שנין בגלותא, בגין דאיהי ז' שנין אקרי, כד"א ויבנהו שבע שנים. ואי תימא, דשלטא מלכות בכל לעילא ברוזא דע' שנין, ח"ו. אלא בזמנא דהנה בי מקדשא קיים, נהורא ונביעו דאמא עלאה, הנה נהיר ונחית לתתא. כיון דחטו ישראל, ואתחרב מקדשא, ושלטא מלכות בכל, הנה חפי, ואחשיך ההוא נהירו, ותפאי קדישין לא הו נהירין.

קמוג כיון דתפאי לא הו נהירין, בגין שלטנו דמלכותא דבבל, אסתלק ההוא נהורא, וההוא מבושא עלאה דהנה נביע נזא ד', אסתלק לעילא לעילא

מטרת הזהר

(צ) (מ"א ו') וצא י"א צ"ד.

חלופי גרמאות

י דאינון. כ בית ראשון י"ה. ל דגלותא. מ אקרי. נ ל"ג מן בזמנא ער נהורא. ס ל"ג ואתחרב מקדשא. ע ל"ג הו. פ מנו. צ דההוא.

מאמר

הסולם

ביאת המשיח

נבחרן שאנו התחתונים עושים פירוד בין ז"א לנוקבא, והנוקבא היא לבדה לחוץ מז"א והיא שוכבת לעפר, כי בהיותה בלי זוג עמו נמשכים ממנה כל הדינים הקשים לעולם, שמחמת זה היא שפלה ומשופלת עד עפר. וז"ש, והיינו לבד כן נזכיר שמך. אשר שמך שהיא הנוקבא תהיה מחוכרת בך, שהוא ז"א, ואז יהיה בעולם כל השלמות והטוב.

קמז ואיהי ע' שנין בגלותא וכו': והיא, ה' ראשונה דהויה, ע' שנים בגלות, משום שהיא נקרא ד' שנים, כמש"א ויבנהו שבע שנים. על בית ראשון, שהיא ה' ראשונה כנ"ל. ושואל, אם תאמר שמלכות בכל שלטה למעלה בסוד הע' שנים, שהם בינה, חס ושלום. ומשיב, אלא בזמן שהיה בית המקדש קיים, האור והנביעה של אמא עלאה, שהיא בינה, היה מאיר ויורד למטה, כיון שחטאו ישראל ונתחרב בית המקדש, ומלכות בכל היתה מושלת, נתכסה ונחשך אור ההוא, והתחתונים הקדושים לא היו מאירים.

קמג כיון דתפאי לא הו נהירין וכו': וכיון שהתחתונים לא היו מאירים, משום ממשלת מלכות בכל, נסתלק אור ההוא של הבינה, ואותו מבוש העליון שהיה נובע אל הבינה, שהיא סוד יוד דהויה, שהוא חכמה, נסתלק למעלה למעלה באין סוף, אז, אלו ע' שנים של הבינה לא היו מאירים, משום הארה

קמז בר מבעלה אגן וכו': ומפרש, כשהנוקבא לחוץ מבעלה, נבחן, שאנו מזכירים את שם הזה בפרוד, הוא משום שאנו רחוקים ממך, וגרמנו שאחרים שולטים בנו, ושםך שהוא הנוקבא היא בפרוד מן השם שנקרא בך שהוא ז"א, כמ"ש לעיל בדבור הסמוך. וזהו בימי הגלות.

קמח בגין דגלותא קדמא וכו': משום שגלות הראשון היה מבית ראשון ובית ראשון היא סוד ה' ראשונה של שם הויה, שהיא בינה, וכנגד ע' שנים שלה, שהם ז"ס תחתונות חג"ת נהי"מ, היה הגלות של בית ראשון ע' שנים, שכל ספירה כוללת עשר, והם ע', ואלו ע' שנים לא נמצא האם, שהיא ג"ר דבינה, רובצת עליהם, והיו נפרדים מן שם העליון שהוא סוד ה' ראשונה דהויה, ואז יוד

קמב ואיהי ע' שנין בגלותא, בגין דאיהי ז' שנין אקרי, כד"א ויבנהו שבע שנים. ואי תימא, דשלטא מלכות בכל לעילא ברוזא דע' שנין, ח"ו. אלא בזמנא דהנה בי מקדשא קיים, נהורא ונביעו דאמא עלאה, הנה נהיר ונחית לתתא. כיון דחטו ישראל, ואתחרב מקדשא, ושלטא מלכות בכל, הנה חפי, ואחשיך ההוא נהירו, ותפאי קדישין לא הו נהירין.

(דפויי דף ט' ע"ב) * ע"ע בתע"ס חלק טו עמ' א'תשיא אות מה

ההיא

שמות

מו

באין סוף, כְּדִין אֵינוֹן ע' שָׁנִין לֹא הוּוּ נְהִירִין, פֿ בְּגִין הֵהוּא נְהִירו דְּאֵתְמַנְע. י וְדֵא הוּה וְדַאי גְלוּתָא דְע' שָׁנִין.

קמוד) כִּיּוֹן דְּאֵעֲדִיאוּ שְׁלֹטְנוּ דְכָבֵל, וְשָׁרִיאת ה"א תַּתְּאָה לְאַנְהָרָא. יִשְׂרָאֵל כְּלָהוּ, לֹא אֶהְדְּרוּ " לְאֵדְכָאָה לְמַהְיֵי סְגוּלָה שְׁלִימָתָא כְּמַלְקְדִּמִין, אֶלָּא זְעִיר א זְעִיר, וְכִיּוֹן דְּשְׁלִימוּ לֹא אֶשְׁתַּכַּח, י כְּדִין, י נְבִיעוּ עֲלָאָה לֹא נְחִית כ"כ לְאַנְהָרָא, כְּמָה דְהוּה כְּמַלְקְדִּמִין, אֶלָּא זְעִיר זְעִיר כְּעַרְבוּכֵי, י דְלֹא הוּוּ " דְכִיּוֹן י כְּמַלְקְדִּמִין כְּמָה דְאֵתְחַזִּי, וְעַל כֵּן נְבִיעוּ עֲלָאָה, לֹא נְבִיעוּ, וְלֹא נְהִיר, אֶלָּא דְאֶהְדְּר לְאַנְהָרָא זְעִיר זְעִיר, מְגוּ דְחָקָא י דְשָׁמָא.

קמוה) וּע"ד, אֶתְגְּרוּ כְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל קְרָבִין סְגִיאִין, " עַד דְּהַחֲשֵׁן יְכֶסֶה אַרְץ, וְה' תַּתְּאָה אֶתְחַשֵּׁן, וְנִפְלַת לְאַרְעָא, וְנְבִיעוּ עֲלָאָה אֶסְתַּלַּק כְּמַלְקְדִּמִין, בְּגִין דְּמַלְכוּת אָדוּם אֶתְתַּקַּף, וְיִשְׂרָאֵל אֶהְדְּרוּ לְסַרְתַּנְיָהוּ.

קמו) וּע"ד, ה' בֵּית שְׁנֵי אֶתְחַרְב, וְכָל אֵינוֹן תְּרִיסַר שְׁבַטִין דִּילָהּ, כְּחוּשְׁבָן מְשַׁרְיִין דְלָהוֹן, אֵינוֹן בְּגְלוּתָא דְמַלְכוּת אָדוּם. וְנְבִיעוּ עֲלָאָה, אֶסְתַּלַּק " מֵהֵהוּא נְבִיעוּ, דְקִיּוּמָא עֲלָה, כּד"א, " הַצְדִּיק אָבֵד, אָבֵד הֵהוּא נְבִיעוּ דְמְקוּרָא עֲלָאָה, דְהוּה נְגִיד וּמְשִׁיךְ מְלַעֲיָלָא.

קמוז) וְכִדִּין הוּה פְּרוּדָא בְּה"א, בֵּית שְׁנֵי, וְאֵיהִי בְּגְלוּתָא י דְאָדוּם, בְּכָל אֵינוֹן

ח'וֹפֵי גְרַמְאוּת

מסורת הזהר

ק) (ישעיה נ"ז) נח ס"ג צ"ב. ק) בההוא ולי"ג בגין, ד לי"ג ודא. ש לי"ג ושריאת ה"א תתאה לאנהרא. ת לאזוכאה; לשלטאה; לאתברכא. א מוסיף זעיר בערבוביא. ב וכדין כד. ג מוסיף ושריאת ה"א תתאה לשלטאה כדין. ד ולא. ה בכיין. ו לי"ג כמלקדמין. ז דשמאלא; דגלותא ורינא; ח לי"ג דשמא (ד"א). ט ומלכות יון שלטא עליהו לבתר דאהדרו בתיבתא אתחקפו עליהו ואתכפאו לון ובגין דישראל אהדרו לסרתנייהו מלכות אדום אתחקף ובית שני אתחרב וה"א תתאה אתחשכת ונפלת לארעא ונביעו עלאה אסתלק מההוא מבועא דקיימא עלה כד"א הצדיק אבד אבד ההוא נביעו דמקורא עלאה דהוה נגיד ומשיך עליה מלעילא מ"ט בגין דהחשך יכסה ארץ. ט ההוא. י לי"ג דאדום.

הסולם

מאמר

ביאת המשיח

ההיא של ה"י שנמנעת להאיר אל ה'ה'. וזה היה ודאי גלות של ע' שנים, של הבינה, שה"ס בית ראשון. קמוד) כִּיּוֹן דְּאֵעֲדִיאוּ שְׁלֹטְנוּ וְכו': כִּיּוֹן שְׁהוּסְרָה מְמַשְׁלַת בְּבֵל, וְהַתְּחִילָה ה' תַּחְתּוֹנָה דְהוּי"ה לְהַאִיר, יִשְׂרָאֵל כּוֹלֵם, לֹא חֲזָרוּ לְהַטְהֵר לְהִיטֵי סְגוּלָה שְׁלֵמָה כְּמַקּוּדֵם, אֶלָּא מַעַט מַעַט, חֲזָרוּ מִגְלוֹת בְּבֵל לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְכִיּוֹן שְׁלֹא נִמְצָא שְׁלֵמוֹת, אִו י' הַעֲלִינָה דְהוּי"ה, לֹא יִרְדָּה לְהַאִיר כָּל כֵּךְ כְּמוֹ שְׁהִיתָה מְאִירָה לְפָנִים, אֶלָּא מַעַט מַעַט בְּלֵי סֵדֵר, כִּי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ טְהוּרִים כְּרַאוּי כְּמַקּוּדֵם. וְעַל כֵּן מְבֻעַ הַעֲלִינִין, שְׁהִי"ס י' דְהוּי"ה, לֹא הָיָה נּוֹבַע וְלֹא הָאִיר, אֶלָּא שְׁחֹר לְהַאִיר מַעַט מַעַט מִתּוֹךְ הַרְחַק שֶׁל הַשָּׁמַיִם.

קמו) וּע"ד ה' בֵּית שְׁנֵי וְכו': וְעַל כֵּן ה' תַּחְתּוֹנָה, שְׁהִיא בֵּית שְׁנֵי נַחֲרָבָה, וְכָל אֵלוּ י"ב שְׁבַטִים שְׁלָה, שֶׁל ה' תַּחְתּוֹנָה, כְּמַסְפַּר הַמַּחְנוֹת שְׁלָהֶם, שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם י"ב שְׁבַטֵי יְהוָה, הֵם בְּגִלוֹת שֶׁל מַלְכוּת אָדוּם. וּמְבֻעַ הַעֲלִינִין שְׁהוּא ו' דְהוּי"ה, ז"א, נִסְתַּלַּק מְאוּתוֹ מְבֻעַ שְׁהוּא הַמְשַׁפִּיעַ אֵלָיו, שְׁהוּא יִסוּד דו"א, כְּמוֹ שְׁאֵתָה אֹמֵר, הַצְדִּיק אָבֵד, שְׁהוּא יִסוּד, שְׁאָבֵד אוֹתָהּ הַנְּבִיעָה שֶׁל מְקוּר הַעֲלִינִין, שְׁהִיא נּוֹזֵל וּמוֹשֵׁךְ מִלְמַעְלָה.

קמוז) וְכִדִּין הוּה פְּרוּדָא וְכו': וְאוּ הִיא פְּרוּד בְּה' שְׁהִיא בֵּית שְׁנֵי, שְׁנַפְרָדָה מִן ו' דְהוּי"ה, שְׁהוּא ז"א, וְהִיא בֵּאָה בְּגִלוֹת אָדוּם בְּכָל אֵלוּ י"ב שְׁבַטִים וְהַמַּחְנוֹת שְׁלָהֶם, שֶׁל יִשְׂרָאֵל. י"ב שְׁבַטִים עוֹלִים לְמַסְפַּר גְּדוּל, כְּמ"ש לְפָנֵינוּ, וּמְשׁוֹם

(דפויי דף ט' ע"ב)

מז שמות
תריסר י שבטין ומשריין דילהון, תריסר שבטין סלקין לחושפן סגי, ועל דרזא דה' הוה בהו, בכל ההוא יחושפנא, גלותא אתמשך.
קמח רזא דרזין לחפמי לבא י אתמסר. י שבטין אלף שנין, תרין שבטין מאתן שנין. שארו דמעין למנפל, פתח ואמר, י בכו תבכה בלילה ודמעתה על לחיה. לסוף תריסר שבטין דגלותא, ליליא יתחשך לישראל, עד דיתער נא"ו, לזמן שתין ושית שנין.

קמט לבתר תריסר שבטין, דאינון אלף ומאתן שנין דגלותא, ולכתר שתין ושית שנין י בכתשוכא דליליא, פדין, י וזכרתי את בריתי יעקב. דא אתערותא דאת ר', דאיהו נפש דבית יעקב. ורזא דא, י כל הנפש הנבאה ליעקב מצרימה וגו' ששים ושש, ואיהו י ר', נפש דבית שני, רזא דה' תתאה, ודא ר' רזא דששים ושש, ששים: לאתערותא דיעקב. ושש: לאתערותא דיוסף. וע"ד איהו י"ו, דאינון תרין בכתשוכא דא, ורזא דא.

קנ מתמן ולהלאה, יתער קב"ה לאינון נסין ואתין י דקאמרון, ויתערון על ישראל אינון עקתין דקאמרון, וקדין, י ואף את בריתי יצחק. ולכתר פד גיית מלכא משיחא קרבין בכל עלמא בימינא דקב"ה, כד"א י מינד' ה' נאדרי בכת. פדין, ואף את בריתי אברהם אנוכר, ולכתר והארץ אנוכר, דא ה' בתראה,

חלופי גרמאות

כ מוסף שבטין דילה, ל וע"ד רזא; ועל רזא דא; וע"ד רזא דה' בכל. מ ל"ג הוה; ל"ג הוה בהו, י חשוכא. ס אתיהיבת. ט דחשוכא. פ ל"ג ר', צ ורזא דא.

מסורת הזהר

ד (איכה א.) ט (ויקרא כ"ו) וירא ה' צ"א. ז"ח נ"א ט"ד שכ"ט. נ"ג ט"ד שכ"ט. ט (בראשית מ"ו) וירא קמ"ג צ"ב. א (שמות ט"ו) לך פ"א צ"ה. ז"ח ע"ד ט"ד ש"ב.

ביאת המשיח

יעקב, שהוא ת"ת, זהו התעוררות אות הו' דהיינו ת"ת, שהוא ר' דהויה, שהיא נפש דהיינו הפנימיות, של בית יעקב, שהיא הנוקבא הנקראת בית של יעקב, וזה סוד, כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה ששים ושש, שהוא ר' שהוא הנפש של בית שני, שה"ס ה' תחתונה, ור' זו הוא סוד של ששים ושש, ששים להתעוררותו של יעקב, שהיא תפארת, ושש להתעוררותו של יוסף, שהוא יסוד, ועל כן הוא במלואו ו"ו, שרומז על ת"ת ויסוד, שהם שנים בכתר אחר וסוד אחר, כי יסוד ות"ת נחשבים כאחת, וע"כ מרומזים בבי' ויום שבמילוי הו', שהם אות אחת. (כמ"ש בדבור הסמוך).

קנ מתמן ולהלאה יתער וכו': משם ולהלאה, יעורר הקב"ה אלו הנסים והאותות, שאמרנו לעיל, ויתעוררו על ישראל אלו הצרות שאמרנו. ואז נאמר, ואף את בריתי יצחק. כי יצחק ה"ס גבורה ודין, ואחר כך, כשיערוך מלך המשיח מלחמות בכל העולם בימינו של הקב"ה, שהוא חסד, כמ"ש א ימינד' ה' נאדרי בכת, אז נאמר, ואף את בריתי אברהם אנוכר, כי אברהם ה"ס חסד, ואחר כך ואת הארץ

הסולם

מאמר

ומשום שסוד הה' היה בכל מספר הזה ע"כ נמשך הגלות, זמן רב.

קמח רזא דרזין לחפמי וכר': סוד הסודות לחפמי לב נמסר. י שבטין הם אלף שנים, שני שבטים מאתים שנה. כי י"ב אורות של הנוקבא, הנקראים שבטים, הם נמשכים מבינה, ספירותיה בסוד מאות, וע"כ הם י"ב מאות. התחילו דמעות לנפול, כלומר שר"ש התחיל לבכות, פתח ואמר, בכה תבכה בלילה ורמעתה על לחיה, לסוף י"ב שבטים של הגלות, דהיינו לסוף אלף ומאתים כנ"ל, הלילה יחשך לישראל עד שתעורר הו' לזמן ששים ושש שנים. פירוש. כי ר' במילואו דהיינו כפי שנשמע במבטא הוא וו, אשר ו ראשונה ה"ס ת"ת שספירותיו בסוד עשירות והם ששים. וו' השניה ה"ס יסוד, ספירותיו בסוד יחידות והם שש וז"ס שהו' דהויה ה"ס ששים ושש. כמ"ש לפנינו.

קמט לבתר תריסר שבטין וכר': לסוף י"ב שבטים, שהם אלף ומאתים שנים של הגלות ולסוף ששים ושש שנים בחשכת הלילה, שהיא הגלות, אז, וזכרתי את בריתי (דפו"י דף ט' ע"ב י' דף י' ע"א)

שמות

מה

בַּהֲהוּא זְמַנָּא כְּתִיב, א וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד.

קנא לְסוֹף שְׁתֵּינָן וְשֵׁית שְׁנֵינָן אַחֲרֵינָן, דְּאֵינּוֹן מַאָּה וּתְלָתֵינָן וּתְרִינָן שְׁנֵינָן, יִתְחַזֵּן אַתְּוֹן בְּשִׂמְא קַדִּישָׁא, גְּלִיפֵן בְּשְׁלִימוֹ, עֵילָא וְתַתָּא פְּדָקָא יְאוּת. וְרָזָא דָּא ה"ה עֵלְאָה וְתַתָּאָה, וְכָל אֵינּוֹן שְׁבִילֵין, דְּאֵינּוֹן תְּלָתֵין וּתְרִינָן פְּ שְׁנֵינָן דְּכְלִילֵין בְּרָזָא דְּאֵת יו"ה, ו"ה, ו"ה, וְרָזָא דְּשְׁלִימוֹ דְּמַאָּה וּתְלָתֵין וּתְרִינָן.

קנב לְסוֹף מַאָּה וּתְלָתֵין וּתְרִינָן שְׁנֵינָן אַחֲרֵינָן, יִתְקַיֵּים, א/ב לְאַחֲזוֹ בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וַיִּנְעַרו רְשָׁעִים מִמֶּנָּה. וַיִּתְדַכֵּי אַרְעָא קַדִּישָׁא. וּקב"ה יִתְעַר מִתִּיַּא דְאַרְעָא קַדִּישָׁא, וַיְקוּמוֹן תְּיִלִּין תְּיִלִּין בְּאַרְעָא דְגָלִיל.

קנג וּכְדִין יִתְעַר סְתִימוֹ דְנִבְעוֹ עֵלְאָה אֵת י', וַיִּתְקַיֵּימוֹן תְּלָתֵין וּתְרִינָן שְׁבִילֵין בְּשְׁלִימוֹ, לְנִגְדָא לְתַתָּא, א וַיִּתְקַיֵּימוֹן אַתְּוֹן בְּדִשְׁמָא קַדִּישָׁא בְּלָהוּ בְּקִיּוּמֵיהוּ יְדוּד, דְּעַד פְּעֵן לָא יְהוֹן בְּשְׁלִימוֹ.

קנד עַד זְמַן דְּיִנְגִיד וַיִּתְמַשְׁךְ הֵהוּא נִבְעוֹ עֵלְאָה, בְּחַבְרָה דְאַתְּוֹן, גו ה' בְּתַרְאָה, וְדָא אֵיהוּ לְסוֹף תְּשֻׁלוֹם מַאָּה וְאַרְבַּעֵין וְאַרְבַּעֵה שְׁנֵינָן אַחֲרֵינָן דִּישְׁתַּלְמוֹן. וַיִּתְעַרוֹן שְׂאָר מְתֵי יִשְׂרָאֵל דְּבִשְׂאָר אַרְעָאן.

ח'לופי גרסאות

ק ל"ג שנין. ר יוד וה"ה; יהויד (ד"א). ש ל"ג בארעא דגליל. ת ל"ג בשלימו. א ויתקיימו. ב ל"ג דשמא קדישא כלהו. ג ויה.

מסורת הזהר

(ב) (זכריה י"ד) ב"א עיר צ"א. י"ח כ"ד ט"ב שכ"ו. ט"ג ט"א שניא תקיח ק"ט ט"ד ש"כ. ק"ט ט"א שניא. א/ב (איוב ל"ח) דרך אמת. ע (פ') יו"ד עשרים ה"א ה"א י"ב הרי ל"ב הוי"ה ואמנם הוא"ו כבר נדרש למעלה בסוד ששים ושש).

הסולם

מאמר

קנב לְסוֹף מַאָּה וּתְלָתֵין וּתְרִינָן וּכְו': לְסוֹף מַאָּה וּשְׁלִשִׁים וּשְׁנַיִם וּשְׁנַיִם אַחֲרוֹת, כִּי אוּתוֹן קל"ב שְׁנַשְׁלוֹ בְּתִית וְנוֹקְבָא, שְׁהֵם ו"ה דְּהוּיָה צְרִיכִים ג"כ שִׂיאִירוֹ בְּחַכְמָה וּבִינָה, שְׁהֵם י"ה דְּהוּיָה, יְקוּיִם הַכְּתוּב, לְאַחֲזוֹ בְּכַנְפֵי הָאָרֶץ וַיִּנְעַרו רְשָׁעִים מִמֶּנָּה וְתַטוּהוּר הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וְהַקְּב"ה יַחִיהֵם הַמְּתִים שְׁבַאֲרֵין הַקְּדוּשָׁה, וַיְקוּמוּ מַחֲנֹת מַחֲנֹת בְּאֶרֶץ הַגָּלִיל.

קנג וּכְדִין יִתְעַר סְתִימוֹ וּכְו': וְאוּ יִתְקַן הַסְּתִימָה שְׁבַמְכוּעַ הַעֲלִינָן שֶׁל הוּי"ה, דְּהֵינּוֹ אוּת י', שְׁהוּא חַכְמָה. וַיִּתְקַיֵּמוֹ ל"ב שְׁבִילִים שְׁבַחְכְּמָה בְּשְׁלִימוֹת לְהַשְׁפִּיעַם לְמַטָּה, וַיִּתְקַיֵּמוּ הַאֲוִתִּית שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, כּוֹלֵם בְּשִׁלְמוֹת, דְּהֵינּוֹ הַשֵּׁם י"ה ו"ה שְׁעַד עַתָּה לֹא הָיוּ בְּשִׁלְמוֹת.

קנד עַד זְמַן דְּיִנְגִיד וּכְו': עַד הַזְּמַן שִׁיְהִיָּה נֹזֵל וַיִּמְשׁוֹךְ מִבּוּעַ הֵהוּא הַעֲלִינָן שְׁהוּא י' בְּחִיבוֹר הַאֲוִתִּית ה"ו שְׁהֵם בִּינָה וְתִית. תִּיךְ ה' אַחֲרוֹנָה, דְּהוּי"ה שְׁהִיא הַנוֹקְבָא. וְזֶה הוּא לְסוֹף הַשְּׁלֵמַת מַאָּה וְאַרְבַּעִים וְאַרְבַּע שְׁנַיִם אַחֲרוֹת

הָאָרֶץ אֲזַכְּרָה, זֶה הִיא ה' אַחֲרוֹנָה דְּהוּי"ה, דְּהֵינּוֹ הַנוֹקְבָא שְׁנַקְרָאת אַרְיָן. בְּזִמְנָן הֵהוּא כְּתוּב, וְהִיא ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ וְגו'. **קנא** לְסוֹף שְׁתֵּינָן וְשֵׁית וּכְו': לְסוֹף שְׁשִׁים וְשֵׁשׁ שְׁנַיִם אַחֲרוֹת, שְׁהֵם בִּיחַד עִם הַשְּׁשִׁים וְשֵׁם הַנִּל, מַאָּה וּשְׁלִשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁנַיִם, יִתְרָאוּ הַאֲוִתִּית בְּשֵׁם הַקְּדוּשׁ מִפּוֹתְחִים בְּשְׁלִימוֹת הַשְּׁשִׁים וְשֵׁם, לְמַעַל בְּתִית, וְלַמַּטָּה בְּנוֹקְבָא, כְּרָאוּי. וְז"ס, ה"ה עֲלִינָה וְתַחֲתוֹנָה שִׁישׁ בְּמִילוּאָה שֶׁל ה' תַּתָּא, כְּמוֹ ו"ו, שִׁישׁ בְּמִילוּי ו', כְּנִיל אֲשֶׁר ו' הַעֲלִינָה, מִשְׁפַּעַת סוּד שְׁשִׁים לְה' הַעֲלִינָה. ו' תַּחֲתוֹנָה מִשְׁפַּעַת סוּד שְׁשִׁים לְה' תַּחֲתוֹנָה. וְכָל אֵלוֹ הַשְּׁבִילִים, שְׁהֵם ל"ב שְׁנַיִם מִן קל"ב הַנִּל, הַכְּלוּלִים בְּסוּד אוּת ו"ה ו"ה, אֲשֶׁר ו"ה הַרְאִשׁוֹנוֹת הֵן ב' פַּעְמִים שְׁשִׁים, ו"ה הַשְּׁנִיּוֹת הֵן ב' פַּעְמִים שֵׁם כְּנִיל, שְׁהֵם יַחַד קל"ב, הֵנָּה מִסְפַּר ל"ב שְׁבַחַן רֹמֵם אֶל סוּד הַשְּׁלִימוֹת שֶׁל מַאָּה וּשְׁלִשִׁים וּשְׁנַיִם, דְּהֵינּוֹ שְׁנַעֲשָׂה בְּהֵן חֲכָמָה לְקַבֵּל ל"ב שְׁבִילִים שֶׁל חַכְמָה מִן ה' דְּהוּיָה, כְּמ"שׁ לְפָנֵינוּ. (דְּפָרִי דִף י' ע"א)

מ"ב

שמות

קנה) דִּישַׁתַּכַּח כָּל דָּא בְּחֻשְׁבֵּן דְּחַ"ת, וְדַא תִּישְׁבֵּי עֲלֵמָא וְיִתְבַּסֵּם, וְיִתְעַבְרֵי וְיִסְטְרָא אַחְרָא מְעֲלָמָא. וְהָ"א תַּתְּאָה תַּתְּמְלִי מְגוּ נְכִיעוּ עֲלָאָה, וְתַתְּעַטְר וְתַתְּנַהִיד בְּשִׁלְמוֹ. וְכַדִּין כְּתִיב, וְהָיָה אֹר הַלְבָנָה כְּאֹר הַחֲמָה וְאֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַע־עֵתִים. קנו) עַד דִּיהָא שַׁבַּת לֵה, לְאַלְקָטָא נְפִשִׁין בְּתַעֲנוּגֵי יְקָדוּשָׁא, כָּל הַהוּא אֶלְף שְׁבִיעָאָה, וְדָא אִיהוּ וְאַתְּעֲרוּתָא דְרוּחִין קְדִישִׁין, דְּעָמָא דִּישְׂרָאֵל, לְאַתְלַבְּשָׁא לְבַתֵּר שַׁבַּת, בְּגוּפִין אַחְרָנִין קְדִישִׁין, לְאַתְקַרֵּי קְדִישִׁין, דְּכְתִיב, וְהָיָה הַנְּשָׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ. עַד כָּאן מְלִין דְּרוּזִין סְתִימִין.

קנז) וַיְקַם מֶלֶךְ חֲדָשׁ. ר' יוֹסֵי אָמַר, בְּכָל יוֹמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד מְלָאכִין שְׁלִיחִין עַל עֲלָמָא, דְּכְתִיב, וְעוֹשֶׂה מְלָאכֵינוּ רוּחוֹת. עֲשֶׂה לָא כְּתִיב, אֲלֵא עוֹשֶׂה, בְּגִין דְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא עוֹשֶׂה. וּבְהַהוּא זְמַנָּא אַתְמָנָא מְמָנָא חַד עַל מְצָרִים, וְדָא אִיהוּ דְּכְתִיב וַיְקַם מֶלֶךְ חֲדָשׁ, חֲדָשׁ וְדָא.

קנה) אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף: דְּהָא מְאַתֵּר דְּפִרְוּדָא הוּו, כַּד"א, וְיִמְשֵׁם יְפִרְד וְיִקְדַּמָּה מֵהַהוּא פְּרוּדָא, נִהְרָא דְּמְצָרִים אִיהוּ. וּבְגִין כִּף אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף, אַתֵּר דְּכָל יְחוּדָא שְׁרָיָא בֵּיה, דְּאַקְרִי צְדִיק.

חלופי גרסאות

ד חית. ה דיתיישיב. ו חויא בישא. ז מוסיף קרושא דא
ה' בתראה. ח תענוגי.

מסורת הזהר

ג) (ישעיה ל') בי"א ש"יב צ"א. ד) (ישעיה ד') לך קל"ח
ז"ב. ה) (תהלים ק"ד) ב"ב כ"ז צ"ג. ז"ח ו' ט"א ש"ט.
ש"ט. פ"א ט"א ש"מ"ו. תק"ה צ"ט ס"ג שלי"א. ו) (בראשית
ב') בי"א ר"יב צ"ה.

ביאת המשיח

שכתוב, והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלים
קדוש יאמר לו. עד כאן דברי סודות הסתומים.

הפולם

מאמר

אחרות שישלמו. שהם סוד קל"ב שלישיים עם
י"ב שבטים שבנוקבא, שהם ביחד מאה
וארבעים וארבע שנים, ויקיצו שאר המתים
שבשאר הארצות, דהיינו מתי חוץ לארץ.

מאמר ב' ויקם מלך חדש

קנו) וַיְקַם מֶלֶךְ חֲדָשׁ: ר' יוֹסֵי אָמַר
בְּכָל יוֹם עוֹשֶׂה הַקְּב"ה מְלָאכִים שְׁלִיחִים לְעוֹלָם,
שְׁכַתוּב, עוֹשֶׂה מְלָאכֵינוּ רוּחוֹת, עֲשֶׂה לֹא כְּתוּב,
אַלֵּא עוֹשֶׂה, לְשׁוֹן הוּו, מְשׁוּם שְׁבַכְל יוֹם וְיוֹם
עוֹשֶׂה. וּבַעַת הַהִיא נִתְמַנֶּה מְלָאךְ מְמוּנָה אַחַד
עַל מְצָרִים, וְהוּו שְׁכַתוּב וַיְקַם מֶלֶךְ חֲדָשׁ, חֲדָשׁ
וְדָא, שְׁהוּא הַמְמוּנָה, שְׁהַקְּב"ה עֲשָׂהוּ עַתָּה.

קנח) אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף: כִּי
הַמְמוּנָה, מִמְּקוֹם הַפְּרוּד הִיָּה, כְּמִשְׂא, וּמִשְׁם
יְפִרְד, וְהִיָּה לְאַרְבַּעַה רְאשִׁים, וְהָרֵאשׁוֹן מִפְּרוּד
הִהוּא הִיָּה נִהַר מְצָרִים, כְּמִ"ש וְשֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן,
שְׁהוּא נִהַר מְצָרִים, וּמִשְׁוֹם זֶה לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף,
שְׁהוּא הַמְּקוֹם שְׁכַל הַיְּהוּד שׁוּרָה בּוֹ, שְׁנִקְרָא
צְדִיק. כִּי יוֹסֵף ה"ס יְסוּד שְׁנִקְרָא צְדִיק שְׁכַל
יְחוּדֵי ז"א וְנוֹקְבָא נְעֻשִׁים עִמּוֹ. וְהַפְּרוּד לֹא
יִרְצָה לִידַע אֶת הַיְּחוּד.

ר'

קנה) דִּישַׁתַּכַּח כָּל דָּא וְכוּ': שִׁמְצָא
כָּל זֶה בְּמִסְפַּר ח"ת שְׁהֵם ב' פַּעֲמִים קְל"ב וְסֵאָה
וְאַרְבַּעִים וְאַרְבַּע, שְׁהֵם בִּיחֻד ת"ח. וְיִתְיַשְׁב
הָעוֹלָם וְיִבּוּשֵׁם, וְיַעֲבֵר צַד הָאֶחָד מִן הָעוֹלָם.
וְה' תַּחְתּוּנָה, שְׁהִיא הַנוֹקְבָא, תַּתְּמַלָּא מִן מְבוּע
הָעֲלִיּוֹן, שְׁהוּא י' דְּהוּיָה, וְסוּד הַחֲכָמָה. וְתַתְּעַטְר
וְתֵאִיר בְּשִׁלְמוֹת. וְאֵז כְּתוּב וְהִיָּה אֹר הַלְבָנָה
כְּאֹר הַחֲמָה וְגו'.

קנו) עַד דִּיהָא שַׁבַּת וְכוּ': עַד שִׁיְהִיָּה
שַׁבַּת לֵה, לְלַקּוּט נַפְשׁוֹת בְּתַעֲנוּג קְדוּשָׁה,
דְּהִיּוּנו לְהַמְשִׁיךְ נַפְשׁוֹת יִתְרוֹת בְּסוּד הַזּוּג
הָעֲלִיּוֹן. בְּכָל אֶלְף הַשְּׁבִיעִי, שְׁהוּא כּוֹלוּ שַׁבַּת,
וְזֶה הוּא הַתְּעוּרוֹת הַרוּחוֹת הַקְּדוּשִׁים, שֶׁל עַם
יִשְׂרָאֵל לְהַתְּלַבֵּשׁ אַחַר הַשַּׁבַּת, דְּהִיּוּנו אַחַר אֶלְף
חז', בְּגוּפוֹת אַחֲרִים קְדוּשִׁים, לְהַקְרָא קְדוּשִׁים.

(דפויי דף י' ע"א)

שמות

ג

קנט ר' אלעזר ור' יוסי הוו אזלי באורחא, וקדימו בנהורא למיזל. חמו חד פוכבא דתנה דהיט מסטרא דא, וכוכבא אחרא מסטרא דא. א"ר אלעזר, השפא מטא זמנא דכוכבי בקר לשפחא למאריהון, ורהטי מדחילו ואימתא דמאריהון, לשפחא ולזמנא ליה, הה"ד, ב"רן יחד פוכבי בקר ויריעו פל בני אלהים. בגין דכלהו ביהודא תדא קא ממשכתן ליה.

קס פתח ואמר, למנצח על אילת השחר מזמור לדוד. אילת השחר: דכד נהירו אנפוי דמנרח, ואתפרשא חשוכא דליליא, חד ממנא אית לסטר מנרח, ומשיק חד חוטא דנהירו דסטר דרום, עד דאתי ונפיק שמשא, ובקע באינון פני רקיעא, וננהיר עלמא, ויהוא חוטא אפריש חשוכא דליליא.

קסא בדין אילתא דשחרא אתי, ואתי נהירו אוכמא בקדרו, לאתחברא ביממא, ונהיר יממא. ונהירו דיממא, כליל ושאיב בגויה, לההוא אילתא ועל האי אילתא, פד אתפרש מיומא, לבתר דכליל לה, אמר דוד שירתא, דכתיב למנצח על אילת השחר.

קסב ומאי קא אמר אלי אלי למה עזבתני. דהא אתפרש אילתא דשחרא,

חלופי גרסאות
ט משבחאן, י מאינון.

מסורת הזהר

ז (איוב ל"ח) ב"ב כ"ט צד. ח (תהלים כ"ב) ח"ב מו.
ח"ג כא: כה: רמג. ת"ז ת"ג כח: ז"ח ר' ט"א שמ"ו.
שמ"ט.

אילת השחר

הסולם

מאמר

מאמר אילת השחר

מתגבר הקו האמצעי בכח המסך דחירק שבו ומושך חוט אחד של אור החסדים מצד דרום שהוא ימין עד שמתלבשת החכמה שבנוקבא בחסדים שאור השמש שהוא קו אמצעי משפיע לה בעת שליטתו שהוא היום, ואז נשלמת הנוקבא בסוד הזווג של יום. וענין הממונה המושך החוט, היינו המ"ן ומסך דחירק העולים לקו אמצעי שהוא ז"א. (ע"י לעיל דף י"ד ד"ה וצריך שתדע.)

קסא בדין אילתא דשחרא וכו':
ואז באה אילת השחר, דהיינו שבאה אור שחר בחשכה, שהוא הנוקבא בסוד אילת השחר, להתחבר ביום, שהוא ז"א, והיום מאיר. ואור היום כולל ושואב בתוכו את האילה ההיא, שהוא הנוקבא. ועל האילה הזו, כשנפרדת מן היום אחר שכבר כלל אותה, אמר דוד שירה, שכתוב למנצח על אילת השחר.

קסב ומאי קא אמר וכו':
ומה אמר לה, דוד, אלי אלי למה עזבתני, כי נפרדה אילת השחר שהיא הנוקבא מאור היום שהוא ז"א, וע"כ אין לה אז מה להשפיע ועזבה אותה. כעוד שהיו

קנט ר' אלעזר ור' יוסי וכו':
אלעזר ור' יוסי היו הולכים בדרך, והקדימו ללכת לפני אור היום. ראו ככב אחד שהיה רץ מצד זה, וככב אחר שהיה רץ מצד זה. אמר רבי אלעזר, עתה הגיע זמן הככבי בקר לשבח לאדונם, והמה רצים מפחדו ואימתו של אדונם, לשבח ולזמר לפניו. ז"ש ב"רן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלקים. כי כל הכוכבים ביחוד אחד משבחים לפניו.

קס פתח ואמר למנצח על אילת וכו':
אילת השחר, פירושו, כי כשהאיר פני המזרח וחשכת הלילה נפרדה יש ממונה אחד לצד מזרח, שה"ס קו אמצעי, שמושך חוט אחד של אור מצד דרום, שהוא קו ימין, עד שבה ויוצא השמש, ובוקע באלו חלוני הרקיע, ומאיר העולם. ואותו החוט, שמושך מצד דרום, מעביר את חשכת הלילה.

פירושו. כשהנוקבא היא בבחינת השמאל בלבד, אין החכמה שבה יכולה להאיר, מפאת חסרון החסדים, ונמשך ממנה חשכת הלילה. ואז (דפו"י דף י" ע"א *) דף י" ע"ב)

נא

שמות

מנהירו דיממא. עד דהוו אזלי, נהיר זממא, ומטא עידן צלותא, א"ר אלעזר, נצלי צלותא וניזיל, יתבו וצלו. לכתר קמו ואזלו.

קסג) פתח ר' אלעזר ואמר יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים וגו' אמרתי שגם זה הבל. האי קרא אוקמוה ואמרו, אכל יש הבל, שלמה מלכא עבד ספרא דא, ואוקים ליה על שבועה הבלים, דעלמא קיימא עליהו.

קסד) ואינון שבועה עמודין סמכין דעלמא, לקבל שבועה רגיעים, ואלין אינון: וילון. רגיע. שחקים. זבו"ל. מעון. מכון. ערכו"ת. ולקבליהו הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הפל הבל.

קסה) כמה דאינון שבועה רגיעין, ואית אתרנין דרבקי בהו, ומתפשטי ונפקי מנייהו, הכי נמי אית הבלים אתרנין, דמתפשטי ונפקי מאלין, וכלהו אמר שלמה.

קסו) והכא רזא דחכמתא אית ביה. יש הבל, דנפקא מאינון הבלים עלאין, דעלמא קיימא עליהו, ודא נעשה על הארץ, ואתקיים בקיומיה, ואתתקף בתוקפיה בעובדי ארעא, ובסליקו דסלקא מארעא, ודא אתמנא על ארעא, וכל תוקפא וקיומא דליה, באינון נשמתין דצדיקיא, דאתלקיטו מארעא, פד אינון ופאין, עד

חלופי גרסאות

כ ל"ג מן הבל עד הבל.

מסורת הזהר

(10) (קהלת ח) ב"ב ר"א צ"ה. ז"ח ה' ט"ג שמ"ד.

הסולם

צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים

הבלים. כי הבל הבלים הם ג', ועוד פעם, הבל הבלים הם ששה, והבל שבסוף הפסוק הם שבעה.

קסד) כמה דאינון שבועה זכו': כמו שאלו הם ז' רגיעים ויש רגיעים אחרים הרבקים בהם ומתפשטים ויוצאים מהם, שהם ז' רגיעים שבנוקבא, כן יש הבלים אחרים, דהיינו של הנוקבא, המתפשטים ויוצאים מאלו ז' הבלים דז"א, וכולם אמר שלמה, בספרו קהלת.

קסו) והכא רזא דחכמתא זכו': וכאן יש בו סוד החכמה. דהיינו בהכתוב יש הבל, שהוא בחינת יסוד שבהבלים שיוצא מאלו הבלים העליונים הנ"ל, שהעולם, שהיא הנוקבא עומד עליו, וזה שכתוב, נעשה על הארץ, דהיינו על הנוקבא הנקראת ארץ, ונעשה פירושו, שהיסוד מתקיים בקיומו, ומתחזק בתוקפו, בעובדי הארץ שהם הצדיקים ובעלית מ"ן שלהם העולים מן הארץ, וזה, היסוד, נתמנה להשפיע אל הארץ וכל תקפו וקיומו הוא כשמות הצדיקים שנלקטו מן הארץ, דהיינו שמתו, כשהם צדיקים טרם שחטאו, כעוד שנתנו

מאמר

שהיו הולכים האיר היום, והגיע זמן תפלה. אמר ר' אלעזר נתפלל התפלה ונלך. ישבו והתפללו. ואח"כ קמו והלכו.

מאמר צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים

קסג) פתח ר' אלעזר וכו': פתח ר"א ואמר. יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים וגו' שגם זה הבל. מקרא זה בארוהו, אבל מ"ש, יש הבל, הוא, כי שלמה המלך עשה את ספר הזה, ויסד אותו על שבועה הבלים שהם ז' ספירות דז"א שהוא אור הרוח וז"ס דרוח מכוונות הבלים. אשר העולם, שהוא הנוקבא עומד עליהם שז"ס שלה מתקיימות מן ז"ס חג"ת נהי"מ דז"א. כי הנוקבא ה"ס דבור, ואין דבור בלי הבל, החכה על ה' מוצאות הפה, כנודע.

קסד) ואינון שבועה עמודין זכו': ואלו ז' הבלים הם נקראים שבועה עמודים הסומכים את העולם, שהוא הנוקבא, והם כנגד ז' רגיעים, רגיע ה"ס הפרסא דז"א והוא כולל בתוכו ז' רגיעים, כנגד ז"ס חג"ת נהי"מ שבפרסא. ואלו הם, וילון, רגיע, שחקים, זבול, מעון, מכון, ערבות. וכנגדם הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל. שיש כאן ז' (דפו"י דף י" ע"ב)

נב

שמות

לא סָרְחוּ, ^ט בְּעוֹד דִּיחְבֵי רִיחָא טָב, כְּגוֹן חֲנוּךְ, דְּכְתִיב בֵּיה, ^י וְאִינְנוּ פִי לְקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים. וְנִטְל לִיה עַד לֹא מְטָא זְמַנְיָה, וְאַשְׁתַּעֲשַׁע בֵּיה, וְכֵן שָׂאָר זַכָּאִין דְּעֲלָמָא.

קסז) דִּתְנִינֵן, עַל תְּרִין מְלִין, צְדִיקָא מְסַתְּלָקִי מְעֲלָמָא, עַד לֹא יִמְטִי זְמַנְיָהּ, חַד, עַל חוֹבֵי דְרָא, דְּכַד אֶסְגִּיאוּ חֲיִיבָא בְּעֲלָמָא, אִינוּן זַכָּאִין דְּמִשְׁתַּפְּחִי בִּינְיָהּ, אֲתַפְּסוּן בַּחוּבֵיהוֹן, וְחַד יְכַד אֲתַגְּלִי קָמִי קַב"ה דִּי־סָרְחוּן לְכַתְרָא, סְלִיק לֹון מְעֲלָמָא, עַד לֹא מְטָא זְמַנְיָהּ, הַה"ד, ^י אֲשֶׁר יֵשׁ צְדִיקִים אֲשֶׁר מִגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַרְשָׁעִים, מְטִי עֲלֵיהֶו דִּינָא דְלַעֲיָלָא, כְּאִילוּ עֶבְדוּ חוֹבִין וְעוֹבְדִין דְּרִשְׁעֵיָא.

קסח) דְּהָא זְמַנָּא תְּדָא, שְׂאִיל רַבִּי יוֹסִי ב"ר יַעֲקֹב, אִישׁ כֶּפֶר אוֹנוּ בְּזַמְנָא דְרַבִּי עֲקִיבָא וְחִבְרוֹי אֶסְתְּלָקוּ מְעֲלָמָא, וּמִיתוּ ^י בְּהָהוּא גְּוֹנָא, וְלְרַבִּי מְאִיר, אָמַר לִיה, וְכִי כְּתִיב דָּא בְּכָל אוֹרֵיָתָא פְּלָה, אָמַר לִיה וְלֹא, וְהָא אָמַר שְׁלֵמָה, אֲשֶׁר יֵשׁ צְדִיקִים אֲשֶׁר מִגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַרְשָׁעִים. ^י מְטִי עֲלֵיהֶו דִּינָא ^י מְלַעֲיָלָא, כְּאִילוּ עֶבְדוּ חוֹבִין וְעוֹבְדִין דְּרִשְׁעֵיָא. וְיֵשׁ רְשָׁעִים שְׂמַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים, יִתְבִּי בְּשָׁקֵט וּשְׁלֵם בְּהָאִי עֲלָמָא, דִּינָא לֹא מְטָא עֲלֵיהֶו, כְּאִילוּ עֶבְדוּ עוֹבְדִין דְּצְדִיקֵיָא.

קסט) אַמְאִי, ^י אִי בְּגִין דְּאֲתַגְּלִי קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּיתוּבוּן בְּתוּבָתָא, אוּ דִיפּוֹק מִנְיָהּ וְרַעָא, דִּיחָא קָשׁוּט בְּעֲלָמָא, כְּגוֹן תְּרַח דְּנַפְק מִנְיָה וְרַעָא דְקָשׁוּט, אַכְרְהֶם. אַחַז, דְּנַפְק מִנְיָה חֲזַקְיָהּ. וְשָׂאָר חֲיִיבִין דְּעֲלָמָא. וּבְגִין פִּךְ, בְּסִטְרָא דָּא, וּבְסִטְרָא דָּא, הֶבֶל דְּקֶאֱמֵרֵן, נַעֲשֵׂה וְאֲתַתְּקַף עַל הָאָרֶץ, כְּדִקְאֲמֵרֵן.

חֲזוּפֵי גְרַמָּאוֹת

ל דאתגלי וליג כד. מ ובההיא. נ רבי. ס ליג מן מטי עד ויש. ט דלעילא; לעילא (ד"א). פ ליג אי.

מסורת הזהר

(י) (בראשית ה') ב"א שמ"ז צ"א. ב"ב רי"א צ"ג. (קהלת ח') לעיל את קס"ג.

דרך אמת פ' פ"י קודם שחטאו.

הסולם

מאמר

ע"י המלכות, ואמר לו וכי כתוב כזה בכל התורה כולה דהיינו שגיגע לצדיקים יסורים כאלו, אמר לו ר' מאיר, ולא כתוב כזה, והרי אמר שלמה אשר יש צדיקים וגו' מגיע אליהם הדין מלמעלה כאלו עשו עברות ומעשים של רשעים, ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, יושבים בשקט ושלוים בעולם הזה והדין לא הגיע אליהם, כאלו עשו מעשים של צדיקים,

שנתנו ריח טוב, כגון חנוך, שכתוב בו, ואינונו כי לקח אותו אלקים, שלקחו מטרם שהגיע זמנו למות, והשתעשע בו. וכן שאר צדיקי העולם.

קסט) אמאי, אי בגין דאתגלי: שואל למה מגיע להם כצדיקים, ומשיב, או משום שגלוּי לפני הקב"ה שישבו בתשובה, או שיצא מהם זרע שיהיה צדיק בעולם. כמו תרח שיצא ממנו זרע אמת אברהם, אחז שיצא ממנו חזקיהו. וכן שאר הרשעים שבעולם. ומשום זה בצד זה ובצד זה, דהיינו הן בצדיקים והן ברשעים, נעשה הבל שאמרנו, ומתחזק על הארץ כמו שאמרנו.

קסז) דתנינן על תרי וכו': שלמדנו, על שני דברים הצדיקים מסתלקים מן העולם מטרם שמגיע זמנם, אחד, על חטאי הדור, כי כשמתרבים רשעים בעולם, הצדיקים הנמצאים ביניהם נתפסים בעונותיהם. ואחד, כאשר גלוי לפני הקב"ה שיחטאו אחר כך. מעביר אותם מן העולם מטרם שגיע זמנם. זהו שכתוב, אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, שמגיע אליהם הדין שלמעלה כאלו עשו עברות ומעשה הרשעים.

קסח) דהא זמנא דהא וכו': כי פעם אחת שאל ר' יוסי ב"ר יעקב איש כפר אונו את ר' מאיר בזמן שר' עקיבא וחבריו נסתלקו מן העולם, ומתו באופן ההוא, דהיינו שנהרגו (דפו"י דף י" ע"ב)

ד"א

נג

שמות

קע ד"א יש הכל אשר נעשה על הארץ, כדקאמרן דאתתקף על עלמא. במאי, בגין דיש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, מטאן לדיניהו כאינון עובדין דתייבא, כגון בת עע"ז, או חד מאינון עובדין, דאינון ממעשה הרשעים, ואינון קיימי בקיומיהו, מדחילו דמאריהון, ולא בעאן לאסתאבא, כגון כמה זכאי קשוט דמטו לדיניהו כעובדין אלין, ואינון גבורי כח, דעבדי רעותא דמאריהון, ולא חטאו. ועל דא, הכל נעשה על הארץ ואתתקף בתוקפיה.

קעא ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, מטי לדיניהו חד מצוה, דאיהו עובדא דצדיקא, וזכאן בה, ועבדין יתה. כגון לסטים מקפחא הוה משתכח בטורדיא, בהדי אינון ולסטים עע"ז, וכד הוה יודאי אעבר תמן, הוה משויב ליה, ונטיר ליה מנייהו, והוה קרי עליה רבי עקיבא, יש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים.

קעב וכגון ההוא תייבא, דהוה בשכבותיה דרבי תייא, דליליא חד פגע בה בהיא אתתא דהות אולת לבי ברתה. בעא למתקף בה, אמרה ליה, במטו מינך, אוקיר למך, ולא תחטא גבאי. שקה ולא תב בה. הוי אומר, ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים אמרתי שגם זה הכל, כמה דאתתקף ההוא הכל, בהדי אינון צדיקא, דמטו לדיניהו עובדי דתייבא, ולא חטאן. אוף הכי, אתתקף בהדי אינון תייבא, דמטי לדיניהו עובדי דאינון צדיקא, ועבדי להו.

קעג דתנינן עבד קודשא בריך הוא צדיקים ורשעים בעלמא. וכמה דאתיקר איהו בעלמא, בעובדי דצדיקא, הכי נמי אתיקר איהו ברשיעייא, פד

חלופי גרמאות

צ מוסיף דאתתקף ואתתקף. ק משכחא; משתכחא; משרדא. ד ל"ג לסטים.

מאמר	הסולם	צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים
קע) ד"א יש הכל אשר וגו': פירוש אחר על הכתוב יש הכל וגו', כמו שאמרנו שפירושו שהוא מתחזק על העולם. כמה. משום שיש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים, דהיינו שמגיע אליהם מעשה של עוברי עבירה, דהיינו בת עובד עבודה זרה או מעשה אחר מאלו המעשים שהם מעשים של רשעים, ועומדים על קיומם ואינם חוטאים, מפחד רבונם ואינם רוצים להטמא. כמו כמה צדיקי אמת שהגיע לידיהם כמעשים האלו, והם גבורי כח, שעשו רצונו של אדונם, ולא חטאו. ועל זה כתוב, הכל נעשה על הארץ, ונתחזק בתקפו.	קעב) ובגון ההוא חייבא זכאי: וכמו אותו רשע שהיה שכנו של ר' חייא, שלילה אחד פגש באשה שהיתה הולכת לבית בתה. רצה לאנוס אותה. אמרה לו בבקשה ממך, תכבד את אדונך ואל תחטא עמי, עובה ולא חטא בה. הוה אומר, ויש רשעים וגו'. שגם זה הכל, דהיינו, כמו שהכל הוא מתחזק אצל הצדיקים שמגיע אליהם מעשה הרשעים ואינם חוטאים, אף כן מתחזק אצל הרשעים שמגיע אליהם מעשים של צדיקים, ועושים אותם.	קעג) דתנינן עבד קב"ה זכאי: שלמדנו, עשה הקב"ה צדיקים ורשעים בעולם וכמו שהוא מתכבד בעולם כמעשה הצדיקים, כן הוא מתכבד ברשעים כשעושים מעשה טוב בעולם

(דפו"י דף י"ב ע"ב *) דף י"א ע"א

נד

שמות

עבדי עובדא טבא בעלמא. כמה דאתא אמר, א את הכל עשה יפה בעתו. ווי לחייבא, פד עביד גרמיה רע, ואתתקף בחוביה, כמה דאתא אמר, א ווי לרשע רע וגו'. קעד) תו פתח ואמר, את הכל ראיתי בימי הבלי וגו'. האי קרא אוף הכי אוקמוה חבדייא, אכל פד אתיחב חכמה לשלמה, חמא פולא, בזמנא דשלטא סיחרא, יש צדיק א דא עמונדא דעלמא. אובר: כד"א, א הצדיק אבר, בזמנא דגלותא בצדקו: בגין דהיא שכיבת לעפרא, צדק דא, פל זמנא דישראל בגלותא, איהי עמהון בגלותא, ובגין פה, א צדיק אובר בצדקו. דהא לא מטאן לגביה אינון ברפאן עלאין.

קעה) ויש רשע מאריך ברעתו, דא סמאל, דאוריף שקט ושלוח לאדום, במאי ברעתו. בההיא תרעה א אתתיה, נחש תקיפא, דהא לא מטא עליהו שקט ושלוח, אלא בגין דאתדבק ב בההיא נוקבא. פגוונא דא לשאר מלפון, עד דקב"ה יקים מעפרא, לההיא סוכת דוד הנופלת, דכתיב א אקים את סכת דוד הנופלת. קעו) וילך איש מבית לוי. רבי יוסי פתח א דודי ירד לגנו לערוגות הבושם וגו'. א לגנו: דא כנסת ישראל, בגין דהיא ערוגת הבושם, ד דאיהי פלילא מפל יוני בוסמין וריחין דעלמא דאתי. בשעתא דקודשא בריך הוא נחית לגנתא

מסורת הזהר

(קהלת ג') מקץ ט"ו צ"ג. (ישעיה ג') ב"ב קצ"ב צ"ה. (ישעיה ג') לעיל אות קמ"ו. (קהלת ז') ח"ב לח: לט. ח"ג מג. רצא: (עמוס ז') לעיל אות קל"א. (ח"ב יא: יח: יט. ח"ג קעד. רג: (שה"ש ו') ב"ב רי"ב צ"א.

חלופי גרמאות

ש עמודא דא. ת אשה רעה אשת זנונים. א אתתא ונחש. ב בההוא. ג מוסיף דודי ירד לגנו. ד ל"ג דאיהי. ה סטרי. ו ל"ג דאתי.

מאמר

הסולם

צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים

כמא, שמאריך השקט והשלוח לאדום, במה עושה זה, ברעתו על ידי רעה אשתו, כי הוא רע, ואשתו נקראת רעה. שהיא נחש חזק. כי אינם מקבלים שקט ושלוח, אלא משום שסמאל נתדבק בנוקבא ההיא, והנוקבא שלו משפיע להם זה, כעין זה הוא משפיע לשאר המלכים, שישראל אצלם בגלות. עד שהקב"ה יקים מעפר אותה סוכת דוד הנופלת, שהיא הנוקבא הנופלת בזמן הגלות. שכתוב, אקים את סוכת דוד הנופלת.

מאמר וילך איש מבית לוי

קעו) וילך איש מבית לוי: ר' יוסי פתח, דודי ירד לגנו לערוגות הבושם. א לגנו, זהו כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, משום שהיא ערוגת הבושם, להיותה כלולה מכל מיני בשמים וריחות של עולם הבא, שהוא בינה. בשעה שהקב"ה יורד לגן זה, שהיא הנוקבא, כל נשמות הצדיקים מתעטרים שם, דהיינו שמקבלים מוחין והארות, כולם נותנים ריח, כש"א

בעולם. כש"א, את הכל עשה יפה בעתו וגו'. אוי לרשע, כשעושה רעה לעצמו ומתחזק בחטאיו. כש"א, אוי לרשע רע וגו'.

קעד) תו פתח ואמר וכו': עוד פתח ואמר, את הכל ראיתי בימי הבלי. מקרא זה גם כן בארוהו החברים. אבל כשניתנה חכמה לשלמה, ראה הכל, בזמן ששלטה הלבנה, שהיא הנוקבא, בעת שהיא במילואה, מפני ששלמה היה מקבל ממנה. יש צדיק, זהו, עמוד העולם, דהיינו יסוד שהעולם עומד עליו (כנ"ל אות קמ"ו) אובר, הוא כש"א, הצדיק אבר, שהיא בזמן הגלות, שאין לו למי להשפיע ונחשב כנאבד. בצדקו, דהיינו הנוקבא שנק' צדק, משום שהיא שוכבת לעפר, אין לו לצדיק למי להשפיע וע"כ הוא אובר בצדקו. צדק זה, כל זמן שישראל בגלות, היא עמהם בגלות ומשום זה, צדיק אובר בצדקו כי הברכות העליונות אינן מגיעות אליו.

קעה) ויש רשע מאריך וכו': זהו

(דפו"י דף י"א ע"א)

נה

שמות

יָדָא, כָּל אֵינוֹן נִשְׁמָתָהוֹן דְּצַדִּיקָא " מִתְעַטְרֵן תַּמָּן, כְּלָהוּ יְהִי רִיחָא, כַּמְד"א " וְרִיחַ שְׁמֵנִיךְ מִכָּל בְּשָׂמִים, אֵלֵין אֵינוֹן נִשְׁמָתָהוֹן דְּצַדִּיקָא. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל אֵינוֹן נִשְׁמָתֵין דְּצַדִּיקָא, דְּהוּוּ בְּהָאֵי עֲלָמָא, וְכָל אֵינוֹן נִשְׁמָתֵין, דְּזַמִּינֵין לְנַחְתָּא לְהָאֵי עֲלָמָא, יְכָלָהוּ בְּגַנְתָּא יָדָא קְיָימִין.

קַעֲזוּ) יְבַגְנָתָא דִּי בְּאַרְעָא, " כְּלָהוּ קְיָימִין בְּדִיוֹקְנָא וְצִיּוּרָא דְּהוּוּ קְיָימִין בְּהָאֵי עֲלָמָא, וְסַתְרָא יְוֹרְזָא דָּא אֲתַמְסַר לְתַפְיָמִי. רוּחָא דְּנַחְתִּית לְבְנֵי נְשָׂא, דְּאִיהוּ מַסְטְרָא

ה'לפני גרמאות

ז דערן, ח דמתעטרן, ט וריח אפך כתפוחים, י כלא, כ דא קיימין בגנתא, ל ל"ג בגנתא, מ ל"ג כלהו, נ ל"ג ורזא.

הסולם

מאמר

וילך איש מבית לוי

מתתקן בבחי' לגו של המלכות, ובחי' השקוע שבמלכות מתתקנת בהחסדים שבבליטת הת"ת ונכללים שניהם מחכמה וחסדים.

ונודע, שסוד קו השמאל שורשו בבניה, ומקום גילוי שלו הוא במלכות. וע"כ נבחנו שתיהן בבחינת שקועה לפנינו, ות"ת נבחנו בבחינת בולט לתוך, להיותו בחינת קו אמצעי וחיצוניות. ועד"ז ג' עולמות בי"ע, שהם נמשכים מבינה ות"ת ומלכות, הם נחתמים זה מזה כבחותם, אחד שקוע ואחד בולט. עולם הבריאה הוא שקועה, והיצירה בולט. והעשייה שקועה. ועל דרך זה נר"ן דצדיקים שהם נמשכים מבי"ע, הנפש שבעשייה היא שקועה, הרוח שביצירה הוא בולט, הנשמה שבבריאה, הוא שוב שקועה.

אמנם בעולם הזה, הנפש והרוח של האדם המתלבשים בגופו הנה הנפש הארתה קלושה, והיא נכללת ברוח, באופן שהרוח היא פנימיות אדם, והגוף היא חיצוניותו. ולפיכך הרוח שקוע כמו תותם, להיותו הפנימיות, והגוף בולט להיותו החיצוניות, וכשהאדם נפטר, הגוף נקבר והנפש לא תוכל לעלות לג"ע אלא נשארה תופפת על הקבר סמוך לגוף (עי' ויחי אות שמ"ו ואות ש"ט וש"י) והרוח עולה לגן עדן הארץ, ששם יש ג"כ ג' מדרגות, בינה ת"ת ומלכות, והרוח מתלבש שם במדרגתו, שהוא במדרגת ת"ת אשר שם, הנקרא אוירא דגן עדן. ולפיכך תוור הרוח להיות בולט כמו האויר שבג"ע. שהוא ת"ת.

וזה אמרו, רוּחָא וכו' דִּאִיהוּ מַסְטְרָא דְּנוֹקְבָא, דְּהֵינּוּ הַרוּחַ הַמְלוּבֶשׁ בְּגוֹפוֹ שֶׁל אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה מִתְגַּלְפָּא וכו' כְּהָאֵי חוֹתָם, דְּהֵינּוּ שֶׁשְׁקוּעָה לְפָנִים כְּאוֹתֵי הַשְּׁקוּעוֹת שֶׁבְּחוֹתָם

(דפו"י דף י"א ע"א)

כש"א, וריח שמניך מכל בשמים, שהם נשמות הצדיקים, המכונים בשמים, ועל שם נקראת הנוקבא ערוגת הבושם. שאמר ר' יצחק כל אלו נשמות הצדיקים, שהיו בעולם הזה, וכל אלו הנשמות העתידות לרדת לעולם הזה, כולם עומדים בגן הזה, שהיא הנוקבא.

קַעֲזוּ) בְּגַנְתָּא דִּי בְּאַרְעָא וכו': בגן עדן הארץ, כולם עומדים בדמות וצורה שהיו נמצאים בעולם הזה, והסתר והסוד הזה נמסר לחכמים. הרוח היורד לבני אדם שהוא מצד הנקבה, הוא תמיד נחקק בחקיקה כחותם הזה, שאותיותיו שקועות. כי ציור הגוף בעולם הזה בולט לתוך, והרוח נחקק לפנימיותו. כשנתפשט הרוח מן הגוף ועולה לג"ע הארץ, רוח הוא בולט בגן עדן הארץ, בצורתו ודמותו של הגוף ממש שבעולם הזה, משום שהוא תמיד כחותם.

ביאור הדברים. כי אור החסדים, נבחנו שהוא בולט לחוץ, כי בליטה יורה שני דברים, א) שהשפע מרובה כל כך עד שבוולט לחוץ. ב) שהיא מבחינת חיצוניות, כי נמשך מקומת קו אמצעי היוצא על מסך דחירק כנ"ל (פרשת לך י"ג ד"ה ונתבאר, ע"ש) שהיא בחינת ר"ק וחיצוניות. וז"ש בליט לבר. וזהו בחינת ת"ת שהיא קו אמצעי. והמלכות להיותה נמשכת בעיקר מן קו שמאל דבינה שה"ס חכמה בלי חסדים, שאז גם החכמה אינה יכולה להאיר. היא נבחת שהיא שקועה וחקוקה לפנינו. וגם זה מבי' טעמים, א) שהיא חסרה מאור, כי השקיעה אין האור יכול להאיר שם. ב) שהיא בחינת פנימיות, כי הארת החכמה היא בחי' ג"ר ופנימיות, אלא שאינה יכולה להאיר מסבת חסרון חסדים. וז"ש, אתגליף לגו. וכשהת"ת ומלכות מתחברים, נשלמים שניהם זה מזה, כי בחינת לבר, של בליטת הת"ת

ג

שמות

דנוקבא, מתגלפא תדיר בגלופא פהאי חותם. ציורא דגופא דבר נש פהאי עלמא, בליט לבר, ורוחא אתגליף לגו. כד אתפשט רוחא מן גופא, ההוא רוח בליט בגנתא דארעא, בצירא ודיוקנא דגופיה ממש דבהאי עלמא, בגין דהנה תדיר פחותם.

קעט) ועל דא אמרה "איהי, "שימני פחותם, מה חותם גליף בגלופא לגו, ואתציר בצירא פ בליטא לבר. אוף הכי איהי "רוחא, דהנה מסטרא דילה, פהאי גוונא ממש פהאי עלמא, גליף בגלופא לגו, "וכד אתפשט מן גופא, ועאל בגנתא דארעא, אורא דתמן בליט ההוא גלופא לאתצירא לבר, ואתציר בצירא פ בליטא לבר, כגוונא דצירא דגופא פהאי עלמא.

קעט) נשמתא, דאיהי מאילנא דחייא, "אתציר תמן לעילא, בההוא צורא דחיי, לאתענגא בנועם יי, פמה דאת אמר " לחזות בנועם יי ולבקר בהיכלו.

קפ) וילך איש מבית לוי, "דא גבריאל, כמד"א " וקאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון וגו'. מבית לוי: דא כנ"י, דאתיא מסטרא דשמאלא. ויקח את בת לוי דא נשמתא.

מסורת הזהר

פ) (שה"ש ח') ויחי רל"ב צ"א. (ז) (תהלים כ"ז) תולדות נ"ח צ"ב. ז"ח ס"ב ט"א ש"ל. פ"ה ט"א ש"ה. (ק) (דניאל ט') ב"ב ק"ז צ"ב.

חלופי גרסאות

ס ל"ג דגופיה; ממש בגופיה בהאי עלמא. נל ל"ג איהי. פ בלטא. צ ורוח. ק כר. ר בלטא. ש מוסף לעילא נשמתא. ת אתציר. א מוסף איש דא.

דרך אמת צ ויקרא קטיו ב' אורא דגן עק.

מאמר

הסולם

וילך איש מבית לוי

שבחותם. משום שהיא פנימיות הגוף. ציורא דגופא וכו' בליט לבר, להיותו בחינת חיצונית, וע"כ אין בו רק אור ו"ק, כנ"ל, ורוחא אתגליף לגו, כי הרוח היא בחינת פנימיות הגוף, והוא שקוע, שיורה שיש בו חכמה אבל אינה מאירה כנ"ל. כד אתפשט רוחא מן גופא, ההוא רוח בליט בגנתא דארעא וכו'; כי שם עולה לבחינת הרוח שבגן עדן הארץ, שהוא ת"ת אשר שם, שהיא חיצונית בג"ע, וע"כ נעשה בולט כמוהו. וז"ש בגנתא די בארעא כלהו קיימין בדיוקנא וציורא דהוו קיימין בהאי עלמא, כי הרוחות העולים שמה יש להם אותה הצורה כמו הגוף בעולם הזה, דהיינו שבולט לתוך וז"ש, בגין דהוה תדיר כחותם וע"כ בגוף שהוא בולט נעשה הוא שקוע. להיותו פנימיותו. ובג"ע שנעשה לחיצונית חזר להיות בולט. כמ"ש והולך.

קעט) נשמתא דאיהי מאילנא וכו'; הנשמה של האדם שהיא נולדה מעץ החיים, מ"א, מצטיירת שם למעלה באותו צורו החיים, שהוא מלכות, להתענג בנועם ה'. כמש"א, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

קפ) וילך איש מבית לוי, זהו גבריאל, כש"א, והאיש גבריאל וגו'. מבית לוי, זו היא כנסת ישראל, דהיינו מלכות, הבאה מצד השמאל, כי גבריאל הוא מצד השמאל, ויקח את בת לוי, זו היא הנשמה.

דתנין

קעט) ועל דא אמרה וכו': ועל כן היא אמרה, שימני כחותם, מה חותם חקוק (דפו"י דף י"א ע"א)

גז

שמות

קפא) דתנינן, בשעתא דאתיליד גופא דצדיק, בהאי עלמא, * קודשא בריך הוא קרי ליה לגבריא, ונטיל מהיא * נשמתא די בגנתא, ונתתא * לה להאי גופא דצדיקא, דאתיליד בהאי עלמא, ואיהו אתפקד עליה ונטיר לה.

קפב) ואי תימא, תהוא * מלאכא דאתמנא על רוחיהון דצדיקא, לילה שמייה, ואת אמרת דאיהו גבריא. הכי הוא ודאי, בגין דאתי מסטרא דשמאלא, וכל מאן דאתי מסטרא דשמאלא הכי אקרי.

קפג) וילך איש: דא עמרם. ויקח את בת לוי: דא יוכבד. ובת קול נחתת ואמרת ליה לאנדווגא בה, דהא קריב זמנא דפורקנא דישראל, על ידא דברא * דאתיליד מנייהו.

קפד) וקב"ה סייע ביה, דתנינן, שכנתא שרזא על ערסייהו ורעותא דלהון בדבקותא תדא תהו בה בשכינתא, וע"ד, לא אתעדי שכנתא מההוא ברא דאולידו לקיימא, דכתיב * והתקדשתם והייתם קדושים. ב"נ * דמקדש גרמיה מלרע, קב"ה מקדש ליה לעילא. כמה דרעותא דלהון תהו בדבקותא דשכינתא, הכי אתדבקא שכנתא בההוא עובדא ממש דעבדו.

קפה) א"ר יצחק, ופאין אינון צדיקא דרעותא דלהון בדבקותא דקב"ה תדיר, וקמה דאינון מתדבקין ביה תדיר, הכי נמי איהו אתדבק בהו, ולא שביק לון לעלמין. ווי לרשיעייא, דרעותא דלהון, ודבקותא דלהון, מתרחקא מניה. ולא די להו דמתרחקן מניה, אלא דמתדבקן בסטרא אתרא. תא חזי, עמרם דאתדבק ביה

חלופי גרסאות

ב מוסיף נשמתא דצדיק, ג ליה, ד מלאך הממונה על ההרין לילה שמה והוא גבריא. ה דיתיליד, ו מקדש.

מסורת הזהר

(ד) (ויקרא י"א) ויצא ע"ח צ"ג.

וילך איש מבית לוי

הסולם

מאמר

קפד) וקב"ה סייע ביה וכו': והקב"ה עורו, שלמדנו, השכינה שרתה על מטתם, והכונה שלהם בדבקותם יחד היתה בשכינה, ועל כן לא הוטררה השכינה מאותו הבן שהולידו. לקיים מה שכתוב, והתקדשתם והייתם קדושים, שהאדם המקדש עצמו מלמטה, הקב"ה מקדש אותו מלמעלה. כמו שכוונתם היתה בדבקות השכינה, כן התדבקה השכינה באותו המעשה ממש שעשו.

קפה) א"ר יצחק זכאין וכו': אר"י, אשריהם הצדיקים, שרצונם הוא בדבקות הקב"ה תמיד, וכמו שהם דבקים בו תמיד, כן הוא דבוק בהם, ואינו עוזב אותם לעולם. אוי לרשעים, שרצונם ודבקותם מתרחקים ממנו, מהקב"ה, ולא די להם שמתרחקים ממנו, אלא עוד מתדבקים בצד האחר דהיינו בצד הטומאה.

בוא

קפא) דתנינן בשעתא דאתיליד וכו': שלמדנו, בשעה שנולד גופו של צדיק בעולם הזה, קורא הקב"ה לגבריא, שהוא לוקח נשמה היא אשר בגן, והוא המלכות, ומורידה לגופו של הצדיק שנולד בעולם הזה. והוא, גבריא, נפקד עליה ושומרה.

קפב) ואי תימא ההוא וכו': ואם תאמר, הלא אותו המלאך הממונה על רוחות הצדיקים, שמו לילה, ואתה אומר שהוא גבריא. הנה כן הוא ודאי ששמו לילה, משום שבא מצד שמאל וכל הבא מצד שמאל נקרא כן, לילה. אבל שמו בעצם הוא גבריא.

קפג) וילך איש: זה עמרם. ויקח את בת לוי זו היא יוכבד. ובת קול ירדה ואמרה לו לעמרם, שידווג בה, כי הזמן קרוב לגאולת ישראל על ידי הבן שיולד מהם.

(דפו"י דף י"א ע"א * דף י"א ע"ב)

שמות

גה

בקב"ה. נפיק מניה משה, דקודשא ברין הוא לא אעדי מניה לעלמין, ושכינתא אתדבקת בהדיה תדיר, וכאה חולקיה.

קפו (ט) ותמר האשה ותלד בן ותרא אותו פי טוב הוא. מאי פי טוב הוא. אמר רבי חייא, דאתיליד מהול. בגין, דרנא דברית, טוב אקרי, דכתיב (ט) אמרו צדיק פי טוב.

קפז (ז) רבי יוסי אמר, נהירו דשכינתא דנהיר ביה חמאת, דבשעתא דאתיליד אתמליא כל ביתא נהורא, דכתיב ותרא אותו פי טוב הוא, וכתוב (ט) וירא אלהים את האור פי טוב. ועל דא פי טוב הוא פתיב, וכלא הנה.

קפח (ח) ותצפנהו שלשה ירחים, ג' ירחים מאי קא מיירי. אמר ר' יהודה, רמז הוא דקא רמז, דלא אשתמודע משה בנהרא עלאה, עד ג' ירחים. דכתיב (ח) בחדש השלישי, דהא פדין אתיהיבת תורה על ידוי, ושכינתא אתגליא, ושריא עלוי לעיניהון דכלא, דכתיב (ח) ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו יי, ולא יכלה עוד הצפינו, דעד ההוא שעתא, לא אשתמודע מלוליה בקודשא ב"ה, וכתוב משה ידבר והאלהים יעננו בקול.

קפט (ט) ותקח לו תבת גומא, רמז על הארון, דלוחות קיימא עאלין בגויה, תיבת גומא, ארון הברית איהו. ותחמרה בחמר ובנפת י דהא הארון הנה מחופה מלגו ומלכר. רבי יהודה אמר, דא היא אורייתא, דהחמירה קב"ה במצות עשה ובמצות לא תעשה.

חלופי גרסאות

ז ל"ג וכתוב, ח ל"ג כתוב, ט מוסיף עד דלא, י ל"ג ושריא, כ דהויא תבה דאיהו ארון.

(שמות י"ט) ח"ב טא. עח: ז"ח ל"ה ט"א ש"ד.
(שמות י"ט) ח"ב עח: עט: פ. קכה: רו: ח"ג רנו. ת"ז ת"ד יט. ט. ח"ב יב. ח"ג קער. ז"ח ל"ה ט"א ש"י.
תק"ה צ"ח ט"ב שמ"ב. קי"ב ט"ד שלי"ז.

מסורת הזהר

(ט) ב"א ר"פ צ"א. ח"ב יט. ח"ג פג. קלח. קער. קפו: רסא: ת"ז תס"ט קט"ז: ז"ח ל"ה ט"א ש"ב. שכי"ג. תק"ה צ"א ט"א שט"ז. קי"ב ט"ד שט"ז קי"ה ט"ב שכי"ד.

(ט) וישעיה ג') ב"א רס"ז צ"א. א) (בראשית א') ב"א ג' צ"א. ב) (שמות י"ט) ח"ב טא. עח: ז"ח ל"ה ט"א ש"ד.
(שמות י"ט) ח"ב עח: עט: פ. קכה: רו: ח"ג רנו. ת"ז ת"ד יט. ט. ח"ב יב. ח"ג קער. ז"ח ל"ה ט"א ש"י.
תק"ה צ"ח ט"ב שמ"ב. קי"ב ט"ד שלי"ז.

ותצפנהו שלשה ירחים

ג' ירחים, מהו הוראתם, אמר ר' יהודה, רמז הוא שרומז, שלא הוכר מעלת משה בזהר העליון עד ג' ירחים, שכתוב בחדש השלישי וגו', כי אז ניתנה התורה על ידו, והשכינה נתגלתה ושרתה עליו לעיני כל, שכתוב, ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה'. וז"ש, ולא יכלה עוד הצפינו, כי עד אותה שעה לא נודע דבורו עם הקב"ה, ואז כתוב, משה ידבר והאלקים יעננו בקול.

קפט) ותקח לו תבת גומא: רמז על הארון שלוחות הברית באו בתוכו. תיבת גומא, הוא ארון הברית. ותחמרה בחמר ובנפת, כי הארון היה מחופה מכפנים ומבתוך. ר' יהודה אמר, זו התורה, שהחמירה הקב"ה במצות עשה ובמצות לא תעשה.

ותש

המורה

מאמר

בוא וראה, עמרם שנתדבק בהקב"ה, יצא ממנו משה שהקב"ה לא סר ממנו לעולם, והשכינה נתדבקה בו תמיד, אשרי חלקו.

קפו) ותדר האשה וגו' כי טוב הוא: שואל, מהו כי טוב הוא. אמר ר' חייא, שפירושו שנולד מהול, כי סוד הברית נקרא טוב, שכתוב, אמרו צדיק כי טוב, וצדיק ה"ס הברית.

קפז) ר' יוסי אמר וכו': רי"א, אור השכינה שהאיר בו, ראתה. שבשעה שנולד נתמלא כל הבית אור, שכתוב, ותרא אותו כי טוב הוא, וכתוב, וירא אלקים את האור כי טוב, וכמו שטוב ההוא טובב על אור, כן טוב שבכאן טובב על אור. ועל זה כתוב כי טוב הוא. והכל היה בו: שהיה בו אור השכינה, וכן מ"ש לעיל, שנולד מהול.

קפח) ותצפנהו שלשה ירחים: שואל,

(דפו"י דף י"א ע"ב)

נב

שמות

קצ ותשם בה את הילד, אלו ישראל, כד"א ^ו כי נער ישראל ואהבהו. ותשם בסוף, דלא הוּוּ פקודי אורייתא ^ז חומרא למעבד, עד סוף, דעאלו ישראל לארעא, לסוף ארבעין שנין. על שפת היאור: על מימרא דאינון דמורים אורייתא וחוקה לישראל.

קצא ^ח ד"א ^ט וילך איש, דא קודשא בריך הוא, דכתיב ^י וי' איש מלחמה. מבית לוי, דא קב"ה, אתר דחכמה עלאה, וטהור נהר, מתחברין פחדא, ולא מתפרשין לעלמין. מבית לוי ידאשרי ליתן ^{יא} לחידו ^{יב} בעלמא, הה"ד, ^{יג} ליתן זה יצרת לשחק בו. ויקח את בת לוי, דא קב"ה, אתר דנהירו ^{יד} דסיקרא נהיר.

קצב ותהר האשה ותלד בן. האשה ודאי, כד"א ^{טו} לזאת יקרא אשה. בקדמיתא בת ^{טז} לוי, והכי הוא ודאי, וכי בת לוי בקדמיתא, ^{יז} והשתא אשה. אלא הכי ^{יח} הוא ודאי, והכי אוליפנא, אתתא עד לא אנדוונגת, אתקריאת בת פלוני, בתר דאנדוונגת ^{יט} אתקריאת אשה. והכא, בת, ואשה, ^כ וכלה, תד דרנא איהו.

קצג ^{כא} ותצפנהו שלשה ירחים. אלין תלת ירחין, דדינא קשיא שריא בעלמא

חלופי גרמאות

ל חומרי ח ד"א; ר' חזקיה אמר הכי אוליפנא; בד"ק ל"ג מכאן עד אות ר"א. ו דא שארי ליתן בלחודי בעלמא; דא גבורה דא שארי ^ט כל חידו. ט לעלמא. פ דסהירא. צ ל"ג מן לוי עד והשתא. ק ל"ג הוא ודאי והכי. ר אשה אתקריאת. ש כלא.

מסורת הזהר

(ה) (הושע י"א) ויהי פיט צ"ד. ויה מ"ג ט"ג ש"י שכי"ט. צ"ב ט"ב שכי"ח. ו (שמות ט"ו) נה ד צ"ד. ז (תהלים ק"ד) ב"א שט"ו צ"א. ח (בראשית ב') ב"א ר"ח צ"ב ט (ב"א ר"פ צ"א.

דרך אמת קן נרפס שלח לך קמ"ד ע"א.

ותצפנהו שלשה ירחים

הסולם

מאמר

קצב ותהר האשה וגו': האשה ודאי כלומר השכינה נקראת אשה, כמש"א, ^א לזאת יקרא אשה, זאת, הוא שם השכינה. בתחילה היתה בת לוי, שהוא יסוד דא"א הנקרא לויתן כנ"ל, וכן הוא ודאי, כי אר"א בנו את הנוקבא, (כנ"ל ב"א דף רל"א ד"ה בההוא) ולפי זה שואל, וכי מתחילה היא בת לוי, ועתה אשה. ומשיב, אלא כן הוא ודאי, וכך למדנו, אשה מטרים שנשאת נקראת בת פלוני, דהיינו על שם אר"א שלה, ואחר שנשאת נקראת אשה. על שמה עצמה. וכאן, בת, אשה, וכלה, מדרגה אחת היא, דהיינו השכינה.

קצג ותצפנהו שלשה ירחים: אלו הם שלשה ירחים שדין קשה שורה בעולם, ומי הם, הם תמוז אב טבת, שאין בהם גילוי השכינה, מחמת הדינים שבעולם. ושואל, מה משמיענו. ומשיב שמשמיענו, שמטרים שירד משה לעולם, היה נמצא למעלה, עם השכינה, ועל כן נתחברה עמו השכינה מיום שנולד.

מכאן

קצ ותשם בה את הילד: הוא ישראל, כמו שאתה אומר, כי נער ישראל ואהבהו. ותשם בסוף, שלא היה חיוב לעשות את מצות התורה עד סוף, שבאו ישראל לארץ, לסוף ארבעים שנה, על שפת היאור, היינו על פי הדבור של המורים תורה וחוקה לישראל. ששפת הוא כמו שפה ודבור, והיאור, הוא לשון מורה.

קצא ד"א, וילך איש, וכי: פירוש אחר. וילך איש, זהו הקב"ה, שכתוב בו ה' איש מלחמה. מבית לוי, זהו הקב"ה שהלך מן המקום ששם חכמה עליונה, שהוא אבא עלאה, ואותו הנהר, שהיא אמא עלאה, מתחברים יחד ואינם נפרדים לעולם, דהיינו שהלך ממקום היסוד דא"א עלאון, מבית לוי, הוא מלשון לויתן, שפירושו יסוד, שהשרה הלויתן לשמחה בעולם, שהוא השכינה, כמש"א, ליתן זה יצרת לשחק בו. ויקח את בת לוי, זהו הקב"ה, דהיינו המקום שאור הלבנה מאיר, שהוא השכינה.

(דפו"י דף י"א ע"ב *) י"ב ע"א

שמות

וּמַאי נִינְהוּ. ^י תַּמּוּז, אָב, טַבֵּת, אֵמַי מְשַׁמַּע. דְּעַד לָא נַחַת מִשָּׁה לְעֵלְמָא, שְׂכִיחַ תְּהוּ אִיהוּ לְעֵילָא, וְעַל דָּא אַנְדְּוֹגַת בֵּיה שְׂכִינְתָא, מִיּוֹמָא דְאַתְיָלִיד. מִכְּאֵן אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, רוּחִיהוֹן דְּצַדִּיקָא, שְׂכִיחִין אִינוּן לְעֵילָא, עַד לָא יַחְתּוּן לְעֵלְמָא.

קצד ^ו וְלֹא יִכְלֶה עוֹד הַצְּפִינוּ וְגו'. מַאי וְתַקַּח לוֹ תַבַּת גּוּמָא. דְּחַפַּת לִיה בְּסִימְנֵהָ, לְמַהוּי נְטִיר מַאינוּן נוּנֵי יַמָּא, דְּשִׂאטִין ^ב בְּיַמָּא רַבָּה, דְּכַתִּיב ^ו שֵׁם רִמְשׁ וְאִין מִסְפֵּר. וְהִיא חַפַּת לִיה, לְמַהוּי נְטִיר מַנְיָהוּ, ^ג בְּחַפּוֹ דְּיַקִּירָא, דְּתַרְיִן גְּוֹנִין תְּוֹר וְאוּכֹס, ^ה וְאֶנַּח לִיה לְמִשָּׁה ^ו בִּינְיָהוּ, דְּיִשְׁתַּמּוּדַע עִמָּהוֹן, בְּגִין דְּזִמִּין לְסַלְקָא בִּינְיָהוּ זַמְנָא אַחְרָא, לְקַבְּלָא אוֹרְיָתָא.

קצה ^ז וְתַרְדּ בַּת פְּרַעָה לְרַחוּץ עַל הַיָּאֹר. דָּא אִיהִי דְאַתְיָא מִסְטַרָא דְשִׁמְאֵלָא דְדִינָא קְשִׁיָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, לְרַחוּץ עַל הַיָּאֹר, עַל הַיָּאֹר דִּינָא, וְלֹא עַל הַיָּם.

קצו ^ח וְאִי תִימָא, וְהָא פְתִיב, ^ט וּמִטְדָּ אֲשֶׁר הִפִּיתָ בּוֹ אֶת הַיָּאֹר, וּמִשָּׁה לָא מְחָא אֲלָא יַמָּא, וְקַרְיָה יָאֹר. אֲלָא יָאֹר יִתְהוּ דְמְחָא אַהֲרֹן ע"י דְּמִשָּׁה, וְשׁוּוּיָה קְרָא דְאִיהוּ עֶבֶיד.

קצז ^י כַּהֲ"ג, וְיִמְלֵא שְׂכַעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת ה' אֶת הַיָּאֹר. וְאַהֲרֹן הִפְתּוּ. אֲלָא עַל דְאַתָּא מִסְטַרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קַרְיָה קְרָא אַחֲרֵי הַכּוֹת ה', לְכַתֵּר

חלופי גרמאות

ת תמוז אב ושבת; תמוז טבת שבט. א מוסיף מאי קא משמע. ב בין ימא רבא ובין ימא. ג בחפי דסטרא דיובלא; דטיסת רובלא; דטיסת רובילא. ד ליג יקירא; אקרי. ה ואחו לה למשט בנייהו וליג מן ואחו עד זמנא. ו ליג בנייהו. ז ליג תוה.

מסורת הזהר

י לעיל אות קפ"ח. ז (תהלים ק"ד) ב"א ס"ה צ"ד. ב"ב פ"ג צ"ד ז"ח מ"ז ט"א ש"ח. ל ז"ח ל"ה ש"ז. ח (שמות י"ז) ח"ב סד. ח"ג קעד; ז"ח ל' ט"ב ש"ה. ט ת"ח צ"ה ט"ד ש"כ"ב. י (שמות ז') ח"ב כח; ח"ג קעד;

ותצפנהו שלשה ירחים

כמש"א, לרחוץ על היאור, על היאור הוא בדיוק, ולא על היס. כי היס רומז על המלכות דקדושה, אבל היאור הוא בחינת דין הקשה שמצד שמאל, שהמצרים עשו אותו לע"ז שלהם, (כמ"ש בפרשת וארא דף מ"ה אות קל"ז) וכיון שבת פרעה רחצה שם, נמצאת גם היא מדין הקשה ההוא.

קצו וְאִי תִימָא וְהָא זכ"ו: ואם תאמר הרי כתוב, ומטן אשר הכית בו את היאור. ומשה לא הכה רק את היס, והכתוב קוראו גם יאור. הרי שיאור אינו בדיוק, ומשיב, אלא יאור, הוא שהכה אהרן על ידי משה, והשנה הכתוב כמו שהוא עצמו עשה זה.

קצז כה"ג, וימלא שבעת וגו': כעין זה כתוב, וימלא וגו' אחרי הכות ה' את היאור, אע"פ שאהרן הכהן. אלא על שבא מצד הקב"ה, קראו הכתוב, אחרי הכות ה'. כן אח"כ קראו על שם משה, משום שאהרן עשה על פיו. ונערוותיה

הסולם

מאמר

מכאן אמר ר' שמעון, הרוחות של הצדיקים נמצאים למעלה בג"ע, מטרם שירדו לעולם.

קצד וְלֹא יִכְלֶה עוֹד הַצְּפִינוּ וְגו': שואל, מהו ותקח לו תבת גומא, ומשיב, שצפתה אותו בסימנים, שיהיה נשמר מאלו דגי היס השטים בים הגדול, דהיינו הקליפות והמוזיקים, שכתוב שם רמש ואין מספר. והיא צפתה אותו להיות נשמר מהם, ע"י צפוי יקר של שני צבעים, לבן ושחור, שהחטור לבן, וה"ס קו ימין, והזפת שחור, שה"ס קו שמאל המעורב במלכות דמדת הדין, שאז נהפך האדום שבו לשחור, בסוד דחז"ל, (נדה דף י"ט) האי שחור אדום הוא אלא שלקה, והניחה את משה, שה"ס קו אמצעי, ביניהם, שיהיה נודע עמהם, בסוד הדעת שהוא קו אמצעי, כי עתיד לעלות ביניהם בזמן אחר, לקבל התורה.

קצה ותרד בת פרעה זכ"ו: זו, בת פרעה היא באה מצד שמאל של דין הקשה. (דפו"י דף י"ב ע"א)

סא

שמות

קרייה בשמא דמשה. ונערוותיה הולכות על ד הַיָּאוֹר, אלן שאר משריין דאתיין מסטרא דא.

קצח) וּתְפַתַּח וּתְרַאֲהוּ אֶת הַיֶּלֶד. וּתְרַאֲהוּ וּתְרַא מִבְּעֵי לֵיהּ. מאי וּתְרַאֲהוּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לֵית לָךְ מַלְאָה בְּאוֹרֵיִתָּא, דְּלֵית בָּהּ רוּזִין עֲלָיִן וְנִקְרִינן. אֲלֵא הֲכִי אוֹלִיפְנָא, רְשִׁימָא דְּמִלְכָּא וּמְטְרוֹנִיתָא אֲשֶׁתְּכַח בֵּיהּ, וְאִיהוּ רְשִׁימָא דְּנֹא"ו ה"א. וּמִיד וּתְחַמּוֹל עֲלֵיו וְגו' עַד כָּאן לְעִילָא, מִכָּאן וְלַהֲלָא לְתַתָּא, בַּר מְהַאי קְרָא.

קצט) וּתְתַצֵּב אַחֲתוֹ מְרַחֵק וְגו'. וּתְתַצֵּב אַחֲתוֹ, אַחֲתוֹ דְּמָאן. אַחֲתוֹתִיהּ, דִּהוּא דְּקָרָא לְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אַחֲתוֹתֵי. כְּמָה דָּאֵת אָמַר, פְּתַחֵי לִי אַחֲתוֹתַי רְעִיתַי. מְרַחֵק: כְּמָה דָּאֵת אָמַר מְרַחֵק ה' נִרְאָה לִי.

ר) מְשַׁמַּע, דְּאִינוּן וּפְאִין, כְּעַד לָא נְחַתוּ לְעִלְמָא, אֲשֶׁתְּמוֹדְעָאן אִינוּן לְעִילָא, לְגַבֵּי כְּלָא, וְכַל שְׁפִן מִשָּׁה. וּמְשַׁמַּע נְמִי, דְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקָא, לְאִתְּמַשְׁכוּ מֵאֲתַר עֲלָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְרָזָא דְּמִלְאָה אוֹלִיפְנָא, דְּמְשַׁמַּע, דְּאָב וְאֵם אִית לְנִשְׁמַתָּא, כְּמָה דְּאִית אָב וְאֵם לְגוֹפָא בְּאַרְעָא, וּמְשַׁמַּע, דְּכַפַּל סְטְרִין, בֵּין לְעִילָא, בֵּין לְתַתָּא, מְדַכַּר וְנוֹקְבָא אַתֵּינן כְּלָא וּמְשַׁתְּכַחֵי. וְהָא אוֹקְמוּתָּהּ רָזָא, דְּכַתִּיב, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. הָאָרֶץ: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. נֶפֶשׁ חַיָּה: נֶפֶשׁא דְּאָדָם קְדַמָּה עֲלָא, כְּמָה

חלופי גרסאות

ח וּתְרַאֲהוּ. ט מִלְתָּא. י מוֹסִיף מְהַאי מְשַׁמַּע; ל"ג מְשַׁמַּע דְּאִינוּן. כ דְּלֵא וְלִיג עַד. ל אֲתַמְשְׁכֵן. מ ל"ג דְּמְשַׁמַּע. נ דָּבָב וְאֵם עֲבִיד לְגוֹפָא וְלִיג מִן אִית עַד בְּאַרְעָא.

מסורת הזהר

ט) ח"ג קער: ת"ז ת"א כו: ת"יב כו. תכ"א נח: ט) הקשה"ז ע"ב צ"ג ז"ח ל"ה ט"א ש"מ"ב. פ) (שה"ש ח') וירא ק"ב צ"ה. צ) (ירמיה ל"א) הקשה"ז ע"ב צ"ב ז"ח ע"ז ט"א שכ"ו ש"ל.

ותתצב אחותו מרחוק

נראה לי. כלומר, שאין השמידה בגלוי אלא בסתר, מרחוק.

ר) מְשַׁמַּע דְּאִינוּן וּפְאִין וּכְוִי: מְשַׁמַּע שֶׁהַצְדִּיקִים מְטַרְס יוֹדְתִים לְעוֹלָם הֵם נוֹדְעִים לְמַעֲלָה, וְזוּהוּ לְכָל הַצְדִּיקִים וְכָל שְׁכֵן מִשָּׁה, שְׁע"כ נֵאמַר עֲלֵיו וּתְרַאֲהוּ עִם ה"ו, שֶׁה"ט הַרוּשִׁם דְּמִלְכָּא וּמְטְרוֹנִיתָא כְּנ"ל. וְכֵן מְשַׁמַּע, שְׁנִשְׁמוֹת הַצְדִּיקִים נִמְשְׁכוּ מִמְקוֹם עֲלִיוֹן, כְּמוֹ שְׂבָאֲרֵנוּ בְּהַכְּתוּב וַיִּלַּךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי, שֶׁהוּא יוֹסֵד דְּחו"ב (כְּנ"ל אוֹת קְצ"א) שֶׁהוּא מְקוֹם עֲלִיוֹן. וְסוּד הַדְּבַר לְמַדְנֵי שְׁנִשְׁמַע מִכָּאן, שִׁישׁ אָב וְאֵם לְנִשְׁמָה, שֶׁהֵם, ז"א וְנוֹקְבָא, כִּי אִישׁ זֶה ז"א. וְבֵת לֵוִי, זֶה הוּא הַנוֹקְבָא, כְּמוֹ שִׁישׁ אָב וְאֵם לְגוֹף בְּאַרְץ. וְנִשְׁמַע, שְׂבַכְל הַבְּחִינּוֹת, בֵּין לְמַעֲלָה וּבֵין לְמַטָּה, בְּאִים הַכֹּל וְנִמְצָאִים מְזַכֵּר וְנִקְבָּה, וְכֵן בִּיאֲרֵנוּ סוּד הַכְּתוּב, וְתוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. הָאָרֶץ, זֶה הוּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. שֶׁהוּא הַנוֹקְבָא נֶפֶשׁ חַיָּה, הֵיינוּ הַנֶּפֶשׁ שֶׁל אָדָם הָרָאשׁוֹן כְּמוֹ שְׂבָאֲרֵנוּ. (עֲלָא ל"ג) כִּי ז"א וְנוֹקְבָא הֵם אָב וְאֵם שֶׁל אָדָם הָרָאשׁוֹן כְּנ"ל. בַּר ר' וְנִשְׁקוּ

הפוסם

מאמר

ונערוותיה הולכות על יד היאור, הם שאר המחנות הבאים מצד ההוא של היאור.

קצח) וּתְפַתַּח וּתְרַאֲהוּ אֶת הַיֶּלֶד: שׂוֹאֵל, כְּתוּב, וּתְרַאֲהוּ, וְתֵרָא, הִיָּה צְרִיךְ לֹמַר. מַהוּ וּתְרַאֲהוּ. אָמַר ר' שְׁמַעוֹן, אִין לָךְ דְּכַר בְּתוּרָה שְׁאִין בּוֹ סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים וִיקְרִים. אֲלֵא כִּךְ לְמַדְנֵי, שְׁרוּשִׁם שֶׁל הַמֶּלֶךְ וְהַמְּלַכָּה, דְּהֵיינוּ ת"ת וּמְלִכּוֹת. נִמְצָא בּוֹ, שֶׁהוּא רוּשִׁם שֶׁל ו' ה', שׂוֹי הוּא ת"ת וְה' הוּא מְלִכּוֹת, וְע"כ נֵאמַר וּתְרַאֲהוּ, עִם ה' ו' יְתוּרוֹת, וּמִיד, שְׂרָאֲתָה אֵת זֶה. וְתַחֲמוּל עֲלֵיו וְגו'. עַד כָּאן מְדַבֵּר הַכְּתוּב לְמַעֲלָה בְּעוֹלְמוֹת עֲלִיוֹנִים, מִכָּאן וְהֵלָא מְדַבֵּר לְמַטָּה, חוּץ מִבְּכְתוּב זֶה. וְתַתַּצֵּב וְגו'.

קצט) וּתְתַצֵּב אַחֲתוֹ מְרַחֵק וְגו': שׂוֹאֵל, וְתַתַּצֵּב אַחֲתוֹ, אַחֲתוֹ שֶׁל מִי. וּמְשִׁיב, אַחֲתוֹ שֶׁל מִי שְׁקָרָא אֵת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אַחֲתוֹתֵי. דְּהֵיינוּ ז"א כְּמוֹ שְׂאֲתָה אֹמַר, פְּתַחֵי לִי אַחֲתוֹתַי רְעִיתַי דְּהֵיינוּ הַשְּׂכִינָה נְצִבָה עַל מִשָּׁה לְשַׁמְרוּ. וְזֶה שְׂאוּמֵר, מְרַחֵק הוּא כְּמַשׂא, מְרַחֵק ה' (דְּפוּ"י דף י"ב ע"א)

שמות

סב

דאתמר. אתא רבי אבא ונשקיה. אמר ודאי שפיר קאמרתי, ונקי הוא ודאי זכאָה חולקיה דמשה נביאה מהימנא, על כל שאר נביאי עלמא. ^ט

רא "ד"א ותתצב אחותו דא היא חכמה, כמה דאת אמר, ^פ אמור לחכמה אחותי את. אמר רבי יצחק, מעולם לא ^ק אתעדיאת גזרת דינא מעלמא, דהא בכל שעתא דהו ישראל חטאן, הוה דינא מקטרגא עמהון, וכדין, ותתצב אחותו מרחוק. ^כ כמה דאת אמר מרחוק ה' נראה לי. ^כ

רב ותרג בת פרעה לרחוץ על היאור. בשעתא דהו פסקי ישראל ומאורייתא, מיד ותרג בת פרעה לרחוץ על היאור. הוה נחפת מדת הדין, ^ל לאסתתאה מדמא דישראל, על עלבונה דאורייתא. ונערוותיה הולכות על יד היאור, ^מ אלן אומיא, דאינון אזלין ורדפין אבתריהו, על יד היאור, על סבת עלבונה דאורייתא, ואינון ^נ דמורים בה, דרפו ידיהו ^ס מינה.

רג א"ר יהודה, כל מלין דעלמא, תליין בתשובה, ובצלותא דצלי ב"ר לקב"ה, וכל שפן, מאן דאושיד דמעין בצלותיה, דלית לך תרעא, דלא עלין אינון דמעי. מה כתיב ותפתח ותראהו את הילד. ותפתח, דא שכנתא, דקיימא עלליהו דישראל, כאימא על בנין, ^ז והיא פתחה תדיר בזכותיהון דישראל.

רד פיון שפתחה, ותראהו את הילד, ^ח ילד שעשועים. דאינון ישראל, ^ט דמתחטאן קמי דמלכיהון בכלא, ומיד ^י דמתחננן קמי קב"ה, ^{יא} והדרי בתשובה,

חלופי גרסאות

ק (משלי ז') לך מ"ז צ"א. ה (ירמיה ל"א) לך צ"ג. ט מוסיף צ"כ. ע ל"ג ד"א; סתרי תורה. פ אתער. צ מוסיף ד"א מרחוק כד"א. ק מוסיף צ"כ. ר באורייתא. ש אלו הן האומות. ת דמיכין. א מינה. ב הוא. ג דחטאן; דמתחטאן. ד מאריהון. ה דמתחננן קמי קב"ה. ו מהדרין; הדרין; הדרין. ז בתשובה ומתחננן קמיה קב"ה.

מסורת הזהר

ק (משלי ז') לך מ"ז צ"א. ה (ירמיה ל"א) לך צ"ג. ט מוסיף צ"כ. ע ל"ג ד"א; סתרי תורה. פ אתער. צ מוסיף ד"א מרחוק כד"א. ק מוסיף צ"כ. ר באורייתא. ש אלו הן האומות. ת דמיכין. א מינה. ב הוא. ג דחטאן; דמתחטאן. ד מאריהון. ה דמתחננן קמי קב"ה. ו מהדרין; הדרין; הדרין. ז בתשובה ומתחננן קמיה קב"ה.

חלופי גרסאות

ק (משלי ז') לך מ"ז צ"א. ה (ירמיה ל"א) לך צ"ג. ט מוסיף צ"כ. ע ל"ג ד"א; סתרי תורה. פ אתער. צ מוסיף ד"א מרחוק כד"א. ק מוסיף צ"כ. ר באורייתא. ש אלו הן האומות. ת דמיכין. א מינה. ב הוא. ג דחטאן; דמתחטאן. ד מאריהון. ה דמתחננן קמי קב"ה. ו מהדרין; הדרין; הדרין. ז בתשובה ומתחננן קמיה קב"ה.

מאמר

ונשקו. אמר ודאי יפה אתה אומר, וכן הוא ודאי. אשרי חלקו של משה נביא הנאמן, מכל שאר נביאי העולם.

רא "ד"א, ותתצב אחותו: זו היא חכמה, היינו הנוקבא, שנקראת חכמה התחוננה. כמו שאתה אומר, אמור לחכמה אחותי את. אמר ר' יצחק, מעולם לא הוסרה גזרת הדין מן העולם. כי בכל שעה שהיו חוטאים ישראל היה הדין מקטרג עליהם, ואז, ותתצב אחותו מרחוק, שנתרחקה השכינה מהם, כמש"א מרחוק ה' נראה לי.

מאמר ותרג בת פרעה

רב ותרג בת פרעה וגו': היינו בשעה שפסקו ישראל מן התורה, מיד, ותרג בת פרעה לרחוץ על היאור, שמדת הדין, שנקראת בת פרעה, היתה יורדת להתרחק מן הדם של ישראל, דהיינו מפגם שלהם על ^{דפויי דף י"ב ע"א *} דף י"ב ע"ב.

סג

שמות

ובכאן קמיה, בכרא דבכי קמי אבוי, מה פתיב, והנה נער בוכה. פיון דבכי,
" אתעדו פל גזרין בישין דעלמא, מה פתיב ופתחמול עליו, אתעד עלוי ברחמים,
ומרחם ליה.

רה) ותאמר מילדי העברים זה, "דאינון ירפי לבא, ולא מילדי העכו"ם,
דאינון יקשי קבל, "וקשי לבא. מילדי העברים ירפי לבא מאבהן "ומאמהן
לאתבא קמי מאריהון. ותקרא את אם הילד. שהיתה בוכה, הה"ד, "קול ברמה
נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו', הוא בוכה ואם הילד היא בוכה.
רו) א"ר יהודה, לזמנא דאתי מה פתיב, "בבכי יבואו ובתחנונים וגו'. מהו
בבכי יבואו. בזכות בכי דאם הילד, שהיא רחל, יבואו ויתפנשו מן גלותא. ואמר
רבי יצחק, פורקנא דישראל לא תליא אלא בבכי, פד ישתלמון ויכלון, בכי דמעו
דבכה עשו קמי אבוי, דכתיב "וישא עשו קולו ויבך. "ואינון דמעין, אחיתו לישראל
בגלותיה. פיון דיכלון אינון דמעין בבכיה דישראל, יפקון מגלותיה, הה"ד בבכי
יבואו ובתחנונים אוכילם.

רי) "ויפן פה וכה. תמא באלין "אתונו, דמיחדין ליה ישראל בכל יומא,
שמע ישראל פעמים, דאית בהון כ"ה תרי זמני, ולא תמא ביה. ויפן פה וכה
וגו'. פה וכה, אמר רבי אבא, כה "תמא, אי הוה ביה עובדין דכשרין. וכה אי וזמן

ה'זופי גרסאות

ח מתבר; מתבר; מתבר; מתבר; "ל"ג דאינון רבי לבא. י קשי
קדל. כ האומות עזי. ד ל"ג קשי קדל. ח קשי; ל"ג
וקשי לבא מילדי. נ דכי. ס ל"ג ואמהן; ומן אמהן; אברהם
העברי. ע מוסיף א"ר יוסי אותו בכי דבכה עשו ואינון.
פ ל"ג חמא. ר מוסיף זמין ליה.

מסורת הוהר

ו) (ירמיה ל"א) חיי שרה פ"ה צ"א. ט) (ירמיה ל"א)
מקץ ס"א צ"ב תק"ה ק"ג ט"ב שלי"ד. א) (בראשית כ"ז).
ב) ב"א וליא צ"ד.

פ ל"ג מן ויפן עד ויפן. צ ג.

ותרד בת פרעה

הסולם

מאמר

יבואו ויתקבצו מן הגלות. ואמר ר' יצחק,
גאולת ישראל אינה תלויה אלא בבכיה, דהיינו
כשתשלמנה ותכלינה בכי הדמעות שבכה עשו
לפני אביו, אז יגאלו. שכתוב, וישא עשו את
קולו ויבך, ואלו הדמעות הנורידו את ישראל
לגלות, לכן, כיון שתכלינה אלו הדמעות על
ידי הבכיה של ישראל, יצאו מן הגלות. ז"ש
בבכי יבואו ובתחנונים אוכילם.

מאמר ויפן פה וכה

רו) ויפן פה וכה: כי ראה באלו ג'
אותיות שישאל מיחדים בכל יום, שמע
ישראל, פעמים שיש בהם כ"ה וכ"ה אותיות
בב' פעמים, ולא ראה בו במצדי שיאמר אותם.
ויפן פה וכה, אמר ר' אבא כה, ראשון הוא
שראה אם היה בו מעשים טובים. וכה השני,
הוא, שראה, אם עתיד לצאת ממנו בן צדיק.
מיד

ובוכים לפניו ככן הבוכה לפני אביו. מה כתוב,
והנה נער בוכה, כיון שבכה הוסרו ממנו כל
גזרות קשות שבעולם. מה כתוב, ותחמול
עליו, שנתעוררה עליו ברחמים, ותחמל עליו.

רה) ותאמר מילדי העברים זה:
שהם רכי לב, ולא מילדי העכו"ם, שהם קשי
עורף וקשי לב. מילדי העברים, שהם רכי
לב בזכותם של האבות והאמהות לשוב לפני
אדונם. ותקרא את אם הילד היינו רחל
אמנו, שהיתה בוכה, ז"ש קול ברמה נשמע נהי
בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו'. הוא
בוכה, דהיינו ישאל, ואם הילד בוכה, שחיא
רחל.

רו) א"ר יהודה וכו': אר"י לעתיד
לבא מה כתוב, בבכי יבואו ובתחנונים וגו'.
שואל, מהו בבכי יבואו. ומשיב, בזכות הבכיה
של אם הילד, אמם של ישראל, שהיא רחל,
(דפו"י דף י"ב ע"ב)

שמות

סד

לְנַפְקָא מְנִיָּה בְּרָא מְעֻלָּא, מִיַּד וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ. חָמָא בְּרוּחַ קוּדְשָׁא, וְדָלָא וּמִין לְנַפְקָא מְנִיָּה בְּרָא מְעֻלָּא.

ר(ח) דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּמָה חֲתִיבִין אֵינוּן בְּעֻלְמָא, דְּמַפְקִי בְּנֵי מְעֻלָּא, וְתִיר מֵאֵינוּן זַכָּאִין. וְהָהוּא בְּרָא מְעֻלָּא דְנַפְקָא מִן חֲתִיבָא, אִיהוּ « מְעֻלָּא » תִּיר, לְמַהוּי טְהוּר מְטָמָא. נְהוּרָא מְגוּ חֲשׂוּכָא. חֲכַמְתָּא מְגוּ טַפְשׁוּתָא. וְדָא אִיהוּ מְעֻלָּא מְכַלָּא.

ר(ט) וַיֵּרָא וַיֵּרָא דְהִכָּא, כְּלָא יְבָרוּחַ קוּדְשָׁא אֶסְתַּכַּל וְחָמָא, וּבְגִין כְּףֵי אֶסְתַּכַּל בֵּיהּ וְקָטַל לֵיהּ, וְקַבְ"הּ יִסְבֵּב כְּלָא, לְמַהֲדָּה לְהָהוּא בִּינָא, בְּמָה דְאָזַל יַעֲקֹב לְגַבֵּי הָהוּא בִּינָא, דְכַתִּיב, וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. בְּיַעֲקֹב כְּתִיב, וַיֵּרָא וְהָנָה בְּאֵר. בְּמֹשֶׁה כְּתִיב, וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְּבָר וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. בְּגִין דְּמֹשֶׁה וַיַּעֲקֹב, אַע"ג דְּבִדְרָגָא חָדָא הוּוּ, אֶסְתַּלַּק מֹשֶׁה בְּהָאֵי יְתִיר מְנִיָּה.

ר(י) רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יַצְחָק הוּוּ אֲנִלִּי בְּאוּרְחָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָהוּא בְּאֵר דְּחָמָא יַעֲקֹב, וְחָמָא מֹשֶׁה, וְאֵי דָא תְּוֹה הָהוּא בִּינָא, דְחַפְרָא אַבְרָהָם וַיַּצְחָק. וְא"ל לְאוּ.

ח'לופי גרמאות

ש דלית. ת מעלי. א משתבת. ב ליג יתיר. ג מן. ד ברוחא קרישא. ה דקב"ה. ו סבר. ז ליג להווא בירא. ח ליג ויעקב. ט ליג אי דא. י ליג דא. כ אי לאו א"ל.

מסורת הזהר

ג) ויצא מ"ה צ"א. ד) (בראשית כ"ט) ויצא מ"ד צ"ב. תק"ה ר"ז ט"ב ש"ז.

הסולם

מאמר

הדעת שבפנימיות ת"ת. וסוד הבאר, הוא המלכות בת זוגו של הת"ת, וכיון שמשנה היה פנימיות הת"ת, ע"כ נאמר בו וישב, וביעקב רק וירא בלבד.

ר(י) ר' יוסי ור' יצחק וכו': ר"י ור"י היו הולכים בדרך. אמר ר' יוסי אותה הבאר שראה יעקב וראה משה, אם זו היא הבאר שחפרו אותה אברהם ויצחק. שהם, ב' הקוין ימיו ושמאל דז"א.

פ"י המלכות נקראת באר ומתחילה מקודם בריאת העולם, היתה במדת הדין ולא היתה ראויה לקבל שום אור, עד שחפרוה אברהם ויצחק, שפירושו שהעלום לבניה, שה"ס מדת הרחמים, ונתקנה שם. ותקון זה נעשה בעת בריאת העולם, כמ"ש להלן. וה"ס החפירה, לעשותה בית קבול. והסו"ה, באר חפרוה שרים וגו'. ושואל ר' יוסי, אם זו היא מצב הבאר שראו יעקב ומשה, למה לא נאמר בהם שחפרו אותו או תקון אחר, אלא וישב על הבאר. בלי תקון מוקדם.

א"ל לאו וכו': אמר לו אין הבאר ויעקב ומשה במצב הבאר שחפרוה אברהם ויצחק. אלא משעה שנברא העולם, נברא באר הזו, כלומר שכבר היתה במצב שלאחר התקון, ובערב

מיד, וירא כי אין איש, ראה ברוח הקודש שאין עתיד לצאת ממנו בן צדיק.

ר(ח) דא"ר אבא כמה וכו': שאר"א, כמה רשעים הם בעולם, שמולידים בנים טובים, יותר מן הצדיקים. ואותו בן הטוב שיוצא מן הרשע הוא טוב ביותר, להיותו טהור מטמא, אור מתוך החושך, חכמה מתוך הטפשות, וזה טוב יותר מכל.

מאמר וישב על הבאר

ר(ט) וירא וירא דהכא וכו': שואל, מהו דומז שתי פעמים וירא שנאמר כאן, שאומר, וירא איש מצדי וגו' וירא כי אין איש. ומשיב, הכל ברוח הקודש הסתכל וראה, ומשום זה הסתכל בו והרג אותו, כלומר שהרגו בהסתכלותו בו, וע"כ נאמר פעם שני וירא. והקב"ה סבב הכל כדי שמשנה ילך אל אותו באר כמו שהלך יעקב אל אותו הבאר שכתוב, וישב על הבאר. שואל, ביעקב כתוב וירא והנה באר, במשה כתוב, וישב בארץ מדין וישב על הבאר, וביעקב לא אמר וישב אלא וירא בלבד. ומשיב, הוא משום שאע"פ שמשנה ויעקב היו במדרגה אחת דהיינו בקו אמצעי, מכל מקום נתעלה משה בזה יותר ממנו. כי יעקב הוא בחינת ת"ת, ומשה היא בחינת (דפו"י דף י"ב ע"ב)

סה

שמות

אָלָא, בְּשַׁעֲתָא דְאַתְבָּרִי עֲלָמָא, י אַתְבָּרִי הָאֵי בִּינָא. וּבְעָרְבִי שְׁבַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת,
י אַתְבָּרִי פּוּמָא דִּילֵיהּ, וְהָאֵי אִיהוּ בְּאָר דְחָמּוּ יַעֲקֹב וּמִשָּׁה.

תוספתא

ריא (מתניתין. אינון יִדְרָדְפִי קְשׁוּט, אינון דְתַבְעוּ נְזָא דְמַהִימְנוּתָא. אינון
דְאַתְדַּבְּקוּ בְקִשְׁוֹרָא מְהִימְנָא. אינון דְנִדְעִין אֶרְחֵי דְמִלְכָא עֲלָאָה. קְרִיבוּ שְׁמַעוּ.
ריב כַּד סְלִיקוּ תְרִין, י וְנִפְקוּ לְקַדְמוֹת חַד, מְקַבְּלִין לֵיהּ בֵּין תְּרִין דְרֹדְעִין.
תְּרִין פְּנַתִּי פְּלִתְפָא תְרִין אינון, חַד פְּבִינְיָהּ. י תְּרִין אֲלִין מוֹתְבָא י דְנִבְיָאֵי נְקִין
פְּהוּ. חַד פְּבִינְיָהּ, חַבּוּרָא אִיהוּ י דְכִלְאָ, אִיהוּ נְטִיל « מְכִלָּא.

חלופי גרמאות

ל אברי. ח אברי. ו רדפי. ס ונפקי. ע דרעין; תרעין. פ נחתין. צ לתלחא. ק מנייהו; מוסף בינייהו, קלא דתפוחין
קדישין איהו מהאי בירא [יתבין]. ר ליג תרין; תרין יתבין. ש בניו; דגרטי. ת דלכלא. א לכלא.

וישב על הבאר

הסולם

מאמר

מקום גילוי החכמה (כנ"ל ויצא דף נ"א
ד"ה והנו) אז תוכל המלכות לקבל מהם הג"ר
שהיא רק נה"י דג"ר בלבד. ועל שם קבלת
הג"ר מנה"י הללו נקראת המלכות בשם **באר**,
שז"ס והנה באר בשדה וג' עדרי צאן שהם
נה"י, רובצים עליה. ונקראת ג"כ שדה
תפוחים הקדושים, כי ע"ש נה"י נקראת
שדה תפוחים, וע"ש המוחין דח"ו"ב שבהם,
הם נקראים קדושים.

ריב כַּד סְלִיקוּ תְרִין וכו': כשעולים
ויצאים שני הקוין ח"ו"ב לקראת קו האחד
האמצעי הם מקבלים אותו בין שתי הזרועות,
שהם חסד וגבורה, שמחמת קבלתם את קו
האמצעי ירדו ח"ו"ב ונעשו חסד וגבורה, כי
נסתלקו מהם הג"ר דג"ר. אמנם עוד המלכות
אינה יכולה לקבל חכמה מהם, כי שם שליטת
אור החסדים והחכמה מכוסה שמה. עד שהשנים
שהם ח"ו"ג, יורדים למטה, דהיינו שנעשים
נצח והוד, הם שנים, עיקר המוחין הם שנים
ימין ושמאל, שנעשים נצח והוד, ואחד ביניהם,
כלומר שצריכים בהכרח לקו האמצעי שיכריע
ביניהם והוא יסוד. כי המכריע בין ח"ו"ג
נקרא ת"ת, והמכריע בין נ"ו"ה נקרא יסוד.
ומבאר דבריו, שנים הללו, שירדו למטה, הם
מושב שהנביאים יונקים מהם, דהיינו נצח
והוד, אחד שביניהם, שהוא יסוד, הוא המתחבר
בכלל, הן בקו ימין והן בקו שמאל, הוא לוקח
מכולם, הן חכמה והן חסדים, כי להיותו קו
האמצעי המקיים הארתם ע"כ מקבל הארתם
גם לעצמו. כי זה הכלל, כל האורות שהתחתון
גודם להתקיים בעליונים זוכה בהם בשלמותו
גם הוא.

ההוא

ובערב שבת בין השמשות נברא פי הבאר,
דהיינו היסוד שלה, על ידי עלייתה אז לבינה,
ובמצב הזה אינה צריכה עוד לתקון, וזו היא
הבאר שראו יעקב ומשה, וע"כ נאמר בו וישב
על הבאר בלי שום תקון מוקדם.

תוספתא

ריא (מתניתין. אינון דרדפי וכו':
משנה. אלו רודפי צדק, שרודפים לתקון
המלכות שנקראת צדק, על ידי ג' קוין, ימין
שמאל ואמצעי, שז"א. הם התובעים בזרוע סוד
האמונה, שה"ס המשכת קו שמאל למלכות
שנקראת אמונה. הם שהתדבקו בקשר האמונה,
שהוא הקשר שבקו ימין. הם שיודעים דרכי
מלך העליון, שהוא ז"א, סוד קו האמצעי. ולאלו
קורא בעל התוספתא, ואמר להם, קרבו שמעו.
כלומר, אותם הרודפים לתקן את המלכות
ולהאירה בג' קוין, שמעו סוד היחוד הזה,
כיצד נעשה.

ודע שתוספתא זו היא ביאור על הכתוב
וירא והנה באר בשדה ושלשה עדרי צאן
רובצים עליה. ומובאה לעיל (ויצא דף נ' אות
ק"ו). ושם ביארתי באורך ע"ש. ותמציתה
היא, כי **באר**, הוא שם המלכות בעת שמקבלת
ג"ר וג"ר אלו אינה מקבלת מג"ר דג"ר אלא
מנה"י דג"ר. שהוא מטעם, שח"ו"ב דג"ר
נעלמים עם הכרעת קו אמצעי ביניהם, (כנ"ל
ויצא דף נ"א ד"ה כד) ויורדים ונעשים לב'
זרועות, שהם חסד וגבורה, וקו אמצעי היא
ת"ת. שהם מכונים ו"ק דג"ר. אמנם גם מחג"ת
לא תוכל המלכות לקבל חכמה, כי בהם שולטים
רק החסדים, (כנ"ל ב"א דף רצ"ט ד"ה ר"ח)
אלא אחר שבי' הקוין יורדים לנצח והוד, שבהם
(דפו"י דף י"ב ע"ב)

סו

שמות

ריג) שהוא בירא קדישא, קאים תחותייהו, תקלא דתפוחין ^ב קדישין איהו מהאי בירא אתשקין ^א עדרייא, כל אינון רתיכין, כל אינון מארי דגדפין. תלת קיימין רביעין על האי בירא. האי בירא מנייהו אתמלי. אדני אתקרי, על דא פתיב, ^ה אדני ^ו אפה החלות וגו'. וכתוב ^ז והאר פניך על מקדשך השמים למען אדני, אדון כל הארץ, הה"ד ^ח הנה ארון הברית אדון כל הארץ. ביה גניז חד מקורא קדישא, דנביע ביה תדיר, ואמלי ליה, ^ט צבאות אקרי. בריך הוא לעולם ולעלמי עלמין. (ע"כ תוספתא)

ריד) ולכהן מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה וגו'. א"ר יהודה, אי בירא דא, איהו בירא דיעקב, הא פתיב ביה, ^י ונאספו שמה כל העדרים וגללו וגו'. והכא בנות יתרו לא אצטריכו להאי. אלא ותבאנה ותדלנה בלא טורח אחרא.

רטו) א"ר חייא, יעקב אעדי ^י לה מן בירא, דהא פתיב, פד ומתכנשי תמן כל עדרייא, והשיבו את האבן. וכיעקב, לא פתיב וישב את האבן, דהא לא אצטריך לקתר פן, דהא בקדמיתא מיא לא הוו סלקין, פיון דאתא יעקב, סליקו מיא ^י לגביה, ושהוא אבנא, לא הנה על פום בירא, ובגין כן ותבאנה ותדלנה.

רטז) ר' אלעזר ור' אבא הוו אנלי מטבריא לצפרי. עד דהוו אנלי, פגע בהו חד יודאי, אתחבר בהדייהו, א"ר אלעזר, כל חד לימא מלה דאורייתא.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

ב ליג קדישין, ג מוסיף עדרייא דרעי משה במדברא מהאי בירא אתשקין עדרייא דבורי יעקב כד בריך [אתברין] לון לגו חולקיה, ד ליג דא. ה ליה. ו מתרגשי. ז דלא ול"ג דהא. ח מוסיף לגביה ומשה און הכי סליקו מיא לגביה.

ה (דברים ג) ויצא נ"ב צ"א. ו (דניאל ט) ויצא נ"ב צ"ב. ז (יהושע ג) הקסתי כ"א צ"א. ח (בראשית כ"ט) ויצא מ"ה צ"ד.

מאמר

הסולם

וישב על הבאר

הו מתמלא מהם, באור הג"ר, והיא נקראת אדני. על זה כתוב, אדני ה' אתה החילות וגו'. וכתוב, והאר פניך וגו' למען אדני אדון כל הארץ, כי כשיש לה ג"ר נקראת בלשון זכר אדון. ד"ש, הנה ארון הברית אדון כל הארץ. בה גנוז מקור אחד קדוש, דהיינו יסוד הנובע בה תמיד וממלא אותה, שנקרא ה' צבאות. ברוך הוא לעולם ולעולמי עולמים.

כי לאחר מכאן לא היו צריכים עוד אל האבן, כי מתחילה המים לא היו עולים, כיון שבא יעקב עלו לקראתו המים, כי נתרבו המים, וע"כ אבן ההוא לא היה על פי הבאר, שלא היו צריכים לשמירה, ועל כן נאמר בבנות יתרו, ותבאנה ותדלנה. בלי טרחה לגול את האבן.

רטז) ר' אלעזר ור' אבא וכו': ר"א ור"א היו הולכים מטבריא לצפורי. בעוד שהיו הולכים פגש בהם יהודי אחד. נתחבר עמהם. א"ר אלעזר, כל אחד יאמר דבר תורה.

פתח

מאמר

ריג) ההוא בירא קדישא וכו': באר ההוא הקדוש שהיא מלכות, במוחין דג"ר כנ"ל, עומדת תחתיהם, דהיינו תחת נצח הוד יסוד הנ"ל, והיא שדה תפוחים הקדושים, כמ"ש לעיל בדיבור הסמוך. מבאר ההוא ישקו העדרים, שהם כל אלו המרכבות של מלאכים, וכל אלו המלאכים בעלי כנפים. ג' נמצאים רובצים על באר הזו, שהם ג' ספירות נה"י כנ"ל, ובאר (ע"כ התוספתא).

ריד) ולכהן מדין שבע בנות וגו': אמר ר' יהודה אם באר הזו היא באר של יעקב, (כנ"ל אות ר"ט) הרי כתוב ביעקב, ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר, וכאן, בנות יתרו לא נצרכו לזה, אלא ותבאנה ותדלנה בלי טרחה אחרת, דהיינו לגול את האבן מעל פי הבאר.

רטו) א"ר חייא וכו': והשיב ר' חייא, יעקב הסיר את האבן מן הבאר. כי כתוב, כשנאספו שם העדרים, והשיבו את האבן על פי הבאר, אבל ביעקב לא כתוב וישב את האבן,

(דפו"י דף י"ג ע"א)

שמות

כז

רי"ז) פתח איהו ואמר, ויאמר אלי הנבא בן אדם הנבא אל הרוח ואמרתי אל הרוח וגו'. מהאי קרא ידענא, אתר דהרוח נפקא מניה, וכי יכיל הנה יתקאל לנבאה על הרוח, והא פתיב אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח. אלא, בר נש לא יכיל לשלטאה ברוח, אבל קודשא בריך הוא איהו שליט בכלא, ועל מימריה הנה מתנפי יתקאל. ותו דהא רוח הנה בגופא בהאי עלמא, ובגין כך אתנפי עליה, מארבע רוחות בואי הרוח, מההוא אתר דאתתם בסמכוי בארבע סטרין דעלמא.

ריח) דליג ההוא יודאי קמיה, אמר ליה רבי אלעזר, מאי חמית. אמר מלה חמינא. אמר ליה מאי היא. אמר ליה רוח בני אדם, אי אתלכש בג"ע בלבושא דדיוקנא בגופא דהאי עלמא, הנה ליה למכתב, כה אמר ה' מג"ע בואי הרוח, מהו מארבע רוחות.

רי"ט) א"ל, רוחא לא נחתא להאי עלמא, עד דסלקא מגנתא דארעא, לגו פורסטיא, דקיימא על ארבע סמכין. פיון דסלקא תמן, אשתאבא מגו ההוא פורסטיא דמלכא, ונחתא להאי עלמא, גופא אתנטיל מארבע סטרי עלמא, רוח אוף הכי אתנטיל מארבע סטרי דכורסטיא, דמתתקנא עלייהו.

רכ) אמר ליה ההוא בר נש, דליגא דקא דליגנא קמייכו, מלה חמינא מהאי סטרא. בגין דיומא תדא הוינא אזיל במדברא, וחמינא אילנא חד דמרנג למחזי,

מסורת הזהר

ט (יחזקאל ל"ז) תולדות כ"ט צ"ה. י (קהלת ח') ויחי מ"ט צ"א.

חלופי גרסאות

ט מוסיף ועל דא. י מנבי וליג יחזקאל. כ מוסיף ההוא רוח. ל ל"ג הוה. מ ל"ג בג"ע. נ מוסיף כגונא דהאי. ס ל"ג ליה. ע נטיל. פ לה.

מאמר

רי"ז) פתח איהו ואמר וכו': פתח ר"א ואמר, ויאמר אלי הנבא בן אדם וגו' ואמרת אל הרוח וגו'. ממקרא הזה אני יודע את המקום שהרוח יוצא ממנו, כי איך היה יכול יחזקאל לנבא על הרוח, והרי כתוב, אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח. אלא, אדם אינו יכול למשול על הרוח, אבל הקב"ה הוא שולט על הכל ועל פיו היה מתנבא יחזקאל. ועוד, כי הרוח כבר היה בגוף בעולם הזה, כי מתיים היו שם במערה, שהחיה אותם. ועל כן התנבא עליו, מארבע רוחות בואי הרוח, דהיינו ממקום ההוא שנגבל בעמודיו בארבע רוחות העולם, שה"ס כסא התחתון, שהוא מלכות, שהיא כסא לד"א, ויש לה ד' עמודים בסוד ד' רוחות העולם, שהם חו"ג תו"מ. ששם עומד הרוח, מטרם שחזר אל הגוף בעולם הזה.

הסולם

מארבע רוחות בואי הרוח

ר' אלעזר, מה ראית. אמר, דבר ראיתי. אמר לו מהו. אמר לו, הרוח של בני אדם, אם התלכש בגן עדן בלבוש צורת הגוף שבעולם הזה (כנ"ל אות קע"ז) ונמצא שם, היה לו להכתוב לכתוב, כה אמר ה' מגן עדן בואי הרוח, מהו מארבע רוחות. רי"ט) א"ל, רוחא לא וכו': אמר לו, הרוח אינו יורד לעולם הזה, עד שעולה מגן עדן הארץ אל הכסא, שהוא המלכות, העומד על ארבעה עמודים, שהם חו"ג תו"מ, כיון שהרוח עלה שם, שואב לתוכו מתוך כסא ההוא של המלך, ויורד לעולם הזה. הגוף לוקח מארבע רוחות העולם, שהם ד' יסודות אש רוח מים עפר. הרוח לוקח גם כן מארבע רוחות של הכסא, שהם חו"ג תו"מ, שהוא מתתקן עליהם. רכ) אמר ליה ההוא וכו': אמר לו האיש ההוא, הקפיצה שקפצתי לפניכם, הוא משום שראיתי דבר מענין הזה. כי יום אחד הייתי

ריח) דליג ההוא יודאי וכו': קפץ לפניו אותו היהודי, שנתחבר עמהם. אמר לו (דפו"י דף י"ג ע"א)

שמות

סח

וחד מערתא תחותיה, קריבנא גביה וחמינא שהיא מערתא, דסלקא ריחין מפל זיני ריחין דעלמא. אתתקפנא בגרמאי * ואעילנא בההיא מערתא, ונחיתנא בדרגין ידען בגו דוכתא חדא, דהוּו ביה אלנין סגיאין וריחין ובוסמין, דלא זכילנא למסבל.

רכא ותמן חמינא חד בר נש, ושרכיטא חד בידיה. ונהו קאים בחד פתחא, כין דתמא לי, תנה וקם לגבאי. אמר לי, מה את הקא, ומאן את, אנא דחילנא סגיא, אמנא ליה, מארי מן חברייא אנא, כף וכף חמינא במדברא, ועאלנא בהאי מערתא, ונחיתנא הקא.

רכב אמר לי, הואיל ומן חברייא אנא, טול האי * קיטרא דכתבא, והב ליה לתברייא, אינון דנדעין רזין ידרווחיהון דצדיקיא, * בטש פי בההוא שרכיטא, ודמינא. אדקהי, חמינא פמה חילין ומשיריין גו שינתא, דהוּו אתיין באורחא, * לההוא דוכתא. וההוא גברא בטש בההוא שרכיטא, ואמר באורחא דאילני זילו. אדקהי דהוּו אזלי, פרחי באורא וסלקי, ולא ידענא לאן אתר. ושמענא קלין דמשיריין סגיאין, ולא ידענא מאן איהו. אתערנא, ולא חמינא מידי, ודחילנא בההוא אתר.

רכג אדקהי, חמינא לההוא בר נש, אמר לי, חמית מידי, אמנא ליה, חמינא גו שינתא כף וכף. אמר, בההוא אורחא אזלי רוחיהון דצדיקיא, גו גנתא דעדן לאעלא תמן. ומה דשמעת מנייהו, הוא, דקנימי בגנתא בדיוקנא דהאי עלמא. וחדאן ברוחיהון דצדיקיא דעאלין תמן.

חלופי גרמאות

צ ליג ואעילנא. ק קנסא; קטרא. ד לרווחיהון. ו בההוא. ת מאי הוא; לאן אתר.

הסולם

מאמר

הסודות של רוחות הצדיקים. הכה אותי באותו השרביט שבידו, ונודמתי. בתוך זה, ראיתי בשנתי, הרבה צבאות ומחנות שהיו באים בדרך למקום ההוא, ואותו האיש הכה בשרביט ואמר להם, בדרך האילנות לבו. בעוד שהיו הולכים, פרחו באויר ועלו, ולא ידעתי לאיזה מקום. ושמעתי קולות של מחנות רבות ולא ידעתי מי המה. הקיצותי ולא ראיתי כלום. ופתחתי במקום ההוא.

רכג אדקהי חמינא * לההוא וכו'; בינתים, ראיתי לאותו האיש, אמר לי, ראית משהו. אמרתי לו ראיתי בשנתי כך וכך. אמר, בדרך ההוא הולכים רוחות הצדיקים אל גן העדן להכנס שם. ומה ששמעת מהם, דהיינו הקולות של מחנות רבות, הוא, להיותם עומדים בגן בצורות שלהם מעולם הזה, והם שמחים ברוחות הצדיקים הבאים שם.

וכמה

הייתי הולך במדבר, וראיתי אילן אחד נחמד למראה, ומערה אחת תחתיו. קרבתו אליו, וראיתי מערה ההיא, שהיא מעלה ריחות מכל מיני ריחות שבעולם. התחזקתי ונכנסתי באותה המערה, וירדתי במדרגות ידועות במקום אחד, שהיו בו הרבה אילנות וריחות ובשמים, שלא יכולתי לסבול.

רכא ותמן חמינא וכו'; ושם ראיתי איש אחד ושרביט בידו, והיה עומד בפתח אחד. כיון שראה אותי, תמה, ועמד אצלי. אמר לי, מה אתה עושה כאן, ומי אתה. אני פחדתי מאד, אמרתי לו, מורי, מן החברים אני, כך וכך ראיתי במדבר, ונכנסתי במערה הזו וירדתי כאן.

רכב אמר לי הואיל * וכו'; אמר לי, מאחר שאתה מן החברים, קבל צרור הזה של כתבים, ותן אותו לחברים, לאותם שיודעים

(דפו"י דף י"ג ע"א *) דף י"ג ע"ב)

טז

שמות

רכד) « וְכִמָּה דְגוּפָא אֲתַבְּנִי בְּהַאי עֲלָמָא, מְקַטְוָא דְאַרְבַּע יְסוּדֵי, וְאַתְצִייר בְּהַאי עֲלָמָא. אוּף הַכִּי רוּחָא, אֲתַצִּייר בְּגִינְתָא, מְקַטְוָא דְאַרְבַּע רוּחִין דְקִיִּמָא בְּגִנְתָא, וְהָהוּא רוּחָא, אֲתַלְבֶּשֶׁת תַּמָּן, וּמִתְצִיירֵת מִנֵּיהּ, בְּצִיּוּרָא דְדִיוּקְנָא דְגוּפָא, דְאַתְצִייר בְּהַאי עֲלָמָא. וְאַלְמָלָא אֵינּוּן אַרְבַּע רוּחִין, דְאֵינּוּן אֲוִירִין דְגִנְתָא, רוּחָא לֹא מִתְצִיירָא בְּצִיּוּרָא כְּלָל, וְלֹא אֲתַלְבֶּשָׁא בְּהוּ.

רכה) אֵינּוּן ד' רוּחִין, קְטִירִין אֵלִין בְּאֵלִין פְּתָא, וְהָהוּא רוּחַ אֲתַצִּייר וְאַתְלַבֵּשׁ בְּהוּ, כְּגוּנָא דְגוּפָא אֲתַצִּייר בְּקַטְוֵי, דְד' יְסוּדֵי עֲלָמָא. וּבְגִין כַּף, מְאַרְבַּע רוּחֹת בּוֹאֵי הַרוּחַ, מְאִינּוּן אַרְבַּע רוּחִין דְגִי'ע, דְאַתְלַבֶּשָׁא וְאַתְצִיירֵת בְּהוּ, וְהַשְׁתָּא טוֹל הַאי קִיטְרָא דְכְּתָבָא דְוִיל לְאַרְתָּהּ, וְהַב לִיה לְחַבְרֵיָא.

רכו) אַתָּא רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאֵינּוּן חַבְרֵיָא, וְנִשְׁקוּהוּ בְּרִישֵׁיהּ, א"ר אֶלְעָזָר, בְּרִידָא רַחֲמָנָא, דְשִׁדְרָךְ הָכָא, דְוֵדָאֵי דָא הוּא בְּרִידָא דְמַלְאָה, וְקַב"ה אֲזַמִּין לְפּוּמֵי הַאי קְרָא. יְהִי לֹון הַהוּא הַקִּיטְרָא דְכְּתָבָא, כִּינּוּן דְנִטְל לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, וּפְתַח לִיה, נְפִיק אֲפוּתָא דְאַשָׁא, וְאַסְתֵּר לִיה, תָּמָא בִּיה מַה דְתָמָא, וּפְרַח מִן דְוִי.

רכז) בְּכָה ר' אֶלְעָזָר, וְאָמַר מֵאן יְכוּל לְקִיִּמָא בְּגִנְתֵּיָא דְמַלְכָא, ה' מִי יְגוּר בְּאַהֲלָךְ מִי יִשְׁכּוֹן בְּהַר קְדִשָׁךְ. וּכְפָאָה הַאי אוּרְחָא, וְהַהִיא שְׁעֵתָא דְאַעְרָעָנָא כַּף. וּמַהֲהוּא יוֹמָא הַהוּא חֲדֵי רַבִּי אֶלְעָזָר, וְלֹא אָמַר כְּלוּם לְחַבְרֵיָא, עַד דְהוּוּ אֲזַלִּי, פְּגָעוּ בְּחַד בִּירָא דְמֵיָא, קִיִּימוּ עֲלֵיהּ, וְשָׁתוּ מִן מֵיָא.

ח'לופי גרסאות

א כמה. ב ליג רוחין דג"ע. ג קינסא; קוטרא. ד ואויל. ה קנטא.

מסורת הזהר

(ז תהלים ט"ו) וירא ט' צ"ד.

מארבע רווחות בואי הרוח

הסולם

מאמר

רכו) אַתָּא ר' אֶלְעָזָר וְכוּ'; בא ר"א והחברים ונשקו אותו בראשו. אמר ר' אלעזר, ברוך הרחמן ששלחך כאן. כי זה הוא וראי בירור של הדבר, והקב"ה הזמין לפי את מקרא הזה, מארבע רווחות. כדי שתגלה לי סודו. נתן האיש להם צרור הכתבים. כיון שלקחו ר' אלעזר ופתח אותו, יצא בית של אש וסבב אותו. ראה בצרור הכתבים מה שראה, והצרור פרח מידו.

רכז) בְּכָה ר' אֶלְעָזָר וְכוּ'; בכה ר"א, אמר מי יכול לעמוד בסודות המלך, כמ"ש, ה' מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך. אשרי הדרך הזה, ואתה השעה שפגשנו כך. ומיום ההוא היה ר' אלעזר שמת, ולא אמר כלום לחברים. מה שראה בצרור הכתבים. בעוד שהיו הולכים, פגעו בבאר אחת של מים, עמדו עליו, ושתו מן המים.

אמר

רכד) וְכִמָּה דְגוּפָא אֲתַבְּנִי וְכוּ'; וכמו שהגוף נבנה בעולם הזה מקשר של ארבעה יסודות, אש רוח מים עפר, ומצטייר מהם בעולם הזה, כך הרוח מצטייר בגן העדן מד' רווחות העומדים בגן, שהם בחי' חו"ג תו"מ, והרוח מתלבש שם ומצטייר מהם בצורת דמות הגוף שנצטייר בעולם הזה. ואלמלא ארבע רווחות אלו, שהם אירים שבגן, דהיינו חו"ג תו"מ מאור החסדים שנקרא אויר, לא היו מצטיירים בציר כלל, ולא התלבש שם הרוח.

רכה) אֵינּוּן ד' רוּחִין וְכוּ'; אלו ד' הרוחות קשורות זו בזו יחד, והרוח הצטייר והתלבש בהן, כמו שהגוף הצטייר בקשר של ד' יסודות העולם, ארמ"ע ומשום זה, אמר יחזקאל, מארבע רווחות בואי הרוח, דהיינו מאלו ארבע רווחות שבגן עדן, שהתלבש והצטייר בהם. ועתה קבל צרור זה של כתבים ולך לדרכך ותן אותו לחברים.

(דפו"י דף י"ג ע"ב)

ע

שמות

רכח א"ר אלעזר, ופאה חולקיהון דצדיקנא, יעקב ערק מקמי אחוי, ואנדמן ליה בידא, פיון דבירא חמא ליה, מיא אשתמודעו למאריהון, וסלקין לגביה, וחדו בהדיה, ותמן אנדווגת ליה בת זוגיה. משה ערק מקמי פרעה, ואנדמן ליה תהוא בידא, ומיין חמו ליה, ואשתמודעו למאריהון, וסלקו לגביה, ותמן אנדווגת ליה בת זוגיה.

רכט מה בין משה ליעקב, יעקב פתיב ביה, וייהי פאשר נאה יעקב את רחל וגו'. ויגש יעקב ויגל את האבן וגו'. משה מה פתיב ביה, ויבואו הרועים ויגרשו ויקם משה וישיען וגו'. בודאי ידע הוה משה, פיון דחמא מיא דסלקין לגביה, דתמן תנדמן ליה בת זוגיה. ותו, דהא רוח קודשא, לא אתעדי מגיה לעלמין וביה הוה ידע, דצפורה תהוי בת זוגיה. אמר משה, ודאי יעקב אתא להכא, ומיא סליקו לגביה, אנדמן ליה בר נש דאכניש ליה לביתה, ויהב ליה כל מה דאצטריך. אנא אוף הכי.

רל אמר תהוא בר נש, הכי אולפנא, דיתרו כומר לכו"ם תהו. פיון דחמא דכו"ם לית בה ממשו. אתפרש מפולחנא דילה. קמו עמא ונדהוהו. פיון דחמא בנתייה, הוה מתרכן לון, דהא בקדמיתא אינון הוה רעאן עאניה. פיון דחמו ומשה ברוח קודשא, דעל מלה דכו"ם הוה עבדי, מיך ויקם משה וישיען וישק את צאנם. ואתעביד קנאה לקודשא בריה הוא בכלא.

רלא אמר ליה רבי אלעזר, אנת לגבן, ולא ידענא שמוך. אמר, אנא יעזר

חלופי גרמאות
1 ל"ג משה.

מסורת הזהר
(7) (בראשית כ"ט) ויצא מיט צ"ד.

הסולם

מאמר

באר דמשה ויעקב

משה, ודאי כשיעקב בא לכאן והמים עלו לקראתו, נודמן לו אדם שאספו לביתו ונתן לו כל מה שצריך. גם לי יהיה כן.

רל אמר תהוא בר נש וכו': אמר אותו האיש כך למדתי, שיתרו כומר לע"ז היה, כיון שראה שאין ממש בע"ז, נפרד מעבודתה. קמו העם והחרימו אותו. כיון שראו בנותיו באו להשקות את צאנו, היו מגרשים אותן, כי מתחילה היו הם עצמם רועים את צאנו. להיותו כומר שלהם. כיון שראה משה ברוח הקודש, שעל דבר הע"ז היו עושים לו את זה, מיד, ויקם משה וישיען וישק את צאנם. ונעשה הכל מתמת קנאה אל הקב"ה.

רלא אמר ליה ר' אלעזר וכו': א"ל ר"א, אתה אצלנו, ואין אנו יודעים את שמוך. אמר, אני יעזר בן יעקב. באו החברים ונשקוהו, אמרו, ומה אתה אצלנו ולא היינו יודעים אותך. הלכו

רכח אמר ר' אלעזר וכו': א"א, אשרי חלקם של הצדיקים, יעקב ברח מפני אחיו, ונודמן לו באר. שה"ס הנוקבא. כיון שהבאר ראתה אותו, המים הוכרו לבעליהם, ועלו אליו, בסוד מ"ן. ושמתו עמו. ושם נתחברה עמו בת זוגו וחלי. משה ברח מפני פרעה, ונודמן לו באר ההיא, והמים ראו אותו והוכרו לבעליהם ועלו אליו, בסוד מ"ן. ושם נתחברה עמו בת זוגו. צפורה.

רכט מה בין משה ליעקב וכו': מה בין משה ליעקב. כלומר שאין הפרש בין משה ליעקב. יעקב, כתוב בו, ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו' ויגל את האבן וגו'. משה מה כתוב בו, ויבאו הרועים ויגרשו ויקם משה וישיען וגו'. בודאי היה יודע משה אחר שראה את המים עולים אליו, ששם תודמן לו בת זוגו. ועוד, שהרי רוח הקודש לא פסק ממנו לעולם, ובו היה יודע, שצפורה תהיה בת זוגו. אמר

(דפו"י דף י"ג ע"ב *) דף י"ד ע"א

עא

שמות

בן יעקב. אתו תברייא ונשקוהו, אמרו, ומה אנת לגבן, ולא תוינן דרעין בך. אזלו כחדא כל ההוא יומא ליומא אחרא אנפוהו⁽¹⁾ תלת מילין, ואזיל לאורחיה.

רלב) ותאמרן איש מצרי הצילנו. רבי תייא אמר, הא אוקמוה תברייא, דנצנצא בהו רוח קודשא, ואמרו, ולא ידעו מה אמרו. לבר נש, דתנה זתיב במדברא, והו יומין דלא אכל בשרא. יומא חד אתא דוכא לנטלא חד אימרא, ערק אימרא, ודוכא אבתריה, עד דמטו לגבי ההוא פר נש למדברא, חמא אימרא, ואתקיף ביה ושחטיה ואכל בשרא.

רלג) ד"א ואלה שמות בני ישראל. רבי יהודה פתח ואמר, שחורה אני ונאנה וגו', שחורה אני ונאנה, דא פנסת ישראל, דהיא שחורה מן גלותא, ונאנה, דהיא נאנה באורייתא, ובפקודין, ובכבודין דכשרן. בנות ירושלים, דעל דא, ופאין לגרתאה ירושלים דלעילא. פאחלי קדר, אף על גב דהיא קודרת בגלותא, בעובדין היא פיריעות שלמה, פיריעות, דמלכא דשלמא כלא דיליה.

רלד) רבי תייא רבא, הנה אזיל לגבי מאריהון דמתניתא, למילף מנייהו.

חלופי גרסאות

(1) הקסח"ז פ"ה צ"ה. (1) לעיל דף א' אות א'. (2) (שה"ש א') ב"ב קל"ד צ"ו.

מסורת הזהר

דרך אמת ש' עשו לו לוויה ער מהלך ג' מילין.

שחורה אני ונאנה

הסולם

מאמר

שחורה מן הגלות, ונאנה, שהיא נאנה בתורה ובמצות ובמעשים טובים שישראל עושים. **בנות ירושלים**, הן הנשמות, שעוסקים בתורה ובמצות, שבשביל כך הן זוכים לרשת את ירושלים של מעלה, שהיא השכינה. **כאחלי קדר**, אע"פ, שהיא קודרת בגלות, עכ"ז במעשים היא כיריעות שלמה, דהיינו כיריעות, שה"ס האורות, של המלך שהשלים שלו שהוא ז"א. פירוש. כיון שב' בחינות הן בגלות, שמצד עצם הגלות יש דינים וקטנות, ומצד המעשים טובים שהצדיקים עושים בגלות הם נאים ומעלים את השכינה ליריעות שלמה. וע"כ מבחינת המעשים טובים נאמר בני ישראל הבאים מצרימה, שהוא שם של גדלות. ומבחינת עצם הגלות נאמר את יעקב איש וביתו באו. שהוא שם של קטנות.

מאמר ברת דודי

רלד) ר' חייא רבא וכו': ר' חייא הגדול, היה הולך לבעלי המשנה ללמוד מהם. הלך אל ר' שמעון בן יוחאי, וראה מסך של אש שהיה פוסק בבית. ור"ש ותלמידיו היו מהמסך

הלכו יחד כל אותו היום. למחר ליוו אותו ג' מילין והלך לדרכו.

רלב) ותאמרנה איש מצרי הצילנו: ר' חייא אמר, הרי בארוהו החברים שנצנץ בהן רוח הקדש, במה שאמרו איש מצרי הצילנו, ואמרו ולא ידעו מה שאמרו. משל לאדם שהיה יושב במדבר, ועברו ימים שלא אכל בשר. יום אחד בא דוב לחטוף כבש אחד, וברח הכבש והדוב דף אחריו, עד שהגיעו לאותו האדם שבמדבר. ראה את הכבש, והחזיק בו ושחטו, ואכל בשר. נמצא שהדוב גרם שאותו אדם יאכל בשר. אף כאן, המצרי שנהרג על ידי משה גרם שמשה יברח ויבא למדין אל הבאר, וע"כ אמרו איש מצרי הצילנו, ברוח הקודש. דהיינו המצרי שמשוה הרגו.

רלג) ד"א ואלה שמות בני ישראל: הוקשה לו הלא ישראל, הוא שם הגדלות (כנ"ל ויחי את רמ"ט) א"כ, למה נזכר שם זה בבאם לגלות מצרים. ולמה חוזר אח"כ, את יעקב, שהוא שם הקטנות. ולתרוץ זה, ר' יהודה פתח ואמר, שחורה אני ונאנה וגו'. שחורה אני ונאנה, זו היא כנסת ישראל, דהיינו השכינה, שהיא (דפו"י דף י"ד ע"א)

עב

שמות

אזל לגבי רבי שמעון בן יוחאי, וְחָמָא פְּרָגוּד חַד, דְּתַנּוּה פְּסִיק בְּבֵיתָא. תְּנֵה רַבִּי חֵיִיא, אָמַר, אֲשַׁמַּע מְלָה מִפּוּמִיָּה מִהֶכָּא.

ר"ה) שְׁמַע דְּתַנּוּה אָמַר, שֶׁ בְּרַח דּוּדֵי וּדְמָה לָךְ לְצַבִּי אוֹ לְעוֹפֵר הָאֵילִים. כָּל כְּסוּפָא דְכְּסִיפּוֹ יִשְׂרָאֵל יִמְקַבְּ"ה יִהְיֶה, דַּאֲר"ש, תְּאֹתָם שְׁל יִשְׂרָאֵל, שְׂיִתְיָה יִהְיֶה הַקַּבְּ"ה לֹא הוֹלֵךְ וְלֹא מִתְרַחֵק, יֵאָלֵא בּוֹרַח כְּצַבִּי אוֹ כְּעוֹפֵר הָאֵילִים.

ר"ט) מ"ט, אר"ש, אין תיה בעולם עושה כמו הצבי או כעופר האילים, בזמן שהוא בורח הולך מעט מעט, ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו, ולעולם תמיד הוא מחזיר את ראשו לאחוריו. כף אמרו ישראל, רבש"ע, אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו, יהי רצון, שתברח כמו הצבי או כמו עופר האילים, שהוא בורח ומחזיר את ראשו למקום שהניח, הה"ד, וְאָף גַּם זֹאת בְּהִיּוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם לֹא מֵאֲסָתִים וְלֹא גְעֻלְתִּים לְכֹלֹתָם. ד"א, הצבי כשהוא ישן, הוא ישן בעין אחת, והאחרת הוא נעור, כף אמרו ישראל להקב"ה, עשה כמו הצבי, שהנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל.

ר"ז) שְׁמַע רַבִּי חֵיִיא וְאָמַר, אֵי עֲלָאִין עֲסָקִין בְּבֵיתָא, וְאֵנָּה יְתִיב אַבְרָאִי, בְּכַה. שְׁמַע ר"ש וְאָמַר, וְדַאי שְׂכִינְתָּא לְבָרָא, מֵאֵן יְפוּק. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה.

מסורת הזהר

ט) (שה"ש ח'). 9) (ויקרא כ"ו) וירא קב"ח צ"א. י' מקמה דקב"ה. כ' הא. ל בורה; מוסיף הקב"ה בורה (ד"א). ט' ולא. נ' מוסיף אלא בודאי. ט' ל"ג מן ד"א עד שמע. ט' בזמן שהוא. 9' אחר והאחר. צ' פסקין וליג' בביתא.

חלופי גרמאות

מאמר

הסולם

ברח דודי

מהמסך ולפנים. תמה ר' חייא, אמר, אשמע דבר מפיו מכאן מאחורי מסך האש.

ר"ה) שְׁמַע דְּהוּה אָמַר וּכְוִי: שְׁמַע קוֹל שֶׁל אֶחָד מִן הַתְּלִמִּידִים שֶׁל ר"ש, שֶׁהִיא אוֹמֵר, בְּרַח דּוּדֵי וּדְמָה לָךְ לְצַבִּי אוֹ לְעוֹפֵר הָאֵילִים. כָּל הַהִשְׁתַּוְּקוּת שֶׁהִשְׁתַּוְּקוּן יִשְׂרָאֵל אֶל הַקַּבְּ"ה, הוּא, כְּמוֹ שֶׁאָמַר ר"ש, תְּאֹתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שִׁיְהִי הַקַּבְּ"ה לֹא הוֹלֵךְ וְלֹא מִתְרַחֵק, אֲלֵא בּוֹרַח כְּצַבִּי אוֹ כְּעוֹפֵר הָאֵילִים.

ר"ז) שְׁמַע ר' חייא וכו': שמע ר"ח, ואמר, הן העליונים עוסקים בתורה בפנים הבית, ואני יושב מבחוץ. בכה. שמע ר"ש, ואמר ודאי שהשכינה היא מבחוץ, דהיינו עם ר' חייא, מי יצא ויכניסנו. אמר ר' אלעזר בנו, אם אשרף, ביציאתי דרך המסך של אש, לא אהיה נשרף. כי השכינה היא מחוץ ממנו, אצל ר' חייא, תכנס השכינה, ותהיה האש של המסך בשלמות. שמע ר' אלעזר קול שאמר, עוד לא נסמכו העמודים, שה"ס ג' קוין, ועוד לא נתקנו השערים, דהיינו נ' שערי בינה, ומקטניי הבשמים שבעדן הוא עתה. דהיינו מקטניי הנשמות המכונות בשמים כלומר שטוד לא זכה ר' חייא למדרגות שבעולם התקון שהם בעיקר תקון ג' קוין ונש"ב, וע"כ אינו ראוי להכנס

(דפרי"ך דף י"ד ע"א)

נג

שמות

ק אי אָנא תי ר קלינא, לא ט קלינא דְהָא שְׁכִינְתָּא א בְּרָא מְנַנָּא, ליעול שְׁכִינְתָּא, וְתִיָּהּ אֲשֶׁתָּא שְׁלִימְתָּא. שְׁמַע קְלָא דְאָמַר, עַד לָא ׀ סְמִיכִין אִסְתְּמִכוּ, וְתַרְעִין לָא אֲתַתְּקִנוּ, א וּמְזוּטְרִי ב דְּבוּסְמִיָּא דְעַדְדִין ב דְּכַעֲנָן הוּא, לָא נְפִיק ר' אֶלְעֶזֶר.
 רלח) יְתִיב רַבִּי חֲזִיָּא, בְּכַה ג וְאִתְגַּנַּח, פִּתַּח ד וְאָמַר, ט סוּב דְמַה לָךְ דוּדֵי לְצַבִּי אוּ לְעַפְר הָאֲלִים. ׀ אֲתַפְתַּח תַּרְעָא דְפְרָגוּדָא, לָא עֵייל רַבִּי חֲזִיָּא, זְקִיף רַבִּי שְׁמַעוֹן עֵינֵי וְאָמַר, י שׁׁמ י אֲתִיָּהִב רְשׁוּתָא לְמַאן דְּאִיהוּ אַבְרָאי וְאֲנִן לְגוּ. קַם רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲזַל אֲשָׁא מְדוּכְתִיָּה, עַד דְּוִכְתָּא דְרַבִּי חֲזִיָּא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, ט קוֹזְטִיפָא דְנְהוֹרָא ׀ דְּקִלִּיטְרָא לְבַר, וְאָנָּא הָכָא ט לְגוּ, אֲתַאֲלֵם פּוּמִיָּה דְרַבִּי חֲזִיָּא.
 רלט) פִּינִן דְעָאֵל לְגוּ, מֵאִיף עֵינֵי, וְלָא זְקִיף ט רִישִׁיָּה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי

מסורת הזהר (ש"ש ב) וירא י"ד צ"א.
 ז (ש"ש ב) וירא י"ד צ"א.
 ח ואתנה. ד מוסיף ואמר ר"ח לעצמו. ה מוסיף עד שלא היה ראוי וע"י שנצטער זכה אתפתח. ו ל"ג ש"מ; שמא. ז דאתייהוב. ח דקלדיטא. ט ל"ג רישיה.
 דרך אמת ת) אני הוא קל אבל לא כחול שהוא עוף אחד כנודע. א חוץ ממנו. ב חנות ואחל של בוסמי עוף. ג ניצוץ אור המתפשט ומאיר אשר הוא קלוט לחוץ מבית המדרש. ד) לפני.

מאמר
 מהכנס מבפנים למסך. וע"כ לא יצא ר' אלעזר להכניסו.
 רלח) יתיב ר' חייא וכו': ישב ר' חייא. בכה ונאנח. פתח ואמר, סוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים, דהיינו ע"פ הפירוש ששמע מר"ש, שאע"פ שבדוח הוא מחזיר ראשו לאחוריו ואינו מתרחק (כנ"ל אות רל"ח) אז נפתח שער המסך. אבל ר' חייא לא נכנס. נשא ר"ש עיניו, וראה שנפתח שער המסך, אמר, משמע שניתן רשות למי שהוא מבחוץ, ואנחנו לפניו, ולא נכניסו. קם ר"ש, הלך האש ממקומו עד מקומו של ר' חייא. אמר ר"ש, ניצוץ אור הקליטה כבר נתפשט לחוץ, לר' חייא, ואני כאן מבפנים, ולא אכניסנו. נאלם פיו של ר' חייא מחמת האש שנתפשט אליו.
 רלט) פיון דעאל לְגוּ וכו': כיון שנכנס ר' חייא לפניו השפיל עיניו, ולא הרים ראשו. אמר ר"ש לר' אלעזר בנו, העביר ידך על פיו של ר' חייא, שאינו יודע בזה, כי אינו רגיל בו. ואינו יודע לשית עצה בנפשו. קם ר' אלעזר, והעביר ידו על פיו של ר' חייא. פתח ר' חייא את פיו, ואמר, עיני ראה מה שלא ראיתי מעודי, וקומתי הזדקף, שלא חשבתי כל כך מעולם, טוב למות באש זהב הטוב הבוער. פנימיות הדברים. כי נודע שיש מוחין (דפו"י דף י"ד ע"א)

הסולם
 ברח דודי
 דאחורים וחיצוניות, הנמשכים מקו שמאל בלי ימין, בסוד יציאת נקודת השורק, שה"ס בינה שחורה לראש א"א, והראש דא"א, יש בו אור חכמה בלי חסדים וחכמה בלי חסדים מאירה רק בג"ר ולא ברו"ן ובי"ע, וע"כ גם החכמה אינה מאירה בהם בהיותם שמאל בלי ימין. ונבחנו משום זה למוחין דאחורים וחיצוניות. ואין השמאל מתחבר בימין אלא ביציאת קו אמצעי בבחינת המסך הנקודת החירק, שבכח המסך וקומת החסדים הוא מכניע את קו השמאל ומחברו בימין, ומתלבשת החכמה דשמאל בחסדים שבימין, ואז, יכולה החכמה להאיר בשלמות. וזכור כאן סוד ג' הנקודות חולם שורק חירק, שנתבארו לעיל (ב"א דף ט"ו ד"ה ההוא עש"ה) ומוחין הללו הבאים בהכרעת קו אמצעי, בכח המסך דחירק, נקראים מוחין דפנים ופנימיות, ויש מעלה בקו שמאל שאינה בקו אמצעי כי הקו שמאל מושך חכמה מן הראש דא"א שהוא ג"ר דג"ר, אע"פ שאינם מאירים בו כנ"ל. ויש מעלה בקו אמצעי שאינה בקו שמאל, כי קו אמצעי מאיר בכל השלימות מחמת התלבשות החכמה בחסדים, אמנם אין בו אלא ו"ק דג"ר, כי כח המסך דחירק ממצטו מג"ר דג"ר. (כמ"ש שם. וכמ"ש פ' לך דף י"ג ד"ה ונתבאר, עש"ה). ואין כאן המקום להאריך והנה

ע"ד

שמות

אַלְעָזָר בְּרִיָּה, קוֹם אֶעֱבֹר יַדְךָ אֶפְוִמֶיָה, יִדְלָא יַדְע בְּהַאי, יִדְלָא רְגִיל בֵּיהּ. קָם רַבִּי

חלופי גרמאות

י דלא רגיל בהאי. כ ולא; ליג דלא רגיל ביה.

מאמר

הסולם

ברח דודי

והנה ר' חייא היה במדרגת מוחין דאחוריים הנ"ל, הבאים מקו שמאל מטרם הכרעת קו האמצעי. וזה אמרו. (באות רל"ז) ר' חייא רבא וכו' לְמִילָף מְנַיְהוּ, שהיה דרכו תמיד ללמוד אצל בעלי המשנה, איך הולכים במדרגת מחיל אל חיל. אויף לַגְבִי רִשְׁבִי, והוא פרגוד חד דהוה פסיק בביתא, פירוש, שהרגיש בר"ש בן יוחאי את המסך דחירק שבקו אמצעי, שממנו מקבל ר"ש המוחין דפנים שלו, אשר מסך זה פוסק את המוחין דחכמה המכונה בית, דהיינו שמסלק ממנו הג"ר דג"ר ואינו מאיר אלא בו"ק דג"ר, כנ"ל. תוה ר' חייא, כי נדמה לו שהוא קטן ממנו, כי ר' חייא, אף על פי שהיה במוחין דאחוריים, היה לו ג"ר דג"ר, כדרך קו שמאל, כנ"ל, ור"ש בן יוחאי אין לו אלא ו"ק דג"ר, מסבה שמשמש בקו אמצעי, כנ"ל. וע"כ חשב ר"ח את המוחין של עצמו יותר פנימים מן המוחין של רשבי. אמר, אשמע מ"ה מפומיה מהבא, דהיינו מבחינת ו"ק דג"ר. שמע וכו' תאותם של ישראל שיהי' הקב"ה לא הולך ולא מתרחק אלא בורה כצבי וכו' הוא מחזיר את ראשו לאחוריו. שבשעה שישאל אחוזים בקו שמאל, בורח הקב"ה מהם ואינו מאיר להם כנ"ל, אמנם אין בריחה זו ענין של הסתלקות ח"ו, אלא להיפך, כי רוצה להאיר להם בחינת ראש, דהיינו חכמה, אלא משום שחסר להם חסדים, ואין הראש יכול להאיר להם בלי התלבשות בחסדים, ע"כ בורה מהם עד שמקבלים המסך דחירק, שעליו יוצא קו אמצעי, ואז מאיר הראש שלו באחוריו, דהיינו בקו שמאל הנקרא אחוריים, משום שעתה ע"י קו אמצעי מתלבשת החכמה בחסדים ומאירה בשלמות, אלא בו"ק דג"ר כנ"ל. וזהו נבחת, שבורח כצבי, שמחזיר ראשו לאחוריו. וזהו שהתפללו ישראל, אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו, דהיינו, משום שנאחזנו בקו שמאל שהחכמה אינה מאירה מחמת חסרון חסדים, וע"כ גרמנו שהקב"ה הסתלק מבינינו, יהי רצון שתברח כמו הצבי או כמו עופר האילים שהוא בורה ומחזיר את ראשו למקום שהגיה, בן

דפומי דף י"ד ע"א)

הבריחה של הקב"ה תחזיר את ראשו שהוא הג"ר, למקום שהגיה, שהוא קו שמאל, שמשם נסתלק, כנ"ל. וז"ש, (באות רל"ו) ד"א, הצבי כשהוא ישן הוא ישן בעין אחת והאחרת הוא נעור, כך אמרו ישראל וכו' פי' עינים ה"ס חכמה, ויש בהם ע"ס, שהג"ר באחת ובאחרת ז"ת. ושינה הוא הסתלקות המוחין. והתפללו ישראל שהסתלקות זו לא תשלוט אלא בעין אחת, שהוא ג"ר דחכמה, ולא בשניה שהוא ו"ק דחכמה, שהם צריכים להתקיים אח"כ, ע"י קו האמצעי, וזכורה הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, אלא עינו פתוחה ומאירה חכמה לישראל.

וכ"ז אמר תלמיד אחד של ר"ש, לר' חייא, להודיע לו מעלת רשבי, שאעפ"י שמשמש בקו האמצעי ובמסך דחירק שלו, מ"מ הוא מקבל אור החכמה מקו שמאל, בכל שלימות הארתה, אלא מבחינת ו"ק דחכמה, אבל ר' חייא, הגם שנאחז בקו שמאל בלי מסך, שהוא יכול להמשיך ג"ר דחכמה, אבל מה יועיל לו זה, בשעה שאינה מאירה לו כלום, והקב"ה היא בהסתלקות מן השכינה בסבתו, והוא כביכול ישן.

וז"ש שמע ר' חייא, שהבין דבריו שהצדק עמו, ואמר, אי עלאין עסקין בביתא, ואנא יתיב אבראי, בכח שעתה הכיר שהעליונים שהם רשבי וחבריו הם בבית, שה"ס חכמה, והוא יושב בחיצוניות החכמה, כי אינה מאירה לו. וע"כ בכח. שמע ר"ש ואמר ודאי שכינתא לברא, שגם ר' חייא מרגיש כבר, שהשכינה היא ודאי בחיצוניות מסיבתו, וע"כ מאן יפוק, להמשיך לו מוחין דפנים. אמר ר' אלעזר בנו, להשמיע לר' חייא, אי קלינא ע"י המסך דחירק שבקו אמצעי, דהיינו שנסתלקו ממני הג"ר דג"ר, לא קלינא, כלומר, איני מחשיב את זה לשריפה, שהרי השכינה היתה מחוץ ממנו, שהיתה בחיצוניות כנ"ל. ליעוץ שכינתא, לפנים בפנים עם ז"א, ע"י שקבלתי את המסך דחירק שבקו אמצעי, ותהוי אשתא שלימתא ותהיה האש של המסך שלמה. מכח שגרמה הזווג של הקב"ה והשכינה פנים בפנים. (ובדברים

עה

שמות

אָלְעֶזֶר, אַעֲבָד יְדִידָה לְאַפּוֹמִיָּה דְרַבִּי חֲזִיָּא, פְּתַח פּוֹמִיָּה רַבִּי חֲזִיָּא, וְאָמַר, מִתְּמָא

חלופי גרמאות
ל בפומיה, מ רמאן.

ברח דודי

הסולם

מאמר

המסך כנ"ל, ונחשב לנתינת רשות להכנס לפנים, ואנן לגו ולא נעזור לו להכנס, קם ר"ש, אזל אשא מדוכתיה, שהלך אש המסך, ממקומו של ר"ש, שהוא מסך הממוחק דצמצום ב', עד דוכתא דרבי חייא, וקבל ר"ח בזה מן ר"ש את המתקת המסך דצמצום ב', אז אמר ר"ש קוזטיפא דנהורא דקליטרא לבר ואנא הכא לגו, שניצוץ אור הקליטה בחוץ אצל ר' חייא, דהיינו שכבר קבל בחי' קטנות דמוחין ע"י זווג על המסך דצמצום ב', שאע"פ שהיא עוד בקטנות כמו ניצוץ, אמנם היא אור הקליטה, שכבר הפנימיות קולט אותו ויכול להכנס לשם. והוא ראוי לקלוט אח"כ המוחין דגדלות (כנ"ל ב"א דף ז' ד"ה וכבר) כי קטנות זה בהיותו מאמא מכשרתו לקבל הגדלות דאמא, כמ"ש שם.

ובדברים אלו חשב ר"א לפעול אצל ר' חייא שיפרוש מקו שמאל ויקבל את קו אמצעי. שמע קלא דאמר, עד לא סמכין אמתמוכו, עוד לא נסמכו אצל ר' חייא, הקוין דימין ושמאל עם המסך דחירק, ותריעין לא אתתקנו, ושערים עוד לא נתקנו במסך דצמצום א'. (כמ"ש להלן). ומזמרי דבוסמיה דעדן, דכען הוא, ומשום זה לא יקבל ר"ח ממנו. לא נפיק ר' אלעזר, כי הבין שר' חייא לא יוכל לקבל דבריו. וסוד יציאה זו פירושו, להתדבק במדרגתו של ר' חייא שהיא חיצונית, כי אי אפשר להגביה את מדרגת חבירו, אלא אם ירד וישתוו עם מדרגתו. וע"כ היה ר"א צריך לצאת מפנימיות לחיצונית.

יתיב ר' חייא בכח ואתגנה, הרבה בתפילה לזכות למוחין דפנימיות. פתח ואמר, טוב דמה לך דודי לצבי וגו'. זה רומז שזכה להשיג את מסך דחירק הממעט את הג"ר דקו שמאל ונשאר ברו"ק בלי ראש, וע"כ בקש מהקב"ה שיחזיר ראשו לאחוריו כצבי (כנ"ל באות ו'ל"ו) אתפתח תרעא דפרגודא, כלומר, שעור לא זכה למסך עצמו, שעליו יוצא קו האמצעי, אלא שזכה רק לשער שלו בלבד. והטעם הוא, (כמ"ש באורך בפי לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) כי מתחילה יוצא המסך דחירק במסך דצמצום א' שבכחו מכניע הקו שמאל תחת קו הימין, ובכחינה זו עוד אינו ראוי לזווג עליון להמשיך אור הפנים, כי המסך דצמצום א' אינו מקבל לתוכו אור. ולפיכך צריכים להתמיק את המסך הזה בצמצום ב', ואז ראוי להמשיך ולקבל אור הפנים. (עש"ה בכל החמשון) וע"כ המסך דצמצום א' אינו נחשב למסך ממש אלא לשער המסך, כלומר, שהוא סבה למסך הממוחק דצמצום ב', וזולתו לא היה נכנע הקו שמאל, כמו שנתבאר שם באורך, וז"ש כאן אתפתח תרעא דפרגודא. וז"ש, לא עייף רבי חייא, משום שמסך דצמצום א' אינו ראוי להמשיך אור הפנימיות, כנ"ל וע"כ עוד לא יכול להכנס לפנימיות.

וז"ש אתאלם פומיה דר' חייא, כי קטנות זה שקבל, מכונה אלם דאלקים, הרומז שחסר לו י"ה דאלקים, שה"ס ג"ר. שזסו"ה מי שם פה לאדם, שהבינה הנקרא מי משים פה לאדם, שה"ס גילוי ג"ר. או מי ישום אלם, מ"י, שה"ס בינה, משפעת מוחין דקטנות שהפה מתאלם בסוד אלם דאלקים, שחסר ג"ר שה"ס י"ה דאלקים. כיון דעאל לגו, מאיך עינוי ולא זקיף רישיה, משום שהיה לו משם רק מוחין דקטנות, כנ"ל, והיה חסר ראש. א"ר שמעון לר' אלעזר בריה קום אעבר ידך אפומיה, דלא ידע בהאי דלא רגיל ביה, יד, פירושו כח וחיל, וא"ל ר"ש לר"א שיעביר ידו על פיו של ר"ח, ויעזור לו להעלות מ"ן להמשכת הג"ר, ויתגלה לו המוחין דג"ר, שגילויים מכונה פה. קם ר"א אעבר ידיה וכו', פתח פומיה ר"ח. דהיינו שהשיג המוחין דג"ר דפנימיות שגילויים מכונה פתיחת פה. ואמר, חמי עינא מה דלא חמינא. ראה ה"ס שפע החכמה, כי עינים ה"ס חכמה, ואמר ר"ח כי עתה שהשיג המוחין דג"ר דפנימיות הוא ראה דהיינו שעתה השיג אור החכמה מה שלא ראה, כי מקודם לכן היה בחיצונית, ואע"פ שהיה יונק מג"ר דג"ר שבקו שמאל, אכן החכמה זו לא האירה לו כלל, מטעם חסרון לבוש החסדים, כנ"ל, אבל אלו ג"ר דפנימיות שהשיג עתה, מאירה בהם החכמה

וז"ש, זקיף ר"ש עינוי ואמר שמע מינה, אתיהיב רשותא למאן דאיהו אבראי, דהיינו שר"ש הרגיש בו שכבר זכה במסך דחירק מצמצום א', שהוא רק שער (דפני דף י"ד ע"א)

עו

שמות

י עינא מה דלא תמינא, אנדקף דלא תשיכנא, טב למימת באשא דדהבא טבא דליק. רמז) באתר דשביבין זרקין לכל עיבר, וכל שביבא וישיבא, סליק לתלת מאה * ושבעין רתיבין. וכל רתיבא, אתפרש לאלף אלפין, ורבוז רבון, עד דמטו לעתיק יומין, דתיב על פרסיא, וכרסיא מזדעזעא מניה, למאתן ושתין עלמין.

רמז) עד דמטא לאתר עדונא דצדיקיא, עד דאשתמע בכל רקיעין, וכל עלאין ותפתאין, וכלהו בזמנא חדא, תוהין ואמריין, הדין הוא רבי שמעון בן יוחאי, דהוה מרעיש כלא, מאן יכיל למיקם קמיה. דין הוא רשב"י, דבשעתא דפתח פומיה למשרי למלעי באורייתא, צייתין לקליה, כל פרסון וכל רקיעין וכל רתיבין, וכל אינון * דמשבחי למריהון.

רמז) לית דפתחין ולית דמסיימין, * כלהו * משתפחין, עד * לא אשתמע בכל * רקיעיא דלעילא * ותתא, * פטרא. כד מסיים רבי שמעון למלעי באורייתא, מאן חמי שירין, מאן חמי חדותא, דמשבחיין למריהון, מאן חמי קלין דאזלין בכלהו

חלופי גרמאות

1 ל"ג עינא מה. 2 ל"ג ושיבא. 3 דמשבח. 4 משתכין. 5 דלא; דלשתמע. 6 רקיעא. 7 ותתא.

דרך אמת ה) במקום שניצוצי שלהבת זורקין ומתפשטין לכל צד. ו) כולם הם נשקטים מלומר שירה עד שלא נשמע בכל הרקיעים שום פתחון פה כלל.

מאמר

הסולם

ברח דודי

לעתיק יומין שספירותיו בסוד רבבות והם רבוא רבבו, שהוא יושב על כסא, שה"ס ז"ס תחתונות דעתיק, שהג"ר יושבות עליהם, והכסא מזדעזע ממנו למאתים וששים עולמות. שהכסא מזדעזע מלקבל מן הג"ר עשר הויות שהם בגימטריא ר"ס. שהסו"ה ס"ר לראות. וכל מדרגות האלו ישנן בר' שמעון בן יוחאי.

רמז) עד דמטא לאתר עדונא וכו'; עד שרשב"י מגיע למקום העדן של הצדיקים, עד שנשמע בכל הרקיעים מעלת רשב"י, וכל העליונים ותחתונים כולם בזמן אחד, תמהים ואומרים, הוה הוא ר' שמעון בן יוחאי, שהכל היה מרעיש, מי יכול לעמוד לפניו. זה הוא ר"ש, שבשעה שפותח פיו להתחיל לעסוק בתורה, מאזינים לקולו, כל הכסאות, וכל הרקיעים, וכל המרכבות, וכל אלו שמשבחים לאדונם.

רמז) לית דפתחין ולית וכו'; אין מי שיפתח לומר שירה, ואין מי שיסיים שירתו, כלומר אותם שעומדים באמצע השירה אינם גומרים שירתם, כי כולם נמצאים, להקשיב לקולו של רשב"י, עד שלא נשמע, בכל הרקיעים של מעלה ושל מטה, פתחון פה, כשגמר ר"ש לעסוק בתורה, מי ראה שירים, מי ראה שמחה, של המשבחים לאדונם, מי ראה

החכמה בשלימות כי יש לה חסדים להתלבשות, אלא שמאירה בור"ק דג"ר. כנ"ל. אזדקף דלא השיבנא, ראשי נזדקף, דהיינו שהשיג ג"ר הנקראים ראש שלא השבתי שעור אשיגם פעם. טב למימת באשא דדהבא טבא דליק הסתלקות ג"ר דג"ר מחמת המסך דחירק שקבל, מכונה מיתה. וכינה מכונה זהב טוב. ואמר שכדי להשיג הג"ר של זהב הטוב, הבורע, מחמת המסך דחירק, כדאי למות, דהיינו להפסיד הג"ר דג"ר.

רמז) באתר דשביבין זרקין וכו'; במקום של ר"ש בן יוחאי, שהוא זורק ניצוצין לכל צד. דהיינו המוחין דקטנות שר"ש זרק לו (כנ"ל אות רל"ח) שה"ס ניצוץ אור הקליטה. וכל ניצוץ וניצוץ עולה לשלש מאות ושבעים מרכבות, דהיינו שכל ניצוץ מקבל הגדלות מבינה, שספירותיה בסוד מאות, וד' הספירות חו"ב תו"מ עולים ארבע מאות, ומשום שחסרים מג"ר דג"ר חסרים שלשים ספירות מן החכמה, והם רק ש"ע רתיבין. וחסר שלשים לארבע מאות. ואח"כ כשזוכים יותר, עולים לאו"א עלאין ולא"א שספירותיו בסוד מאה אלף, וע"ס שלו הם אלף אלפין, ואז כל מרכבה ומרכבה מפורשת לאלף אלפין מצד שכל אחת מהן משגת מוחין דא"א ורבוז רבבן עד דמטי

(דפו"י דף י"ד ע"א * דף י"ד ע"ב)

עז

שמות

רקיעין. אתיין פלהו בגיניה דר"ש, וכרעין וסגדין קמי דמריהון, סלקין ריחין דבוסמין דעזן, עד עתיק יומין, וכל האי בגיניה דר"ש.

רמוג פתח רבי שמעון פומיה ואמר, ישית דרגין נחתו עמיה דיעקב למצרים וכל חד וחד עשרה אלף רבוא. ולקבליהון שית דרגין לישראל. ולקבליהון שית דרגין לכרסייא דלעילא. ולקבליהון שית דרגין לכרסייא דלתתא. דכתיב *שש מעלות לכסא. הה"ד *רבבה פצמח השדה נתתיו וגו', הרי שית. ולקבליהון כתיב, ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו וגו'.

רמד ת"ת, פל חד וחד סליק לעשרה, *והו שתיין, ואינון שתיין גברין דבסתניי שכינתא, ואינון שתיין רבבין, דנפקו עם ישראל מגלותא, ודעאלו עם יעקב בגלותא.

רמה ת"א ל' ר' תייא, וקא *הו שבעה, וסלקין לשבעין, א"ל ר' שמעון, *שבעין לאו מהקא, ואי ס"ד שבעה, הא כתיב *וששה קנים יוצאים מצדיה שלשה קני

חלופי גרמאות

ר שש מעלות ירדו עם יעקב למצרים וכל אחת ואחת עשרה אלף רבוא וכנגדן עשרה מעלות לישראל וכנגדן ששה מעלות לכסא של מעלה וכנגדן שש מעלות לכסא של מטה שנאמר שש מעלות לכסא הה"ד רבבה וגו' הרי שש וכנגדן כתיב ובני ישראל. * והיינו שתיין גברין. ת אמר. א תנין; חמיני. ב ל"ג שבעין.

מסורת הזהר

ק) (מ"א י) ח"ב פת. ח"ג מת. קל: ת"ז תי"ח לא: חס"ט קד. ר) (יחזקאל ט"ז). * (שמות כ"ה) ח"ב קנת.

ברח דודי

הסולם

מאמר

היא א'. וישרצו היא ב'. וירבו היא ג'. ויעצמו היא ד'. במאד היא ה'. מאד היא ו'.

רמד ת"ה כ"ז חד וכו': בוא וראה, כל אחת ואחת, שבו"ק הנ"ל, עולה לעשרה דהיינו מהארת ז"א עצמו, סספירותיו בסוד עשרות, כנ"ל בדבור הסמוך, ונעשו, הו"ק, ששים. ואז, הן ששים גבורים שמסביב השכינה, כמ"ש הנה מטתו שלשלמה, שהיא השכינה הנקראת מטתו, ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. והן ששים רבוא, כשמקבלת הארת החסדים מעתיק כנ"ל בסמוך, שיצאו עם ישראל מן הגלות, ושכאו עם יעקב אל הגלות.

רמה א"ל ר' הייא וכו': א"ל ר"ה והרי שבעה הם, חג"ת נה"י ומלכות, וכשכל אחת נעשית לעשרה הן עולות לשבעים, ולא ששים, אמר לו ר' שמעון, שבעים, אינם שייכים לכאן, כי כאן המדובר הוא ממדרגות המאירות, ומדרגת המלכות אינה מאירה מעצמה. ואם יעלה על דעתך לומר שבעה, דהיינו לחשוב גם את המלכות עם הו"ק, הרי כתוב, וששה קנים יוצאים מצדיה שלשה קני מגורה וגו'. שהם כנגד חג"ת נה"י, וקנה האחד האמצעי, שהוא מלכות, אינה באה בחשבון, שכתוב אל מול פני

ראה הקולות ההולכים בכל הרקיעים. ובשביל ר"ש, כולם באים, דהיינו כל הנשמות והמלאכים, וכורעים ומשתתפים לפני אדונם, ומעלים ריחות הבשמים שבעדן שה"ס הארת החכמה, עד עתיק יומין. וכל זה בשביל ר' שמעון.

רמוג פתח ר"ש פומיה וכו': פתח ר"ש פיו ואמר, שש מדרגות ירדו עם יעקב למצרים, שהם חג"ת נה"י, וכל אחת ואחת מתפשטת עד עשרה, כשהם בהארת ז"א לבד, ואז הן ששים, והן אלף כשמקבלות הארת חכמה שהיא בסוד אלפים, והן ששים אלף. ועד רבוא כשמקבלות הארת החסדים מעתיק, והן ששים רבוא. וכנגדן שש מדרגות לישראל. כי מישראל יורדות ליעקב, (כנ"ל דף ג' ד"ה כ'). וכנגדן שש מדרגות לכסא העליון, שהוא חג"ת דז"א הכלול מנה"י. וכנגדן שש מדרגות לכסא התחתון, שהיא המלכות, שהן חג"ת נה"י. שכתוב, שש מעלות לכסא. ז"ש רבבה כצמח השדה נתתיו, היא מדרגה א', ותרכי היא ב', ותגדלי היא ג'. ותבאי בעדי עדים, היא ד'. שדים נכונו, היא ה'. ושערך צמח, היא ו' וכנגדן כתוב, ובני ישראל פרו (דפו"י דף י"ד ע"ב)

ע"ה

שמות

מנונה וגו'. וקנה האחד האמצעי לאו בקשבתא, דכתיב (א) אל מול פני המנונה יאירו וגו'.

רמז עד דהוו יתבי, אר"א לרבי שמעון אבוי, מה תמא קב"ה, לנחמא ד' ישראל, למצרים בגלותא. א"ל תדא שאלתא את שאל, או תריץ. א"ל תריץ. גלותא למה. ולמצרים למה. א"ל תריץ אינון ואתתרוו לחד. א"ל קום בקיומך, בגינה יתקיים לעילא, משמך האי מלה, אימא ברי אימא.

רמז פתח ואמר ששים המה מלכות ושמונים פילגשים. ששים המה מלכות, אינון גבריא דלעילא מ' מחילא דגבורא ודאתאחדון ב' בגליפין, דתחיתא קדישא דישאל. ושמונים פילגשים, ממנן בגליפוי דתחיתוי. ועלמות אין מספר, כד"א ה' יש מספר לגודויו. ועם כל דא פתיב, אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה, דא היא שכינתא קדישא דנפקא מתריסר זיהרא, דזיהרא דנהיר לכלא, ואיהי אתקרי אמא.

רמז בגוונא דא עביד קב"ה בארעא, זריק לכל עמין לכל עיבר, ומני עליהן רב רבוי, ה"ד א"ל אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים, והוא נסיב לחולקיה פנשיתא דישאל, ה"ד ה' כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וקרא לה אחת

מסורת הזהר

(ת) (במברר ח') ח"ב קטו. ח"ג כח: קמח: קמט: קע. ת"ז תיג כז: א) (שה"ש ו') ויצא ק"ד צ"ב. ב) (איוב כ"ה) ויצא ק"ד צ"ה. ג) (שה"ש ו') חיי שרה מ"ג צ"ב. ד) (דברים ד') ח"ג טו: תקיח קכ"א ט"א של"ב. ה) (דברים ל"ב) ב"א קצ"ד צ"ד.

חלופי גרסאות

ג ל"ג האמצעי. ד לישראל. ה ל"ג אימא. ו ועלמות אין מספר ששים המה מלכות המה הגבורים של מעלה מכה גבורה. ז דאתחזק; דאתחזק. ח מקליפין; בקליפין. ט דרוחא. י בקליפין; בקליפות. כ תחיתוי. ל מוסיף בחזרא נ"א בחן חר ממאה ועלמות. מ ל"ג היא. נ מתריסין. ס דזיהרא; דזיהרא. ע וברביא. פ לכנישתא.

דרך אמת זן הששים גבורים הם מצד הקדושה שבגבורה תוקף הדין שבו ושמונים פילגשים הם מדרגות היצונים קליפות הממנים על העולם ולהם אחיזה תחת אלו ששים גבורים. חן העטרה שהיא יוצאה מבעלי תריסין המזהירים ומאירים.

מאמר

הסולם

גלותא למה ולמצרים למה

פני המנונה יאירו וגו'. כי המלכות אינה מאירה מעצמה, רק מקבלת משנת הנרות. **רמז** עד דהוו יתבי וכו': בעוד שהיו יושבים, אמר ר' אלעזר לר"ש אביו, מה ראה הקב"ה להוריד את ישראל למצרים בגלות. אמר לו, שאלה אחת אתה שואל, או שתי שאלות, א"ל ר"א, שתיים, אני שואל, הגלות למה. ולמה דוקא למצרים. א"ל ר"ש, שתיים הן, והן חזרות לאחת. א"ל ר"ש, קום בקיום שלך, דהיינו במדרגתך, בשבילך יתקיים למעלה, במתיבתא דדקיע, דבר זה על שמך. אמור בני, אמור.

רמז פתח ואמר, ששים המה מלכות ושמונים וגו': ששים המה מלכות, הם גבורים של מעלה שמצד הגבורה, הנאחזים

(דפו"י דף י"ד ע"ב)

עמ

שמות

היא יונתי תמתי אחת היא לאמה, דא היא שכנית זקניה, דאשרי ביניהון, * אחת היא * ומיוחדת ליה. ראיה בנות ויאשריה, כד"א * רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה. מלכות ופילגשים ויהללה, אלין רבכרי עמין דאתפקדן עלייהו. רמט) ועוד רזא דמלה היא דתנן בעשרה מאמרות נברא העולם, וכד תסתפל תלתא אינון, ועלמא בהו אתברי, * בחכמה ובתבונה ובדעת, ועלמא לא אתברי אלא בגיניהון דישראל, פד בעא לקיימא עלמא, עבד לאברהם ברזא דחכמה. ליצחק, ברזא דתבונה. לייעקב ברזא דדעת. ויבכאי אתקרי, * ובדעת תדרים ימלאו. ובההיא שעתא אשתכלל כל עלמא. ומדאתילידו * לייעקב תריסר שבטין, אשתכלל כלא, בגוונא דלעילא.

ר) פד תמא קב"ה תדוּתא סגיאה דהאי עלמא תתא, * דאשתכלל בגוונא דלעילא, אמר, דילמא ח"ו יתערבון בשאר עמין, וישתאר פגימותא בכלהו עלמין. מה עבד קב"ה, טלטל לכלהו מהכא להכא, עד דנחתו * למצרים, למידר דיגריהון בעם קשי קדל, דמבזין נמוסיהון, ומבזין להון לאתחנתא בהו, ולא תערבא

חלופי גרסאות

צ ל"ג אחת היא. ק ומיוחדת לה. ר והיינו דכתיב. ש אשתכלל. ת ל"ג למצרים; במצרים.

מסורת הזהר

(1) (משלי ל"א) ב"ב קל"ח צ"א. (2) (שמות ל"א) ח"ב ק"ו. ח"ג קסד. ת"ז בהקדמה יד: (3) (משלי כ"ד) ח"ב קכג. ח"ג נד: קלו. רפט: רצו. ת"ז תכ"א מט.

גלותא למה ולמצרים למה

ר) כד המא קב"ה וכו': כשראה הקב"ה את השמחה הגדולה של עולם הזה כשנשתכלל כעין של מעלה, אמר, פן ח"ו יתערבו י"ב השבטים, בשאר העמים, וישאר פגם בכל העולמות. מה עשה הקב"ה, טלטל את כולם מכאן לכאן, עד שירדו למצרים לשבת בדירותיהם בתוך עם קשי עורף המבזים מנהגייהם ומבזים אותם מלהתחתן בהם, ומלהתערב עמהם, וחשבו אותם לעבדים. הזכרים מאסו בהם והנקבות מאסו בהם, עד שנשתכלל הכל בזרע קדוש, בלי תערובת עם נכר, ובינתים נשלם עונם של העמים. שנאמר כי לא שלם עון האמורי עד הנה. וכאשר יצאו יצאו צדיקים קדושים, שכתוב שבטי יה עדות לישראל. בא ר"ש ונשקו בראשו, אמר לו עמוד בני בקיום שלך, דהיינו במדוגתך, כי השעה עומדת לך.

ובזה מיושבים ב' השאלות ששאל לעיל (אות רמ"ו), למה נגלו ישראל, ולמה למצרים דוקא. כי מפתח שלא יתערבו השבטים בשאר האומות, שהיו מוקירים את ישראל, הגלה אותם למצרים שהיו בעלי גאווה ומבזים ומאסים בישראל, והיו שם עד ששלם עון אמורי ובאו לארצם

הסולם

מאמר

ומינה עליהם ממונים, ז"ש, אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים. והוא דהיינו הקב"ה, לקח לחלקו את כנסת ישראל. ז"ש כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וקרא לה, אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה, זו היא שכנית כבודו שהשרה ביניהם, אחת היא ומיוחדת לו. ראוה בנות ויאשריה הוא כמש"א רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה. מלכות ופילגשים ויהללה, אלו הם שרי העמים שנחמנו עליהם.

רמט) ועוד רזא דמלה וכו': ועוד, סוד הדבר הוא, שלמדנו בעשרה מאמרות נברא העולם, וכשתסתכל הם רק שלשה, שהעולם נברא בהם, דהיינו בחכמה, ובתבונה ודעת. והעולם לא נברא אלא בשביל ישראל. וכשרצה הקב"ה, לקיים את העולם, עשה לאברהם, בסוד החכמה, ליצחק בסוד התבונה, לייעקב בסוד הדעת, שבוה נקרא ובדעת תדרים ימלאו. שז"ס שחג"ת, שהם אברהם יצחק ויעקב, עלו ונעשו חב"ד. ובאותה שעה נשתכלל כל העולם. וכשנולדו לייעקב י"ב שבטים, שהם סוד י"ב גבולי אלכסון (כנ"ל דף ב' ד"ה כד) נשתכלל הכל, בעולם הזה, כעין של מעלה. באציילות.

(דפו"י דף י"ד ע"ב *) דף ט"ו ע"א)

שמות

פ

בתדייהו, ונחשיבו להון עבדין. גוברין ^ט געלן בהון, נוקבתא געלן בהון עד דאשתכלל כלא בורעא קדישא, ובין פך ובין פך שלים חוכא דשאר עמין, דכתיב ^ט כי לא שלם עון האמורי עד הנה. וכד נפקו, נפקו זכאין קדישין, דכתיב ^ט שכטי זה עדות לישראל. אתא ר' שמעון ונשקיה ברישיה, א"ל קאים ברי בקימף, דשעתא קיימא לה.

רנא יתיב ר' שמעון, ור' אלעזר בריה קאים ומפרש מלי דרזי דחכמתא, והוה אנפוי נהירין בשמשא. ומלין * מתבדרין וטאסין ברקיעא. יתבו תרין יומין דלא אכלו ולא שתו, ולא הוה ידעין אי הוה יממא או ליליא. פד נפקו, ידעו דהוה תרין יומין דלא טעמו מידי. קרא על דא רבי שמעון, ^ט ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל וגו'. ומה אי אנן בשעתא תדא פך, משה, דקרא אסהיד ביה, ויהי שם עם ה' ארבעים יום וגו', על אחת כמה וכמה.

רנב פד אתא רבי חייא קמיה ^ב דרבי, וסח ליה עובדא, תוה רבי, ואמר ^ד ליה ר' שמעון בן גמליאל אבוי, ברי, ר' שמעון בן יוחאי אריא, ורבי אלעזר בריה אריא, ולא ר' שמעון כשאר ארנוותא, עליה כתיב ^ט אריה שאג מי לא יירא וגו'. ומה עלמין דלעילא מזדעזעין מיניה, אנן עאכ"ו. גברא דלא גזר תעניתא לעלמין על מה דשאל ובעי, אלא הוא גזר, ^ה קב"ה מקיים. קב"ה גזר, ואיהו מבטל. והיינו דתנן, מאי דכתיב ^ט מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים, והקב"ה מושל באדם, ומי מושל בהקב"ה, צדיק. דאיהו גזר, והצדיק מבטלה.

חלופי גרמאות

א מתברכי. ב דר' גמליאל. ג ל"ג רבי. ד ל"ג ליה; ל"ג מן ליה עד ברוי; ואמר רבן גמליאל רשביי. ה וקביה. ו ל"ג מושל ביראת אלקים. ז קביה הוא.

מסורת הזהר

ק (בראשית ט"ז) נח י"ט צ"א. ר (תהלים כ"ב) ויצא צ"ז צ"ה. ט (שמות ל"ד) תולדות י"ט צ"ג. ת (עמוס ג') ח"ב יח. ח"ג קנר. רע. ת"ז תכ"ב סד. תכ"ז עב. א (שמואל ב' כ"ג) הקטה"ז קל"ג צ"ג.

דרך אמת ט' מחזיקים אותם מיאוס ומאוס מבלי להתחתן עמם וע"ז נשאר ישראל זרע כשר שלא נתערבו בהם.

לחם לא אכל ומים לא שתה

הסולם

מאמר

יום וגו' על אחת כמה וכמה.
רנב פד אתא ר' חייא וכו': כשבא ר' חייא לפני רבי וסיפר לו המעשה, תמה רבי. ואמר לו ר' שמעון בן גמליאל אבוי, בני, ר' שמעון בן יוחאי הוא אריה, ור' אלעזר בנו אריה, ואין ר' שמעון כשאר אריות, עליו כתוב, אריה שאג מי לא יירא וגו'. ומה העולמות של מעלה מזדעזעים ממנו, אנו על אחת כמה וכמה. הוא איש, שלא גזר תענית מעולם על מה ששאל והתפלל, אלא הוא גזר והקב"ה מקיים. הקב"ה גזר, והוא מבטל. והיינו שלמדנו, מה שכתוב, מושל באדם צדיק מושל יראת אלקים, הוא, כי הקב"ה מושל באדם, ומי מושל בהקב"ה צדיק. שהוא גזר גזרה, והצדיק מבטלה.

תנן

לארצם הם, שאין עוד פחד מפני תערובות בשאר העמים.

רנא יתיב ר"ש ור"א וכו': ישב ר' שמעון, ור' אלעזר בנו עומד ומפרש דברי סודות החכמה, והיו פניו מאירות כשמש. והמלות מתפזרות ומעופפות ברקיע. ישבו שני ימים שלא אכלו ולא שתו, ולא היו יודעים אם היה יום או לילה. כשיצאו, ידעו שכבר חלפו שני ימים שלא אכלו כלום. קרא על זה ר"ש, ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל וגו'. ומה אם אנו שזכינו לדבקות עם ה' שעה אחת, היה כך, שחלפו עלינו באור ה' ב' ימים, שלא ידענו היכן אנו, משה שהכתוב מעיד עליו, ויהי שם עם ה' ארבעים (דפו"י דף ט"ז ע"א)

פא

שמות

רנ"ג תנן, אָמַר ר' יְהוּדָה, אֵין לָךְ דְּכַר בְּתַכּיבוּתָא קָמִי קב"ה, כְּמוֹ תְּפִלְתָּן שֶׁל צְדִיקִים, וְאָף עַל גַּב דְּנִיחָא לִיה, זְמַנִּין דְּעֵבִיד בְּעוֹתְהוֹן, זְמַנִּין דְּלֹא עֵבִיד. **רנ"ד** ת"ר, זְמַנָּא חָדָא תְּוָה עֲלֵמָא צְרִיכָא לְמַטְרָא, אָתָּא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְגִזֵּר אַרְבַּעִין תַּעֲנִיתָא, וְלֹא אָתָּא מַטְרָא, צְלִי צְלוֹתָא, וְלֹא אָתָּא מַטְרָא. אָתָּא רַבִּי עֲקִיבָא, וְקָם וְצָלִי, אָמַר מְשִׁיב הַרוּחַ, וְנָשַׁב "זִיקָא, אָמַר וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם, וְאָתָּא מַטְרָא. חָלַשׁ דַּעֲתִיָּה דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֶסְתַּכֵּל רַבִּי עֲקִיבָא בְּאַנְפוּי.

רנ"ה קָם רַבִּי עֲקִיבָא קָמִי עֲמָא וְאָמַר, אָמְשׁוּל לְכֶם מְשָׁל, לְמַה הִדְבַּר דּוּמָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּמִי לְרַחֲמֵי דְמַלְכָּא, "דְּרַחֲמִים לִיה יִתִּיר, וְכַד עָאֵל יְקָמִי מַלְכָּא, נִיחָא לִיה, וְלֹא בְּעִי לְמִיתָן לִיה בְּעוֹתִיָּה בְּבַהֲלוֹ, כִּי הֵיכִי דְלֹא לִיתְפָּרֵשׁ מִגְּנִיָּה, דְּנִיחָא לִיה לְדִלִּישְׁתַּעֵי בְּהַדְיָה. וְאַנָּא דְּמִי לְעִבְדָּא דְּמַלְכָּא, דְּבַעֲא בְּעוֹתִיָּה "קָמִיָּה, וְלֹא בְּעִי מַלְכָּא דְלִיעוּל לְתַרְעִי פְּלִטְרִין, וּכ"ש וְדִלִּישְׁתַּעֵי בְּהַדְיָה, אָמַר מַלְכָּא, הָבוּ לִיה בְּעוֹתִיָּה בְּבַהֲלוֹ, וְלֹא לִיעוּל "הָכָא. כִּן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר "אִיהוּ רַחֲמֵי דְמַלְכָּא, וְאַנָּא עִבְדָּא, וְכַעֲי מַלְכָּא לְאִשְׁתַּעֵי בְּהַדְיָה כָּל יוֹמָא, וְלֹא יִתְפָּרֵשׁ מִגְּנִיָּה. וְאַנָּא, לֹא בְּעִי מַלְכָּא "דְּאֵעוּל תַּרְעִי דְּפְלִטְרִין. נַח דַּעֲתִיָּה דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

רנ"ו א"ל, עֲקִיבָא, תָּא וְאִימָא לָךְ מַלְתָּא, "דְּאִתְחַנְיָא לִי בְּחַלְמָא "הָאִי פְּסוּקָא,

חלופי גרמאות

ח רוחא, ט דחביב, י קמיה דמלכא, כ יתפרש, ל דישתעי, מ לקמיה, נ למשתעי, ס להאי, ע ליג איהו, פ דאיעול לתרתי פלטרין, צ דאתחזיאו; דאתחזי, ק הא כתיב.

דרך אמת ין מצאתי כתוב מכאן עד סוף הפרשה הוא ממדרש הנעלם.

י"ב טורי אפרסמונא

הסולם

מאמר

רנ"ג תנן אמר ר' יהודה זכור: למדנו אמר ר"י, אין לך דבר שיהיה אהוב לפני הקב"ה, כמו תפלתם של צדיקים, ואע"פ שרצוי לו, פעם עושה בקשתם ופעם אינו עושה.

רנ"ד ת"ר זמנא חדא זכור: תנו רבנן, פעם אחת היה העולם צריך מטר. בא ר' אליעזר וגזר ארבעים תעניתים, ומטר לא בא, התפלל תפלה ולא בא מטר. בא ר' עקיבא, ועמד והתפלל, אמר, משיב הרוח, ונשב רוח עז וקשה. אמר, ומוריד הגשם, ובא מטר. חלש דעתו של ר' אליעזר. הסתכל ר' עקיבא בפניו והרגיש חולשת דעתו.

רנ"ה קם ר' עקיבא זכור: עמד ר"ע לפני העם ואמר, אמשול לכם משל למה הדבר דומה, ר' אליעזר דומה לאוהבו של מלך, שאוהב אותו ביותר, וכשבא לפני המלך, הוא רצוי לו, ואינו רוצה לתת לו בקשתו במהרה, כדי שלא יפרד ממנו, כי רצוי לו שידבר עמו. ואני דומה לעבדו של המלך, שמבקש לפניו בקשה, והמלך אינו רוצה שיכנס לשערי ההיכל,

(דפו"י דף ט"ז ע"א)

הלובש

פב

שמות

דכתיב, ׀ ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי. תא חזי, ׀ תריסר טורי ׀ אפרסמונא, עאל. תהוא דלביש חושנא וּאפודא, וּבְעָא מן קודשא בריה הוא, למיתס על עלמא ועד האינדא תלי איהו. ׀ אי הכי אמאי חלש דעתיה דרבי אליעזר. משום בני נשא, דלא ידעין בהאי רנז) אמר רבי אליעזר תמני טרי טורי ׀ אפרסמונא עלאין, עלאין נשמתהון דצדיקיא, וּארְבַּעין ותשעה ריחין, סלקין ׀ בכל יומא, עד תהוא אתר דאתקרי עדן, ׀ די לקבל דא, אתיהיבת אורייתא, במ"ט פנים טמא, ובמ"ט פנים טהור. מ"ט אתון ׀ בשמהן דשכטי. מ"ט יומין לקבלא אורייתא. מ"ט יומין קדישין עלאין דקיימין, למיטל רשותא בכל יומא מאכנין זהירן, ׀ דגליפאן בההוא חושנא. רנח) ותהוא דלביש חושנא, יתיב בכרסיא קדישא יקירא, דארבע ׀ סמכין קיימין מסתפלין בחושנא, על מימריה עלאין, ועל מימריה נפקין, וקפן ענין

חלופי גרסאות
ד מוסיף אפרסמונא דכיא. ׀ ל"ג אי הכי. ת מוסיף אפרסמונא דכיא. א ל"ג די. ב בשמהן; בשמההון דשכטי. ג ל"ג יומין. ד מוסיף יתיבין קיימין. ה גליפאן. ו ל"ג סמכין.

מטרת הזהר
(ב) (ירמיה ז).

דרך אמת ׀ י"ב גבולי אלסטן מי"ב צרופי השם יהוה ונכנס החסד שהוא כהן גדול בי"ב היום אלו וביקש מהקב"ה שיהיה מרחם וחס על כל העולם. לן אפרסמן טהור והוא כנוי אל שפע הכתר ע"י החכמה ובינה ועיין לקמן בריש פרשת תרומה.

מאמר

הסולם

י"ח טורי אפרסמונא

ניתנה התורה במ"ט פנים טמא ובמ"ט פנים טהור, שמחמת חסרון שער הני יצאו מ"ט פנים טמא. בסו"ה זה לעומת זה עשה האלקים. וכן מ"ט אותיות שבשמות השבטים. וכן מ"ט ימים של הספירה כדי לקבל התורה, שבהם מ"ט ימים העליונים של ז"ו, עומדים לקבל רשות דהיינו להתתקן בכל יום, ממ"ט ימים אלו, מאבנים המזהירים הממולאים בחקיקות של אותו החשן, שי"ב הללו מקבלים מי"ב טורי דאפרסמונא כ"ל בסמוך, שבה מתקנות ז"ת של ז"ו הכלולים מז', ע"י ספירת העומר. רנח) וההוא דלביש חושנא וכזו: ואתו הלובש את החושן, שהוא ז"א, במוחין דגדלות, יושב בכסא הקדוש היקר, דהיינו שמאיר במלכות הנקראת כסא, שארבע עמודים של כסא הזה, שהם מיכאל גבריאל אוריאל רפאל, עומדים ומסתכלים בחושן, דהיינו שמקבלים מי"ב אבנים המאירים בו, על פיו, של לובש החושן, יכואו, ועל פיו יצאו. שכל האורות והתקונים נמשכים מי"ב האורות שבחשן, הנמשכים מי"ב אורות שבבינה. נושאים עיניהם ומסתכלים למעלה, רואים את הציץ שלוהט בשש מאות ועשרים צדדים. רומז

הלובש חשן ואפוד, שהוא ז"א, שת"ת שלו נקרא חשן והמלכות נקראת אפוד שי"ב אבנים שבחשן מקבלים מי"ב אורות הנ"ל דבינה, וי"ב של האפוד מקבלים מי"ב של החשן, וגם בהם אין עצם המלכות מאירה כמו בבינה, והתפלל אל הקב"ה, שהעלה מ"ן לבינה, לרחם על העולם, דהיינו לגמור התקון גם במלכות עצמה, שתהא מאירה כמו החג"ת, ועד עתה עדיין תפלתו תלויה, שעוד לא נתקבלה. הרי שיש בחינות, שאין התפלה נשמעת עליהן. ושואל, אם כן, למה חלשה דעתו של ר' אליעזר, כיון שראה בחלומו, ואתה אל תתפלל וגו', שמתוכו נשמע, שאחר יכול להתפלל, כנ"ל. ומשיב, שהוא משום האנשים שאינם יודעים מזה. וחשבו שמעלתו קטנה ממעלת ר"ע. רנז) אמר ר' אליעזר וכזו: אר"א, שמונה עשר הרי אפרסמן עליונים, שהוא יסוד דבינה, שיש בו ט' ספירות של אור ישר וט"ס של אור חוזר, שהם י"ח הדים. נכנסים, שמעלים מ"ן, נשמות הצדיקים, שהם מרכבה ליסוד, וארבעים ותשעה ריחיות, שה"ס נ' שערי בינה חסר אחת, עולים בכל יום מבינה עד מקום ההוא שנקרא עדן, שהוא חכמה. שכנגד זה (דפו"י דף ט"ו ע"א *) דף ט"ו ע"ב)

שמות
פג
 ומסתפלין לעילא, חמאן ציצא, דלהיט בשית מאה ועשרין עיבר, ושמא קדישא
 עלאה, גליף עלוי, מזדעזען ומתחלחלן. קטירי בסטרוי דימינא קדישא, דשמאלא
 נטיל בידוי סמכי שמיא, ועליל לון, וגלי לון. תדא הוא דכתיב, ונגולו כספר
 השמים.

רנט א"ל ר' עקיבא, מהו דכתיב, אל גנת אגוז ירדתי. א"ל תא תזי, מהו
 גנתא נפקא מעדן, ודא היא שכינתא. אגוז: דא היא רתיכא עלאה קדישא,
 דאינון ארבע רישין דנהרין, דמתפרשן מן גנתא, כהאי אגוזא, דאינון ארבע
 רישין קדישין לגו. ומאי דאמר ירדתי, כמא דתנן, ירד פלוני למרפכה.

רס א"ל ר' עקיבא, אי הכי, יתנה ליה למימר, לאגוז ירדתי, מהו אל גנת
 אגוז ירדתי. א"ל, משום דהיא שבתא דאגוזא. מה אגוזא, טמירא וסתימא מפל
 סטרוי, כן רתיכא דנפקא מגנתא, סתימא מפל סטרוי. מה אינון ארבע קרישין
 די באגוזא, מתחברן בהאי גיסא, ומתפרשן מהאי גיסא. כן רתיכא, מתחברן

מסורת הזהר
 (ישעיה ל"ד) ח"ב י"ז. (ד) (שה"ש ו') ב"א ק"א צ"ב. ז ל"ג עליל לון, ח הגנה ההיא. ט ל"ג עלאה. י מסיף
 קדישין ונהרין, כ ל"ג כהאי אגוזא. ל ל"ג קדישין. מ כד"א.
 נ היה לו לומר ירדתי. ס ל"ג א"ל. ע סתים. פ ל"ג מן אתחברן עד באחדותא.

הסולם
מאמר
 רומז לכתר שהוא בגי' תר"כ, כי הוא קשור
 על המצח ועל הגלגלת שה"ס הכתר. ושם
 הקדוש העליון, חקוק עליו, והם מזדעזעים
 ומתחלחלים, קשורים העמודים הנ"ל, בצד ימין,
 שהוא ז"א, והשמאל שהיא המלכות, לוקחת
 בידיה עמודי השמים, שה"ס ג' קוין שבז"א
 הנקרא שמים, מכבר אותם ומגלה אותם. זהו
 שכתוב, ונגולו כספר השמים.

פירוש, ההוא דלביש חושנא, שהוא ז"א,
 יושב על הכסא של ארבעה עמודים דהיינו על
 המלכות שיש לה ד' עמודים תו"ג תו"מ, ואלו
 ארבעה עמודים קשורים בז"א שהוא נוטה
 לימין, דהיינו שמאיר להם בחסדים מכוסים
 שאינם מגולים בהארת החכמה, אמנם המלכות
 שהיא בחינת שמאל, היא מבררת אותם ע"י
 המשכת החכמה, ומגלית אותם ע"י התלבשות
 החכמה בחסדים. ואז נעשים ד' העמודים תו"ג
 תו"מ לז' סמכין שבכל אחת חג"ת, המאירים
 בחסדים מגולים, בסו"ה ונגולו כספר השמים.
 ועל שם זה נקראת המלכות עלמא דאתגליא.

רנט א"ל ר' עקיבא זכוי: א"ל ר"ע,
 מהו שכתוב, אל גנת אגוז ירדתי. א"ל בוא
 וראה, גנה זו יוצאת מעדן, וזו היא השכינה.
 אגוז, זה היא מרכבה העליונה הקרושה שהיא
 ארבעה ראשים של הנהרות הנפרדים מן הגן,
 (דפו"י דף ט"ז ע"ב)

פירוש

פד

שמות

בְּאֲחֻדוֹתָא * בְּחֻדוֹתָא * בְּשְׁלִימוֹתָא, וּמִתְפָּרֵשׁ כֹּל חַד יְבַעְבְּרוּי, עַל מַה דְּאֲתַמְנִי
הַה"ד, הוּא הַסּוֹכֵב אֶת כָּל אַרְצֵי הַחַוִּילָה הוּא הַהוֹלֵךְ קִדְמַת אֲשׁוּר, וְכֵן כּוּלָם.
רסא אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, הָאֵי לְכַלּוּכָא דְהִיא בְּקַלִּיפּוּי דְאַגּוּזָא, לְמַאי רְמִיזָא.
אָמַר לִיה, אַע"ג דְּאוּרִייתָא לָא גְלִי לִיה, בְּהָאֵי גְלִי.

רסב ת"ח, שְׁקָדִים, מְנַהוֹן מְרִירָן, וּמְנַהוֹן מְתִיקָן, וְרְמִיזָא אֵית לֹן, אֵית
מְאָרֵי דְדִינָא * קְשִׁיָא, וְאֵית מְאָרֵי דְשִׁירוֹתָא, אֲכַל כֹּל רְמִיזָא דְגְלִי בְּאוּרִייתָא * חֻזִּין
דְּדִינָא חֻזִּי, וְהָכִי הוּא לִירְמִיָהוּ, אַחֲזוּ לִיה בְּדִינָא, דְכְּתִיב, * מִקַּל שְׂקָד אָנִי רוּאָה.
מַאי שְׂקָד. * שְׂקָדִים מְמַשׁ. וְכֵן * בְּמִטָּה אַהֲרֹן, * וַיִּגְמֹל שְׂקָדִים. וּמִן דְּתִיבּוֹתָא מְמַשׁ,
אֲשַׁתְּמַע, דְּהוּא דִּינָא קְשִׁיָא. דְכְּתִיב, * וַיִּשְׁקֹד ה' עַל הַרְעָה. וְכֵן * שׁוֹקֵד אָנִי עַל
דְּבָרֵי, וְכֵן כּוּלָם. אָמַר * לִיה ר' עֲקִיבָא, מְשַׁמַּע כֹּל מַה דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא,
לְמִילָף מְגִיה חֲכֻמָּתָא סְגִיָאָה, דְכְּתִיב * כָּל פֶּעַל ה' לְמַעֲנֵהוּ. ר' אֶלְעָזָר אָמַר מְהָכָא,
דְכְּתִיב, * וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. * מַהוּ מְאֹד. לְמִילָף מְגִיה
חֲכֻמָּתָא עֲלָאָה.

חלופי גרסאות

צ בשלימותא בחדוּתא. ק מוסיף בשלימותא בשלימו.
ר בעוברוי. ש ליג שקדים. ת מוסיף קשיא, ואית מארי
דרחמנותא. א חוינא רהוא דינא. ב שקר; שקדם. ג בבליעת
קרת. ד תיבתא. ה ליג ליה. ו מאי.

מסורת הזהר

ה (בראשית ב') חיי שרה מ"ד צ"א. ו (ירמיה א').
ז (במדבר י"ז) ח"ב רלה. ח (דניאל ט') ט (ירמיה א') ח"ג
י (משלי ט"ו). יא (בראשית א') ב"א י צ"א.

הסולם

מאמר

אל גנת אגוז ירדתי
ויש מהם שהם מתוקים, ויש להם רמוז, ויש
בעלי דין קשה, שעליהם רומזים השקדים
המרים, ויש בעלי שרות, המשרתים לקדושה,
שעליהם רומזים שקדים המתוקים, אבל כל
רמז המגולה עליהם בתורה, אנו רואים, שהוא
דין, ואינה מדברת מן הטוב שבהם, שהם
המתוקים, וכן הוא בירמיהו, שהראו לו הדין
שבהם, שכתוב מקל שקד אני רואה. מהו שקד.
שקדים ממש ונאמר לו, כי שקד אני על דברי
וגו', דהיינו לנטוש ולנתוץ ולהאביד וגו'. וכן
במטה אהרן, כתוב, ויגמול שקדים, שנעשה
לאות לבני מרי. הרי שהתורה מדברת מבחינת
הדין שבהם בלבד. ומן המלה עצמה שנקראים
שקדים, נשמע, שהוא דין קשה, שכתוב,
וישקוד ה' על הרעה, וכן שוקד אני על
דברי, וכן כולם. הרי שהמלה שקד מורה על
דין קשה. אמר לו ר' עקיבא, משמע שכל מה
שעושה הקב"ה, הוא ללמוד ממנו חכמה רבה.
שכתוב כל פעל ה' למענהו. ר' אלעזר אמר
מכאן, שכתוב, וירא אלקים את כל אשר עשה
והנה טוב מאד. מהו מאד, הוא שטוב ללמוד
ממנו חכמה עליונה.

א"ר

פירושו שבמרכוז נמצאים ד' הפנים,
מיוחדים זה בזה, והארת ג' הקוין, דהיינו
האחדות שמקו ימין והשמהה שבקו שמאל,
והשלמות שבקו אמצעי, נמצאות בכל אחד
ואחד מהם בלי הפרש משהו, ומבחינה זו הם
מתחברות. אבל מבחינת תפקידם להשפיע
לתחתונים הם נפרדים שכל אחד מגביר את
בחינתו, ופני אריה שהוא ימין משפיע חסדים
בעיקר, ופני שור שהוא שמאל, משפיע חכמה
בעיקר. ופני נשר שהוא אמצעי, משפיע בעיקר
שפע ממוזג. ופני אדם, תפקידו בעיקר לגלות
החסדים בהארת החכמה כנ"ל בדבור הסמוך.
ומבחינה זו, כל אחד נפרד מחבירו.

רסא אמר ר' עקיבא, האי וכו': אר"ע
לכלוך זה, שהוא בקליפת האגוז, דהיינו בד'
קליפות הסובבות אותה, למה הם רומזות. אמר
לו, אע"פ שהתורה לא גילתה אותו, כי מדברת
רק בבחינת הטוב שבאגוז, גילתה אותו בזה,
דהיינו בשקדים. כמ"ש והולך, שהתורה מדברת
על ד' קליפות שבשקדים דוקא הרומזות על
דין, ולא מבחינת הטוב שבהן.

רסב ת"ח שקדים וכו': בוא וראה,
שקדים, יש מהם שהם מרים, מחמת קליפותיהם,
(דפו"י דף ט"ז ע"ב)

פה

שמות

רסג) א"ר יהודה, מאי דכתיב, ^ו גם את זה לעמת זה עשה האלהים. כגוונא דרקינא, עבד קב"ה בארעא, וכלהו רמיזא למה דלעילא. דכד תהו חמי ר' אבא, חד ^ט אילנא, ודאביה אתעביד ^י עופא דפרח ^י מניה, תהו בכי ואמר, אי תוו בני נשא ידעי למאי רמיזאן, תוו מבוצען ^י מלבושיהון עד טבוריהן, למאי ידאתנשי חכמה מנהון. כ"ש בשאר מה דעבד קב"ה בארעא.

רסד) כדאמר ר' יוסי, אלנין, אינון דאתחזי מנהון חכמתא, כגון חרובא, ^ט דקל, פסתוקא, וכדומה לון, כלהו בחד ורכיבא אתרכבו. כל אינון דעבדין פירין, בר מתפוחין, רנא תדא אינון, ^י בר שבילין דאתפרשן.

רסה) כל אינון דלא עבדין פירין, ואינון רכרבין, בר מערבין דנחלא, דאית להו רנא בלחודוי ^ט כגוונא דלעילא, מחד יניקא יניקו, ^י וכל חד מאינון דאינהו זוטרי, בר מאזובא, מאימא תדא אתילידו.

רסו) כל עשבין דארעא, דאתמני עליהון רכרבין תקיפין בשמיא. כל חד ומד רנא בלחודוי, כגוונא דלעילא, וכגין כף כתיב, ^ט שדך לא תזרע כלאים. דכל חד ומד עאל בלחודוי, ונפיק בלחודוי, הה"ד, ^ט תידעת חקות שקמים אם תשים משטרו בארץ. וכתיב ^ט לכלם בשם יקרא. ומה ^י בכל מה דבעלמא רנא בלחודוי

חלופי גרמאות

ז רביה. ח וענפא דפרח. ט ל"ג מניה. י רמיוא. כ לבושיהון; תותביהון. ל אתנשי. מ כדאמרי. נ ותיכא. ס בארבע. ע ליה. פ ל"ג כגוונא דלעילא. צ וכל אינון ול"ג חד. ק מוסיף די בכל; בכל מה די בעלמא.

מסורת הזהר

ק (קהלת ז) ח"א רפג רפד; ח"ב רסה. ח"ג כט; מז: נד; רפב. ת"ז תק"ע קכ"ה: ז"ח ל"ג ט"ג של"ד. מ) ויקרא י"ט ח"ב ל: ח"ג פז: ריא. ת"ז תס"ו צו: תס"ט קט. נ) (איוב ל"ח) ח"א ונט. ז"ח ח' ט"ב ש"ה. ס) (ישעיה מ) הקסח"ז כ"ג צ"א.

דרך אמת מן פ"י אילן גדול שבו מגדל עופות כי יש אילן מגדל עופות. [1] פ"י גרעיני פרי שקורין גלגוש.

גם את זה לעומת זה

הסולם

מאמר

רסה) כ"ל אינון דלא עבדין וכו': והם כל אלו האילנות שאינם עושים פירות, והם גדולים, חוץ מערבי נחל, שיש להם סוד בפני עצמם כעין של מעלה, שהם נוחה, מיניקה אחת הם יונקים, דהיינו שיונקים מחיצוניות בסוד אל אחר, שאינו עושה פירות. וכל אחד מן האילנות הקטנים, חוץ מאזוב הרומז על יסוד, מאם אחת נולדו. דהיינו מנוקבא.

רסג) א"ר יהודה וכו': אר"י, מה שכתוב, גם את זה לעומת זה עשה האלקים. יורה, כעין שיש ברקיע עשה הקב"ה בארץ, וכל מה שיש בארץ, כולם רומזים למה שיש למעלה, ברקיע. כי כשראה ר' אבא אילן אחד, שפריו נעשה עוף הפורה ממנו, היה בוכה, ואמר, אם אנשים היו יודעים למה הם רומזים, היו קורעים לבושיהם עד הטבור שלהם, על מה שנשכחה החכמה מהם. כל שכן בשאר דברים מה שעשה הקב"ה בארץ.

רסו) כ"ל עשבין דארעא וכו': כל עשב הארץ, שנתמנה עליהם שרים חזקים בשמים. שאין לך כל עשב ועשב בארץ שאין לו כוכב ומזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל (כמ"ש להלן תרומה אות תתל"ה ב"ד פ"י) כל אחד ואחד מהם יש לו סוד בפני עצמו, כעין של מעלה, כמו שיש להם למעלה מסונים מיוחדים, ומשום זה כתוב, שדך לא תזרע כלאים

רסד) כדאמר ר' יוסי וכו': כמו שאמר ר"י, האילנות, שחכמה נראית מהם, דהיינו, חרוב, ודקל, ופסתוקא, שהוא מין עץ אגוז, וכדומה להם, כולם ברכב אחד נרכבו, כי כל אלו האילנות שעושים פירות, חוץ מתפוחים, שהם נח"י, סוד אחד הם, שרומזים לת"ת, חוץ השבילים, שבהם הם נפרדים, כי לכל אילן יש שביל מיוחד, שמאיד בר. (דפו"י דף ט"ז ע"ב *) דף ט"ז ע"א)

פו

שמות

וְלֹא בָעָא קב"ה לְגַלְאָה לֹון, וְיַלְעַרְבְּקָא לֹון, וְקַרְאֵן בְּשִׁמְהֵן. בְּנֵי יַעֲקֹב דְּאִינוּן שְׁבֻטֵין קַדִּישִׁין, דְּאִינוּן קִיּוּמָא דְעֵלְמָא, עַל אַחַת פְּמָה וְכַמְּה, הַה"ד וְאַלְהָ שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. **רסז** ר' יוסי בר' יהודה אָמר, אֵילוּ נְאָמַר אֵלֶּה שְׁמוֹת, מְשַׁמַּע דְּהִכִּי הוּא. הַשְׁתָּא דְכְּתִיב וְאַלְהָ שְׁמוֹת, מְשַׁמַּע דְּעַל הָרֵאשׁוֹנִים מוֹסִיף, מַה הָרֵאשׁוֹנִים בְּנֵי יַעֲקֹב, שׁ אָף פְּאֵן בְּנֵי יַעֲקֹב.

רסח א"ר יהודה, ח"ו, בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר קב"ה, שׁ אָנְכִי אָרְד עִמָּךְ מְצַרִּימָה, ס"ד א דְשְׁכִינְתָא תִּיחֹות עִמִּיהָ בְּהֵיא שַׁעֲתָא מְמַשׁ, אֵלָא, בְּשַׁעֲתָא דְהוֹת יְרִידָה לְבָנוּהִי, נְחַתַּת שְׁכִינְתָא, הַה"ד, אָנְכִי אָרְד עִמָּךְ מְצַרִּימָה, וְאָנְכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עֲלֶיהָ, דְּכָל זְמַנָּא דִּיהוּי לָךְ עֲלֵיָהּ, כְּבִיכּוּל וְעֲלֵיָהּ אֵית לִי, וּבְשַׁעֲתָא דִּיהוּי לָךְ יְרִידָה, כְּבִיכּוּל אָנְכִי אָרְד עִמָּךְ. וְעַד דְּמִית יוֹסֵף וְכָל אַחֵיו, וְהוֹת לֹון יְרִידָה, קָמַת שְׁכִינְתָא וְנְחַתַּת עִמָּהוּן, כְּמָה דְנְחַתּוּ אֵלֵין, כַּף נְחַתּוּ אֵלֵין.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(U) (בראשית מ"ו) ויחי לי"ט צ"ב.

ר לערבבא ול"ג לגלאה לון, ש אוף. ת שאמר הקב"ה. א שהשכינה ירדה עמו באותה שעה. ב מוסיף א"ל והא כתיב אנכי ארד עמך מצרימה עמך ממש. ג לפניו ירדה שכינה. ד כל זמן שיש לך עליה כביכול עליה יש לי ובשעה שיש לך ירידה כביכול אנכי ארד עמך ועד שמת יוסף וכל אחיו והיתה להם ירידה עמדה שכינה וירדה עמהם כשם שירדו אלה כך ירדו אלה. ה עליהו. ו עליהו. ז דיחבי.

מאמר

הסולם

בני ישראל בני יעקב

וְאַלְהָ, שׁוּה יוֹרָה שְׁמַחוּבֵר לְכַתּוּבִים הַקּוּדְמִים, וְעוֹמַד כְּבֵר אַחַר מִיתַת יַעֲקֹב וְיוֹסֵף וְהַשְׁבָּטִים, שְׂאֵז בָּאוּ לִירִידַת הַמְּדֻרְגָה, וְנִקְרְאוּ בְנֵי יַעֲקֹב. וְאַע"פ שֶׁהַכְּתוּב אֹמֵר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֵין זֶה מְשׁוּם חֲשִׁיבוֹת כִּי מִבְּחִינַת הַמְּדֻרְגָה כְּבֵר נִפְלוּ לְמַדְרַגַּת בְּנֵי יַעֲקֹב. אֵלָא מְטַעַם אַחַר, דְּהֵיִינוּ לְכַבּוּדוֹ שֶׁל יַעֲקֹב.

רסח א"ר יהודה ח"ו וכו': אר"י, לר' יוסי בר' יהודה, חס ושלום, בשעה שאמר הקב"ה אנכי ארד עמך מצרימה, שיעלה על דעתך שהשכינה ירדה עמו בשעה ההיא ממש, שר' יהודה חשב, שכונת דיבר"י, הוא, שמיד בבואם מצרימה, היו בבחינת בני יעקב, דהיינו בידידה, אלא בשעה שהיתה ירידה לבניו ירדה השכינה, ד"ש, אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עליה, שפירושו, כל זמן שתהיה לך עליה, כביכול, יש לי עליה ובשעה שתהיה לך ירידה, אנכי ארד עמך. ואחר שמת יוסף וכל אחיו, והיה להם ירידה, עמדה השכינה וירדה עמהם, כמו שירדו אלו, דהיינו בני ישראל, כך ירדו אלו, דהיינו השכינה ומרכבותיה.

אמר

כלאים. כי כל אחד ואחד נכנס לבדו, ויוצא לבדו, שאין ממונה מתערב בחבורו, והוודע כלאים, מערב שליטתם זה בזה, ז"ש, הידעת חוקות שמים אם תשים משטרו בארץ. וכתוב, לכולם בשם יקרא. ומה לכל מה שבעולם יש סוד בפני עצמו, ולא רצה הקב"ה לגלותו ממקומו ולערבו באחר, וקראם בשמות לכל אחד מהם, בני יעקב, שהם שבטים קדושים, שהם קיומו של עולם, על אחת כמה וכמה. ז"ש ואלה שמות בני ישראל.

רסז ר' יוסי בר' יהודה וכו': ריבר"י אמר, אלו נאמר אלה שמות, היה משמע שכן הוא, כמ"ש ר' יהודה, אשר, ואלה שמות בני ישראל, הוא על חשיבותם של השבטים מקיימי העולם, עתה שכתוב ואלה שמות, עם ו' נוספת משמע שעל הראשונים מוסיף, מה הראשונים בני יעקב אף כאן בני יעקב.

פירושו. כי השם ישראל יורה על עליה וחשיבות והשם יעקב יורה על ירידה, (כנ"ל ויחי דף ב' אות ה') וכיון שכתוב כאן בני ישראל פירש ר' יהודה בדבור הסמוך, שהוא נאמר על חשיבות השבטים. אבל ר' יוסי בר' יהודה חולק עליו, מטעם תוספת הו' שנאמר (דפו"י דף ט"ז ע"א)

פז

שמות

רסב) אָמַר ר' יוֹסֵי בְר' יְהוּדָה, מַה פְּתִיב ט' לְעֵיל מְנִיָּה, וַיִּמַּת יוֹסֵף בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרֵי שָׁנִים וָגו', יִבְהֵיָא שְׁעָתָא יְדְמִית יוֹסֵף, וְכִלְהוּ שְׁבָטִין, וְהוּהוּ לִוְן יְרִידָה, נַחְתּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, וְשָׁכְנִיתָא וּמְלָאכִי עֲלָאי נַחְתּוּ עִמָּהוֹן, הַה"ד, וְאַלְהָ שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּאִינוּן אֲתוּסְפּוּ עַל קַדְמָאי לְמִיחַת יְבָגְלוּתָא.

רע) א"ל, אי הכי, יַעֲקֹב הָוָה מִית אוּ לֹא. א"ל מִית. א"ל, וְיִמְהוּ דְכְּתִיב הַפָּאִים מְצַרְיָמָה אֶת יַעֲקֹב, אִי ט' בְּחַיִּי, אִימָא אֶת יַעֲקֹב, וְאִי בְּתַר דְּמִית, אִפִּיק מִתְּמָן אֶת יַעֲקֹב. אֶלְאָ תָּא תְּוִי, לֹא אָמַר קְרָא הַיּוֹרְדִים מְצַרְיָמָה אֶת יַעֲקֹב, פ' דְּעַד פְּעֻן לֹא הוּת יְרִידָה לְיַעֲקֹב, אֶלְאָ הַפָּאִים, אוּלִּיפְנָא דְּאֲתּוּ עִמָּיה דְּיַעֲקֹב, וְאֶזְלוּ לְהוֹן, עַד דְּנַחְתּוּ אֶלְיָן בְּגִלוּתָא, נַחְתּוּ אֶלְיָן עִמָּהוֹן, הַה"ד וְאַלְהָ שְׁמוֹת וָגו'.

רעא) ר' דוּסְתָאי אָמַר, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא הָוּוּ אֲתִיָּין, וְאֶזְלִין לִוְן, הַה"ד הַפָּאִים מְצַרְיָמָה, וְלֹא פְתִיב אֲשֶׁר בָּאוּ, וְהִיָּינוּ דְכְּתִיב הַפָּאִים מְצַרְיָמָה בְּקַדְמִיתָא אֶת יַעֲקֹב. וְלִבְתַּר כַּד הָוּת לִוְן יְרִידָה אִישׁ וּבֵיתּוּ בָּאוּ. וְת"ת, בְּנֵי יַעֲקֹב פְּלָהוּ הָוּוּ מְתִין בְּהַהוּא זְמָנָא וְנַחְתּוּ אֶלְיָן יְבָגְלוּתָא.

ח'לופי גרמאות

ח ר' יהודה ט למעלה מן הענין. י באותה שעה ירדו בני ישראל לגלות והשכינה ומלאכי השרת עמהם הה"ד ואלה שמות בני ישראל שהם הוסיפו על הראשונים לרדת בגלות. כ ל"ג מן דמית עד נחתה ל לגלותא. ח ל"ג א"ל. נ ומה. ט בחייו. ע א"ל. פ שעדיין לא היתה ירידה ליעקב אלא הבאים עמהם הה"ד ואלה שמות בני ישראל שהם הוסיפו על הראשונים לרדת בגלות. צ ל"ג מן דמית עד והולכים להם הה"ד הבאים מצרימה ולא כתיב אשר באו והיינו דכתיב הבאים בתחלה את יעקב ולאחר כשהיה להם ירידה איש וביתו באו. ק מיתין. ר מוסיף ואלין נחתה.

ממורת הזהר

(9) (בראשית ו) ויהי ד' צ"א.

בני ישראל בני יעקב

הסולם

מאמר

היתה ירידה ליעקב, אלא **הבאים**, כתוב, ולמדנו שהשכינה וי"ב השבטים שבה, באו עם יעקב למצרים, והלכו משם, עד שירדו לגלות, דהיינו אחר מיתת יעקב והשבטים, ואז ירדו אלו עמהם. דהיינו השכינה וי"ב השבטים שבה. וע"כ הכתוב, ואלה שמות בני ישראל הוא נאמר על גודל מעלתם וחשיבותם. להיותו טובב על ימי העליה ולא על ימי הירידה.

רסט) אָמַר ר' יוֹסֵי בְר' יְהוּדָה וכו': אמר לו ריב"ז, מה כתוב למעלה ממנו, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו', באותה שעה שמת יוסף וכל השבטים, והיה להם ירידה, ירדו בני ישראל בגלות, והשכינה ומלאכים העליונים ירדו עמהם, דהיינו כמו שאמר ר' יהודה, וזה שכתוב, ואלה שמות בני ישראל, שהו' של ואלה מוסיף על הראשונים, שלאחר מיתת יוסף ואחיו, לרדת בגלות. וע"כ הם בהכרח בני יעקב, דהיינו בירידה.

רעא) ר' דוּסְתָאי אָמַר וכו': בכל יום ויום היו באים, השכינה וי"ב השבטים שבה, והלכו להם. זהו שכתוב, הבאים מצרימה, לשון הוה, ולא כתוב, אשר באו, לשון עבר. והיינו שכתוב מתחילה **הבאים מצרימה את יעקב, שמדבר מטרם היירדה, ואת"כ כשהיתה להם ירידה, כתוב, איש וביתו באו. שהוא לשון עבר. ובוא וראה, בני יעקב כולם כבר מתו באותו זמן, וירדו אלו ואלו, לגלות.**

רע) א"ל, אי הכי וכו': אמר לו ר' יהודה, אם כן, יַעֲקֹב הָיָה מִת אוּ לֹא. אמר לו מת. א"ל ומהו שכתוב, הבאים מצרימה את יעקב, אם בחייו, יתכן שיאמר, את יעקב, אבל אם הכתוב מדבר אחר שמת, הוצא משם את יעקב, שהרי כבר מת. מטעם שהו' מוסיף על הראשונים. אלא בוא וראה, לא אמר הכתוב, היורדים מצרימה את יעקב, כי עד עתה לא

(דפו"י דף ט"ז ע"א)

פה

שמות

רעב * רבי יוסי ורבי אלעזר אמרו, האי פרשתא מלין עלאין אית בה, דתנן, בשעתא דנחתו אלין "רתיכין" ומשריין קדישין, דיוקניהון דשכטין, דגליפין לעילא, פלהו - עאלן למידר עמהון. הה"ד, איש וביתו באו, וכתוב ראובן שמעון לוי.

רעג * ד"א ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב וגו'. אתחור פרשתא דא, למה דא"ר יוסי ברבי יהודה, וכלא הוה.

רעד * ות"ח, רבי אלעזר בן ערף, פד הוה מטי להאי פסוק, הוה בכי, דתניא, א"ר אלעזר בן ערף, בשעתא דאזלו ישראל בגלותא, אתכנשו פלהו נשמתהון דשכטין, למערתא דכפלתא, צווחו ואמרו: סבא סבא, פאבא דבנין לאו פלאותא דעלמא דין, בניך פלהו משפעדין בקשיו עם אתרן, עבדין בהו נוקמין דעלמא.

רעה * בההיא שעתא, אתער רוחיה דהווא סבא, רשותא שאיל, ונחית, קרא קב"ה לכל רתיכוי ומשרייתיה, ומלכיהון בראשיהון. ונחתו פלהו עם יעקב ועם שבטוהי. שכטין נחתו חייך עם אבוהון, ושכטין נחתו מתים עם אבוהון, הה"ד ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וגו' וכתוב ראובן שמעון לוי וגו'. ות"ח, מתים

חלופי גרסאות

ש ר' אלעזר ור' יוסי, ת מוסיף קדישין, א ומשריית קדישא ודיוקנין, ב עאלו, ג ל"ג ד"א, ד מטי הוה, ה שנכנסו, ו בגלותא.

מאמר

הסולם

איש וביתו באו

הנשמות של השבטים למערת המכפלה, צעקו ואמרו: סבא סבא, הכאב של הבנים אין בעמל עולם הזה משלו, בניך, כולם משתעבדים בעבודה קשה על ידי אחרים, עושים בהם כל נקמות שבעולם.

רעה * בההיא שעתא אתער וכו': בשעה ההיא, נתעורר רוחו של סבא ההיא, דהיינו יעקב, בקש רשות, וירד למצרים. קרא הקב"ה לכל מרכבותיו והמחנות שלו, ומלכם, שהוה השכינה בראשם. וירדו כולם עם יעקב ועם השבטים שלו. השבטים ירדו חיים עם אביהם למצרים, וכן ירדו מתים עם אביהם למצרים, ז"ש, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וגו', וכתוב, ראובן שמעון לוי וגו', ובוא וראה, עתה מתים היו, כנ"ל, וירדו למצרים. וכתוב, ויוסף היה במצרים. כי רוחו לא נפרד ממצרים לאחר מיתו, שיהיה צריך לחזור ולרדת, כמו שאר השבטים. אמר ר' אבא, בזה הוא יוסף, נקרא, כרחם אב על בניו. כי לא נפרד מהם גם לאחר פטירתו.

רעב * ר' יוסי ור' אלעזר וכו': ר"י ור"א אמרו, פרשה זו דברים עליונים יש בה. שלמדנו, בשעה שירדו אלו המרכבות ומחנות הקדושים, שהם צורת י"ב השבטים החקוקים למעלה, בשכינה, כולם באו לגור עמהם, ז"ש איש וביתו באו, שסובב על המלאכים שבאו לגור במצרים, עם בני ישראל, וכתוב, ראובן שמעון לוי וגו', שרומזים על צורות י"ב השבטים שבשכינה.

רעג * ד"א ואלה שמות בני ישראל וגו' את יעקב: שהקשה לו שפתח בני ישראל וסיים את יעקב, ואומר, שהחזרה פרשה זו מבני ישראל אל יעקב, הוא למה שאמר ר' יוסי ב"ר יהודה (לעיל אות דס"ז) שבני ישראל ירדו למדוגת בני יעקב. והכל היה. כלומר שכל הפשטים הם אמת.

רעד * ות"ח, ר' אלעזר בן ערף וכו': ובוא וראה, ראב"ע כשהגיע לפסוק הזה, ואלה שמות וגו'. היה בוכה. שלמדנו, אמר ר"א בן ערף, בשעה שהלכו ישראל בגלות נתאספו כל (דפו"י דף ט"ז ע"א)

ר'

פ"ט

שמות

הוּוּ, וְנַחֲתוּ, וּכְתִיב וַיֹּסֶף הָיָה בְּמִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי אָבָא, בְּהַאי אֲתִקְרִי * כִּרְחִם אָב עַל בְּנִים.

רע"ו רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלֹמֹה, הָוּה אָזִיל בְּאוֹרְחָא, וְרַבִּי אָבָא הָוּה עִמֵּיהּ, עָאֵלוּ לְחַד אֲתֵרָא, וּבְתוּ תַמְזַן, * אָכְלוּ, כַּד בְּעוּ לְמִשְׁכַּב, שְׁוּוּ רִישֵׁיהוֹן בְּהוּא תֵלָא * דְּאֲרַעָא, דְּהוּה חַד קַבְרָא יִתְמָן, * עַד דְּלָא דְמִיכּוּ, קַרָא חַד קָלָא מִן קַבְרָא, אָמַר זַרְעָא * לְאֲרַעָא * אֲזֵלָא, תְּרִיסַר שְׁנִין הָוּה * דְּלָא אֲתַעְרִית, בַּר הָאִידְנָא, דְּפָרְצוּפָא דְכָרִי חֲמִינָא הֵכָא.

רע"ז א"ר יְהוּדָה, מֵאֵן אַתָּה. א"ל יוֹדָאִי * אָנָא, וְאָנָא יְתִיב * נְזִיפָא, דְּאָנָא לָא יְכִילָנָא לְמִיעַל, בְּגִין הוּוּא צַעְרָא דְכָרִי, דְגַנְבִיהּ הוּוּא עִכוּ"ם, כַּד אִיהוּ * הָוּה זַעֲרָא, וְאֲלָקִי לִיהּ כָּל יוֹמָא, וְצַעְרָא דִילִיהּ דְחִי לִי לְמִיעַל בְּדוּכְתָאִי, וּבְהַאי אֲתֵרָא לָא אֲתַעְרִית, בַּר הָאִידְנָא.

רע"ח אָמַר לִיהּ וְאֲתוֹן יְדַעִין בְּצַעְרָא דְחִי. * א"ל, שְׂרִי * קַבְרִי, אִי לָאוּ בְּעוּתָא דִילָן עַל חִי, לָא יִתְקַיְיִמוּן פְּלִגּוֹת יוֹמָא * בְּעֵלְמָא, וְהָאִידְנָא אֲתַעְרִית הֵכָא, דְּהוּוּ אֲמַרִין * לִי כָּל יוֹמָא, * דְּלַעְגָלָא יִיתִי בְרִי הֵכָא, וְלָא * יְדַעְנָא אִי בְחִי אִי בְמוֹתָא.

רע"ט א"ל רַבִּי יְהוּדָה, מַאי עֲבִידְתִּיכּוּ בְּהוּוּא עֵלְמָא. אֲתֵרְגִישׁ קַבְרָא, וְאָמַר, אֲזִילוּ קוּמוּ, דְּהָאִידְנָא יִלְקוּן לְכָרִי, תְּוּהוּ, וְעָרְקוּ מִתְמָן כְּפִלְגּוֹת מִל, יְתַבוּ עַד

חלופי גרסאות

ז ל"ג תמן. ח לרע"א. ט ל"ג אנא. י בעינא. כ ל"ג הוה.
ל א"ל חזין דעלמא שרי קברא. מ ל"ג בעלמא; לעלמא.
נ ל"ג לי. ס מוסיף ידענא דיומא דין.

מסורת הזהר

(ז) (תהלים ק"ג) ויחי פי צ"א.

דרך אמת ט פ"י והווי לניס שם. ע פ"י השכיבו ראשם על חר קטן שהיה שם קבר אחד. פ פ"י קודם שהתחילו לישן הרעיש הקבר ושמעו קול אחד מן הקבר. צ פ"י הורע הלך לארץ ורמו על עצמו שהוא אל עפר ישוב ונקבר בארץ והנה זה שנים עשר שנה שלא נתעורר בקברו רק עתה שראה פרצוף בנו כמבואר בסמוך. ק פ"י אני יושב בנייפה ואיני יכול ליכנס לפרגוד מכה צער בני שגנבו עכו"ם אחד כשהיה קטן והיה מכה אותו כל יום ויום. ר פ"י שר הקבר אם לא היו בקשתנו על החיים לא היה להם קיום חצי יום בעוה"ז. ש פ"י במהרה יבוא.

המתים ידעון בצערא דחיי

הסולם

מאמר

מלהכנס במקומי, ובמקום הזה, לא נערתי רק עתה.

רע"ח א"ל ואתון ידעין וכו': אמר לו, ואתם יודעים בצער של החיים. אמר לו, נשבע אני בשר של קברי, אם לא התפלה שלנו על החיים, לא היו מתקיימים בעולם אפילו חצי יום. ועתה נערתי כאן, שהיו אומרים לי כל יום שבני יבא כאן במהרה, ואיני יודע אם בחייו או לאחר מיתתו.

רע"ט א"ל ר' יהודה וכו': א"ל ר"י, מה אתם עושים בעולם ההוא. נרעש הקבר, ואמר, לכו קומו, כי עתה מכים את בני. תמהו, וברחו משם כחצי מיל. ישבו, עד שהאיר הבוקר. קמו ללכת, ראו אדם אחד, שהיה רץ ובורח, מפני

רע"ו ר' יהודה בר ש"ם וכו': ריב"ש היה הולך בדרך, ור' אבא היה עמו, נכנסו למקום אחד ולגו שם. אכלו, כשרצו לשכב, הניחו את ראשם על תל של עפר, שהיה שם קבר. טרם ישנו, קרא קול אחד מן הקבר, אמר, זרע שלי הולך לארץ, כלומר הולך לאבוד, כבר שנים עשרה שנים שלא נערתי, לבר עתה, שפני בני אני רואה כאן.

רע"ז א"ר יהודה מאן וכו': אר"י, מי אתה. אמר לו, יהודי אני, ואני יושב בבדידות, כמו מוחזק, כי איני יכול לכנוס לגן עדן, בשביל הצער מבני, שגנבו עכו"ם בעוד היותו קטן, ומכחו בכל יום. והצער שלו דוחה אותי (דפו"י דף ט"ז ע"א *) דף ט"ז ע"ב)

שמות

צ

דנהיר צפרא. קמו למיזל, קמו חד בר נש, דתנה רהיט וערק, ותנה שתית דמא אכתפוי, אחדו ביה, וסח להו עובדא, אמרו ליה מה שמך. אמר להו, לחמא בר לינאי. אמרו, ומה לינאי בר לחמא תנה ההוא מיתא, ומסתפינא לאשתעויי יתיר בהדיה. לא אהדרו. אמר רבי אבא, האי דאמרו, דצלותהון דמתפינא, מגינן על חיי מנלן. דכתיב ויעלו בנגב ויבא עד חברון.

ר (א"ר יהודה, ת"ח, תרין נדרין נדר קב"ה ליעקב. חד, דייחות עמיה למידר עמיה בגלותא, וחד דייסקיניה מ מקבריה, למחמי תדוותא דסייעתא קדישא דדיירי עם בגוהי, הה"ד, אנכי ארד עמך מצרימה אנכי ארד עמך בגלותא. ואנכי אעלך גם עלה, כד"א ויהעליתי אתכם מקברותיכם עמי. וכתיב וישם עלו שבטים וגו'.

רפא (ד"א מ ויקם מלך חדש על מצרים וגו', אר"ש, ביההוא יומא, אתיהיב ליה רשותא ו לשרו של מצרים, על כל שאר עמין, דתנא, עד דלא מית יוסף, לא אתיהיב שלטנו לשלטנא דמצרים על ישראל, פין דמית יוסף, פדין ויקם מלך חדש על מצרים, ויקם: כמאן דתנה מאיך מ ויקם.

רפב (א רבי יצחק פתח, א עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. עד שהמלך:

חלופי גרסאות

ע מסיף בר ליואי. פ ל"ג למידר עמיה. צ בו ביום נתנה רשות לשרו של מצרים על האומות דתנא עד שלא מת יוסף לא נתנה שררה לשרו של מצרים על ישראל כיון שמת יוסף ויקם מלך חדש על מצרים ויקם כלומר מאן דהוה מאיך קם. ק ל"ג ליה. ר ל"ג לשרו של מצרים. ש ל"ג כדן. ת קם. א מוסיף ויקם מלך חדש וכו' ר"י.

מסורת הזהר

ק (במדבר י"ג) ח"ב לא. ח"ג קנח: קנט. קס. ד (יהזקאל ל"ז) נח ע"ד צ"ה. ט (תהלים קכ"ב) לעיל אות ר"ג וש"נ. ט (לעיל דף כ"ד ציון צ'. א) (שה"ש א') ב"א רנ"ט צ"א. דהוה מאיך קם. ק ל"ג ליה. ר ל"ג לשרו של מצרים.

דרך אמת תן פ"י שיעלוהו מקברו.

עד שהמלך במסבו

הסולם

מאמר

עמך מצרימה, שפירושו, אנכי ארד עמך בגלות. ואנכי אעלך גם עלה, היינו בשעת הגאולה. כי עליה, הוא לשון גאולה כמש"א והעליתי אתכם מקברותיכם עמי. וכתוב, ששם עלו שבטים וגו'.

רפא (ד"א ויקם מלך חדש וגו': פירוש אחר על הכתוב, ויקם מלך חדש. אמר ר"ש ביום ההוא ניתנה רשות לשרו של מצרים שיתחזק על כל שאר העמים. כי למדנו עד שלא מת יוסף, לא ניתנה שליטה לממשלת מצרים על ישראל, כיון שמת יוסף, אז, ויקם מלך חדש על מצרים. ויקם, פירושו כמי שהיה שפל וקם. כי ביום ההוא נתגדל שרו של מצרים כנ"ל.

מאמר עד שהמלך במסבו

רפב (א רבי יצחק פתח וכו': ר"פ, עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. עד שהמלך, זהו

מפני רבו, כי ניצל ממנו בתפלת אביו המת. והיה נוזל דם מכתפינו. אחזו בו, וסיפר להם המעשה שהנכודי שגנבו בהיותו קטן, הכחו עד זוב דם, אמרו לו, מה שמך. אמר להם, לחמא בר לינאי. אמרו, ומה לינאי בר לחמא, היה שמו של אותו המת, אנו יראים לדבר עמו יותר. לא חזרו אליו. אמר רבי אבא, זה שאמרו, שתפלות המתים מגינות על החיים. מאין לנו. הוא כי כתוב, ויעלו בנגב ויבא עד חברון, דהיינו להתפלל על קברם של האבות, שיתפללו בעדם.

רפ (א"ר יהודה ת"ח וכו': אר"י, בוא וראה, שני נדרים נדר הקב"ה ליעקב: אחד, שירד עמו לגור עמו בגלות. ואחד, שיעלה אותו מקברו, לראות השמחה של המחנה הקדושה של המרכבות והמלאכים, שגרו עם בניו בגלות, בשעת הגאולה. ז"ש, אנכי ארד (דפו"י דף ט"ז ע"ב)

צא

שמות

בַּדָּא קב"ה. הה"ד, כה אָמַר יי' מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. וּכְתִיב וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מֶלֶךְ. בְּמִסְבּוֹ:
 בֵּין פְּנֵי הַכְּרוֹבִים. נִרְדֵּי נִתַּן רִיחוֹ, יִדְגְּמוּ לְאַסְתִּלְקָא מִבִּינֵיהוֹן.
 רפג) ד"א, עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ, בְּעוֹד יִדְקַב"ה הָהָה יְהִיב אֲוִרֵיתָא לְיִשְׂרָאֵל,
 דְּכִתִּיב וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אֲרַבְעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לְחֵם לֹא אָכַל וְגו'. בְּעוֹד
 הַדְּהוּהָ כְּתִיב אֲוִרֵיתָא לְיִשְׂרָאֵל, שְׁבָקוּ רִיחֵיהוֹן טַב, וְאָמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל.
 רפד) ד"א עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ, בְּעוֹד יִדְהוּהָ קב"ה נְחִית עַל טוּרָא דְסִינֵי,
 לְמֵיב אֲוִרֵיתָא לְיִשְׂרָאֵל, נִרְדֵּי נִתַּן רִיחוֹ, דְּכִתִּיב וַיַּעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע.
 רפה) רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, כָּל אוֹמְהָ וְאוֹמְהָ יֵאֵית הַלֵּה שַׁר לְעֵילָא, וְכַד קב"ה
 יְהִיב שְׁלִטְנוּתָא לְדִין, אֲנַחֲתִית לְדִין, וְכַד יְהִיב שְׁלִטְנוּתָא לְהַהוּא שַׁר, לִית לֵיה
 שְׁלִטְנוּתָא, אֵלָא בְּגִין יִשְׂרָאֵל, הַה"ד הִיו צְרִיָה לְרַאשׁ.
 רפו) רַבִּי יִצְחָק אָמַר, יִשְׂרָאֵל אֵינּוֹן לְקַבִּיל כָּל שָׂאָר אוֹמִין דְּעֵלְמָא, מַה שָׂאָר
 עִמִּין אֵינּוֹן שְׂבָעִים, אוֹף יִשְׂרָאֵל אֵינּוֹן שְׂבָעִים, הַה"ד, כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה
 מִצְרִימָה שְׂבָעִים. וְיִמָּאן דְּשִׁלִּיט עַל יִשְׂרָאֵל, כְּאֵילוּ שְׁלִיט עַל כָּל עֵלְמָא.
 רפז) רַבִּי אַבָּא אָמַר מִהֲכָא, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פְּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וְגו', הָא שְׂבָעָה. יִוְכַל
 דְּרָגָא לְעֶשְׂרָה, הָא שְׂבָעִים. מַה כְּתִיב בְּתַרְיָה, וַיִּקַּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם.

חלופי גרסאות

ב ל"ג דא קב"ה. ג שסבכו להסתלק מביניהם. ד שהיה
 הקב"ה נותן תורה לישראל. ה שהיה כותב התורה לישראל
 הניחו ריחם הטוב ואמרו. ו שהיה הקב"ה יורד על הר
 סיני לתת התורה. ז יש לה שר מלמעלה וכשהקב"ה נותן
 שורה לזה מוריד לזה וכשנותנים שורה לאותו שר אין לו
 שורה זולתי בישראל הה"ד. ח ליה. ט על. י הם כנגד
 כל האומות שבעולם מה שאר האומות הם שבעים אף ישראל הם שבעים כנגד כל אומות שבעולם דכתיב. כ ומי
 ששולט בישראל כאלו על כל העולם כולו. ל וכל מדרגה לעשרה הא שבעים. מ נוסף סלקא לעשרה. נ אחריו.

מסורת הזהר

ב (ישעיה מ"ד) הקשה"ז קל"ג צ"ח. ג (דברים ל"ג) ח"ב
 דלה. ח"ג פג. ת"ז תל"ז עח. ז"ח צ"ח ט"א ש"ט.
 ד (שמות ל"ד) תולדות י"ט צ"ג. ה (שמות כ"ד) לך
 ע"ד צ"א. ו (איכה א') ח"ג רלו: רעט. רפב: ז (בראשית
 מ"ו) ת"ז תס"ט ק.

ישראל לקב"ה שאר אומין דעלמא

נותן ממשלה לזה משפיל לזה, וכשנתן ממשלה
 לשר ההוא של מצרים, אין לו הממשלה אלא
 בשביל ישראל. ז"ש היו צריה לראש.

רפז) ר' יצחק אמר וכו': ר"א,
 ישראל הם כנגד כל שאר אומות העולם, מה
 שאר העמים הם שבעים אף ישראל הם שבעים.
 ז"ש כל הנפש לבית יעקב הבאים מצרימה
 שבעים. ומי שמושל על ישראל, הוא כאלו
 מושל על כל העולם.

רפז) ר' אבא אמר וכו': רא"א, מכאן
 נשמע שישראל הם שבעים. שכתוב: ובני
 ישראל, פרו, וישרצו, וירבו, ויעצמו, במאד
 מאד. הרי כאן שבע מדרגות, וכל מדרגה כוללת
 עשרה, הרי שבעים. מה כתוב אחר זה, ויקם
 מלך חדש על מצרים. שמחמת שליטתו על
 ישראל שהם כנגד שבעים אומות נבחן כמלך
 חדש.

אמר

הסולם

מאמר

זהו הקב"ה. ז"ש, כה אמר ה' מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל.
 וכתוב, ויהי בישורון מֶלֶךְ. במסבכו, היינו.
 בין כנפי הכרובים שעל ארון העדות נרדו
 נתן ריחו, היינו שגרמו שיסתלק הקב"ה
 מביניהם. ונתן ריחו, פירושו ריחם הרע.

רפג) ד"א עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ:
 היינו בעוד שהקב"ה היה נותן התורה לישראל.
 שכתוב, ויהי שם עם ה' וגו', בעוד שהיה כותב
 התורה לישראל, עזבו את ריחם הטוב ואמרו
 אלה אלהיך ישראל. ונתן, פירושו עזב.

רפד) ד"א, עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ:
 היינו בעוד שהיה הקב"ה יורד על הר סיני
 לתת התורה לישראל. נרדו נתן ריחו, היינו
 כפשוטו, שנתן ריחו הטוב, שכתוב, שאמרו
 נעשה ונשמע.

רפה) רַבִּי תַנְחוּם אָמַר וְכוּ': רת"א,
 כל אומה ואומה יש לה שר למעלה, וכשהקב"ה
 (דפו"י דף ט"ז ע"ב)

צב

שמות

רפח) אמר רב הונא, אמאי אשתעבדו ישראל בכל האומין, בגין דישתאר בהון עלמא, דאינון לקביל כל עלמא, וכתיב, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ומה הוא חד, אוף ישראל חד, דכתיב גוי אחד בארץ. מה שמה חד, ונתפרש בע', אוף ישראל חד, ונתפרש בשבעין.

רפמ) רבי יהודה פתח, תחת שלש רגזה ארץ וגו', תחת עבד פי ימלוך, דתניא לית לך אומא מפיכא וקלילא ונבנית קמי קודשא בריך הוא, כנותייהו דמצראי, ויהיב לון קודשא בריך הוא שלטנותא בגינייהו דישתאר. ושפתח פי תירש גבירתה, דא הגר, דאולדת לישמעאל, שעשה פמה רעות לישראל, ושלט בהם, ועינה אותם בכל מיני ענויין, וגזר עליהם פמה שמדות, ועד היום הם שולטים עליהם, ואינם מניחים להם לעמוד בדתם. ואין לך גלות קשה לישראל כמו גלות ישמעאל.

רצ) ר' יהושע תוה סליק לירושלם, ותוה אזיל באורחא, תמא חד ערבא, דתוה אזיל באורחא, וכריה עמיה. פגעו ביודאי חד. אמר לבריה, האי יודאי געלא, דמאיס ביה מריה. נוול ליה, ונקיק ליה בדיקניה ד' זמנין, דאיהו מוצרא דראמין, דאנא ידענא דמשעבדן בהו שבעין עממין, אזיל בריה ואחיד בדיקניה. אמר רבי

מסורת הזהר

חלופי גרמאות

ח (זכריה י"ד) ב"א ע"ד צ"א. ט (שמואל ב' ז') ח"ב
נו. קטו. קנה: קסה: קסט: ח"ג פא. צא. צו. קג: רנח.
י (משלי ל') לעיל כ"ז ציון י.
אחד ונתפרש בשבעים. ת אין לך אומה שפלה ונבזת לפני הקב"ה כמו המצרים ונתן להם הקב"ה שורה בשביל ישראל ונפתח כי תירש גבירתה זו הגר שילדה לישמעאל ועשה. א ועינת. ב ליג מן שעשה עד ר' יהושע. ג ועור. ד גדול. ה טול. ו ליג דראמין; דראמין דאנא ידענא. ז דמשתעבדן ביה שבעה.

מאמר

הסולם

תחת עבד כי ימלוך

רפח) אמר רב הונא וכו': אר"ה, למה נשתעבדו ישראל בכל האומות, הוא, כדי שיתעלה על ידם העולם. כי הם כנגד כל העולם. וכתוב, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ומה הקב"ה הוא אחד אף ישראל הם אחד, שכתוב, גוי אחד בארץ. מה שמו של הקב"ה הוא אחד ונתפרש בשבעים שמות. (כנ"ל וירא אות רפ"א) אף ישראל אחד ונתפרשו בשבעים.

מאמר תחת עבד כי ימלוך

רצ) ר' יהושע תוה וכו': ר"י היה עולה לירושלים, והיה הולך בדרך, ראה ערבי אחד שהיה הולך בדרך ובנו עמו. פגעו ביהודי אחד. אמר הערבי לבנו, יהודי מגואל זה שמאס בו אדוננו. לכלך אותו ורקק בזקנו שבע פעמים, שהוא מזרע עליונים דהיינו מאברהם יצחק ויעקב, ואני יודע ששבעים אומות משעבדים בהם. הלך בנו ואחו בזקנו של היהודי. אמר ר' יהושע עליונים עליונים, דהיינו שהתפלל בזכות אבות. גוזר אני על העליונים, היינו על הערבי ובנו, שמחזיקים עצמם עליונים על היהודים

רפט) ר' יהודה פתח וכו': ר"פ, תחת שלש רגזה הארץ וגו'. תחת עבד כי ימלוך, כי למדנו, אין לך אומה שפלה ונקלה ונבזה לפני הקב"ה, כמו המצרים, ונתן להם הקב"ה ממשלה בשביל ישראל. ושפתח כי תירש גבירתה, זו הגר, שהולידה את ישמעאל, (דפו"י דף ט"ז ע"ב *) דף י"ז ע"א)

צג

שמות

יהושע^א ראמין^ב ראמין, גוֹזְנָא על עלֵאין, וְדִיחְתוּן לְתַתָּא. עד לא סייים אתְבִלְעוּ בְּאַתְרֵיהוּן.

רצא רבי יצחק פתח, וְעַד שְׁיפּוּת הַיּוֹם וְנָסוּ הַצִּלְלִים וְגו', עד שְׁיפּוּת הַיּוֹם, הַי קָרָא על גְלוּתָא דִּישְׂרָאֵל אַתְמַר, דְּאִינוּן יִשְׁתַּעְבְּדוּן בְּגְלוּתָא, עד דִּי־סִתְיִים יִהְיִי יוֹמָא דְשִׁלְטְנוּתָא דְאֹמִיָּן. דְתַנֵּן, א"ר יצחק, אֵלֶּף שְׁנֵין הוּא שְׁלִטְנוּתָא דְכָל אֹמִיָּן כְּתוּבָא, עֲלֵיהּ דִּישְׂרָאֵל. וְלִית לָךְ אֹמְיָה דְלֹא יִשְׁתַּעְבְּד בְּהוּן. וְיוֹמָא תְדָא, הוּא לְקַבְלֵיהּ דְכְּתִיב, וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לֵיךְ וְגו'.

רצב ד"א, עד שְׁיפּוּת הַיּוֹם יִקְדָּם דְיָפּוּת הַיּוֹם יוֹמָא דְאֹמִיָּן. וְנָסוּ הַצִּלְלִים, אִינוּן שׁוֹלְטֵינֵן דְשִׁלְטוֹ עֲלֵיהּ. אֵלֶּף לִי אֵל הַר הַמּוֹר, אָמַר קב"ה, אֵלֶּף לִי, לְנַעֲרָא הָאוּמוֹת מִירוּשָׁלַם דְהוּא הַר הַמּוֹר, כְּמָה דְכְּתִיב, בְּהַר הַמּוֹרֵיָה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם. וְאֵל גְּבַעַת הַלְבוּנָה, דָּא בִּי מְקַדְשָׁא דִּי בְּצִיּוֹן, דְכְּתִיב בֵּיהּ יִפְה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן וְגו', וְכד"א, לְאַחוּז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וַיִּנְעֲרוּ רַשְׁעִים מִמֶּנָּה. כְּהַי דְאַחִיד בְּטִלִית, לְנַעֲרָא טְנוּפָא מִנָּה.

רצג א"ר יוסי, עֲתִיד קב"ה לְאַתְגְּלִיָּא בִירוּשָׁלַם דְלְתַתָּא, וְלְדַכָּאָה יְתָה

מסורת הזהר

ס (שיר השירים ב') לעיל אות ר"ח ציון צ"ג. (זכריה י"ד) וירא ע"ד צ"א. (תהלים מ"ח) ויצא מ"ב צ"ג. (איוב ל"ח) וישב י"ז צ"ג.

יודע לה' וגו'. כ דאומין וליג רכל אומין כחרא. ל ליג השרים השולטים עליהם אלך לי אל הר המור אמר הקב"ה אלך לי לנער האומות מירושלים שהיא הר המור שנאמר בהר המור אשר בירושלים אל גבעת הלבונה זו בית המקדש אשר בציון. ו מוסיף א"ר יהודה כד"א. ו להגלות על ירושלם של מטה ולטהר אותה מגלולי העמים קודם שיפתים אותו היום של האומות דא"ר חייא אן שלטנות האומות בישראל אלא יום א' ממש נתנני שוממה כל היום דוה יום א' ממש ולא יתיר.

דרך אמת אן גבורים גבורים תדעו גזרני על עלינים שירוד למטה.

מאמר	הסולם	עד שיפוח היום
היהודים, שירודו למטה. עד לא גמר ר' יהושע דבריו נבלעו במקומם בתוך האדמה.	בסמוך ונסו הצללים, הם הממשלות ששלטו עליהם. אֵלֶּף לִי אֵל הַר הַמּוֹר, אמר הקב"ה, אלך לי לנער האומות מירושלים, שהוא הר המור, כמ"ש בהר המוריה אשר בירושלים, ואל גבעת הלבונה, זהו בית המקדש אשר בציון, שכתוב בו, יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון וגו'. והיינו ג"כ, כדי לנער משם את הרשעים. כמ"ש, לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. כמי שאוחז בשמלה לנער את הטנופת ממנו.	עד שיפוח היום
מאמר עד שיפוח היום		
רצא) ר' יצחק פתח וכו': רי"פ, עד שיפוח היום ונסו הצללים. עד שיפוח היום, מקרא זה על גלות ישראל נאמר, שהם יהיו משועבדים בגלות עד שיגמר היום ההוא של ממשלת האומות. שלמדנו, א"ר יצחק, אלף שנים הם ממשלת כל האומות ביחד על ישראל. ואין לך אומה שלא תשעבד אותם. ויום אחד, הוא כנגד מה שכתוב, והיה יום אחד הוא יודע לה' וגו'.		
רצב) ד"א, עד שיפוח היום: היינו קודם שיפוח יום ההוא של האומות, (כנ"ל דפו"י דף י"ז ע"א)		
רצג) א"ר יוסי, עתיד וכו': אר"י, עתיד הקב"ה להתגלות בירושלים של מטה ולטהר אותה מטנופת העמים, עד שלא נשלם יום		

שמות

צד

מטננפי צממא, עד דלא תשתלים ההוא יומא דאומין. דא"ר חייא, לית שולטנו לאומין עלייהו דישראל, אלא יומא חדא לחוד, דהוא יומו של הקב"ה, והוא אלה שנים. ה"ה"ד, נתנני שממה כל היום דנה. יומא חד לחוד, ולא יתיר.

רצד א"ר יוסי, אי יתיר ישתעבדון, לא על פום גזרת מלכא הוא, אלא על דלא בעיין למיהדר לקבליה, וכתוב ויהיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה וגו', וכתוב, אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו'.

רצה ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל. א"ר שמעון ת"ת, דהא על כל פנים מלאכא שלטונא דממנא על מצראי הנה, והכי הוא, דרוכא דפרשתא לא אתמר, אלא מלה מצרים סתם, והיינו ממנא רכרכא על מצראי. פרעה מלה מצרים, פרעה ממש.

רצו א"ר שמעון, לפיכך פתיב, ויאמר כלומר אכניס בלבהון מלתא דא, כד"א, כי יי' אמר לו קלל את דוד. מתשבת הלב בלבד. וכן ויאמר המן בלבו, וכן ויאמר בלבו הלכן מאה שנה. אוף הכא נמי, ואכניס מתשבתא בלבהון, דאמרו רב ועצום ממנו. מאי ממנו. ר"ל ממנא דילהון, אינון אמרו בלביהו, דחילא ותוקפא דילהון, רכרכא ותקיפא ממנו, משולטנא דילהון.

חלופי גרסאות

ע ל"ג מן דהוא עד הח"ד. פ ל"ג הח"ד. צ רובא ממנא. ק הכניס בלבם דבר זה. ר הכניס מחשבה בלבם שאמר. ש ממנא; ממני והם אמרו במחשבתם גדול כחם ועצום ממנו מהשר שלהם.

מסורת הזהר

(ט) איכה א' וירא קליב צ"ב. (י) רבויס ל' ח"ב קפת. (פ) לשם לעיל דף מ"ב ציון כ'. צ) לעיל אות פ"ח. (ק) (שמאל ב' ט"ו) ח"ב קו: (ר) (אסתר ו'). (ש) (בראשית י"ז) ח"ב גג. קפ:

הסולם

מאמר

הממונה על מצרים. ואם כתוב, פרעה מלך מצרים הוא פרעה ממש, ולא המלאך הממונה עליהם.

רצו א"ר שמעון לפיכך וכו': אר"ש, לפיכך כתוב, ויאמר אל עמו, כלומר, אכניס בלבם דבר זה, שיהיו חושבים כן. כמש"א כי ה' אמר לו קלל את דוד. שפירושו מתשבת הלב בלבד, שהכניס ה' בלבו. וכן ויאמר המן בלבו. וכן ויאמר בלבו הלבן מאה שנה. אף כאן גם כן, שפירושו של ויאמר, הוא, אכניס מחשבה בלבם, שיאמרו בלבם, רב ועצום ממנו, מהו ממנו. רצונו לומר, מן הממונה שלהם, כי הם אמרו בלבם שאלקים והעצמה שלהם, של ישראל, גדול וחזק ממנו, מן הממונה המושל של מצרים.

ר'

מאמר

יום ההוא של האומות. דא"ר חייא, אין ממשלת האומות על ישראל אלא יום אחד בלבד, והוא יומו של הקב"ה, שהוא אלף שנים. ז"ש נתנני שוממה כל היום דנה. יום אחד לבד, ולא יותר.

רצד א"ר יוסי אי וכו': אר"י, אם ישתעבדו יותר מאלף שנים, הוא אינו על פי גזרת המלך, אלא על שאינם רוצים לשוב בתשובה לפניו. וכתוב, והיה כי יבואו עליך וגו' ושבת עד ה' אלקיך וגו'. וכתוב אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו'.

מאמר ויאמר אל עמו

רצה ויאמר אל עמו וגו': א"ר שמעון בוא וראה, כי על כל פנים מלאך מושל ממונה על מצרים היה, מי שאמר אל עמו, הנה בני ישראל וגו'. וכן הוא ברובו של הפרשה, שלא נאמר אלא מלך מצרים סתם, היינו השר

(דפו"י דף י"ז ע"א)

צה

שמות

רצז ר' יצחק אָמר, כָּל ׀ אומין ׀ דְּעֵלְמָא, מְשָׁכִין תּוֹקְפָא מְשָׁרְיָהוּן, וַיִּשְׁרָאֵל נְגִידִין חִילְיָהוּן מִקְבִּיָּה, וְאִינוּן אֲתַקְרוּן עֵמָא דִּינִי, וְלֹא עֵמָא דְשׁוֹלְטַנְיָא. ר' יְהוּדָה אָמר, בִּהְכָא אֲתַקְרוּן עֵמוּ, דְכְּתִיב וַיֹּאמֶר אֶל עֵמוּ, וְהִתְם כְּתִיב, ׀ רָאָה רְאִיתִי אֶת עֵנִי עִמִּי, עֵמִי מִמֶּשׁ, יִשְׂרָאֵל יֵאָקְרוּן עִם יְיָ, וְשָׂאֵר אומין אֲקָרוּן, עֵמוּ דְשׁוֹלְטַנְיָא דִּילְהוֹן דְכְּתִיב, ׀ כִּי כָּל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיוּ וְאֲנַחְנוּ נִלְךְ בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד.

רצח אָמר רְבִי אַבָּא, הַאי פְּסוּקָא, תְּהֵא לִיה לְמִימַר דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֵצוּם מִמְּנוּ, ׀ מַהוּ עִם בְּנֵי. אֶלָּא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ, מַהֲהוּא יִשְׂרָאֵל דְּלַעֲלָא, דְּחֻשְׁבּוּ דְעֵם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּוּ, וְלֹא עִם יְיָ, וְכְּתִיב ׀ וַיִּקְרְצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא פְתִיב מִפְּנֵי ׀ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, ׀ אֶלָּא מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ.

רצט רְבִי יוֹחָנָן תְּהֵא קָאִים קָמִיה דְּר' יִצְחָק, אָמר, מַה יִּתְמָא בְּלָק ׀ לְמִימַר, ׀ הִנֵּה עִם יֵצָא מִמְצָרִים, ׀ וְלֹא אָמר הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. יֵא"ל ר' יִצְחָק, בְּלָק מְכַשְׁף גְּדוֹל תְּהֵא, וְכֵן דְּרַךְ הַמְכַשְׁפִּים לְקַחַת יֵהֲדַבֵּר שְׂאִין בּוּ חֻשְׁדָּא, וְכֵן אִין מְזַכְרִין לְעוֹלָם שֵׁם אָבִיו שֶׁל אָדָם, אֶלָּא שֵׁם אָמוּ, דְּכָר שְׂאִין בּוּ חֻשְׁדָּא.

חלופי גרסאות

ת כל העולם כולו חוץ מישראל מושכים כח משריהם וישראל מושכים כחם מהקב"ה והם נקראים עם ה' ולא עם השרים. א מוסיף דעלמא בר ישראל. ב והכא נקראים עמו דכתיב. ג נקראו עם ה' ושאר האומות עמו של השר שלהם דכתיב. ד הנה עם ישראל או בני ישראל; הנה עם אלא מהו. ו ל"ג אלא מפני בני ישראל. ז ראה. ח לומר. ט ולמה לא. י אלא אמר; אמר ול"ג ליה. כ מוסיף בזה הדבר.

גמורת הזהר

ת) (שמות ג') ח"ג קלו. א) (מכילת ד') וישלח ע"ז צ"א. תקי"ח ק"כ ט"ג שלי"א. קכ"א ט"א שלי"ג. ב) (שמות א') ח"ב ית. סח. ח"ג שה. ג) (במדבר כ"ב) ח"ג קצב. קצג. רז: שה. ז"ח נ"ג ט"ד שלי"ה שמי"ה נ"ד ט"א שי"ב.

ויאמר אל עמו

שהוא ז"א, אבל העם עצמו אינם מיוחסים לישראל של מעלה, וע"כ הוסיפו המלה עם. כי חשבו שעם בני ישראל שלמטה הם, ולא עם ה', שהוא ז"א. וכתוב, ויקוצו מפני בני ישראל, ולא כתוב, מפני עם בני ישראל ממש, שהוא ישראל של מטה, כי לבסוף הכירו שהם בני ישראל של מעלה, דהיינו עם ה'.

רצט ר' יוֹחָנָן הוּוּ וְכוּי: ר"י הִיה עוֹמֵד לְפָנֵי ר' יִצְחָק, אָמר, מַה רָאָה בְּלָק לומר, הִנֵּה עִם יֵצָא מִמְצָרִים, וְלֹא אָמר, הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אָמר לוֹ ר' יִצְחָק, בְּלָק מְכַשְׁף גְּדוֹל הִיה, וְכֵן דְּרַךְ הַמְכַשְׁפִּים לְקַחַת הַדְּבָר שְׂאִין בּוּ חֻשְׁדָּא. וְכֵן אִין מְזַכְרִים לְעוֹלָם שֵׁם אָבִיו שֶׁל אָדָם, אֶלָּא שֵׁם אָמוּ, שֶׁהוּא דְבַר שְׂאִין בּוּ חֻשְׁדָּא. וְע"כ לֹא הֻזְכַּר בְּלַעַם, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא שֵׁם הָאֵב. דְּכֵן

הסולם

מאמר

רצז ר' יצחק אָמר וְכוּי: ר"י"א, כָּל אומות העולם מושכים חוזק מן השרים הממונים בשמרים עליהם. וישראל מושכים כחותיהם מן הקב"ה. והם נקראים, עם ה', ולא עם של מושל ממונה. ר' יהודה אָמר, כֵּאֵן נִקְרָאִים הַמְצָרִים עֵמוּ שֶׁל הַמְמוּנָה, שְׁכַתּוּב, וַיֹּאמֶר אֶל עֵמוּ וְשֵׁם כְּתוּב, רָאָה רְאִיתִי אֶת עֵנִי עִמִּי. הִיִּינוּ עִמִּי מִמֶּשׁ. כִּי יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים עִם ה', וְשָׂאֵר הָאוּמוֹת נִקְרָאִים עֵמוּ שֶׁל הַמוֹשֵׁל הַמְמוּנָה שֶׁלָּהֶם, שְׁכַתּוּב, כִּי כָּל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיוּ, וְאֲנַחְנוּ נִלְךְ בְּשֵׁם ה' אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד.

רצח אָמר ר' אַבָּא וְכוּי: אר"א, פְּסוּקָא זֶה, הִיה לוֹ לומר, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֵצוּם מִמְּנוּ, מַהוּ עִם בְּנֵי. וּמְשִׁיב, אֶלָּא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ, דְּהִיִּינוּ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַמְטָה שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל הַגִּשְׁמִי הַנִּמְשָׁךְ מִיִּשְׂרָאֵל הַהוּא שֶׁל מַעְלָה, (דפו"י דף י"ז ע"א*) דף י"ז ע"ב)

צו

שמות

ש דְּכֵן דְּרַךְ הַשְּׂדִים, דְּמַעֲיִינִים בְּהוּא מְלֵה יִדְקְאֲמְרֵי לְהוּ, אִי אִיהוּ כְּדִיבָא, מוֹדִיעִין לִיהּ מִלִּין כְּדִיבִין, וְאִי הוּא קְשׁוּט, כָּל מַה דְּאֲמַרִין לְזַמְנָא זְעִירָא קוּשְׁטָא יִהוּא, כָּל שְׁפִין לְמַעֲבַד עֲבִידְתָא. רַבִּי אַחָא אָמַר, בְּלֶק אֲוֹרְחָא דְקִלְנָא נְקֻט, הִנֵּה עִם יִצְא מִמְצָרִים, כְּלוּמַר, דְּלִית אָנָּן יְדַעִין מִמָּאן אֵינוּן.

שא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִפְּנֵי מַה עֲמָא דְרַבְרַבִּין נְטִירִין, וְעָמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא לֹא נְטִירִין. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא דְמֵי מִסְכְּנָא לְעִתִירָא. מִסְכְּנָא בְּעֵי לְנִטְרָא דִּילִיהּ, עִתִירָא לֹא נְטִיר לְדִילִיהּ, וְכָל שְׁפִין דִּישְׂרָאֵל, אֵינוּן מִמְלַכָּא דְרַחִים קְשׁוּט וְדִינָא. וְדִינָא קְרַמָּאָה עֲבִיד פֶּגְמוֹבְרִין דְּבִיתִיהּ, דְּבְעֵי דְאֵינוּן לְהוֹנוֹן נְטִירִין מִחֻטְאָה יִתִיר מִכְּלָהוּ הָדָא הוּא דְכִתִּיב, רַק אֶתְכֶם יְדַעְתִּי מִכָּל מְשֻׁפְחוֹת הָאֲדָמָה וְגו'.

שב רַבִּי יוֹסִי נִפְק לְאֲוֹרְחָא, וְתוּהוּ רַבִּי אַחָא בְּרַי יַעֲקֹב אָזִיל עִמֵּיהּ, עַד דְּהוּוּ אָזִיל שְׁתִּיק רַבִּי יוֹסִי, וְהִרְהוּר בְּמִלֵּי דְעֲלָמָא. וְרַבִּי אַחָא הִרְהוּר בְּמִלֵּי דְאֲוֹרְחָא. תָּמָא רַבִּי יוֹסִי חַד תְּוִיָּא, דְּהוּוּ רַהִיט אַבְתְּרִיהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּלְרַבִּי אַחָא, תּוֹזִית הָאִי תְּוִיָּא דְרַהִיט אַבְתְּרָאִי. אָמַר לִיהּ רַבִּי אַחָא, אָנָּא לֹא חֲמִינָא לִיהּ. רַהִט רַבִּי יוֹסִי וְתוִיָּא אַבְתְּרוּי. נִפְל רַבִּי יוֹסִי, וְדָמָא שְׁתַּת וְנַחַת מִחֻטְמוּי, שְׁמַע דְּהוּוּ אֲמַרִין, רַק אֶתְכֶם יְדַעְתִּי מִכָּל מְשֻׁפְחוֹת הָאֲדָמָה וְגו', אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וּמָה עַל שְׁעֵתָא הָדָא כְּךָ, מָאן דְּמַתִּיבָא שׁוּ מְנָה עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה.

מסורת זוהר

(עמס ג.)

ח'ופי גרסאות

ל דקאמרין; דקאמרין. ח ל"ג מלין. נ מוסף הוא שנאמר מודיעים לחושים אשר יבואו וכו'. ט אבא. ט ל"ג דיליה. פ בגוברי ביתיה. צ חייא. ק אשתיק. ר חייא. ש באורייתא ול"ג במלי. ת מוסף עד דהוו אולי חמא. א א"ל. ב ל"ג לר' אחא. ג דהוו רהיט. ד חייא. ה ל"ג חדא.

מאמר

הסולם

ויאמר אל עמו

הוא עושה באנשי ביתו, כי רוצה שיהיו שמורים מן החטא, יותר מכל האומות. וז"ש רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'.

שב ר' יוסי נפק וכו': ר"י יצא לדרך, ור' אחא בר יעקב היה הולך עמו. בעוד שהיו הולכים, שתק ר' יוסי מדברי תורה, והרהר בדברי העולם. ור' אחא המשיך להרהר בדברי תורה. ראה ר' יוסי נחש אחד שהיה רץ אחרינו. אמר ר' יוסי לר' אחא, אתה רואה את הנחש הזה הרודף אחרי. אמר לו ר' אחא אני איני רואה אותו. רץ ר' יוסי והנחש אחרינו. נפל ר' יוסי, והרם נוול ויורד מחטמו. שמע שהיו אומרים. רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'. כלומר, שבזכות זה ניצל מן הנחש. אמר ר' יוסי, ומה על שעה אחת שחודלתי מדברי תורה ופניתי לדברי העולם, עלתה לי כך, מי שהזיח דעתו לגמרי מדברי תורה על אחת כמה וכמה.

פתח

ש דְּכֵן דְּרַךְ הַשְּׂדִים וכו': שכן דרך השדים שמעיינים בדבר ההוא שנאמר להם, מפני המכשפים, אם הוא שקר, מודיעים להם דברי שקר. ואם הוא אמת, כל מה שאומרים להם הוא עכ"פ אמת לזמן קצר. כל שכן אם המכשפים רוצים מהם, שיעשו מעשה, ודאי שהם מדקדקים לומר אמת בלי חשד, וע"כ אין מזכירים שם אביו של אדם. ר' אבא אמר, בלק, דרך בזיון אחו, הנה עם יצא ממצרים, כלומר, שאין אנו יודעים ממי הם.

שא אמר ר' יוחנן וכו': אר"י, מפני מה עם שהוא תחת הנהגת השרים, נשמרים. והעם של הקב"ה אינם נשמרים. אמר ר' יצחק, העני אינו דומה לעשיר, העני, צריך לשמור על שלו, מפני שבני אדם אינם יודעים מלהתגרות בו. העשיר, אינו שומר על שלו, משום שהכל יודעים מלהתגרות בו. וכל שכן, ישראל, שהם בהנהגת המלך האוהב אמת ודין. ודין הראשון

(דפו"י דף י"ז ע"ב)

צו

שמות

שג) פתח ואמר, ^ה כי ה' אֱלֹהֶיךָ בִּרְכֶךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדְךָ יַדַּע לְכַתֹּב וְגו' המוליכך וגו', נחש שרף ועקרב וגו', נחש שרף למה הקא. אלא, לקחת עונשן מישראל, כל זמן שמתפרשין מן עץ החיים. ^ו ודכתיב ^ז כי הוא חייך ואורך ימך. **שד) תא חזי,** אמר רבי חייא, כתיב ^ח חושך שבטו שונא בנו וגו'. וכתוב ^ט אהבתי אתכם אמר ה'. וכתוב, ^י ואת עשו שנאתי. מהו שנאתי, דכתיב ^{יא} חושך שבטו שונא בנו. כלומר שנאתי אותו, ועל כן חשכתי שבט מהם, כל שכן וכל שכן תלמידי חכמים, דלא בעי קב"ה דיתפרשון מעץ החיים אפילו רגעא חדא. **שה) ויאמר אל עמו.** יתב להון עיטא, למעבד עמהון בישא. אמר רבי תנחום, ידעון הו מציא באצטגנינות דלהון, שסופן למלכי בגין ישראל, ולכך אקדים שולטנא דלהון, למעבד עמהון ביש.

שו) רבי יצחק פגע בהוא טורא, וקמא חד בר נש דהוה נאים תחות חד אילן. יתיב תמן, ^א אדהוה יתיב, קמא ^ב ארעא דמתחלתלא, ואתבר ההוא אילנא, ונפל, וקמא בקיעין גומין בארעא, וארעא סלקא ונחתא.

שז) אתער ההוא גברא, צוות לקבליה דרבי יצחק, ואמר ליה יודאי יודאי, בכי ונחיים, דהאינדנא מקימין ^א ברקיעא חד וברבא ממנא שלטנא עלאה, והוא זמין למעבד עמכון ביש סגי, והאי רגשא דארעא בגיניכון הוה. דכל זמנא ידרגשא ארעא, כד קם ממנא, דיעביד עמכון בישא.

חלופי גרסאות

ז וכתוב, ח איך חייא תית. ט ל"ג חושך שבטו. י אותם. כ עמו וגו' נתן להם עצה לעשות עמהם רעה איך תנחום יורעים היו המצרים באצטגנינות שלהם שסופן ללקות על ישראל ולפיכך הקדים שר שלהם לעשות עמהם רעה. ל ל"ג אדהוה יתיב. מ בארעא. נ רגשא; דמתרגשא.

מסורת הזהר

ה (דברים ב'). ו (דברים ל') לך ק"כ צ"ב. ז (משלי י"ג). ח (מלאכי א') ח"ג לב. ט סב; פז. קיר: קחת. טז. ט (שם) ח"ג לב.

דרך אמת בן הארץ היתה רועשת ונשבר האילן וראה גומת בקיעת בארץ והארץ היתה עולה ויורדת.

ויאמר אל עמו

הסולם

מאמר

המצרים בתכמת הכוכבים שלהם, שסופם שיוכו בשביל ישראל. ולכן הקדים השר שלהם לעשות עמהם רעה.

שו) ר' יצחק פגע וכו': ר' יצחק פגע בהר וראה איש אחד שהיה ישן תחת האילן. ישב שם ר"י. בעוד שהיה יושב, ראה הארץ שמתנוודת, ואותו אילן נשבר ונפל, וראה בקעים חורים בארץ, והארץ היתה עולה ויורדת.

שז) אתער ההוא גברא וכו': נעור אותו האיש, צעק לעומת ר' יצחק, ואמר לו, יהודי יהודי, בכך ונחם, כי עתה מקימים ברקיע שר אחד, ממונה, מושל עליון, והוא עתיד לעשות עמכם רעה רבה. ורעש זה של הארץ היה בשבילכם. כי כל זמן שהארץ רועשת הוא בעת שקם ממונה ברקיע, שיעשה עמכם רעה.

תורה

שג) פתח ואמר, כי וכו': פתח ואמר, כי ה' אלקיך וגו' המוליכך וגו' נחש שרף ועקרב. שואל, נחש שרף, למה היה כאן במדבר. ומשיב, אלא לקחת על ידו עונש מישראל, בכל זמן שמתפרדים מן עץ החיים. שכתוב בו, כי הוא חייך ואורך ימך.

שד) תא חזי אמר וכו': בוא וראה, אמר ר' חייא, כתוב, חושך שבטו שונא בנו וגו'. וכתוב, אהבתי אתכם אמר ה'. וכתוב, ואת עשו שנאתי. מהו שנאתי. היינו שכתוב חושך שבטו שונא בנו. כלומר, שנאתי אותו, וע"כ חשכתי שבט ממנו. כל שכן וכל שכן תלמידי חכמים, שאינו חושך שבטו מהם, שהקב"ה אינו רוצה, שיפרדו מעץ החיים אפילו רגע אחת.

שה) ויאמר אל עמו: נתן להם עצה לעשות להם רע. אמר ר' תנחום, יודעים היו

(דפו"י דף י"ז ע"ב)

צ"ה

שמות

שח תָּוֹה רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וְדַאי כְּתִיב, תַּחַת שְׁלֹשׁ רִגְזָה אֶרֶץ, וְיִכְתִּיב תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ. מִמֶּנָּה דַּתְּהָ תַּחֲתֵי שְׁלֹשָׁה אַתְרָא, וּמְלִיךְ, וְיִתְבַּיֵּן לִיָּה שְׁלֹשָׁה, וְכ"ש פֶּד שְׁלִיט בִּישְׁרָאֵל.

שט א"ר חֲמַא בַּר גּוּרְיָא, כִּד אֲנַח לְיִשְׂרָאֵל תַּחֲתֵי שְׁלֹשָׁה דְאֻמִּין, וְתִיב וְגַעֲזֵי וּבְכִי, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, בְּמִסְתְּרִים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּמִסְתְּרִים יִדְוֹקָא.

שי רַבִּי יְהוּדָה עָאֵל לְגַבִּיָּה וְדַרְבֵּי אֶלְעָזָר, אֲשַׁפְּחִיָּה דַּתְּהָ וְתִיב, וְיָדִיָּה בְּפּוּמִיָּה, וְתָהָ עֲצִיב. אָמַר לִיָּה, בְּמָאֵי כָּא עָסִיק מִרְ. אָמַר לִיָּה דְכְּתִיב, כָּאֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים. אֵי טַרְנָא עֲצִיב, וְכ"ש דְּגַעֲזֵי וּבְכִי, שְׁמִשׁוּי מָאֵי בְּעַבְדֵי, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, הֵן אֶרְאֵלִים צַעֲקוּ חוֹצֵה. גְּמָאֵי חוֹצֵה. מְרִיחֹן בְּגוּ, וְאִינוּן לְבַר. מְרִיחֹן בְּכַתִּי גּוּאֵי, וְאִינוּן בְּכַתִּי בְּרָאֵי. בְּתֵי גּוּאֵי מָאֵי אִינוּן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִינוּן מַעֲשָׂרָה כְּתָרֵי מְלָכָא.

שיא מְלָאכֵי שְׁלוֹם מִרְ יִבְכְּיוּן, וְכִי יֵשׁ מְלָאכֵי שְׁאִינֵם שֶׁל שְׁלוֹם. אָמַר לִיָּה אֵין. תָּא חֲזוּ, אֵית מְאָרֵי דְדִינָא קְשִׁיא, וְאֵית מְאָרֵי דְדִינָא דְלָא קְשִׁיא, וְאֵית מְאָרֵי

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(י) (משלי ל') לעיל אות רפ"ט. (כ) (ירמיה י"ג). (ל) (משלי ט"ז) ויחי ליה צ"ד. (מ) (ישעיה ל"ג) לעיל דף ג' ציון ד'.
עברין; יעברין. ג טעמא וליג מאי חוצה; ליג מן חוצה עד מלאכי שלום. ד מאן. ו ליג ואית מארי דדינא לא קשיא.

דרך אמת ג פ"י השר שלנו כענין סוני פלשתים שתרומנו טורני פלשתאי. דן פ"י שמישים שלו.

מאמר

הסולם

הן אראלים צעקו חוצה

משמשיו, זהו שכתוב, הן אראלים צעקו חוצה. מהו חוצה. היינו שאדונם בפנים, כמ"ש במסותרים תבכה נפשי, והם חוצה. אדונם בכתיים הפנימים שהם באצילות, והם בכתיים החיצונים, שהם בב"ע. שואל, בתים הפנימים מה הם. אמר ר' יצחק הם מעשרה כתיי המלך. דהיינו מע"ס של ז"א באצילות.

שיא מְלָאכֵי שְׁלוֹם מִרְ יִבְכְּיוּן; שואל, וכי יש מלאכים שאינם של שלום. אמר לו כן. בוא וראה, יש מלאכים שהם בעלי דין הקשה, הנמשכים מספירת הגבורה. ויש שהם בעלי הדין שאינו קשה. הנמשכים ממלכות. ויש שהם בעלי דין ורחמים הנמשכים מת"ת. ויש בעלי רחמים שאין בהם דין כלל, הנמשכים מבינה, והם נקראים מְלָאכֵי שְׁלוֹם. ועל אלו המלאכים של מטה, שהם חיצונים, כתוב, אלביש

שח תָּוֹה רַבִּי יִצְחָק וְכּוּי; תמה ר' יצחק ואמר, ודאי כתוב, תחת שלש רגזה ארץ, וכתוב, תחת עבד כי ימלוך, שפירושו, ממונה שהיה מקודם משועבד תחת מושל אחר, ועתה מלך, ונתנו לו ממשלה, אומר הכתוב שרגזה הארץ, ומכל שכן כשמונה ההוא ימשול על ישראל. ודאי שהארץ רוגזת ורועשת.

שט א"ר חֲמַא בַּר גּוּרְיָא וְכּוּי; ארחב"ג, כשהניח הקב"ה את ישראל תחת ממשלת האומות, ישב וגעה ובכה, ז"ש, במסותרים תבכה נפשי. אמר ר' יוסי, במסותרים, הוא בדיקו. דהיינו בעולם אצילות.

שי ר' יְהוּדָה עָאֵל וְכּוּי; ר"י, בא אל ר' אלעזר, מצאו שהיה יושב וידו בפיו, והיה עצב, אמר לו במה עוסק אדוני. אמר לו שכתוב, באור פני מלך חיים, אם האדון עצב, ומכל שכן אם הוא גועה ובוכה, מה עושים (דפו"י דף י"ז ע"ב *) דף י"ח ע"א

צ"ב

שמות

יִדְיָנָא וְרַחֲמֵנוּתָא. וְאִית מְאָרֵי דְרַחֲמֵנוּתָא דְלִית בְּהוּ דִינָא כִּלְלִי. וְאֵלִין כִּי אֲתַקְרוּן מְלֵאכֵי שְׁלוֹם. וְעַל אֵינוּן דְלִתְתָא, כְּתִיב, "אֲלֵבִישׁ שָׁמַיִם קְדָרוֹת וְשָׁק אָשִׁים כְּסוּתָם. וְכְתִיב "וְנִמְקוּ כָּל צְבָא הַשָּׁמַיִם.

שיב) אִי הָכִי, כִּי כָּל אֵינוּן שְׁלֵטְנִין דְמִמְנָן עַל שְׂאָר עַמִּין, כִּד חֲמָאן לְמַרְיָהוֹן עַצִּיב, "לְמָאי עֲבָדִין פְּרוּכָא וְלִבְנוּהִי. אִ"ר אֶלְעָזָר, לָא עֲבָדֵי אֱלֹא מְאִי דְאֲתַפְקְדוּ, וְרַעוּתָא דְמַרְיָהוֹן עֲבָדִין.

שיג) ר' דוסתאי אָמַר בְּעַדְנָא דְאֲתַמְסְרִין בְּנוֹי דְקוּדְשָׁא ב"ה, לְשֵׁלְטָנֵי עַמִּין, מִתְכַּנְפִּין תְּרִיסַר כְּתִיב "דִּינִין, "וּמִשְׁתַּקְעָן גּוֹ תְהוּמָא רַבָּה, גְּעִי טַרְנָא, "גְּעִין,

ח'לופי גרמאות

ז דדינא; מוסף דינא רפיא. ח ל"ג כלל. ט אינון. י על. כ ל"ג כל. ל ושאר וליג דממנן על. מ כדן. נ לבנוי. ס דינא. ע ומשקעאן. פ געין.

מסורת הזהר

ז (ישעיה נ) וישב כ"ב צ"ג. ט (ישעיה ל"ד) לעיל אות נ"ח ציון ג'.

כ' דמעין לשקיעא דימא רבא

דהיינו דין. ומתגלגלים עליונים למטה, ונבקעו התחתונים, וירדו מאתם וארבעים מדרגות. ז"ש, אריה שאג מי לא יירא.

פירוש. ר' דוסתאי מבאר כאן איך נעשה ירידתם של ז' ז' לבתי ו"ק בלי ראש, בזמן שנמסרו ישראל לגלות בין העמים. וז"ש **בעדנא דאתמסרין** וכו' **מתכנפין י"ב בתי דינין ומשתקען** גו **תהומא רבא**, שאז עלתה המלכות לבינה הנקראת תהומא רבא, ועל ידי זה באה הבינה לקטנות, המכונה געי **ובבה**, ונעשה ב' מיני דינין במלכות המכונים **דמעות כנ"ל**. ומפרש יותר, **ומתגלגלן עלאין לתתא**, דהיינו שישסור"ת שהיה מתוכר עם או"א, ירדו עתה למטה מחמת המסך דמלכות שנתעלה בחצי הבינה, כי מחמת זה נתחלקה הבינה לב' פרצופין, הג'ר שבה נקראים או"א שהם נשארו במעלתם להיותם מחצי הבינה שלמעלה ממסך, וישסור"ת שהם מחצי בינה שלמטה מן המסך דמלכות הנ"ל, ירדו למטה, ונמצא שישסור"ת שהיו **עלאין** נתגלגלו **למטה**. ואח"כ נתבקעו גם כח"ב תו"מ של ישסור"ת ג"כ, מחמת עלית המלכות לבינה, שכתר חכמה וחצי בינה נשארו למעלה ממסך דמלכות, וחצי בינה ת"ת ומלכות ירדו למטה ממסך המלכות העומד בחצי בינה. וז"ש **אתבקען תתאין**, שישסור"ת שכבר יצאו מאו"א למטה, נתבקעו גם הם, ונתתן **מאתן וארבעין דרגין**, שהם חצי בינה ות"ת ומלכות, שהם מאתים וחמשים, כי ספירת ישסור"ת הם בסוד מאות, אלא משום שהמלכות דמלכות עלתה ונשארה למעלה באו"א עלאין, ע"כ לא נשארו במלכות דיסור"ת

הסולם

מאמר

אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. וכתוב, ונמקו כל צבא השמים.

שיב) **אִי הָכִי, כִּי וכו':** שואל, אם כן כל אלו השרים הממונים על שאר העמים, כשרואים את אדונם עצוב, מחמת שעבוד ישראל, למה עובדים בפרך עם בניו. א"ר אלעזר, אינם עושים אלא מה שמוטל עליהם, ורצון אדונם הם עושים

שיג) ר' דוסתאי אָמַר **וכו':** רד"א בשעה שבניו של הקב"ה נמסרו, למושלי העמים, מתאספים י"ב בתי דינין, דהיינו המלכות, שיש לה י"ב צירופי **אדני**, שהוא אותיות **דינא**, וכיון שנתבטל הזווג הוי"ה אדני, ש"יב צירופי אדני היו מקבלים מי"ב צירופי הוי"ה, ע"כ נאספו י"ב צירופי אדני, ומשתקעים בתוך תהום הגדול, שהוא בינה, ככה הארון שהיא בינה, בכיות בהרמת קול הנקרא געיות, דהיינו שבינה ירדה מחמת עלית המלכות, לבחינת קטנות, המכונה בכיה, ורצות ויורדות שתי דמעות מן נקבי עינים, שהיא בינה, לשקיעא דימא רבא, שהוא מלכות, דהיינו שנעשה במלכות ב' מיני דינין, אחת מבחי' בינה דמלכות, ואחת מבחי' מלכות דבינה (כנ"ל ב"ב דף ע"ה ד"ה מינה) ומתוך שנעשו ע"י עלית המלכות לבינה והתערבותם זו בזו, הן מכונות **דמעות**, שהוא מלשון מדומע (שבת קמא:) ועוד, משום שבינה זו ה"ס נקבי עינים, וכל היורד ויוצא מנקבי עינים נקרא דמעות. זהו שכתוב, **משפטיך תהום רבה**. שהוא מחמת שהדין שבמלכות עלה לבינה, שנקראת תהום רבה, ונעשה בה משפטים, (דפו"י דף י"ח ע"א)

שמות

ק

וַיְהִיטֵן ^ו וַנְּחַתֵּן תְּרִין דְּמַעֲיָן ^פ לְשִׁקְיָעָא דְיִמָּא רַבָּה, הַה"ד ^ט מְשַׁפְּטִיד תְּהוּם רַבָּה. וַיִּמְתַּגְּלַלְן עֲלָיִן לְתַתָּא, אֲתַבְּקַעַן תַּתָּאִין, וַנְּחַתֵּן מָאֲתַן ^{טו} וְאַרְבַּעֲיָן בְּרַגְיָן הַה"ד ^{טז} אַרְיָה שָׁאג מִי לֹא יִירָא.

שיד ^{יז} תְּנָא, בְּשַׁעְתָּא דְּדַמְסָר קב"ה לְיִשְׂרָאֵל ^{יח} לְשִׁרָא דְּמַצְרָאִי, גִּזְרַן עֲלֵיהוּ ז' גִּזְרוֹת, ^{יט} שִׁישַׁעְבְּדוּ בְּהוֹן מַצְרָאִי. הַה"ד ^כ וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבוּדָה קָשָׁה בְּחוּמָר וּבִלְבָנִים וּגו'. ^{כא} וְלִקְבְּלֵיהוֹן ^{כב} שְׂבַעָה לְטָב, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פְּרוּ, וַיִּשְׂרְצוּ, וַיִּרְבוּ, וַיַּעֲצְמוּ, בְּמָאד, מָאד, וְתַמְלָא הָאֲרָץ אוֹתָם.

שמו ^{כג} הֵבָה נִתְחַכְמָה לו'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אֵין הֵבָה אֶלָּא לְשׁוֹן הַזְּמָנָה, ^{כד} לְמַעַבְדַּ דִּינָא. כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, ^{כה} הֵבָה גִּרְדָּה. ^{כו} הֵבָה תְּמִים. יֵאמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הֵבָה ^{כז} פּוֹלָם, לְשׁוֹן הַסְּכָמָה וְהַזְּמָנָה. כְּמוֹ ^{כח} הֵבָה נִבְנָה לְנוֹ עִיר. ^{כט} הָבוּ לָכֶם עֲצָה. ^ל הָבוּ לְה' בְּנֵי אֱלִים.

שמו ^{לא} רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הֵבָה נִתְחַכְמָה לו' ^{לב} נִהְיִי בְּהַסְּכָמַת דִּינָא לְגַבִּיָּה. פִּן יִרְבָּה, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמְרָת פִּן יִרְבָּה, וְכֵן יִפְרוּץ. ^{לד} וּמִלְאֲכֵי הַשְּׂרָת הוּוּ לְהוּ לְשָׁכִים

ח'ופי גרסאות

צ רהיטין; תריסין. ק למשקועא; לשקועא. ד מתגלגלן.
ט מוסיף וארבעין ותמניא. ט שמטר. א לשרו של מצרים.
ב עליהם ז' גזירות שישתעבדו בהם המצרים. ג וכנגדם.
ד ל"ג שבעה לטב. ה לעשות דין. ו ר' יוחנן אמר.
ז לשון הסכמה כולם. ח והיה בהסכמת דין אצלו. ט ל"ג מן ומלאכי עד ויקוצו.

מסורת הזהר

(U) (תהלים ל"ו) נח מ"ג צ"ג ח"ב קנו. רסח: רעט. ח"ג כו: כט: מח. צא. קמו. רטו: ז"ח ב' ט"א ש"ט. פ) (עמוס ג') לעיל אות תנ"ב ציון ת. צ) ב"א רכ"ב צ"ב. ק) לעיל אות פ"ח. ר) (בראשית י"א) ח"ג ר. ט) (ש"א י"ד). ט) (בראשית י"א) ב"א ר' צ"ג. א) (שופטים כ'). ב) (תהלים כ"ט) ב"א קע"ג צ"ב.

דרך אמת הן שמשין הרצים. ון ע' לקמן י"ט ע"א.

הסולם

מאמר

ב' דמעין לשקיעא דימא רבא
בחומר, ובלבנים, ובכל עבודה בשרה, את כל עבודתם, אשר עבדו בהם בפרך. וכנגדן שבע לטוב, ובני ישראל פרו, וישרצו, וירבו, ויעצמו, במאד, מאד, ותמלא הארץ אותם.

דישסו"ת, שהיא בסוד מאה, אלא צ' ספירות ראשונות שלה עד יסוד, ונמצא שאין בה אלא צ' ספירות, וע"כ נבחנו שירדו רק ר"מ מדרגות ולא ר"נ. ואלו ב' מדרגות וחצי שירדו מישסו"ת הם נתלבשו בוו"ן, כנודע, והם בחי' ו"ק בלי ראש, כי הג"ר שה"ס כתר חכמה וחצי בינה העליונה חסרות מהן. ומשום זה נשארו הוו"ן בלי זווג ובבחי' ו"ק חסר ראש. עד שיגאלו ישראל מן הגלות. ואע"פ שיש זמנים ומועדים, ועל ידי התפלות, שזו"ן חוזרים ומשיגים ג"ר גם בימי הגלות, אמנם אין זה בקביעות, אבל בזמן הגאולה, יחזרו לג"ר בקביעות, כמו או"א שבימי הגלות.

מאמר, הבה נתחכמה

שטו) הבה נתחכמה לו: ר' יוסי אומר, אין הבה, אלא לשון הזמנה לעשות דין. כמש"א, הבה נרדה. הבה תמים. אמר ר' יוחנן, הבה, כולם לשון הסכמה והזמנה כמו הבה נבנה לנו עיר. הבו לכם עצה. הבו לה' בני אלים.

שיד ^{לז} תְּנָא בְּשַׁעְתָּא דְּדַמְסָר וכו':
למדנו, בשעה שמסר הקב"ה את ישראל לשר מצרים, גזר עליהם ז' גזירות, שישעבדו בהם מצרים. ז"ש, וימררו את חייהם, בעבודה קשה, (דפו"י דף י"ח ע"א)

שטז) ר' יצחק אמר וכו': ר"א, הבה נתחכמה לו, פירושו נהיה אליו בהסכם הדין. פן ירבה, ורוח הקודש אומרת כן ירבה וכן יפרוץ. ומלאכי השרת היו להם לשכים ולצנינים. זהו שכתוב, ויקוצו מפני בני ישראל, שפירושו בני ישראל של מעלה שהם המלאכים כנ"ל

קא

שמות

וְלַצְנִינִים הַה"ד, וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּהוּוּ מִתְעַקְצֵי מִמְּלָאכֵי הַשָּׂרָת, כְּהִנֵּי קוֹצֵי דְמִתְעַקְצֵי בְּהוּ אִינְשֵׁי.

שיז א"ר יודאי לא"ר יצחק, מה תהי מחשבתהון דמצראי, ידממנע מישראל פריה ורביה, ושלטנא דממנא עליהון דאעיל בלבהון כף. אלא, אמר להון, הוּו ידעין, דזמין ברא תדא למיפק מישראל, דיתעביד דינא באלהיהון על גדיה.

שיח דאמר רבי יוחנן, בשעה שאמר משה, ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים הלך דומה שרו של מצרים, ד' מאות פרסה. אמר ליה קב"ה, גזרה נגזרה לפני, דכתיב י' יפקד י' על צבא המרום במרום וגו'. באותה שעה נטלה השדרה ממנו, ונתמנה דומה שר של גיהנם, לידון שם נפשות הרשעים. ורבי יהודה אומר על המתים נתמנה.

שיט אמר רבי חנינא, כתיב ויבאלהיהם עשה י' שפטים. וכי באלה של כסף, ושל זהב, ושל עץ, ושל אבן, יש שפטים. אלא אמר רבי יוסי, של כסף ושל זהב ה'ו נתכים מאליהם, ושל עץ מתרקיבין.

שכ אמר רבי אלעזר, אלוה של מצרים שה תיה, וצוה הקב"ה לעשות בו שפטים, לשרוף אותו באש, כמה דאתא אמר, פסילי אלהיהם תשרפון באש. כדי

חלופי גרסאות

י בני נשא. כ יצחק. ל ל"ג א"ר יצחק. ח מה היתה מחשבתו של מצרים למנוע ישראל מפריה ורביה והשר הממונה עליהם שהכניס בלבם כך אמר להם הווי יודעים שעתידי בן אחד להוליד לישראל ועתידי לעשות דין באלהיהם על ידו. ו לממנע. ס ל"ג אלא. ע אמר. פ ל"ג היו; היה. צ ל"ג בו.

מסורת הזהר

ג (שמות י"ב) לעיל דף ל"א ציון פ' ד' (ישעיה כ"ד) לעיל דף ל' ציון מ' ה' (במדבר ל"ג) ח"א רנ"ו. ח"ב לת. ח"ג רנ"א: ו' (דברים ז') ח"א רנ"ו. ח"ג מב. ק"א: רנ"א: ת"ז ת"ב בהשמטות קלט. ז"ח ע"ז ט"ג שט"ו.

ככל אלהי מצרים אעשה שפטים

צבא המרום במרום. באותה שעה הושרה השררה ממנו ונתמנה דומה להיות שר של גהינם לידון שם נפשות הרשעים. ור' יהודה אומר על המתים נתמנה.

שיט אמר ר' חנינא וכו': אר"ה, כתוב, ובאלהיהם עשה ה' שפטים. ושואל, וכי באלוה של כסף או של זהב ושל עץ ושל אבן, יש שפטים. אלא אמר ר' יוסי, של כסף ושל זהב היו נתכים מאליהם, ושל עץ נרקבים.

שכ אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, אלוה של מצרים שה היה, וצוה הקב"ה לעשות בו שפטים, לשרוף אותו באש. כש"א פסילי אלהיהם תשרפון באש, כדי שיהיה ריחו נודף. ועוד, ראשו על כרעיו ועל קרבו, בדרך ביוון. ועוד

הסולם

מאמר

(כנ"ל אות רצ"ח) שהיו נעקצים ממלאכי השרת, כאותם הקוצים שאנשים נעקצים מהם.

מאמר בכף אלהי מצרים אעשה שפטים

שיז א"ר יודאי וכו': אר"י א"ר יצחק, מה היה מחשבתם של המצרים, למנוע מישראל פריה ורביה, ומחשבתו של השר הממונה עליהם שהביא זאת בלבם. כי ויאמר אל עמו, פירושו השר שלהם (כנ"ל אות רצ"ה) ומשיב, אלא אמר להם, היו יודעים שכן אחד עתידי לצאת מישראל, שיעשה דין על ידו באלהיהם.

שיח דאמר ר' יוחנן וכו': שאמר ר"י, בשעה שאמר משה, בכל אלהי מצרים אעשה שפטים, הלך דומה שרו של מצרים ד' מאות פרסה, מדוב פחד, אמר לו הקב"ה, גזרה נגזרה לפני ואין להשיבה, שכתוב יפקד ה' על (דפו"י דף י"ח ע"א)

שמות

קב

שִׁיחָא רִיחֵו נִדְרָף. וְעוֹד, י' רֵאשׁוּ עַל כְּרַעְיוּ וְעַל קֶרְבוֹ. וְעוֹד, שְׁעֲצֻמוֹתָיו מוֹשְׁלָכִים בְּשׁוּק. וְזֹאת הִיָּתָה לְמַצְרִים קָשָׁה מְכּוּלָן, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, שְׁפָטִים.

שכא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּאַלְהֵיהֶם מִמֶּשׁ י' וְזֶהוּ שֵׁר שְׁלֵהֶם, לְקָיִים, יִפְקוֹד ה' עַל צְבָא הַמְרוֹם בְּמָרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל הָאֲדָמָה. וְכָל זֶה הָיוּ יוֹדְעִים הַתְּכַמִּים שְׁבָהֶם, וְכ"ש שֵׁר שְׁלֵהֶם. י' עַל פֶּן פְּתִיב, הִבָּה נִתְחַכְמָה לוֹ.

שכב רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, הִרְבָּה ע"ז הָיוּ בְּמַצְרַיִם, וְנִילוּס אֱלוֹהִי * שְׁלֵהֶם * הִיָּה, וּבְכָלֵל אֱלֹהֵיהֶם * הִיָּה הוּא, וּבְכּוּלָם עֲשָׂה ה' שְׁפָטִים. אָמַר רַבִּי אֲבָא, הָא דִּר' יוֹחָנָן דִּינָקָא, וּפְשִׁיטָא, מִשּׁוּם דְּאֱלֹהֵיהֶם נִלְקִים בַּתְּחִלָּה, וְאַח"כּ הָאוּמָה, וְכֵן נִילוּס נִלְקָה בַּתְּחִלָּה, וְהַעֲצִים וְהָאֲבָנִים, הַה"ד * וְיָהִי הָדָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְעֲצִים וּבְאֲבָנִים, שֶׁהָיוּ לָהֶם אֱלֹהוֹת מִמֶּשׁ. * וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַל צְבָא הַמְרוֹם בְּמָרוֹם פְּתִיב, וְנִילוּס לֹא הִיָּה בְּמָרוֹם. * א"ר יוֹחָנָן, רֹבֵב מִימֵינוּ פְּדוּגָמְתָן בְּמָרוֹם. * אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֵׁר שְׁלֵהֶם נִלְקָה בַּתְּחִלָּה, וְאַח"כּ שָׂאָר אֱלֹהֵיהֶם.

שכג רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּבְרַבִּי יוֹסִי אוֹמַר, לְקוֹת אוּמָה שֶׁל מִצְרַיִם מִמֶּשׁ, לֹא הִיָּה אֱלֹא בֵּינָם, דְּכְּתִיב, * לֹא נִשְׂאָר בָּהֶם עַד אַחַד. וְקוֹדֵם זֶה, נַעֲשֶׂה שְׁפָטִים בְּאַלְהֵיהֶם. וְע"ד פְּתִיב, הִבָּה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָהּ. וְנִתְנַבְּאוּ עַל הַעֲתִיד, כְּפִי מַה שְׂאִירַע * לָהֶם. וְנוֹסֵף גַּם הוּא עַל שׁוֹנְאֵינוּ, נִבְּאוּ עַל מַחְנוֹת עֲלִיוֹנִים,

חלופי גרסאות

ק. זהו. ד ועל. ט ל"ג היה. ת ל"ג היה הוא. א מוסיף
תנא ר' אליהו מה ת"ל בעצים ובאבנים אלא מלמד שאפילו
ע"ז שלהם היה פולטים ומוצאים דם שנאמר אומרים לעין
אבי אתה. ב אלא ול"ג מן אמר ר' יוחנן עד שר. ג אלא ול"ג אי"ר יצחק. ד בר; ור"י אומרים. ה ל"ג להם.

מסורת הזהר

(I) (שמות י"ב) ח"א רנב. ח"ב לט. רלז. ח"ג רנא;
(II) (שמות ז') ח"ב כח: כט. טו (שמות י"ד) ח"ב מז;
אבי אתה. ב אלא ול"ג מן אמר ר' יוחנן עד שר. ג אלא ול"ג אי"ר יצחק. ד בר; ור"י אומרים. ה ל"ג להם.

הסולם

מאמר

כב"ל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲנֵשָׁה שְׁפָטִים
שהיו להם אלהות ממש. וא"ר יצחק לר' יוחנן,
על צבא המרום במרום, כתוב, ונילוס לא היה
במרום, אלא בארץ. אמר ר' יוחנן לרוב מימיו
של נילוס הם נדמים כמו שהיה הנהר במרום.
אמר ר' יצחק, השר שלהם מוכה בתחלה ואח"כ
שאר אלהיהם.

שכג) ר' שמעון ברבי יוסי וכו':
ר"ש בר"י, אומר, הכאת האומה של מצרים
ממש, לא היתה אלא בים, שכתוב, לא נשאר
בהם עד אחד, ומקודם לכן נעשה שפטים
באלהיהם, וע"כ כתוב, הבה נתחכמה לו פן
ירבה והיה כי תקראנה מלחמה, שנבאו על
העתיד כפי מה שקרה להם. ונוסף גם הוא
ע"ל שונאינו, נבאו על מחנות מלאכים
העליונים שיהיו שרוים בתוכם (כנ"ל אות
שט"ז

ועוד, שעצמותיו מושלכים בשוק. וזאת היתה
למצרים קשה מכולן. זהו שכתוב, שפטים.
שכא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וכו': אר"י
באלהיהם ממש עשה שפטים, וזהו השר שלהם,
לקיים יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל
מלכי האדמה על האדמה. וכל זה היו יודעים
התכמים שבהם, וכל שכן השר שלהם. ע"כ
כתוב, הבה נתחכמה לו.

שכב ר' יוחנן אמר וכו': ר"י,
הרבה עבודה זרות היו במצרים, ונהר נילוס
אלוה שלהם היה, והוא היה בכלל אלהיהם,
ובכולם עשה ה' שפטים. א"ר אבא, דעה זו של
ר' יוחנן, היא מדויקת וברורה, משום שאלהיהם
מוכים תחלה ואחר כך האומה. וכן נילוס הוכה
בתחילה והעצים והאבנים, שעבדו אליהם, ז"ש
ויהי הדם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים,
(דפו"י דף י"ח ע"א *) דף י"ח ע"ב)

שמות
 יִשְׁהִיּוּ שְׂרוּיִים בְּתוֹכְכֶם. וְנִלְחַם בְּנֹו, נִבְאוּ עַל מַה דְּכָתִיב ה' יִלְחֶם לָכֶם וְגו'. וְעֵלָה מִן הָאָרֶץ, כְּמָה דְאֵת אָמַר וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיַד רָמָה.
שכד וַיִּלְךָ אִישׁ מִבֵּית לֹו וַיִּקַּח אֶת בֵּית לֹו. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח, שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמָה. תָּנָא, כְּשֶׁבְרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלְמוֹ, עֵלָה בְּחַפְץ לְפָנָיו, וּבְרָא אֶת הַשָּׁמַיִם בִּימֵינוּ וְהָאָרֶץ בְּשִׁמְאָלוֹ, וְעֵלָה בְּחַפְץ לְפָנָיו, לְנַהוּג הַיּוֹם וְהַלְלִילָה. וּבְרָא הַמַּלְאָכִים וְהַמְמוֹנִים בְּחֶסֶד, בְּיּוֹם. וּבְרָא הַמַּלְאָכִים הַמְמוֹנִים לוֹמַר שִׁירָה בְּלִילָה. הֵדָא הוּא דְכָתִיב, יוֹמָם יֵצֵא וְיָ חֶסֶד וּבְלִילָה שִׁירָה עִמִּי. אֵלֹו מְיַמֵּין, וְאֵלֹו מְשִׁמָּאל, אֵלֹו מְקַשְׂיָבִים שִׁירַת הַיּוֹם, שִׁירְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל קְדוּשׁ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אוֹתָם יִשְׁאוּמְרִים שִׁירָה בְּלִילָה, מְקַשְׂיָבִים שִׁירְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּיּוֹם, הֵדָא הוּא דְכָתִיב, חֲבָרִים מְקַשְׂיָבִים לְקוֹלָךְ.
שכה אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, פֶּתַח אַחַת, כְּלוּלָה מְשַׁלֵּשׁ כֶּתוּב, אוֹמַרְתָּ שִׁירָה בְּלִילָה. הַה"ד, וּתְקַם בְּעוֹד לִילָה וּתְתֵן טַרְף לְבֵיתָה.
שכו אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עֲשֶׂרָה דְבָרִים נִבְרָאוּ בְּיּוֹם רֵאשׁוֹן, וְיִמָּהֵם מֵדַת לִילָה,

ה'לופי גרסאות

1 שהיו ז מוסיף הממונים לומר שירה. ח מוסיף ביום לומר שירה ביום זמן החסד. ט ואלו י מוסיף ואלו מקשיבים שירת הלילה שירתם. כ קדושים. ל שמקשיבים. מ בלילה. נ ומהם.
 (ז) (משלי ל"א) ב"א ס"ט צ"ג. ויחי הסי"ח צ"ה.

מסורת הזהר

(י) (שמות י"ד) ח"ב מז: (כ) (שמות י"ד) ח"ג קח: ת"ז ת"ח כ: תקי"ח צ"ט ט"ד ש"ב. (ל) לעיל אות קצ"ו צ"פ. (פ) (שה"ש א') ח"ב קמג: קמז: קמה: ח"ג נו: רפד: ז"ח סי ט"ג שמי". ס"א ט"ב של"ג ט"ד ש"א שמי"ג. ס"ב ט"ג שייז, שייט, שכ"ח. ס"ג ט"א שמי"ד. (ו) (תהלים מ"ב) לך נ"ד צ"א. (ז) (שה"ש ח') לך ז' צ"א.

שיר השירים אשר לשלמה

היינו הממונים על השירה, ואלו שמימין, מקשיבים שירת היום, שירתם של ישראל קדושים. כי ישראל אומרים שירה ביום. רבי יצחק אמר, אותם שאומרים שירה בלילה, מקשיבים שירתם של ישראל ביום, זהו שכתוב, חברים מקשיבים לקולך.

שכה א"ר שמעון זכוי: אר"ש, כת אחת, שהיא מבחינת קו שמאל, כלולה משלש כתות, דהיינו שכלולה מכל ג' הקוין, אומרת שירה בלילה. זהו שכתוב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה.

פירוש. ר"ש משמיענו, שאם הקו שמאל הוא לברו, ואינו כלול מכל ג' הקוין, אין השירה נמשכת ממנו אלא להיפך שכל הדינין נמשכים אז ממנו. כנודע.

שכו א"ר אלעזר זכוי: אר"א, עשרה דברים נבראו ביום ראשון, מהם מדת לילה, שהוא המלכות, ומדת יום, שהוא ת"ת. ועל מדת לילה כתוב, ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה

הסולם

שט"ז) ונלחם בנו, נבאו על מה שכתוב, ה' ילחם לכם, ועלה מן הארץ, הוא כש"א, ובני ישראל יוצאים ביד רמה.

מאמר

מאמר, שיר השירים אשר לשלמה

שכד וַיִּלְךָ אִישׁ מִבֵּית לֹו וַיִּקַּח אֶת בֵּית לֹו. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח, שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמָה. לַמְדֵנוּ, כְּשֶׁבְרָא הַקְב"ה שְׁהוּא בִּינָה, אֶת עוֹלְמוֹ, עֵלָה בְּחַפְץ לְפָנָיו, וּבְרָא אֶת הַשָּׁמַיִם, שְׁהוּא ז"א, בִּימֵינוּ, שְׁה"ס חֲסֻדִים, וְהָאָרֶץ, שְׁהוּא הַנוֹקְבָא, כְּשִׁמְאָלוֹ, שְׁה"ס הַגְּבוּרוֹת. וְעֵלָה בְּחַפְץ לְפָנָיו לְנַהוּג הַיּוֹם וְהַלִּילָה, שִׁיבּוּאוֹ לִידֵי זוּג בְּסוּ"ה וְיַחַד עֵרַב וְיַחַד בְּקֶר יוֹם אַחַד. וּבְרָא הַמַּלְאָכִים הַמְמוֹנִים בְּחֶסֶד, הַנְּמַשְׁכִּים מו"א, בְּיּוֹם. וּבְרָא הַמַּלְאָכִים הַמְמוֹנִים לוֹמַר שִׁירָה בְּלִילָה. כִּי הַשִּׁירָה ה"ס הָאֵרֶת חֲכָמָה הַנְּמַשְׁכָּת ע"י הַנוֹקְבָא הַנְּקוֹדָת לִילָה. ז"ש יוֹמָם יֵצֵא ה' חֶסֶד, ע"י הַמַּלְאָכִים הַמְמוֹנִים עַל הַחֶסֶד, וּבְלִילָה שִׁירָה עִמִּי. ע"י הַמַּלְאָכִים הַמְמוֹנִים עַל הַשִּׁירָה. אֵלֹו מְיַמֵּין, הַיְיִנוּ הַמְמוֹנִים עַל הַחֶסֶד, וְאֵלֹו מְשִׁמָּאל, (דפו"י דף י"ח ע"ב)

שמות

קד

ומהם מדת יום, ועל מדת לילה כתיב, ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה. כד"א,
 אפו טרף. וכתיב, וטרף ואין מציל. וחק לנערותיה, במה דאת אמר חק ומשפט.
 חקיו ומשפטיו. פי חק לישראל הוא משפט וגו'. מפאן שמה"ד שולטת בלילה.

שכז ותנא, אלו האומרים שירה בלילה, אלו הם שרים על כל בעלי שיר.
 וכשפותחין החיים שירה, מוסיפים העליונים פת, לדעת ולהכיר ולהשיג מה
 שלא השיגו. שמים וארץ, מוסיפין פת בהאי שירה.

שכח אמר רבי נחמיה, אשרי הזוכה לדעת באותו שיר, דתנא הזוכה באותו
 שיר, ידע בעניני התורה והחכמה, ויאזין ויחקור ויוסיף פת וגבורה במה שקה,
 ובמה שעתיד להיות, ובזה זכה שלמה לדעת.

שכט דתני רבי שמעון, דוד ע"ה, ידע בזה, ותקן שירים ותושפחות הרבה,

חלופי גרסאות

ט ל"ג החיים. ט ל"ג ידע בעניני; עניני ול"ג ידע.
 פ יאזין.

מסורת הזהר

פ (איוב ט"ז). ז (מיכה ה') ויהי צי צ"א. ק (שמות
 ט"ו) ח"א ונה; ח"ב מ. ט: קכה; רעג. ח"ג קכד; ב"א
 רכ"ג צ"ג צ"ד. ו (תהלים קמ"ז) ח"ב סח: קיא: ח"ג
 עג: ו (תהלים פ"א) ח"ב ס: ח"ג פו: קיג.

שיר השירים אשר לשלמה

הסולם

מאמר

אם לא יתגלו המוחין ההם מקודם בכל
 הפרצופים שבעולם האצילות ובי"ע שקדמו
 להם (כמ"ש באורך לעיל בפתיחה לחכמת
 הקבלה אות קט"א ע"ש) וז"ש וכשפותחים
 החיים שירה מוסיפים העליונים כח,
 לדעת ולהכיר וכו'. כי כשהתחננים פותחים
 בשירה, שהיא השגת המוחין דחכמה, הנה
 בהכרח שאותם המוחין כבר נתגלו בזו"ן
 ובמלאכים הקודמים להם. (כמ"ש שם.) שבודרך
 זה נמצאים התחננים מוסיפים כח והארת
 מוחין בעליונים.

שכח אמר ר' נחמיה וכו': אמר ר'
 נחמיה, אשרי הזוכה לדעת באותו שיר, דחיינו
 באלו המוחין דהארת החכמה. שלמדנו, הזוכה
 באותו שיר, ידע בעניני התורה והחכמה,
 ויאזין ויחקור ויוסיף כח וגבורה במה שהיה
 ובמה שעתיד להיות. וכו', זכה שלמה לדעת.

שכט דתני ר' שמעון וכו': שלמד
 ר"ש, דוד, עליו השלום, ידע בזה, דחיינו
 שהשיג את המוחין דחכמה בתוך הדעת, ועל
 כן, תקן שירות ותשבחות הרבה, ורמז בהם
 העתידות לבא, והוסיף כח וגבורה ברוח
 הקודש, שה"ס הנוקבא, בשעה שמקבלת
 רוח מן הקדש, שה"ס חכמה, ידע בעניני
 התורה

לביתה. שטרף הוא דינים, כמ"ש, אפו טרף,
 שפירוש, אף ה' טרף אותי. וכתוב, וטרף ואין
 מציל. וחק לנערותיה, חק הוא ג"כ
 דינים, כמ"ש, חק ומשפט, חקיו ומשפטיו, כי
 חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב. מכאן
 נשמע, שמדת הדין שולטת בלילה.

שכז ותנא אלו האומרים וכו':
 ולמדנו, אלו האומרים שירה בלילה, אלו הם
 שרים המתעלים על כל בעלי השיר, וכשפותחים
 החיים, דחיינו התחננים, בשירה, מוסיפים
 העליונים כח, לדעת להכיר ולהשיג מה שלא
 השיגו. שמים וארץ, שהם זו"ן, גם הם מוסיפים
 כח על ידי שירה זו.

פירושו. שירה, ה"ס המשכת המוחין דהארת
 חכמה, ששורשה רק מקו שמאל, ומן הנוקבא
 הנקראת לילה. והיא נמשכת בסוד גורא דינא
 (כנ"ל וירא אות רט"ז בטולם) וז"ש, אלו
 האומרים שירה בלילה, אלו הם שרים
 על כ" בעלי השיר וז"ש ותקם בעוד לילה,
 שגילוי המוחין דהארת חכמה נקרא קימה,
 וקימה זו נוהג רק בלילה, שאז זמן הדינים
 בנוקבא. וז"ש ותתן טרף לביתה וחק
 לנערותיה, כי טרף וחק משמעו דיינים.
 ונודע שאי אפשר שהתחננים ימשיכו מוחין,
 (דפ"י דף י"ח ע"ב)

קה

שמות

ונמוז בהם העתידות לבוא, והוסיף כח וגבורה ברות הקודש. ידע בענייני התורה והחכמה, ואזן וחקר והוסיף כח וגבורה בלשון הקודש.

של ושלמה זכה יותר באותו השיר, וידע החכמה, ואזן וחקר ותקן משלים הרבה, ועשה ספר מאותו השיר ממש, והיינו דכתיב, ^ט עשיתי לי שרים ושרות. כְּלוֹמֵר, קניתי לי לדעת שיר, מאותן השירים העליונים, ואשר תחתם. והיינו דכתיב, שיר השירים, כְּלוֹמֵר, שיר, של אותם שרים של מעלה. שיר, שכולל כל ענייני התורה והחכמה, וכח וגבורה, בפה שהיה, ועתיד להיות, ושיר שהשרים של מעלה משוררים.

שלא א"ר אלעזר, אלו השרים, עמדו, עד שנולד לוי, אבל משנולד לוי ואילך אמרו שיר. כיון שנולד משה ונמשח אהרן, ונתקדשו הלויים, נשלם השיר, ועמדו על משמרותם.

שלב ואמר רבי אלעזר, באותה שעה שנולד לוי, פתחו למעלה ואמרו, ^ט מי יתנך כאת לי יונק שדי אמי * אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי. כיון

חלופי גרסאות

צ ל"ג כלומר. ק ל"ג עניינו. ר ל"ג שיר. ט ונשאו השרים ול"ג ועמדו.

מסורת הזהר

ט (קהלת ב') ב"א ק"א צ"ד. א (שה"ש ח') וישב ל"ג צ"ה.

שיר השירים אשר לשלמה

עוד אינה בשלמות כי הקו אמצעי עצמו צריך להתחלק לימין ושמאל, שז"ס ששבת לוי נתחלק לכהנים בימין ולויים בשמאל, והלויים, שה"ס החכמה שבקו שמאל, צריכים להתלבש באור החסדים של הכהנים שמימין, ואז מאירה החכמה בלויים, שז"ס שהלויים מתקדשים על ידי הכהנים, כי קדש ה"ס חכמה. ואז השירה שה"ס המשכת החכמה הוא בשלמות, כיון שהיא נמשכת ע"י קו שמאל שבקו אמצעי שהם הלויים, שהם מחוברים תמיד בכהנים, ונתונים אליהם. וזה שאומר, כיון שנולד משה ונמשח אהרן, שמשח הברזל את שבת לוי לכהנים מבני אהרן והשאר ללויים שה"ס ימין ושמאל, ונתקדשו הלויים, מטעם שהחכמה שבהם נתלבשה בהארת החסדים שבכהנים, נשלם השיר, להיותו נמשך מבחינת השמאל שבקו אמצעי ולא מקו שמאל ממש כנ"ל. ואז ועמדו, השרים של מעלה, על משמרותם, דהיינו במשמרות שבלילה שהמלאכים אומרים בהם שירה. (כנ"ל אות שכ"ד)

שלב ואמר רבי אלעזר וכו': באותה שעה שנולד לוי, פתחו למעלה ואמרו, שהשכינה אמרה לו"א, מי יתנך כאח לוי, דהיינו שתשפיע בי חכמה, כי מבחינת החכמה נקראים ו"ן

המולם

התורה והחכמה, ואזן וחקר והוסיף כח וגבורה בלשון הקדש. שה"ס הנוקבא, בשעה שמקבלת דעת מן הקדוש שה"ס חכמה. (כמ"ש בזהר אחרי מות דף ס"א ע"א ד"י ע"ש).

של ושלמה זכה יותר וכו': ושלמה זכה יותר בשיר הזה וכו' (עד אות של"א) א"צ פירוש. ודע שכל הנאמר כאן בלשון הקודש, נעתק ע"י מי מלשון תרגום של הזהר, ללשון הקדש.

שלא א"ר אלעזר וכו': א"א, אלו השרים דהיינו המשוררים של מעלה עמדו מלשיר שירה, עד שנולד לוי, אבל משנולד לוי ואילך אמרו שיר, אבל עוד לא היה בשלמות, כיון שנולד משה ונמשח אהרן ונתקדשו הלויים נשלם השיר, ועמדו, השרים של מעלה, על משמרותם.

פירוש. ראובן שמעון לוי, ה"ס חג"ת דהיינו ג' קוין ימין שמאל אמצע, ולכן אע"פ שנולד שמעון שה"ס קו שמאל שממנו נמשך השירה שה"ס הארת החכמה כנ"ל, מ"מ עמדו מלומר שירה, כי קו שמאל אינו יכול להאיר מטעם שהוא מחוסר חסדים. עד שנולד לוי שה"ס קו אמצעי המקיים את שניהם ומלביש החכמה שבשמאל בחסדים שבימין, הנה אז מאירה החכמה שבשמאל שה"ס השירה. אמנם

(דפו"י דף י"ח ע"ב *) דף י"ט ע"א

שמות

קו

שיצאו משבט לוי המשוררים של מטה, ונתקדשו כולם, ויעמדו על משמרותם, ונתקדשו אלה לנוכח אלה, חברים כאחד, והעולמות אחד, ומלך אחד שוכן עליהם, בא שלמה, ועשה ספר מאותו שיר של אותם שרים, ונסתם החכמה בו.

ש"ג א"ר יהודה, למה נקראו השרים של מטה לויים, על שגלוים ונחברים למעלה כאחד. והשומע, גלוה ונדבק נפשו למעלה. וע"כ אמרה לאה, ילוה אישי אלי. רבי תנחום אמר, שבפל גלוה גרע לוי עם השכינה, במשה ואהרן ומרים, ובכל גרעו אחריו, והם הגלוים אל ה' לשרתו.

ש"ד ת"ח, בשעה שעמדו המשוררים למעלה, לא עמדו על משמרתם, עד שגולדו שלשה האחים: משה, אהרן, ומרים. תינח משה ואהרן, מרים למה. אמר רבי יוסי, הה"ד, ושרות. כד"א, ופתע להם מרים.

ש"ה תאנא, באותה שעה שגולד לוי, נטלו הקב"ה, ובחרו מפל אחיו והושיבו בארץ, והוליד לקהת, וקהת הוליד לעמרם, והוא הוליד לאהרן ומרים. גפירש מאשתו, והחזירה, באותה שעה היו המשוררים של מעלה עומדים ומשוררים, גער בהם הקב"ה, ונשתפף השיר, עד שנטה קו ימינו, והושיט לעמרם. **ש"ו** מ"ט נקרא עמרם. שיצא ממנו עם רם על כל רמים, ולא נזכר שמו. מ"ט לא נזכר שמו. רבי יהודה אמר בשם רבי אבהו, מפני שבצנעא הלך, ובצנעא חזר לאשתו, כדי שלא יכירו בו, הה"ד וילך איש, ולא נאמר וילך עמרם בפרהסיא. ויקח את בת לוי, אף היא בצנעא חזרה, ולא נזכרה שמה.

חלופי גרמאות

ת היו על משמרתם ועמדו אלה נוכח אלה. א נקרא שיר השירים. ב ליג מן והם עד ת"ח. ג ונתפרש.

מסורת הזהר

ב (בראשית כ"ט) ויצא סיט צ"ג. ג (קהלת ב') לעיל אות ש"ל. ד (שמות ט"ו).

שיר השירים אשר לשלמה

הלויים, חברים כאחד, כי מטעה התחתונים משלימים את העליונים (כנ"ל אות שכ"ז ד"ה ותנא) אז נעשו העולמות אחד, ומלך אחד שוכן עליהם. לאחר כל אלו התקונים, בא שלמה ועשה ספר, מאותו שיר של אותם שרים הנ"ל, ונסתמה החכמה בו.

ש"ג א"ר יהודה וכו': למה נקראו השרים של מטה לויים, הוא על שגלוים ומתחברים למעלה כאחד. ומטעם שהשומע, את השירה, גלוה ונדבק נפשו למעלה בה'. וע"כ אמרה לאה, ילוה אישי אלי. רבי תנחום אמר, שע"כ נקרא לוי, מטעם שזרע לוי כולו גלוה עם השכינה, במשה אהרן ומרים, ובכל זרעו אחריו, והם הגלוים אל ה' לשרתו.

ש"ד ת"ח, בשעה שעמדו וכו': כוא וראה, בשעה שעמדו וכו' עד אות ש"ו א"צ ביאור.

וילך

הסולם

מאמר

זו"ן אח ואחות. יונק משדי אמי, שאז יונקים שניהם מן הבינה, והם במדרגה אחת לא זה גדול מזה, אמצאך בהויך אשקך, כי הארת החכמה בלי חסדים ה"ס חצונית ובקשה ממנו שתוכל לנסק ולהאיר ממנו גם בהיותה בחיצונית. גם לא יבוזו לי, כי בחיצונית מתעוררים הקליפות לבזות את השכינה, בסו"ה, לפתח חטאת רובין. ובקשה ממנו שלא יוכלו לבזות אותה. וכל זה היה מטעם שקו האמצעי, שה"ס לוי, הכריע וקיים את שני הקוים ימין ושמאל, שמחמתם יורש גם הוא אותם ב' הקוים בעצמו, שה"ס כהנים ולויים. כיון שיצאו משבט לוי המשוררים של מטה, דהיינו אחד שנתחלקו לימין ושמאל, לכהנים וללויים כנ"ל, שאז נתקדשו כולם שחכמה שבלויים נתקדשה ע"י התלבשותם בחסדים שבכהנים כנ"ל בדבור הסמוך, ועמדו על משמרתם דהיינו השרים של מעלה, ונתקדשו אלה המלאכים כנגד אלה

(דפו"י דף י"ט ע"א)

שמות
שלו וילך איש. רבי אבהו אמר, וילך איש, זה גבריאל. דכתיב, ויהי איש גבריאל. שהלך הוא והחזירה לעמם. רבי יהודה אמר, עמרם ממש היה, ולא נזכר שמו, מפני שהליכה זו לא היתה ממנו להזדווג לאשתו, אלא מלמעלה.
שלו רבי יצחק אמר, באהרן ומרים לא נאמר זיווג אבותם בתורה, ובמשה פתיב ויקח את בת לוי, להורות, שהשכינה נקראת על שם לוי. ולא היה עמרם ראוי להוליד למשה, עד שנטל חלק בשכינה, והוליד למשה. הרי הוא דכתיב, ויקח את בת לוי. ולפיכך פתיב, ויתרא אותו כי טוב הוא.
שלו רבי אלעזר אמר, וזה עמרם שיצא ממנו דבן, שזכה לקול גדול, דכתיב ויהאליהם יענו בקול. ועמרם וזה לבת קול, דכתיב ויקח את בת לוי. כלומר, בת קול. ולפיכך פתיב וילך. כלומר, שהלך למדרגה זו. תאנא, כשנולד משה, ייחד הקב"ה שמו עליו, דכתיב ויתרא אותו כי טוב הוא. וכתיב, טוב ה' לכל. וכתיב, טעמו וראו כי טוב ה'.
שמו ויהי בימים הרבים ההם. רבי יהושע דסכנין אמר, ויהי בימים הרבים ההם, סוף גלותם היה, שהיו ישראל משועבדים בכל עבודה. בימים הרבים ההם, שהיו רבים לישראל במצרים, וכיון שנשתלם קץ גלותם, מה פתיב, וימת מלך

חלופי גרסאות

ה (דניאל ט') לעיל אות ק"פ צ"ש. ו) לעיל אות קפ"ו (שמות י"ט). פ) (תהלים קמ"ה) ב"א וס"ז צ"ב. ט) (תהלים ל"ד) ח"ב קכג. ח"ג רצה: י) חיי שרה ע"ב צ"א. ח"ג קלה:

מסורת הזהר

מאמר

מאמר, וילך איש

הסולם

וילך איש

ז"א, שכתוב, והאלקים יענו בקול. ועמרם זכה לבת קול, שחיה המלכות, שכתוב, ויקח את בת לוי, כלומר, בת קול, ולפיכך כתוב וילך, כלומר, שהלך למדרגה זו. למדנו, כשנולד משה יחד הקב"ה שמו עליו, שכתוב, ויתרא אותו כי טוב, וטוב הוא שמו של הקב"ה, שכתוב, טוב ה' לכל. וכתוב, טעמו וראו כי טוב ה'. הרי שהקב"ה נקרא טוב.

שלו) וילך איש: רבי אבהו אמר, וילך איש, זהו גבריאל, שכתוב, והאיש גבריאל. שהוא הלך והחזירה לעמם. ר' יהודה אמר, עמרם ממש היה, ולא נזכר שמו, מפני שהליכה זו להזדווג לאשתו, לא היתה ממנו אלא מלמעלה. כי עזת הקב"ה הפעיל אותו, והלך.

שלו) ר' יצחק אמר וכו': ר"א, למה באהרן ומרים לא נאמר זיווג אבותם בתורה, ובמשה כתוב, ויקח את בת לוי. ומשיב, הוא להראות, שהשכינה נקראת על שם לוי, ולא היה עמרם ראוי להוליד את משה, עד שלקח חלק בשכינה, והוליד את משה. ו"ש ויקח את בת לוי, שהיא השכינה. ולפיכך כתוב, ויתרא אותו כי טוב הוא, שפירושו ששרתה עליו השכינה.

שלו) ר' אלעזר אמר וכו': עמרם זכה שיצא ממנו בן שזכה לקול גדול, שהוא (דפו"י דף י"ט ע"א)

מאמר, וימת מלך מצרים

שמו) ויהי בימים הרבים וכו': ר' יהושע דסכנין אמר, ויהי בימים הרבים ההם, סוף גלותם היה, שהיו ישראל משועבדים בכל עבודה. בימים הרבים ההם, שהיו רבים לשהיית ישראל במצרים, דהיינו שהגיע הקץ, וכיון שנשתלם קץ גלותם מה כתוב, וימת מלך מצרים. מהו הפירוש. הוא, שהורד שר מצרים ממעלתו ונפל מגאותו, וע"כ אומר הכתוב, עליו, וימת מלך מצרים, כי הידידה נחשב לו כמיתה, וכיון

קה

שמות

מְצָרִים. מ"ט. שֶׁהוֹרֵד שׁוֹר מְצָרִים מִמְעַלְתּוֹ, וְנִפְל מִגְּאֻנְתּוֹ. וְכִינּוּן שֶׁנִּפְל מֶלֶךְ מְצָרִים, שֶׁהוּא שׁוֹר שֶׁלְהֵן, זְכַר הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל, וְשָׁמַע תְּפִלָּתָם.

שמוא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא וּרְאֵה שִׁפְךָ הוּא, שֶׁפֶל זָמַן שֶׁהַשֵּׁר שֶׁלָּהֶם נִתְּנָה לוֹ שְׁרָדָה עַל יִשְׂרָאֵל, לֹא נִשְׁמַע צַעֲקָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּינּוּן שֶׁנִּפְל הַשֵּׁר שֶׁלָּהֶם, כְּתִיב וַיִּמַּד מֶלֶךְ מְצָרִים, וַיִּמְד וַיִּאֲנַחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוּדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹהִים. שָׁעַד אוֹתָהּ שָׁעָה לֹא נַעֲנוּ בְּצַעֲקָתָם.

שמוב אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא וּרְאֵה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁהוּא מֵרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל, כּוֹפֶה לַמִּדָּה"ד, וּמוֹרִידָהּ, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. וְהֵינּוּ דַתְּנָן, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹרִיד שְׁתֵּי דְמַעוֹת לִים הַגְּדוֹל. מֵאֵן אֵינּוֹן שְׁתֵּי דְמַעוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לֹאוּ מְלֵא בְּרִינָא הִיא, דְהָא א"ל לֹאוּבָא טְמִיא, וְדֵהוּא כְּדִיב, וּמְלִיָּה וְכְדִיבָן.

הלופי גרמאות

1 דהה. 1 בריק.

דרך אמת זן פי"א אוב וידעוני.

הסולם

מאמר

שתי דמעות לים הגדול

נעשה ג"כ במלכות, (כמ"ש בהקסה"ז במאמר אמא אוזיפת לברתא מאנהא דף כ' ד"ה ואמא ע"ש) ויוצאים מוחין דג"ר גם במלכות.

וזה אומרו כשהוא מרחם על ישראל כופה למדת הדין שה"ס המלכות שעלתה לבניה, ומוורידה למקומה עצמה. ומרחם עליהם, שאז יוצאים הג"ר בבניה ובמלכות ובנשמות ישראל למטה. והיינו דתנן שהקב"ה מוריד שתי דמעות, שהם ב' מיני דינים הנ"ל, המכונים בינה המעורבת במלכות ומלכות המעורבת בבניה, לים הגדול שהוא המלכות. ושואל מאן אינון שתי דמעות, כלומר, למה הן מכונות דמעות. אמר ר' יוסי לאו מלה ברירא היא, כלומר שהדין שבהם אינו ברור שהוא דין, מטעם התערובת של בינה במלכות ומלכות בבניה, ודמעות יורה על תערובת מלשון מעלים את המדומע (שבת קמ"א) ומביא ראייה לפירושו, שהדין שבהם אינו ברור, כי אפילו בעת הקטנות שאור הבינה נעשה לאויר וכן אור הזו"ן נעשה מחמתם לאויר, והקליפה הנקראת אובא טמיא רוצה להאחו בדינים אומרים לו לאובא טמיא דהוא כדיב ומליה כדיבן, כלומר, שמכחישים אותו ואומרים על ב' דינים אלו שאינם בחינת דין וכוזה מרחיקים אותו מלהאחו בהם. (ועי' מס' ברכות דף נ"ט. ותבין.) הרי שאין הדין שבהם ברור כל כך, וע"כ נקרא דמעות מלשון תערובת דין שאינו ברור שהוא דין.

א"ר

וכיון שנפל מלך מצרים שהוא השר שלהם, זכר הקב"ה את ישראל ושמע תפלתם.

שמוא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וְכוּ': אר"י, בוא וראה שכך הוא, כמו שאמר ר' יהושע דסכנין, כי כל זמן שניתנה להשר שלהם שורה על ישראל לא נשמע צעקתם של ישראל, כיון שנפל השר שלהם, כתוב וימת מלך מצרים, ומיד ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים. אבל עד אותה שעה לא נענו בצעקתם.

שמוב אָמַר ר' אֶלְעָזָר וְכוּ': אר"א בוא וראה, רחמנותו של הקב"ה, כשהוא מרחם על ישראל, כופה למדת הדין ומוורידה ומרחם עליהם. והיינו שלמדנו שהקדוש ברוך הוא מוריד שתי דמעות לים הגדול. ושואל מה המה שתי דמעות. אמר רבי יוסי, שאינם דבר ברור. כי אומרים לאוב השואל בעצמות המתים, שהוא שקר ודבריו שקרים. (כמ"ש במס' ברכות נ"ט.)

פנימיות הדברים. כבר ידעת שבסוד צמצום ב' עלתה המלכות לבניה בסוד י' שנכנסה באור ונעשה אויר שאור הבינה נהפך לאויר מחמת הדין שבמלכות שנכנסו בה, ואויר פירושו ו"ק בלי ראש. ומחמת עלית המלכות נעשו שם בבניה ב' מיני דינים, א) המלכות המעורבת בבניה. ונודע, שלעת גדלות ע"י הארה מע"ב ס"ג תזור ומווריד המלכות מן הבינה למקומה עצמה, ונמצא שהי' יצאה מן אויר הבינה, וחזרה הבינה להיות אור, שפירושו ג"ר. ועד"ז נעשה הקטנות והגדלות בבניה,

(דפו"י דף י"ט ע"א * דף י"ט ע"ב)

קט

שמות

שמוג א"ר אלעזר, לאו בטר אוכא טמא אוליגן, דבריא דמלה הוא, דתנן, בעשרה כתיב מלכא, אית תרין דמעין לקביה, והן שתי מדות דין, שהדין בא משתייהן, כד"א, שתיים הנה קוראותיה. וכשהקב"ה זוכר את בניו, הוא מוריד אותם לים הגדול, שהוא ים החכמה להמתיקן, והופך מדת הדין למדת רחמים, ומרחם עליהם. א"ר יהודה, שתי דמעות, שמהם באים הדמעות, מהם בא הדין.

שמוד א"ר יהודה כתיב, והנה מצרים נוסע אחריהם. וא"ר יוסי זה שר של מצרים הוא, ואת אמרת וימת מלך מצרים, זה שר של מצרים. א"ר יצחק, האי מלה קא מסייע לה הוא דלעילא, כתיב הקא והנה מצרים, וכתיב התם וימת מלך מצרים. מלמד דעכשיו לא היה מלך, שהורידוהו מגדולתו. ולפיכך כתיב, והנה מצרים, ולא כתיב מלך מצרים. ומה דאמר וימת. כד"א כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך.

חלופי גרסאות

ח ל"ג לקביה. ט ל"ג כתיב.

מסורת הזהר

כ (ישעיה נ"א). ל (שמות י"ד). ט (שמות ד').

דרך אמת ח פי בעשר ספירות אצילות המלך ית.

שתי דמעות לים הגדול

הסולם

מאמר

בשורשם בכינה המתהוות מחמת עליית המלכות אליה אינם דין ברור, אלא מהן נמשכות דמעות אחרות למקום המלכות ומדמעות האלו שבמלכות בא הדין. וז"ש שתי דמעות מהן באים הדמעות במלכות ומהן בא הדין. ומ"ש במשנה והן שתי מדות דין סוכב על הדמעות שבמלכות.

שמוד א"ר יהודה כתיב וכו': אר"י, כתוב, והנה מצרים נוסע אחריהם. וא"ר יוסי, זהו השר של מצרים, משמע שעוד היה בתקומתו בעת יציאת ישראל ממצרים, ואתה אומר, וימת מלך מצרים, זהו השר של מצרים. שזה היה עוד לפני יציאת ישראל ממצרים. א"ר יצחק דבר זה של ר' יוסי, אינו סתירה, אלא עוד הוא מחזק הפירוש בהכתוב שלמעלה, שהוא וימת מלך מצרים, כי כתוב כאן והנה מצרים וכתוב שם וימת מלך מצרים, זה מלמד, שעתה, לאחר יציאת מצרים, לא היה מלך, כי כבר הורידוהו מגדולתו, ולפיכך כתוב והנה מצרים, ולא כתוב והנה מלך מצרים. ומה שאמר וימת אין הפירוש שנתבטל לגמרי, אלא שהורידוהו מגדולתו ואינו יכול עוד להזיק, כמש"א כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך, שפירושו שאינם יכולים עוד להזיק, אף וימת, שבכאן, פירושו שאינו יכול עוד להזיק, מחמת שירד מגדולתו.

א"ר

שמוג א"ר אלעזר, לאו וכו': אר"א, אין אנו הולכים אחר קליפת אוב. כלומר אין אנו מביאים ראיה מקליפת אוב. שמתוך שאנו מכחישים לפנינו לומר שאין בהם זין ומרחיקים אותו, הוא ראיה שהדין שבשתי דמעות אינו ברור. כנ"ל. אינו כן, אלא בירורו של הדבר הוא, כלומר, אלא שהדין שבשתי דמעות דבר ברור הוא. כי למדנו בעשר ספירות של המלך יש ב' דמעות להקב"ה והן שתי מדות דין. א) הנמשך מתערובת המלכות בבינה. ב) הנמשך מתערובת הבינה במלכות. כנ"ל בסמוך. שהדין בא משתייהן, כמש"א שתיים הנה קוראותיה, הרי שהדין שבהם ברור הוא. וכשהקב"ה זוכר את בניו, הוא מוריד אותם לים הגדול, שהוא ים החכמה, שהוא המלכות, להמתיק אותם, שע"ז יוצא קטנות הבינה במלכות, ואח"כ יכולה המלכות לקבל גם את הגדלות דאמא בסוד אמא אוזיפת לברתא מאנחא כנ"ל בסמוך, ואז הופך מדת הדין שבמלכות למדת הרחמים, שמקבלת ג"ר, ומרחם עליהם. דהיינו על ישראל שמקבלים ג"ר גם הם.

אמר ר' יהודה וכו': אר"י, שתי דמעות שמהם באים הדמעות, מהם בא הדין. פירוש. ר"י חולק על ר' אלעזר, ואומר שאין ראיה מן המשנה שאומרת בעשרה כתיב מלכא וכו' ששתי דמעות הן דין, אלא שתי דמעות (דפו"י דף י"ט ע"ב)

קי

שמות

שמוה א"ר יצחק א"ר יהושע, בא וראה, כל מלכי מצרים פרעה שמם. ובכאן לא נאמר אלא מלך מצרים סתם. ובמקומו פרעה, והוא פרעה ממש. ת"ח, בעוד דאית שולטנותא דלעילא, אית שולטנותא בעמא דלתתא, אתעדדי שולטנותא דלעילא, אתעדדי שולטנותא דלתתא.

שמו א"ר יוסי, כתיב הנה יום בא לני וגו' והנה יום אחר הוא ינדע לני וגו'. וכי שאר יומין לאו אינון דיליה. אלא אמר רבי אבא, מלמד, ששאר הימים, נתנים לשרים, ואותו יום, אינו של השרים, אלא של הקב"ה, כדי לעשות דין בעכו"ם. מפני שבאותו יום, יפלו כל השרים ממעלתם. וע"ד כתיב, ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. שאותו יום לא יהיה מעלה לשרים.

שמוז א"ר אבא, כשהקב"ה עושה דין בשרים של מעלה, מה כתיב, כפי רותה בשמים תרבי. וכי תרב אית לני. אלא אמר רבי יצחק, תרב אית ליה, ודכתיב, תרב לני מלאה דם. וכתיב, ובחרבו את כל בשר.

שמוח א"ר אבא, התרב הנה הוא הדין שעושה, דכתיב, וירא את מלאך ה' עומד בין הארץ ובין השמים ותרבו שלופה בידו. וכי תרב שלופה היתה ביד המלאך, אלא, שהיתה הרשות נתונה בידו לעשות דין.

שמוט וקא אמר ריב"ל, אמר לי מלאך המות, אי לאו דחייסנא ליקרא דכרייתא, פרענא להו בית השחיטה, כבהמה. א"ר אבא, כלא משום דאתייהיב

מסורת הזהר

(זכריה י"ד) ח"ג נד. ז"ח ח' ט"ד ש"י. (ט) (ישעיה ב') (ישעיה ל"ד) ח"ג רעד: (פ) (שם) (ב) (ישעיה ק"מ צ"ז). (ט) (ישעיה ל"ד) ח"ג רעד: (פ) (שם) (ב) (ישעיה ק"מ צ"ז). (ט) (ישעיה ל"ד) ח"ג רעד: (פ) (שם) (ב) (ישעיה ק"מ צ"ז). (ט) (ישעיה ל"ד) ח"ג רעד: (פ) (שם) (ב) (ישעיה ק"מ צ"ז).

חלופי גרסאות

י ר' יצחק וליג אמר. כ מוסיף אית ליה; ליג אית. ל ליג אלא. מ ליג אית ליה. נ כתוב. ס ליג שלופה. ע ליג מן אלא עד אמר ריב"ל. פ ליג והא.

מאמר

שמה א"ר יצחק א"ר יהושע וכו': אר"י א"ר יהושע, בוא וראה כל מלכי מצרים פרעה שמם, ובכאן לא נאמר אלא וימת מלך מצרים סתם, ולא נאמר פרעה מלך מצרים. והוא מפני שהמדובר הוא בשורו של מצרים, כנ"ל, ואם היה כתוב במקומו פרעה, הוא פרעה ממש ולא השור של מצרים. בוא וראה, כל עוד שיש ממשלה למעלה, בשור של העם, יש ממשלה בעם שלמטה, הוסרה הממשלה שלמעלה מן השור של העם, הוסרה גם הממשלה שלמטה. **שמו** א"ר יוסי כתיב: אר"י, כתוב, הנה יום בא לה' וגו' והיה יום אחד הוא יודע לה' וגו', ושואל, וכי שאר הימים אינם של ה', אלא אמר רבי אבא, מלמד ששאר הימים ניתנו לשרים, ויום ההוא אינו של השרים אלא של הקב"ה, כדי לעשות דין בעכו"ם, מפני שביום ההוא יפלו כל השרים ממעלתם. וע"כ כתוב, (דפו"י דף י"ט ע"ב)

הסולם

וכי תרב אית לה'

ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, כי ביום ההוא לא יהיה מעלה לשרים. **שמוז** א"ר אבא וכו': אר"י, כשהקב"ה עושה דין בשרים של מעלה, מה כתוב, כי רותה בשמים תרבי, ושואל, וכי תרב יש לו לה'. אלא אמר ר' יצחק, יש לו תרב, שכתוב, תרב לה' מלאה דם. וכתוב, ובחרבו את כל בשר. **שמוח** אמר ר' אבא וכו': אר"י התרב הנה הוא הדין שעושה, שכתוב, וירא דוד את מלאך ה' עומד בין הארץ ובין השמים וחרבו שלופה בידו. ושואל וכי תרב שלופה היתה ביד המלאך. ומשיב, אלא שהיתה הרשות נתונה בידו לעשות דין, ורשות הנה מכונה חרב. **שמוט** וקא אמר ריב"ל וכו': ומקשה, והרי אמר ר' יהושע בן לוי, אמר לי מלאך המות

קיא

שמות

רשותא בידיה, למעבד גמר דינא, הה"ד, וחרבו שלופה בידו, הרשות נתונה בידו לעשות דין. אי הכי מאי וישוב חרבו אל נדנה. אמר רבי אבא, שנתחור הדין לבעל הדין, והרשות למי שהרשות שלו.

שנ ויאנחו בני ישראל, ויתאנחו לא פתיב, אלא ויאנחו, כלומר, ויתאנחו לו למעלה שהאנחה היתה בשבילם למעלה.

שנא ר' ברכיה אמר, בני ישראל דלעילא הוו, ומאן אינון בני ישראל. אינון דאתקרון בני פולחנא. כלומר, אותם שהם מן העבודה של מעלה. ותעל שועתם אל האלהים, שעד אותה שעה לא עלתה שועתם לפניו.

שנב ו א"ר יצחק כד עביד קב"ה דינא בפמלייא של מעלה, שהוא דינא מאי הוי. אמר רבי אלעזר, מעבר להו ביהווא נהר דינור, ואעבר לון משולטניהון, ומני שולטנין אתרנין דשאר עמין. א"ל והא פתיב מן משרתיו אש ליהט. א"ל, אית אשא קשיא מאשא, ואית אשא מן דרחיא אשא.

חלופי גרסאות

צ ויאנחו, ק האניו; נתאו; נאחו למטה; נאחו למטה.
ר ליג מן אמר ר' יצחק עד א"ר יצחק. ש אבא. ת דחי.

מסורת הזהר

ר (יהושע ה') ח"ג נד: ט (ר"ה א' ב"א). ת (תהלים
ק"ד) לעיל אות קי"ז צ"ה.

ויאנחו בני ישראל

הסולם

מאמר

שנא ר' ברכיה אמר זכו: רב"א, שהכתוב, ויאנחו בני ישראל, בני ישראל שלמעלה היו, דהיינו המלאכים, (כנ"ל אות רצ"ח) ומה שמסיים הכתוב, מן העבודה, הוא ללמד, מי המה בני ישראל שבכתוב, אותם הנקראים בעלי עבודה, כלומר, אותם שהם מן העבודה של מעלה, דהיינו מלאכי השרת. וע"כ אין צורך ללמוד את זה ממה שלא כתוב ויתאנחו כדברי הזהר לעיל. **ותעל שועתם אל האלקים**, ללמד, שעד אותה שעה לא עלתה שועתם לפניו.

שנב אמר רבי יצחק זכו: אר"י, כשעושה הקב"ה דין בחברת המשרתים של מעלה דהיינו במלאכי השרת, וש"י ע' אומות, דין ההוא מה הוא. אמר ר' אלעזר, מעביר אותם באותו נהר דינור, ומסירם מממשלתם, וממנה שרים אחרים משאר העמים. אמר לו, והרי כתוב, משרתיו אש ליהט, וא"כ מה יגרע מהם, אם מעבירים אותם בנהר דינור. אמר לו, יש אש שהוא קשה מאש, ויש אש שדווחה אש. וע"כ אע"פ שהם אש, האש של נהר דינור קשה מהם. ונעשה שם הדין למלאכי אש.

אמר

המות אם לא הייתי חס על כבוד הבריות, הייתי מגלה להם את בית השחיטה כבהמה. משמע, שיש חרב ממש בידי מלאך המות, א"ר אבא הכל, דהיינו בכל מקום שכתוב חרב בעליונים, פירושו, משום שניתנה הרשות בידו לעשות גמר הדין, ולא חרב ממש. ופרענא להם בית השחיטה, הוא, שהיה מגלה הסיבה של המות, דהיינו העון, שהיא כמו בית השחיטה שהיא סיבה למות הבהמה. וז"ש וחרבו שלופה בידו, שהרשות נתונה בידו לעשות דין. ושואל, אם כן מהו שכתוב, וישב חרבו אל נדנה. אמר ר' אבא, פירושו הוא, שהחזר הדין לבעל הדין, והרשות לפעול הדין, הוחזרה למי שהרשות שלו, דהיינו לה'.

מאמר ויאנחו בני ישראל

שנ ויאנחו בני ישראל: שואל, ויתאנחו לא כתוב, שהיה משמע שנאנחו מחמת צרתם עצמם, אלא ויאנחו, שאפשר לפרש שנאנחו בשביל צרות של אחרים. ומשיב, כלומר שנאנחו להם למעלה, שהאנחה היתה בשבילם למעלה. דהיינו שהמלאכים נאנחו בשביל ישראל.

(דפו"י דף י"ט ע"ב)

קיב

שמות

שנג * אמר רבי יצחק, תלת ענייני הקא: אַנְחָה, שׁוּעָה, צַעְקָה. וְכָל חַד מִתְפָּרָשׁא מֵאַחְרָא. אַנְחָה: כְּתִיב, וַיֵּאָנְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. צַעְקָה: דְּכִתְיב, וַיִּצְעֲקוּ. שׁוּעָה: דְּכִתְיב, וַתַּעַל שׁוּעַתְם. וְכָל חַד בְּלַחֲדוּי מִתְפָּרָשׁא, וְכִלְהוּ עֲבָדוּ יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, צַעְקָה וְשׁוּעָה עֲבָדוּ, אַנְחָה לֹא עֲבָדוּ, מִשְּׁמַע מִדְּכִתְיב וַיֵּאָנְחוּ וְלִמְעַלְהּ הִיָּתָה הָאֲנָחָה בְּשִׁבְלֵם.

שנד צַעְקָה וְשׁוּעָה בְּמַאי אֲתִפְרִשֵׁן, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִין לָךְ שׁוּעָה, אָלֹא בְּתַפְלָה. שְׁנַאֲמַר, * שְׁמַעְהָ תְּפִלָּתִי וְיִשְׁוַעְתִּי הָאֲזִינָה. אֱלִיךְ יִי שׁוּעַתִּי. אֱלִיךְ וַתִּרְפְּאֵנִי. צַעְקָה שְׁצוּעָק וְאִינוּ אֹמַר פְּלוּם. אָמַר רַבִּי * יְהוּדָה, הַלְפָךְ גְּדוּלָה צַעְקָה מְכוּלָן, שְׁצַעְקָה הִיא בְּלֵב. הַה"ד, * צַעַק לְבָם אֵל יִי. צַעְקָה וַיִּצְעַק דְּבָר אֶחָד הוּא, וְזָה קְרוּבָה לְהַקְב"ה, יוֹתֵר מִתְּפִלָּה וְאַנְחָה, דְּכִתְיב * כִּי אִם צַעֲוֹק יִצְעַק אֵלֶי שְׁמַע אֲשַׁמַּע צַעְקוֹתוֹ.

שנה אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, בְּשַׁעָה שְׁאָמַר הַקְב"ה לְשִׁמּוּאֵל, * נִחַמְתִּי כִּי הִמְלַכְתִּי אֶת שִׁמּוּאֵל לְמֶלֶךְ. מַה כְּתִיב, וַיַּחַד לְשִׁמּוּאֵל, וַיִּצְעַק אֵל יִי כָּל הַלַּיְלָה. הַגִּיחַ הַכֹּל, וְלָקַח צַעְקָה, מִשּׁוּם דְּהִיא קְרוּבָה לְקַב"ה יַתִּיר מִפְּלָהוּ, הַה"ד, וַעֲתָה הִנֵּה צַעְקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי.

שנו ת"ר, הַאי מַאן דְּצָלִי וּבְכִי וְצַעֲקִי, עַד לֹא יָכִיל לְמַרְחֵשׁ בְּשַׁפְּוֹתֵיהּ, הַאי

מסורת הזהר
(א) (תהלים ל"ט) חיי שרה ע"א צ"ב. (ב) (שם פ"ח).
(ג) (שם ל"ד). (ד) (איכה ב'). (ה) (שמות כ"ב) ח"ג ט.
(ו) (ש"א ט"ו) ח"ג קטו.

ח'רופי גרמאות

א בד"ק ובזולבך גרס כאן כל הזהר דלעיל מן אות ע"ט עד אות פ"ה. ב מלמעלה; אנהו למעלה. ג תפלה.

אנחה שועה צעקה

פירוש. אנחה צעקה ושועה, הן בבחינת מחשבה קול דיבור, שהם בינה ז"א מלכות. וע"כ צעקה שאין בו דיבור הוא יותר מקובל לה' מתפלה בדבור, משום שהדבור שהוא בהתגלות, יש בו אחיזה למקטריגים. אבל צעקה שאין בו התגלות רק בלב הצועק, אין בו אחיזה למקטריגים. וגם הוא מקובל יותר מאנחה, שהוא מגולה רק במחשבת הנאנחה, שהיא בחינת בינה ואין התחנות ביכולת להתדבק על ידה כראוי בה', וע"כ צעקה יותר מקובלת.

שנה אמר ר' ברכיה זכ"ל: אר"ב, בשעה שאמר הקב"ה לשמואל נחמתי כי המלכתי את שאול למלך. מה כתוב ויחר לשמואל ויצעק אל ה' כל הלילה, הניח הכל, דהיינו אנחה ושועה, ולקח צעקה, משום שהיא קרובה להקב"ה יותר מכולן. ז"ש ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

שנו תנו רבנן הַאי זכ"ל: תנו רבנן, זה מי שמתפלל ובוכה וצוּעַק עַד שֵׁאִינוּ יִכּוֹל עוֹד לְנַעֲנַע בְּשַׁפְּתָיו, זו היא תפלה שלמה שהיא בלב

הסולם

מאמר

שנג אמר רבי יצחק תלת זכ"ל: אר"י שלשה ענינים כאן, אנחה, שועה, צעקה. וכל אחד מתפרד מחבירו, שאינם דומים זה לזה. אנחה, שכתוב, ויאנחו בני ישראל. צעקה, שכתוב, ויצעקו. שועה שכתוב, ותעל שועתם אל ה'. וכל אחד מתפרש בפני עצמו. וכולם עשו ישראל. אמר ר' יהודה, צעקה ושועה עשו ישראל אנחה לא עשו, וזה משמע ממה שכתוב, ויאנחו ולא ויתאנחו, ולמעלה היתה האנחה בשבילם (כנ"ל אות ט"ו).

שנד צַעְקָה וְשׁוּעָה בְּמַאי זְכוּי: שׁוּאֵל, צַעְקָה וְשׁוּעָה בְּמַה הֵם נִבְדָּלִים. א"ר יִצְחָק, אִין לָךְ שׁוּעָה אֵלֹא בְּתַפְלָה. שְׁנַאֲמַר שְׁמַעְהָ תְּפִלָּתִי ה' וְשׁוּעַתִּי הָאֲזִינָה. וְכֵן אֵלֶיךָ ה' שׁוּעַתִּי. וְכֵן שׁוּעַתִּי אֵלֶיךָ וַתִּרְפְּאֵנִי. הָרִי שְׁשׁוּעָה פִּירוּשׁוֹ דִּיבּוּרֵי תַּפְלָה. צַעְקָה, פִּירוּשׁוֹ, שְׁצוּעָק וְאִינוּ אֹמַר כְּלוּם, דְּהִינּוּ בְּלֵי דִּיבּוּרִים. אָמַר ר' יְהוּדָה, הַלְכָךְ גְּדוּלָה צַעְקָה מְכוּלָן, שְׁצַעְקָה הוּא בְּלֵב, ז"ש צַעַק לְבָם אֵל ה', וְזו קְרוּבָה לְהַקְב"ה יוֹתֵר מִתְּפִלָּה וְאַנְחָה, שְׁכַתּוּב כִּי אִם צַעֲוֹק יִצְעַק אֵלֶי שְׁמַע אֲשַׁמַּע צַעְקוֹתוֹ.

(דפו"י דף י"ט ע"ב *) דף כ"י ע"א

שמות קיג
צלותא שלימתא דהיא בלבא, ולעולם לא תדרא ריקניא. אמר רבי יהודה, גדולה צעקה, שקורע גזר דינו של אדם מכל ימיו.

שנו רבי יצחק אמר, גדולה צעקה, שמושלת על מדת הדין של מעלה. רבי יוסי אמר, גדולה צעקה, שמושלת בעוה"ז ובעוה"ב. בשביל צעקה נוחל האדם העוה"ז והעוה"ב, דכתיב, ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יצילים.

שנח ומשה היה רועה את צאן יתרו תותנו להן מדין. רבי שמעון פתח, דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. אר"ש, אוי להם לבריות, שאינם משגיחים ואינם יודעים, בשעה שעלה במחשבה לפני הקדוש ב"ה, לברוא עולמו, כל העולמות עלו במחשבה אחת, ובמחשבה זו נבראו כולם, הה"ד, כלם בתחמה עשית. ובמחשבה זו, שהיא התחמה, נברא העולם הזה, והעולם של מעלה.

שנט נטה ימינו, וברא העולם של מעלה. נטה שמאלו, וברא העולם הזה, הה"ד, אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים. קורא אני אליהם יעמדו יחדו. וכלם ברגע אחת נבראו, ועשה העולם הזה, כנגד העולם של מעלה. וכל מה שיש למעלה, כדוגמתו למטה. וכל מה שיש למטה, כדוגמתו בים. והכל אחד. ברא בעליונים המלאכים, ברא בעוה"ז בני אדם, ברא בים לויתן, כד"א לחבר את האהל להיות אחד.

חלופי גרסאות

ד ליג האדם. ה ליג נבראו; מסיף ובשעה אחת נבראו.

מסורת הוהר

(תהלים ק"ז). ח"ב כ: כא. (ש"ש ב') נח ל"ט צ"ב ז"ח ל"ז ט"ב שכ"ד. (תהלים ק"ד) תולדות ב' צ"ג. (ישעיה מ"ח) ב"א רנ"ז צ"ג. (שמות ל"ז).

הסולם דודי לי ואני לו הרועה בשושנים
עשית, ובמחשבה זו, שהיא התחמה, נברא עולם הזה והעולם של מעלה.

שנט נטה ימינו וברא עולם של מעלה, שהוא ז"א, נטה ימינו וברא עולם של מעלה, שהוא ז"א, נטה שמאלו וברא עולם של מעלה, שהיא מלכות. ז"ש אף ידי יסדה ארץ שהיא מלכות, וימיני טפחה שמים, שהוא ז"א, קורא אני אליהם יעמדו יחדו. וכולם ברגע אחת נבראו, ועשה עולם הזה כנגד העולם של מעלה, וכל מה שיש למעלה יצא כדוגמתו למטה, שאין לך דבר למטה שאין לו שורש בעולמות עליונים, וכל מה שיש למטה בארץ יש כדוגמתו בים, והכל אחד. ברא בעולמות העליונים המלאכים, ברא בעולם הזה בני אדם, ברא בים לויתן. כמ"ש לחבר את האהל להיות אחד.

כתיב

מאמר

בלב, ולעולם אינה חוזרת ריקנית, אלא שמתקבלת. א"ר יהודה, גדולה צעקה שקורע גזר דינו של אדם מכל ימיו.

שנו ר' יצחק אמר גדולה וכו': ר"א, גדולה צעקה שמושלת על מדת הדין של מעלה. ר' יוסי אמר, גדולה צעקה, שמושלת בעולם הזה ובעולם הבא. בשביל צעקה נוחל האדם העולם הזה והעולם הבא. שכתוב ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יצילים.

מאמר דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

שנח ומשה היה רועה וגו': ר' שמעון פתח, דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. אר"ש אוי להם לבריות שאינם משגיחים ואינם יודעים, בשעה שעלה במחשבה לפני הקב"ה לברוא עולמו, כל העולמות עלו במחשבה אחת, ובמחשבה זו נבראו כולם. ז"ש כולם בחכמה

(דפו"י דף כ" ע"א)

קיד

שמות

שם (שם) כתיב באדם, כי בצלם אלהים עשה את האדם. וכתיב, ותחסרהו מעט מאלהים. אי בני נשא יקירין ובעובדוי כל האי, ואינון מתאבדין מעפר דבינא, במה אתיין לשאבא מניה. ובחר בעליונים, ובחר בישראל, לעליונים לא קרא בנים, לתחתונים קרא בנים. הה"ד בנים אתם לה' אלהיכם. הוא קרא להם בנים, והם קראו לו אב, דכתיב כי אתה אבינו. וכתיב דודי לי ואני לו. הוא בחר בי, ואני בחרתי בו.

שסא הרועה בשושנים, הוא רועה בשושנים, אע"פ שהקוצים סביב להם, ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו. ד"א הרועה בשושנים, מה שושן זה הוא אדם, ומימיו לבנים, כן הקב"ה, מנהיג עולמו, ממה"ד למה"ר. וכתיב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו.

שסב רבי אבא הוה אבא אבא, והוה עמיה רבי יצחק. אדהו אולי, פגע באינון ורדים, נטל חד רבי אבא בידוי והוה אולי. פגע בהו רבי יוסי, אמר ודאי שקינתא ה"א, ואנא תמינא בידוי דרבי אבא, למילף תקמתא סגיאה, דהא נדענא, דרבי אבא לא נטל האי, אלא לאחזאה תקמתא.

שסג אמר רבי אבא, תיב ברי יתיב. יתבו. ארת רבי אבא בההוא ורדא,

מסורת הזהר

חלופי גרמאות

(ח) (בראשית ט) נח צי צי"א. זיה ניט ט"ג שליב. (תהלים ח') ב"ב רט"ז צ"א. זיה ט"ז ט"א ש"ג, ט"ג ש"ח. (דברים י"ד) לך ניג צ"ב. (ו) (ישעיה ס"ג) יוגש אי צ"א. (פ) (ישעיה א') ח"ב כו: קלה ח"ג מט. נ: סו. קדר. רמח: רנה: ת"ז תכ"א נה. תליב עו: תק"ה קי"ז ט"ג שכ"ז.

דרך אמת טן פירוש על דרך הן גויים כמר מדלי הן אבודין יותר מאותה טיפה כשואבק מים מן הבור.

מאמר

הסולם

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

לבנים, כך הקב"ה מנהיג עולמו ממדת הדין הרמוז בארום למדת הרחמים הרמוז בלבן. שכתוב, אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו.

שסב ר' אבא הוה אבא אבא, והיה עמו ר' יצחק. בתוך שהיו הולכים, פגעו באלו הורדים, לקח ר' אבא ורד אחד בידיו והיה הולך. פגע בהם ר' יוסי, אמר ודאי שהשכינה כאן. ואני רואה ורד בידיו של ר' אבא שהוא ללמוד ממנו חכמה רבה, כי אני יודע שר' אבא לא לקח את זה אלא להראות חכמה.

שסג אמר ר' אבא וכו': אר"א, שב בני שב. ישבו. הריח ר' אבא באותו ורד. אמר, ודאי אין העולם מתקיים אלא על הריח. שה"ס המוחין דהארת חכמה המאירים ממטה למעלה כדרך הריח. כי אני רואה שאין הנפש מתקיימת אלא

שס כתיב באדם וכו': כתוב באדם, כי בצלם אלקים עשה את האדם. וכתוב, ותחסרהו מעט מאלקים. אם בני אדם יקרים במעשיהם כל כך והם נאבדים מעפר האבא, דהיינו שנאבדים על ידי הקליפות הנאחזות בעפר המלכות שנקראת באר, איך יבואו לשאוב שפע מן האבא. ובחר בעליונים, במלאכים, ובחר בישראל, לעליונים לא קרא בנים, לתחתונים קרא בנים, ז"ש בנים אתם לה' אלקיכם. הוא קרא להם בנים, והם קראו לו אב, שכתוב, כי אתה אבינו. וכתוב, דודי לי ואני לו, הוא בחר בי ואני בחרתי בו.

שסא הרועה בשושנים: הוא רועה בשושנים אע"פ שהקוצים סביב להם, דהיינו הקליפות. ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו. דבר אחר, הרועה בשושנים, מה שושן זה הוא אדם ומימיו שמוצקים ממנו הם (דפו"י דף כ' ע"א)

קטו

שמות

אמר, ודאי אין העולם מתקיים אלא על הריח. דהא תזינא דלית נפשא מתקיימא אלא על ריחא. ועל דא, הדס במוצאי שבת.

שסד פתח ואמר דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. מי גרם לי, שאני לדודי ודודי לי, מפני שהוא מנהיג עולמו בשושנים. מה שושן יש בו ריח, והוא אדום, מוצקין אותו, והוא מתהפך ללבן, ולעולם ריחו לא נז. כף הקב"ה, מנהיג עולמו בדרך זה, שאלמלא פן לא יתקיים העולם בשביל האדם החוטא. והחוטא נקרא אדום, כמה דאתא אמר, אם יהיו חטאיכם פשנים כשלג * ילבינו, מקריב קרבנו לאש שהוא אדום. * זורק * הדם, סביב למזבח שהוא אדום. מדת הדין אדום, * מוצקין * אותו, ועולה העשן כלו לבן, ואז האדום נהפך ללבן, נהפך מדת הדין למדת הרחמים.

שסה ותא תזי, כל מדה"ד, אין צריך הריח שלו, אלא מצד * אדם. והיינו דאמר רבי יהודה, מה דכתיב, * ויתגודדו כמשפטם וגו' עד שפך דם עליהם. אלא היו יודעים, שלא ישיגו ממדת הדין כרצונם, זולתי באדם.

שסו אמר רבי יצחק, ועוד, אדם ולבן נקרב לעולם, והריח עולה משתייהן. מה השושן אדום ולבן, כף ריח הקרבן. * והקרבן, מאדום ולבן. בא וראה מריח הקטורת, * שהשמים, מהם אדומים, ומהם לבנים, כגון הלבונה, שהוא לבן, מר

חלופי גרסאות

ח מהפך. ו ליג העולם בשביל. ס חוטא. ע זורק. פ דם. צ מוציקין. ק הריח. ר ללבן. ש אדם. ת ליג והקרבן. א שהסמים.

מסורת הזהר

(צ) (מ"א י"ח).

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

מצד האדם, כי הריח, שה"ס הארת חכמה, אינו נמשך מצד הלבן שהוא קו ימין שכולו חסדים, אלא מצד האדום שהוא קו שמאל, שמשם החכמה, בסוד נקודת השורק כנודע. והיינו דא"ר יהודה, מה שכתוב ויתגודדו כמשפטם וגו' עד שפך דם עליהם, אלא שהיו יודעים שלא ישיגו ממדת הדין, שהוא מלכות, כרצונם, דהיינו להמשיך החכמה ממעלה למטה כרצון כל עובדי ע"ז, זולתי באדם, דהיינו ע"י קו שמאל שהוא אדום וע"כ התגודדו בחרבות עד שפך דם עליהם. כדי להמשיך האדם.

שסו אמר רבי יצחק זכו! ועוד, אדם ולבן שהם שמאל וימין, נקרב לעולם והריח עולה משניהם, כי אין החכמה שבשמאל תוכל להאיר בלי התלבשות באור החסדים שבימין. וע"כ, מה השושן אדום ולבן. כך ריח הקרבן, והקרבן עצמו מאדום ולבן. (כנ"ל באות ש"ס) בוא וראה מריח הקטורת, שהשמים, מהם אדומים ומהם לבנים. דהיינו הלבונה, שהוא לבן, מר דרוו, אדום, והריח עולה מאדום ולבן

הסולם

מאמר

אלא על הריח, ועל כן מריחים בהדס במוצאי שבת. כדי להמשיך המוחין דהארת חכמה שה"ס ריח כנ"ל.

שסד פתח ואמר, דודי זכו! פתח ואמר, דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. היינו, מי גרם לי שאני לדודי ודודי לי, מפני שמנהיג עולמו בשושנים. מה שושן יש בו ריח, והוא אדום, מוצקים אותו, והוא מתהפך ללבן, ולעולם ריחו לא נז, כך הקב"ה מנהיג עולמו בדרך זה, שאם לא כן לא היה מתקיים העולם משום האדם החוטא, והחוטא נקרא אדום, כש"א, אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. וכן החוטא מקריב קרבנו לאש שהוא אדום, זורק הדם שהוא אדום סביב למזבח וכן מדת הדין הרמוז באדום. מוצקים אותו, היינו כשנשרף הקרבן על המזבח ועולה העשן כולו לבן. ואז האדום נהפך ללבן הרמוז שמדת הדין נהפך למדת הרחמים.

שסה ותא חזי כ"ל זכו! וכוא וראה, כל מדת הדין אינו צריך אל הריח שלו אלא (דפו"י דף כ" ע"א *) דף כ" ע"ב

קטז

שמות

דרור אדום, וְהָרִיחַ עוֹלָה מְאֹדוֹם וְלֶבֶן. וע"כ מְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּשׁוֹשְׁנִים, שֶׁהוּא אָדוֹם וְלֶבֶן. וּכְתִיב * לְהַקְרִיב לִי חֶלֶב וְדָם.

שסז כְּנָגַד זֶה, אָדָם מְקַרֵּב חֶלְבוֹ וְדָמוֹ, וּמִתְכַפֵּר לוֹ, זֶה אָדוֹם, וְזֶה לֶבֶן. מֵהַ שְׁשׁוֹשׁן שֶׁהוּא אָדוֹם וְהוּא לֶבֶן, אֵינן מוֹצְקִין אוֹתוֹ לְחַזֹּר כְּלוּ לֶבֶן, אֲלֵא בְּאֵשׁ. כִּי הַקְרָבֵן אֵינן מוֹצְקִין אוֹתוֹ לְחַזֹּר כְּלוּ לֶבֶן, אֲלֵא בְּאֵשׁ. עַכְשָׁיו, מִי שִׁיּוֹשֵׁב בְּתַעֲנִיתוֹ, וּמְקַרֵּב חֶלְבוֹ וְדָמוֹ, אֵינּוּ נִצְמָק לְחַזֹּר כְּלוּ לֶבֶן, אֲלֵא בְּאֵשׁ. דַּאֲר"י, מִתּוֹךְ תַּעֲנִיתוֹ שֶׁל אָדָם, מִחֲלִישֵׁין אַבְרָיו, וְגוֹבֵר עָלָיו הָאֵשׁ, וּבְאוֹתָהּ שַׁעַת, צְרִיךְ לְהַקְרִיב חֶלְבוֹ וְדָמוֹ בְּאוֹתוֹ הָאֵשׁ, וְהוּא הַנִּקְרָא מִזְבַּח כְּפָרָה.

שסח וְהֵינּוּ דְרָבִי אֶלְעָזָר, כִּד הָיָה יְתִיב בְּתַעֲנִיתָא, הָיָה מְצַלֵּי וְאָמַר, גְּלוּי וְיִדוּעַ לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי, שֶׁהַקְרָבֵתִי לְפָנֶיךָ חֲלָבִי וְדָמִי, וְהַרְתַּתִּי אוֹתָם בְּחַמִּימוֹת חוֹלֶשֶׁת גּוֹפִי, יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁיְהִי הָרִיחַ הָעוֹלָה מִפִּי בְּשַׁעַת זוֹ, כְּרִיחַ הָעוֹלָה מִהַקְרָבֵן בְּאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וְתִרְצַנִּי.

שסט נִמְצָא, הַשָּׂאֵדָם הוּא מְקַרֵּב בְּתַעֲנִיתוֹ הַחֶלֶב וְהַדָּם, וְהָרִיחַ שֶׁעוֹלָה מִפִּיו, הוּא מִזְבַּח כְּפָרָה, וְלִפְיֶכָה תִּקְנֵנוּ הַתְּפִלָּה בְּמִקוֹם הַקְרָבֵן, וּבְלִבְדָּ שִׁיתְפִּינֵן לְמַה דְּאִמְרֵן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכָּאֵן וְלַהֲלָאָה כְּתִיב, * כֹּל דְּכָר אֲשֶׁר יָבֹא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּשֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, אָדָם מְקַרֵּב קְרָבָנוּ בְּעֵגֶן זֶה, וּמִתְכַפֵּר לוֹ. עַכְשָׁיו, תְּפִלְתּוֹ שֶׁל אָדָם מְכַפֵּר לוֹ בְּמִקוֹם הַקְרָבֵן, כִּי הָיָה גְּוֹנָא.

מסורת הזהר

(ק) (יחזקאל מ"ד ח"ב סב. טז) (במדרש ל"א).

חלופי גרסאות

ב מוסיף והריח שעולה מפיו. ג הכל לבן. ד דא"ר. ה באדם שהוא. ו מוסיף והאש והריח. ז ל"ג מפיו.

מאמר

הסולם

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

אבותי, שהקרבתני לפניך חלבי ודמי, והרתחתני אותם בחמימות חולשת גופי, יהי רצון מלפניך שיהא הריח העולה מפי בשעה זו, כריח העולה מקרבן באש המזבח, ותרצני.

שסט) נמצא שאדם וכו': נמצא שהאדם מקריב בתעניתו החלב והדם, והריח שעולה מפיו, הוא מזבח כפרה. ולפיכך תקנו התפלה במקום הקרבן. ובלבד שיתכוין למה שאמרנו. אמר רבי יצחק, מכאן ולהלאה כתוב, כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהרו. דהיינו (כנ"ל אות שס"ד) שע"י האש מוחזר להיות כולו לבן. אמר ר' יוסי כשהיה בית המקדש קיים, אדם מקריב קרבנו בענין זה, בסוד האדום והלבן והריח העולה מהם, וחזרתו לכולו לבן ע"י האש. כנ"ל. ומתכפר לו, עתה, תפלתו של אדם מכפר לו במקום הקרבן באותו הדרך, של כוונת הקרבן.

דבר

ולבן. וע"כ מנהיג עולמו בשושנים שהם אדום ולבן. וכתוב, להקריב לי חלב ודם. שהחלב לבן והדם אדום.

שסז) כנגד זה, אדם וכו': כנגד זה, אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר לו, שזה אדום וזה לבן. מה השושן שהוא אדום והוא לבן, אין מוצקים אותו להחזירו כולו לבן אלא באש, כך הקרבן אין מוצקים אותו להחזירו כולו לבן אלא באש. (כנ"ל באות שס"ד) עתה, מי שיושב בתעניתו ומקריב חלבו ודמו אינו נצמק לחזור כולו לבן אלא באש. דאר"י, מתוך תעניתו של האדם, נחלשים אבריו וגובר עליו האש, ובאותה שעה צריך להקריב חלבו ודמו באותו האש, והוא הנקרא מזבח כפרה.

שסח) והיינו דרבי אע"ז וכו': והיינו, דר"א כשהיה יושב בתענית, היה מתפלל ואמר, גלוי וידוע לפניך ה' אלקי ואלקי (דפו"י דף כ"י ע"ב)

ק"ז

שמות

שע דְּבַר אַחַר, דּוּדֵי לִי וְאֲנִי לוֹ הַרוּעָה בְּשׁוֹשְׁנִים. מֵהַ שְׁוֹשְׁנִים קוֹצִין מְצוּיִין בְּתוֹכְכֶם, אֲפֹה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּצַדִּיקִים וְרָשָׁעִים. מֵהַ שְׁוֹשְׁנִים, אֲלֵמָלָא הַקּוֹצִים, אֵין הַשְׁוֹשְׁנִים מִתְקַיְימִין. כִּף אֲלֵמָלָא הַרְשָׁעִים, אֵין הַצַּדִּיקִים נִיכְרִים. דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּמַה הַצַּדִּיקִים נִיכְרִים, מִתּוּךְ שֵׁישׁ רָשָׁעִים, דְּאֲלֵמָלָא רָשָׁעִים אֵין הַצַּדִּיקִים נִיכְרִים. ד"א הַרוּעָה בְּשׁוֹשְׁנִים, הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּשֵׁישׁ שְׁנִים, וְהַשְׁבִּיעִית שֶׁבֶת לֵה'. ד"א בְּשׁוֹשְׁנִים, בְּאוֹתָם שְׁשׁוֹנִים בַּתּוֹרָה.

שעא וּמֹשֶׁה הָיָה רוּעָה אֶת צֵאן יִתְרוֹ חוֹתְנֹו כִּהֵן מִדְּרָן. רַבִּי חֲזִיָּא פִּתַח וְאָמַר, מְזוֹמַר לְדוֹד י"י רוּעֵי לֹא אַחְסֵר. כְּלוּמַר, י"י רוּעֵי: י"י הַרוּעָה שְׁלִי. מֵהַ הַרוּעָה מְנַהֵג אֶת הַצֵּאן, וּמוֹלִיכֶם לְמַרְעָה טוֹב, לְמַרְעָה שְׁמֹן, בְּמִקּוּם נַחְלֵי מַיִם, מִיִּשְׂרָאֵל הַלִּיכְתָּן בְּצַדֵּק וּבְמִשְׁפָּט. אֲפֹה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּתִיב בְּנְאוֹת דָּשָׁא יִרְבִּיצְנִי עַל מֵי מְנוּחֹת יִנְהַלְנִי נֶפְשִׁי יִשׁוּבָב.

שעב אָמַר רַבִּי יוֹסִי, דְּרַף הַרוּעָה, לְנַהוּג בְּצַדֵּק אֶת צֵאנוֹ, לְהַרְחִיקֶם מִן הַגּוֹל, לְהַנְהִיגֶם בְּמִישׁוֹר, וְהַשְׁבֵּט בְּיָדוֹ שְׁלֹא יִטּוּ יָמִין וּשְׂמָאל. כִּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוּא רוּעָה אֶת יִשְׂרָאֵל לְהַנְהִיגֶם בְּמִישׁוֹר, וּבְכָל עֵת הַשְׁבֵּט בְּיָדוֹ שְׁלֹא יִטּוּ יָמִין וּשְׂמָאל.

שעג דְּבַר אַחַר וּמֹשֶׁה הָיָה רוּעָה, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, תַּדַּע לָךְ, שְׁכָל זְמַן שְׁהַרוּעָה חָכֵם לְנַהֵל אֶת צֵאנוֹ, הוּא מוֹכֵן לְקַבֵּל עוֹל מַלְכוּת שְׁמַיִם. אִם הַרוּעָה שׁוֹטֵה, עָלְיוֹ נִקְרָא ^ט תַּקְוָה לְכִסִּיל מִמֶּנּוּ.

שעד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֹשֶׁה חָכֵם הָיָה, וּבְקִי לְנַהוּג אֶת צֵאנוֹ. בֵּא וּרְאָה, מְדוּד, שְׁנֵאמַר ^ט וְהִנֵּה רוּעָה בְּצֵאן. לְלַמֶּדֶךָ שְׂדוּד ^ט חָכֵם גְּדוֹל הָיָה, וְהִנֵּה רוּעָה צֵאנוֹ פְּדִין וְכַשׁוּרָה. לְפִיכָף, עֲשֵׂהוּ הַקַּב"ה מְלָךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְלָמָּה צֵאן וְלֹא

מסרת הזהר

(ו) (תהלים כ"ג). ויצא קציו צ"ה (ז) (משלי כ"ו) ח"ג קנח. א) (שי"א ט"ז).

מאמר	הסולם	זמשה היה רועה
שע) דבר אחר דודי וכו': פירוש אחר בפסוק, דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. מה השושנים קוצים מצוים בתוכם, אף הקב"ה מנהיג עולמו בצדיקים ורשעים. מה השושנים אלמלא הקוצים אין השושנים מתקיימים, כך אלמלא הרשעים אין הצדיקים ניכרים. דאמר ר' יהודה, במה הצדיקים ניכרים. מתוך שיש רשעים, כי אלמלא רשעים אין הצדיקים ניכרים. דבר אחר, הרועה בשושנים. המנהיג עולמו בשש שנים, כי שושנים אונתיות שש שנים והשביעית שבת לה'. דבר אחר, בשושנים, פירושו באותם שושנים בתורה. כי שושנים הוא לשון שונה.	פתח ואמר, מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר. ה' רועי, כלומר, הרועה שלי. מה הרועה מנהיג את הצאן ומוליכם למרעה טוב, למרעה שמן, במקום נחלי מים, מישר הליכתן בצדק ובמשפט, אף הקדוש ברוך הוא, כתוב, בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני נפשי ישובב.	זמשה היה רועה

שעג דבר אחר זמשה וכו': מכאן ועד אות שע"ט אין צריך ביאור. **שעא** ומושה היה רועה וגו': ר' חייא (דפו"י דף כ" ע"ב ב') דף כ"א ע"א

שמות

ק"ה

בְּקֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים צֵאן. שְׁנָאֵמַר, ׀ וְאַתָּן צֵאנִי צֵאן מְרַעִיתִי אָדָם אַתֶּם. וּכְתִיב, ׀ כְּצֵאן קְדָשִׁים כְּצֵאן יְרוּשָׁלַיִם.

שענה (מה הצאן, ׀ כְּשִׁיקְרִיבוּ עַל הַמְזֻבָּת, בְּשִׁבְלֵם זֹכֶה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. כִּי הַמְנַהֵיג לְיִשְׂרָאֵל בְּדִין וְכַשׁוּרָה, בְּשִׁבְלֵם זֹכֶה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְעוֹד, הַרְוֵעָה אֶת הַצֵּאן, כְּשֶׁהַצֵּאן ׀ יוֹלֵדֵת, הַרְוֵעָה נוֹטֵל אוֹתָם טְלָאִים בְּחִיקוֹ, כְּדִי שְׁלֹא יִלְאוּ וַיִּגְעוּ, וּמּוֹלִיכֵם אַחֲרֵי אִמּוֹתָם, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. כִּי הַמְנַהֵיג לְיִשְׂרָאֵל, צְרִיךְ לְהַנְהִילָם בְּרַחֲמִים, וְלֹא בְּאִכְזָרִיּוֹת. וְכֵן אָמַר מֹשֶׁה, ׀ כִּי תֹאמַר אֵלַי, שְׂאֵהוּ בְּחִיקָךְ וְגו'.

שעו (מה הרועה את הצאן, כְּשֶׁהוּא רוֹעֵה טוֹב, מְצִיל אֶת הַצֵּאן מִן הַזְּאֵבִים, וּמִן הָאֲרִיּוֹת. כִּי הַמְנַהֵיג לְיִשְׂרָאֵל, אִם הוּא טוֹב, מְצִילֵן מִן הָעֲכוּ"ם, וּמְדִין שֶׁל מִשָּׁה, וּמְדִין שֶׁל מַעֲלָה, וּמְדִרִיכֵן לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. כִּי מֹשֶׁה, רוֹעֵה נֶאֱמָן הָיָה, וְרָאָה הַקַּב"ה, שֶׁכְּדָאֵי הוּא לְרַעוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, בְּאוֹתוֹ הַדִּין מִמֶּשׁ, שֶׁהָיָה רוֹעֵה אֶת הַצֵּאן, ׀ לְכַשְׁבִּים, כְּפִי הָרְאוּי לְהֵן. וְהַנְּקֻבוֹת כְּפִי הָרְאוּי לְהֵן,

שעז (ולפיקך כתיב, וּמֹשֶׁה הָיָה רוֹעֵה אֶת צֵאן יִתְרוֹ חוֹתְנֹו, וְלֹא שְׁלוֹ, ׀ דָּאֵמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכִי ׀ מֵה שְׁנַתָּן אֶת צְפוּרָה בְּתוֹ לְמֹשֶׁה, לֹא נָתַן לוֹ צֵאן וּבְקֶרֶךְ, וְהֵלֵא יִתְרוֹ עֲשִׂיר הָיָה. אֲלֵא מֹשֶׁה לֹא הָיָה רוֹעֵה אֶת צֵאנוֹ, כְּדִי שְׁלֹא יֹאמְרוּ בְּשִׁבְלֵי שְׁהָיָה צֵאנוֹ עִמוֹ, הָיָה רוֹעֵה אוֹתָן בְּטוֹב. וְלָכֵן כְּתִיב אֶת צֵאן יִתְרוֹ חוֹתְנֹו, וְלֹא אֶת שְׁלוֹ. כִּהֵן מְדִינָה, רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, אֵף עַל גַּב שְׁהָיָה עוֹבֵד כּו"ם, בְּשִׁבְלֵי שְׁעֲשֵׂה עִמוֹ חֶסֶד, הָיָה רוֹעֵה צֵאנוֹ בְּדִין וְכַשׁוּרָה, בְּמַרְעָה טוֹב יִשְׁמַן וְדָשֵׁן.

שענה (וינהג את הצאן אחר המדבר, רַבִּי יוֹסִי אָמַר, מֹשֶׁה, מִיּוֹם שְׁנוֹלַד, לֹא זָנָה מִמֶּנּוּ רִיחַ הַקּוֹדֵשׁ. רָאָה בְּרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ, שְׂאוֹתוֹ מְדַבֵּר הָיָה ׀ קְדוֹשׁ, וּמוֹכֵן לְקַבֵּל עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם עֲלָיו. מֵה עֲשָׂה, הַנְּהִיג אֶת הַצֵּאן אַחֲרֵי הַמְדָּבֵר. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אַחֲרֵי הַמְדָּבֵר עַכ"פ, וְלֹא בְּמַדָּבֵר, שְׁלֹא רָצָה שְׁיִכְנָסוּ בְּתוֹכוֹ, אֲלֵא ׀ הִרְחִיקָם אַחֲרֵי הַמְדָּבֵר.

שעט (ויבא אל הר האלהים חרבה, הוּא לְבָדוּ ׀ בְּלֹא צֵאן. אַר"י, ׀ הָאֵי אַבְנָא, דְּמַקְבְּלָא פְּרוּזְלָא, כְּדִי חָמִי ׀ לֵיה, מְדַלְגָא ׀ עֵילוּי. כִּי מֹשֶׁה וְהָרַם סִינֵי, כְּשֶׁנִּרְאוּ זֶה עִם זֶה, דְּלָג עֲלָיו. הַה"ד, וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֲרֻבָה.

חזופי גרמאות

ח ל"ג כשיקריבו; כשיקריבו ט ילדות י הזאב. כ הזכרים. ל אמר. ו מי שנחן לו. נ ל"ג שמן ורשן. ט מוכן ול"ג קדוש. ו להרחיקם. פ בלא צאן אר"י; מוסיף בלא צאן שנאמר ההר אשר חמד אלקים לשבתו. צ לה; מוסיף ליה מחטא; ליה מיד היא. ק עליו.

מסורת הזהר

(ב) (יחזקאל ל"ד) ב"א ק"יג צ"א ח"ב קכא. קטב: ת"ז תי"ט לח: ז"ה ל"ז ט"ב של"ז. תק"ה צ"ט ט"ד שמ"ז, ק"א ט"ד שכ"ט, ק"כ ט"ג ש"כ. ג) (שם ל"ו). ד) (במדרש י"א). ה) (לעיל אות שני"ח ציון ח', ו) (לעיל אות שני"ח ציון ח').

דרך אמת י' הוא אבן השואבת ודמינו הוא במשה והר סיני כמבואר.

ומשה היה רועה

עליו. כך משה והר סיני, כשהתראו זה לזה, דלג עליו. ז"ש ויבא אל הר האלקים חורבה.

הסולם

מאמר

שעט) ויבא אל הר האלקים חרבה: הוא לבדו בא בלי הצאן. אר"י, אבן זה המושך ומקבל ברזל, כאשר רואה אותו הברזל קופץ (דפו"י דף כ"א ע"א)

מכאן

קיבו

שמות

שפ א"ר אבא, מוכנים היו מששת ימי בראשית, זה עם זה. ואותו היום, נתרגש ה'הר למול משה. וכיון שראהו ו שנכנס לתוכו, ודלג בו, עמד ה'הר. מלמד, ששמחים היו זה עם זה.

שפא א"ר ינאי, יודע היה משה, שאותו ה'הר, ה'הר האלהים הוא. דכתיב ויבא אל ה'הר האלהים. דתנן, מה ראה משה באותו ה'הר, ראה עופות שהיו פורחים, ופורשים בפניהם ולא היו נכנסים בו.

שפב א"ר רבי יצחק אומר, ראה העופות פורחים וטסים משם, ונופלים לרגליו של משה, מיד הרגיש בענין, והעמיד את הצאן אחר המדבר, והוא נכנס לבדו.

שפג וירא מלאך ה' אליו בלכת אש מתוך הסנה. רבי תנחום אומר, שעת המנחה היתה, שעת הדין שולטת בו. רבי יוחנן אומר, והא פתיב, יומם יצוה יי' חסדו. מדת חסד קאמר, ולא מה"ד. א"ר רבי יצחק, משיוצא האור, עד שנוטה לרדת, נקרא יום, והוא מדת חסד. משנוטה לרדת, נקרא ערב, והוא מה"ד. והיגו דכתיב, ויקרא אלהים לאור יום.

שפד א"ר יוחנן, שעת המנחה הוא, מו' שעות ולמטה. דתנאי ר' יצחק אומר, מ"ד בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבועו לחם. בין הערבים, שהוא שעתא דדינא תאכלו בשר. וכתיב, הפשר עודנו בין שניהם ואף יי' תרה בעם. משום, דבין הערבים, דינא דמלכותא שליט. ובבקר תשבועו לחם, משום דאקרי חסד ההוא שעתא, וכתיב, חסד אל כל היום. וכתיב, ויקרא אלהים לאור יום. דאיהו מצפרא.

שפה רבי תנחום אומר, דא סומק, ודא תנור. סומק: בין הערבים. דכתיב, בין הערבים תאכלו בשר. וחוורא: בצפרא. דכתיב, ובבקר תשבועו לחם. רבי יצחק אומר, פתיב, ונשתטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וגו'. דהוא שעתא למעבד דינא. רבי יהודה אומר, ילפינן משני כבשים ששבכל יום, האחד מתקרב כנגד מדת החסד, והב' כנגד מה"ד.

שפו וא"ר יהודה, מ"ד, שאת הפכש האחד תעשה בבקר, ולא פתיב את הפכש הראשון, אלא את הפכש האחד, מיוחד, כנגד מדת החסד. דבכל מקום, שני, לא נאמר בו כי טוב.

חזו"ני גרסאות

ר נכנס. ש א"ר יוסי. ת ל"ג הר. א אומר ר' יצחק. ב ל"ג שמרת הדין. ג ר"ו אומר. ד בשעת. ה ל"ג מן דא עד כתיב ושחטו. ו אומר. ז ובכל. ח ל"ג מרת. ט ל"ג מ"ד.

מסורת הזהר

ז) וירא ק"ט צ"ד. ח) (תהלים מ"ב) לך נ"ד צ"א. ט) (בראשית א') ב"א נ' צ"ג. י) (שמות ט"ז) ח"ג ועד. יא) (במדבר י"א) ח"ג רלב. רלו, ת"ז ת"ג בהשמטות קמ: יב) (תהלים נ"ב) ח"י שרה ע"א צ"ב. יג) (בראשית א') לעיל אות שפ"ג צ"ז ט. יד) (שמות ט"ז) לעיל אות שפ"ד. טו) (שם י"ב) ח"ב לט: מ: מא. יז) (במדבר כ"ח) ח"י שרה ע"ז צ"ב.

הפולם

שפ) מכאן עד אות שפח אין צריך ביאור.

(דפו"י דף כ"א ע"א * דף כ"א ע"ב)

ת"ר

קב

שמות

שפז רבי תנחום אָמר, לְפִיכָּהּ, יִצְחָק תִּקַּן תְּפִלַּת הַמְּנַחָה, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד מַה"ד. א"ר יִצְחָק, מִכָּאן, ^ט אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יָנְטוּ צִלְלֵי עָרֵב. כִּי פָּנָה הַיּוֹם: זֶה מִדַּת הַחֶסֶד. כִּי יָנְטוּ צִלְלֵי עָרֵב: שֶׁכָּפָר גָּבַר מַה"ד. אֲבָרְהָם תִּקַּן תְּפִלַּת שְׁחִרְיָת, כְּנֶגֶד מִדַּת הַחֶסֶד.

שפח ת"ר, בַּהֵימָּא שֶׁעָתָא דְעָאֵל מִשָּׁה לְטוֹרָא יְדִסִּינִי, מ"ט אֲתַגְלִי לִיה בְּשִׁלְהוֹבֵי אֲשַׁתָּא, דְּהוּא דִּינָא. א"ר יִצְקָב יִכְעִין שֶׁעָתָא יִהְיֶה גְרָמִים. ר' יוֹסִי אָמַר, כֹּלָּא לְתַד גּוֹנְעָא אֲשַׁתְרָשָׂא. כְּתִיב, וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֲרוּכָה. וְכָתִיב, ^ט וּבַחֲרוֹב הִקְצַפְתָּם אֶת יְיָ. וְכָתִיב, וַיֵּרָא מִלְּאֲךָ יְיָ אֱלֹוֵי בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה. מִתּוֹךְ שָׁהִם עֲתִידִים לְהִיּוֹת כְּסֶנֶה, ^ט כְּפָהֵי דְכְּתִיב, ^ט קוֹצִים כְּסוּחִים בְּאֵשׁ יִצְתּוּ.

שפט אָמַר ר' יְהוּדָה, מִכָּאן לְמַדְנּוּ, רַחֲמֵנוּתוֹ שֶׁל מְקוֹם עַל הַרְשָׁעִים, דְּכָתִיב, וְהִנֵּה הַסֶּנֶה בּוֹעֵר בְּאֵשׁ, לַעֲשׂוֹת בָּהֶם דִּין בְּרָשָׁעִים, וְהַסֶּנֶה אֵינְנוּ אוֹכְלִי, יֵאֵין בָּהֶם כְּלִיָּה. בּוֹעֵר בְּאֵשׁ, עַכ"פּ רָמַז, לְאֵשׁ שֶׁל גִּיהֶנָּם. אֲכַל הַסֶּנֶה אֵינְנוּ אוֹכְלִי, לְהִיּוֹת בָּהֶם כְּלִיָּה.

שצ ד"א וַיֵּרָא מִלְּאֲךָ יְיָ אֱלֹוֵי בְּלַבַּת אֵשׁ. מ"ט לְמִשָּׁה בְּלַבַּת אֵשׁ, וְלִשְׂאֵר נְבִיאִים לָא. א"ר יְהוּדָה, לָאוּ מִשָּׁה כְּשֶׂאֵר נְבִיאִים. דְּתַנּוּן, מֵאֵן דְּקָרִיב לְאֲשָׁא בִּיה אֲתוּקָד, וּמִשָּׁה קָרִיב לְאֲשָׁא וְלָא אֲתוּקָד. דְּכָתִיב, ^ט וּמִשָּׁה נִגַּשׁ אֶל הָעֶרְפֶּל אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹהִים. וְכָתִיב, וַיֵּרָא מִלְּאֲךָ יְיָ אֱלֹוֵי בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה.

מסורת הזהר

(9 ירמיה ו') חיי שרה ע"א צ"ג, (ז' דברים ט') ח"ג י ל"ג דסיני. כ כעין: כרין. ל מוסיף הוה שעתא. ח ל"ג רפנו: (ק' ישעיה ל"ג). (ר' שמות כ') נח ניג צ"ב.

ה'רופי גרסאות

י ל"ג דסיני. כ כעין: כרין. ל מוסיף הוה שעתא. ח ל"ג רפנו: (ק' ישעיה ל"ג). (ר' שמות כ') נח ניג צ"ב.

מאמר

הסולם

בלבבת אש מתוך הסנה

למדנו רחמנותו של המקום, דהיינו הקב"ה, על הרשעים, שכתוב, והנה הסנה בוער באש, לעשות בה דין לרשעים, כנ"ל והסנה אינו אוכל, דהיינו שאין בהם כליה. בוער באש, הוא על כל פנים רמו, לאש של גיהנם. כלומר, אע"פ שהאש נראה למושה שהוא צדיק, חכל מקום הוא רמו לאש של גיהנם, שהיא לרשעים. אבל, הסנה אינו אוכל, שאינו עושה בהם כליה.

שצ ד"א וַיֵּרָא וְגו' בְּלַבַּת אֵשׁ וְגו': שואל מה הטעם שנגלה למשה בלבבת אש, ולא לשאר הנביאים. א"ר יהודה, אין משה כשאר הנביאים, שלמדנו, כל מי הקרב לאש נשרף בה, ומשה קרב לאש ולא נשרף, שכתוב, ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. וכתוב, וירא מלאך ה' אליו בלבבת אש מתוך הסנה.

רבי

שפח ת"ר בהדיא שעתא וכו': תנו רבנן בשעה ההיא שנכנס משה להר סיני, מה הטעם שנגלה לו בשלהבת אש, שהוא דין. א"ר יעקב, אז, השעה היה גורמת, כלומר, שהיה אז שעת הדין, דהיינו בשעת המנחה. ר' יוסי אמר, הכל, דהיינו לבת אש, והשם חורב, והסנה, לגזע אחד נשרש, כתיב, ויבא אל הר האלקים חורבה, וכתיב ובהרב הקצפתם את ה', וכתיב וירא מלאך ה' אליו בלבבת אש מתוך הסנה, שפירושו, מתוך שהם עתידים להיות כסנה, כזה שכתוב, קוצים כסוחים באש יצתו. דהיינו שהמקום גרם, שהיו ישראל עתידים לחטוא שם, ולהיות כסנה. וע"כ נגלה בלבבת אש שהיא דין, השורף את הרשעים, כמ"ש, קוצים כסוחים באש יצתו.

מאמר בלבבת אש מתוך הסנה

שפט א"ר יהודה וכו': אר"י, מכאן (דפו"י דף כ"א ע"ב)

קבא

שמות

שצא רבי אבא אָמר, האי דמִשָּׁה, אית לאסתפלא ביה בתקמְתָא עלָאָה, ׀ על מה ׀ פְּתִיב, פי מן המים משיתיהו. מאן דאתמִשָּׁךְ מן ׀ מִיָּא, לא דחיל מנונְרָא. דתנִינָא אָמר רבי יהודה, מאַתְר ׀ דאתגִּזֵּר מִשָּׁה, ׀ לא אתגִּזֵּר פִּר נֶשׁ אַחְרָא. א״ר יוחנן, בעֲשָׂרָה דְרִגִּין אֲשֶׁתְּכֻלְל. דכְּתִיב, ׀ בְּכֹל בֵּיתִי נֶאֱמַן הוּא. וְלֹא יִנְאָמֵן בֵּיתִי. זַפְּאָה חוֹלְקִיה דב״נ, דְּמָרִיה אֶסְהִיד כְּדִין עֲלוּי.

שצב אָמר רב דימי, וְהָא פְּתִיב ׀ וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשָּׁה. וְאָמר רִיב׀, בְּיִשְׂרָאֵל לֹא קָם, אֲבָל באוה״ע קָם, וּמְנוּ בְּלַעַם. א״ל, וְדַאי שְׁפִיר קְאָמְרָת, אֲשֶׁתִּיק. פִּד אַתָּא רשב״י, אַתּוּ, שְׁאִילוּ קָמִיה הָאֵי מְלָה.

שצג פֶּתַח וְאָמר, ׀ קוּטִיפָא דְקֶרְנִטִי, אַתְּעָרְכָא בְּאַפְרָסְמוּנָא טְבָא ח״ו. אֲלָא, וְדַאי פֶּךְ הוּא, באוה״ע קָם, וּמְנוּ בְּלַעַם. מִשָּׁה עוֹכְדוּי לְעִילָא, וּבְלַעַם לְתַתָּא. מִשָּׁה, אֲשֶׁתְּמִשׁ בְּכַתְרָא קְדִישָׁא דְמִלְכָא ׀ עֲלָאָה לְעִילָא. וּבְלַעַם, אֲשֶׁתְּמִשׁ בְּכַתְרִין תַּתָּאִין דְּלֹא קְדִישִׁין לְתַתָּא. וּבְהָהוּא גְּוֹנָא מְמִשׁ פְּתִיב, ׀ וְאֵת בְּלַעַם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֶם הִרְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֶרֶב. וְאֵי סִלְקָא דְעַתְּדָא יִתִּיר, זִיל שְׁאִיל ׀ לְאַתְנִיָּה. אַתָּא רְבִי יוֹסִי, וְנִשְׁק דְּדוּי, אָמר, הָא ׀ חֲמָרָא דְלַבְּאֵי נִפְק לְבַר.

חלופי גרסאות

׀ ל״ג על מה. ע דכתיב. פ מוסיף מיא דינא עלאה. צ אתגור. ק ולא. ר נאמר בביתי נאמן הוא. ׀ ל״ג עלאה. ת חמירא; חמרא.

מסורת הזהר

(במדרב ר״ב) וירא ט״ז צ״א. ת (דברים ל״ד) הקסה״ז קל״ב צ״א. א (יהושע י״ג) וישלח ז׳ צ״א.

דרך אמת כן פי׳ זפת הנוסף מכריתת עצי ארזים וריתו רע נתערב באפרסמונא טבא ח״ו אף כגן היאך נדמה ענין משה שנרמו באפרסמונא לבלעם שנרמו בקוטיפא דקרנטי. לן פי׳ לאתון שלו והוא דרך הלצה ושחוק.

בלבת אש מתוך הסנה

שצג פֶּתַח וְאָמר וכו׳: פֶּתַח ר״ש וְאָמר, נוֹזֵל הַיּוֹצֵא מִפְּרוּחַ קֶרְנִטִי, שְׂרִיחוּ רַע, נִתְעַרֵב חֶסֶד וְשֵׁלוֹם בְּאַפְרָסְמוֹן הַטּוֹב, כְּלוּמַר, אַתָּה מְדַמֶּה ח״ו אֶת בְּלַעַם הַרְשָׁע לְמִשָּׁה רַבִּינוּ. אֲלָא וְדַאי כֵּךְ הוּא הַפִּירוּשׁ שֶׁל, באומות העולם קָם, וְמִי הוּא בְּלַעַם, אִשׁוּר מִשָּׁה מַעֲשִׂיו לְמַעְלָה, בְּקְדוּשָׁה, וּבְלַעַם לְמַטָּה, בְּטוּמְאָה, מִשָּׁה הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַתֵּר הַקְּדוֹשׁ שֶׁל מֶלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, שְׁהוּא ז״א, לְמַעְלָה. וּבְלַעַם הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַתְרִים הַתַּחְתּוֹנִים, שְׁאִינִם קְדוּשִׁים, לְמַטָּה. וּבְאֹתוֹ הַדֶּרֶךְ מִמֶּשׁ כְּתוּב, וְאֵת בְּלַעַם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֶם הִרְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֶרֶב. הָרִי שְׁנִקְרָא קוֹסֶם, כִּי הָיָה מַעֲשִׂיו בְּטוּמְאָה וְאֵם יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ יוֹתֵר מִזֶּה, לֶךְ שָׁאל לְאַתּוֹנִי. שְׁנִטְמָא בַּהּ וְשָׁכַב עִמָּה, כְּמ״שׁ חז״ל. בֵּא ר׳ יוֹסִי וְנִשְׁק יְדָיו, אָמר הִנֵּה הָאֲבָן שְׁבֻלְבִי יֵצֵא לְחוּץ. כְּלוּמַר שְׁקוּשִׁיא זֶה הַכְּבִיד עַל לְבוֹ, כְּמוֹ אֲבָן בְּתוֹךְ לְבוֹ. וְעַתָּה יֵצֵא וְנִשְׁתַּחֲרַד מִמֶּנָּה. **חמרא** פִּירוּשׁוֹ אֲבָן. מְלִשׁוֹן וְנַעֲיִין בְּחֻמְרָתָא דְנִפְקִי מִנִּיה. (גיטין ס״ט).

דחכא

הסולם

מאמר

שצא רבי אבא אָמר וכו׳: רִא״א, בַּעֲנִיָּן הוּא שֶׁל מִשָּׁה, יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ בְּחִכְמָה עֲלִיוֹנָה, כִּי לְמַה כְּתוּב מִן הַמִּים מְשִׁיתִיהוּ, אֲלָא לְלַחַם, שְׁמִי שְׁנִמְשָׁךְ מִן מִים, שְׁהוּא חֶסֶד, אִינּוּ מְתִירָא מֵאֵשׁ, שְׁהוּא דִּין. כִּי לְמַדְנּוּ, אָמר ר׳ יְהוּדָה, מִמְּקוֹם שְׁנִגּוֹר נִשְׁמַת מִשָּׁה, לֹא נִגּוֹר אֲדָם אַחֵר. א״ר יוֹחַנָּן בַּעֲשֵׂר מְדֻרְגוֹת, דז״א, נִשְׁתַּכְּלֵל, שְׁכְּתוּב, בְּכֹל בֵּיתִי, שְׁהִיא הַנוֹקְבָא, נֶאֱמַן הוּא, וְלֹא כְּתוּב נֶאֱמַן בֵּיתִי, שְׁהִיא מִשְׁמַע נֶאֱמַן שֶׁל הַנוֹקְבָא, אֲלָא כְּתוּב נֶאֱמַן הוּא, שְׁפִירוּשׁוֹ נֶאֱמַן שֶׁל ז״א, שְׁהִיא לְמַעְלָה מִן הַנוֹקְבָא. אֲשֶׁרִי חֲלָקוּ שֶׁל אֲדָם, שְׁאֲדוּנוּ מַעִיד עֲלֵיו כֹּה.

שצב א״ר דימי וכו׳: אר״ד, והרי כתוב, וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשָּׁה, וְאָמר ר׳ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן ל״ו, בְּיִשְׂרָאֵל לֹא קָם אֲבָל באומות העולם קָם, וְמִי הוּא. הוּא בְּלַעַם. וְאִיךְ אַתָּה אוֹמֵר שֶׁמִּמְּקוֹם שְׁנִגּוֹר מִשָּׁה לֹא נִגּוֹר אֲדָם אַחֵר. אָמר לוֹ ר״א, וְדַאי יֵפֶה אֲמַרְתָּ. שְׁתֵּק. כַּאֲשֶׁר בֵּא ר״שׁ בֶּן יוֹחָאי, בֵּאוּ וְשָׁאלוּ לְפָנָיו דְּבַר הַזֶּה.

(דפו״י דף כ״א ע״ב)

קכב

שמות

שצד דהקא משמע, דאית עלאין ותפאין, זמינא ושמאלא, רחמי ודינא, ישראל ועכו"ם. ישראל, משתמשין בכתרין עלאין קדישין. עכו"ם, בכתרין תתאין דלא קדישין. אלין דימינא, ואלין דשמאלא, ועכו"ם, מתפרשין נביאי עלאי מנביאי תתאי. נביאי דקודשא, מנביאי דלאו דקודשא.

שצה אמר רבי יהודה, כגוונא דהנה * משה, פריש מפל נביאי, בנבואה קדישא עלאה. כף הנה בלעם, פריש משאר נביאי ותרשי, בנבואה דלאו קדישא לתתא. ועכו"ם משה הנה לעילא, ובלעם לתתא, וכמה דרגין ודרגין מתפרשין ביניהו.

שצו אמר רבי יוחנן אמר רבי יצחק, משה הנה מהרהר וואומר, שמא ח"ו ישראל יקלו בהאי עבודה קשה, תדא הוא דכתיב, וירא בסבלותם. לפיכך, וירא מלאך יי' אליו בלבת אש וגו', וירא והנה הסנה בוער באש וגו'. כלומר, משועבדים הם בעבודה קשה, אבל והסנה איננו אוכל. זכאין אינון ישראל, דקודשא בריך הוא פריש לון מפל עמין, וקרא לון בנין, דכתיב * בנים אתם לה' אלהיכם.

מסורת הזהר

(1) לעיל אות ש"ם.

חלופי גרסאות

א תתאה. ב ל"ג ודרגין. ג ל"ג אמר. ד ואמר.

מאמר

הסולם

בלבת אש מתוך הסנה

למטה. ועל כל פנים משה היה למעלה, ובלעם למטה, וכמה מדרגות ומדרגות היו מבדילות ביניהם.

שצו א"ר יוחנן א"ר יצחק זכוי: אר"י אר"י, משה היה מהרהר ואומר, אולי יכלו חס ושלום ישראל בעבודה קשה הזו. ויש וירא בסבלותם. לפיכך, וירא מלאך ה' אליו בלבת אש וגו', וירא והנה הסנה בוער באש וגו', כלומר, משועבדים הם בעבודה קשה, אבל, והסנה איננו אוכל. דהיינו שאינם כלים בגלותם כנ"ל. אשרי הם ישראל, שהקב"ה הבדיל אותם מכל העמים, וקרא אותם בנים. שכתוב בנים אתם לה' אלקיכם.

שצד דהקא משמע דאית עלאין זכוי: כי כאן מדברי ר"ש, משמע, שיש עליונים ותחתונים, ימין ושמאל, רחמים ודין, ישראל ועכו"ם. ישראל, משתמשים בכתרים עליונים הקדושים, עכו"ם, בכתרים התחתונים שאינם קדושים, אלו של ישראל, הם מימין, ואלו של עכו"ם, הם משמאל. ועכו"ם נבדלים נביאים העליונים שמישראל, לנביאים התחתונים של עכו"ם, נביאים של הקדושה מנביאים שאינם מן הקדושה.

שצה אמר ר' יהודה זכוי: אר"י, כשם שהיה משה נבדל מכל הנביאים, בנבואה הקדושה העליונה, כך היה נבדל בלעם משאר הנביאים והמכשפים, שבנבואה שאינה קדושה, (דפו"י דף כ"א ע"ב * כ"ב ע"א)

